

การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมเรื่องระบ้ำช้กพระสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่4
ของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร

โดย
นายธีระศักดิ์ แสนท้วม

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ

ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2558

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม เรื่องระบาชักพระสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่4
ของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ

ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2558

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

THE CURRICULUM DEVELOPMENT OF SELECTIVE COURSE ON RABUM CHAKPHAR
FOR FORTH GRADE STUDENTS UNDER JURISDICTION OF BANGKOK
METROPOLITAN

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree
Master of Education Program in Curriculum and Supervision
Department of Curriculum and Instruction
Graduate School, Silpakorn University
Academic Year 2015
Copyright of Graduate School, Silpakorn University

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร อนุมัติให้วิทยานิพนธ์เรื่อง “การพัฒนาหลักสูตร
รายวิชาเพิ่มเติมเรื่อง รัชชูปการ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนในสังกัด
กรุงเทพมหานคร” เสนอโดย นายธีระศักดิ์ แสนท้วม เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.ปานใจ ชารทัศนวงศ์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มาเรียม นิลพันธุ์
2. อาจารย์ ดร.ประเสริฐ มงคล
3. อาจารย์ ดร.ปฤณี นัจนฤตย์

คณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริวรรณ วัฒนวรชัย)

...../...../.....

..... กรรมการ

(ดร.โชติมา หนูพริก)

...../...../.....

..... กรรมการ

(อาจารย์ ดร.ประเสริฐ มงคล)

...../...../.....

..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มาเรียม นิลพันธุ์)

...../...../.....

..... กรรมการ

(อาจารย์ ดร.ปฤณี นัจนฤตย์)

...../...../.....

54253305 : สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ

คำสำคัญ: การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม/ ระบายสีพระ

วิธีสกัด แสงทัวม : การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมเรื่องระบายสีพระ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในสังกัดกรุงเทพมหานคร. อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ :ศต.ดร. มาเรียม นิลพันธุ์, อ.ดร. ประเสริฐ มงคล และอ.ดร.ปณิต นัจฉนุญย์ .234หน้า.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1.ศึกษาข้อมูลพื้นฐานและความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมเรื่องระบายสีพระของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดขุนจันทร์ กรุงเทพมหานคร 2. พัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม เรื่องระบายสีพระของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดขุนจันทร์ กรุงเทพมหานคร 3. ทดลองใช้หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม เรื่องระบายสีพระของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดขุนจันทร์ กรุงเทพมหานคร และ4. ประเมินหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม เรื่องระบายสีพระเกี่ยวกับผลการเรียนรู้ ความสามารถในการปฏิบัติทำ ระบายสีพระ และศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อหลักสูตร โดยทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดขุนจันทร์ จำนวน 26 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย หลักสูตร แผนการจัดการเรียนรู้ แบบทดสอบ แบบประเมินความสามารถในการปฏิบัติทำ ระบายสีพระ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าทีแบบ One Group Pretest-posttest Desing และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า

1. นักเรียนและผู้เกี่ยวข้องเห็นความสำคัญและต้องการให้การจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับระบายสีพระ คาดหวังให้นักเรียนได้ศึกษาความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับนาฏศิลป์ ภาษานาฏศิลป์ไทย

2. ผลการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมเรื่อง ระบายสีพระ ประกอบด้วย 1.แนวคิด 2.หลักการ 3.จุดหมาย 4.คำอธิบายรายวิชา 5. ผลการเรียนรู้ 6. โครงสร้าง/เวลาเรียน 7.สาระการเรียนรู้ 8.รูปแบบการจัดการเรียนรู้ 9.สื่อการเรียนรู้ 10.แผนการจัดการเรียนรู้ 11.การวัดและการประเมินผล แต่ละหน่วยจัดการเรียนรู้แบบเน้นการปฏิบัติ

3. ผลการทดลองหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมเรื่อง ระบายสีพระ จำนวน 26 คน จำนวน 20 ชั่วโมง จัดการเรียนรู้แบบเน้นการปฏิบัติ 4 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1.ขั้นให้ความรู้ 2.ขั้นสาธิต 3.ขั้นปฏิบัติ และ4.ขั้นปรับปรุงและประยุกต์ใช้ พบว่านักเรียนมีความสนใจ ตั้งใจปฏิบัติกิจกรรม ได้เป็นอย่างดี ในการจัดการเรียนรู้ มีการเตรียมความพร้อมในทุกๆด้าน

4. ผลการประเมินและปรับปรุงหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมเรื่อง ระบายสีพระ พบว่า 1.คะแนนเฉลี่ยผลการเรียนรู้เรื่องการปฏิบัติทำ ระบายสีพระ ของนักเรียนก่อนการทดลองใช้หลักสูตรและหลังทดลองใช้หลักสูตร แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยคะแนนเฉลี่ยผลการเรียนรู้หลังการทดลองใช้หลักสูตร สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยผลการเรียนรู้ก่อนการทดลองใช้หลักสูตร

2. นักเรียนมีความสามารถในการปฏิบัติทำ ระบายสีพระ อยู่ในระดับ ดีมาก 3. นักเรียนมีความพึงพอใจต่อหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมเรื่อง ระบายสีพระ อยู่ในระดับ มากที่สุด

ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน

ลายมือชื่อนักศึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ 1 .....2.....3.....

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2558

54253305 : MAJOR : CURRICULUM AND SUPERVISION

KEY WORDS : CURRICULUM DEVELOPMENT SELECTIVE COURSE ONRABUM CHAKPHAR

TEERASAK SANTHOM : THE CURRICULUM DEVELOPMENT OF SELECTIVE COURSE ON RABUM CHAKPHAR FOR FORTH GRADE STUDENTS UNDER JURISDICTION OF BANGKOK METROPOLITAN . THESIS ADVISORS : ASST. PROF. MAREAM NILLAPUN, Ed.D., PRASERT MONGKOL, Ed.D. AND PARUENAT NATNARIT, Ph.D. 234 pp.

The purposes of this research were : 1.To study of standard information and requirements to develop an extracurricular subject / Thai traditional dance Chakphra for the fourth grade primary level at Watkhunjun School, Bangkok ; 2. To Develop the study outline for the extracurricular subject / Thai traditional dance Chakphra for the fourth grade at Watkhunjun School, Bangkok ;3. To trial the extracurricular subject / Thai traditional dance Chakphraat a fourth grade level at Watkhunjun School, Bangkok ; and 4. To evaluate the extracurricular subject / Thai traditional dance Chakphrain relation to student performance achievement in Thai traditional dance, and to assess the students' opinions of the content and implementation of the curriculum.

The representative sample consisted of twenty-six (26) students in the fourth grade at Watkhunjun School Bangkok. Research instruments within the curriculum consisted of lesson plans, tests, assessment forms for performances of Thai traditional dance and questionnaires. The data was analyzed by percentage, mean, standard deviation, t- test dependent and content analysis.

The results were as follows :

1.The participating students understood the importance of Thai Traditional Dance and acquired the skills to perform the basic actions of Thai dancing art;

2. The development of Thai Traditional Dance as an extracurricular subject consisted of: 1. concept; 2. principles; 3.goals; 4. description of the course; 5. learners' qualification; 6. structure / school hours; 7. main points; 8. activities format; 9.learning method; 10. lesson plans; and 11.measurement and evaluation. Students had to focus on their movements in every unit.

3. The research results of Thai traditional dance (Chakphra) as an extracurricular for the 26 participating students were drawn from twenty (20) hours focusing on demonstration and practicing in four steps. They were 1. The Cognition 2. Demonstration 3. The Associative Phase, and 4. Adaptation. The students were interested in the curriculum and intended to practice the activities. The teacher can also exchange knowledge with teachers and dance instructors in the local area. Students also share their opinions in practicing activities and work in groups.

4. The evaluation and improvement of Thai traditional dance (Chakphra) as an extracurricular subject found that 1. After the implementation course curriculum the mean scores on posttest were higher than pretest with statistically significant at 0.05 level. 2.Student's abilities in performing Thai traditional dance (Chakphra) were at a very good level. 3. Student's satisfaction of the extracurricular subject on Thai traditional dance (Chakphra) were at the highest level of satisfaction.

Department of Curriculum and Instruction

Graduate School, Silpakorn University

Student's signature .....

Academic Year 2015

Thesis Advisors' signature 1.....2.....3.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลงได้ ด้วยความอนุเคราะห์ให้คำปรึกษาแนะนำเป็นอย่างดีจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์.ดร.มาเรียม นิลพันธุ์ ที่ให้ความอนุเคราะห์ เป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และเสียดูแลเอาใจใส่ ตั้งแต่ต้นจนสำเร็จอย่างทุกวันนี้ อาจารย์ ดร.ประเสริฐ มงคล และอาจารย์ ดร.ปฤถต์ นัจนฤตย์ ตลอดจนทั้งให้กำลังใจจนสำเร็จลุล่วงด้วยดี ผู้วิจัยจึงขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ทุกท่านเป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณอาจารย์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริวรรณ วณิชวัฒนารัชย์ ที่กรุณาเป็นประธานในการพิจารณาวิทยานิพนธ์ และ ดร. โชติมา หนูพริก ผู้ทรงคุณวุฒิที่กรุณาให้คำแนะนำในการแก้ไขข้อบกพร่อง ตลอดจนคณาจารย์ในสาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ และคณาจารย์ทุกท่านที่ให้ความรู้และสั่งสอนศิษย์คนนี้ให้ประสบความสำเร็จได้

ขอขอบพระคุณผู้อำนวยการ โรงเรียนวัดขุนจันทร์ ศึกษานิเทศก์ประจำโรงเรียนวัดขุนจันทร์ ตลอดจนคณะครูและบุคลากรของโรงเรียนวัดขุนจันทร์ ที่กรุณาให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ต่อการทำวิทยานิพนธ์

ขอขอบคุณผู้เชี่ยวชาญ ดร.ประไพ ธรรมรัช ดร.สุดา เชิดชูเกียรติกุล อาจารย์บัณฑิตเจียมทอง อาจารย์ปรารธนา สุมาลัยกัญย์ และอาจารย์สมพร ภัทรพงศ์กิจ ที่กรุณาตรวจเครื่องมือประกอบการวิจัย เพื่อให้เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยมีคุณภาพ

ขอขอบคุณบิดา มารดา และครอบครัว ตลอดจนญาติพี่น้อง พี่ๆและเพื่อนๆ หลักสูตรและการนิเทศรุ่น 54 ในสาขาหลักสูตรและการนิเทศทุกท่านที่ให้กำลังใจเสมอมา

หากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ก่อให้เกิดประโยชน์ละคุณค่า ผู้วิจัยขอมอบความดีทั้งหมดแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งหมดที่ทำให้วิทยานิพนธ์นี้ประสบความสำเร็จ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญแผนภูมิ.....	ฎ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย.....	5
คำถามการวิจัย.....	10
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	10
สมมติฐานการวิจัย.....	10
ขอบเขตการวิจัย.....	11
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	12
2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	14
หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 :	
กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ.....	14
หลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียน วัดขุนจันทร์ พุทธศักราช 2551.....	25
การพัฒนาหลักสูตร.....	31
รูปแบบและกระบวนการพัฒนาหลักสูตร.....	37
การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม.....	52
การประเมินหลักสูตร.....	55
รูปแบบและการประเมินหลักสูตร.....	58
การจัดการเรียนการสอนนาฏศิลป์.....	73
ความหมายของนาฏศิลป์.....	73
ความมุ่งหมายของนาฏศิลป์.....	73

บทที่	หน้า
การสอนนาฏศิลป์.....	74
แนวคิดเกี่ยวกับการสอนที่เน้นการปฏิบัติ.....	76
นาฏศิลป์ไทย : ระบำ.....	87
ประเพณีชักพระ.....	88
ประวัติความเป็นมาของประเพณีชักพระ.....	88
ความสำคัญของประเพณีชักพระ.....	90
ช่วงเวลาที่จัดงาน.....	90
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	94
ขั้นตอนที่ 1 วิจัย : ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน.....	96
ขั้นตอนที่ 2 พัฒนา : พัฒนาหลักสูตร.....	104
ขั้นตอนที่ 3 วิจัย : ทดลองใช้หลักสูตร.....	112
ขั้นตอนที่ 4 พัฒนา : ประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร.....	115
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	125
ขั้นตอนที่ 1 วิจัย : ผลศึกษาข้อมูลพื้นฐาน.....	125
ขั้นตอนที่ 2 พัฒนา : ผลการพัฒนาหลักสูตร.....	134
ขั้นตอนที่ 3 วิจัย : ผลการทดลองใช้หลักสูตร.....	143
ขั้นตอนที่ 4 พัฒนา : ผลการประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร.....	145
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	153
สรุปผลการวิจัย.....	154
อภิปรายผล.....	155
ข้อเสนอแนะ.....	160
รายการอ้างอิง.....	162
ภาคผนวก.....	167
ภาคผนวก ก เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐาน.....	168
ภาคผนวก ข หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมเรื่องระบำชักพระของนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 4.....	180
ภาคผนวก ค เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	221
ภาคผนวก ง ผลการวิเคราะห์เครื่องมือ.....	231

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1	โครงสร้างหลักสูตร โรงเรียนวัดขุนจันทร์..... 27
2	การวิเคราะห์หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ : สาระที่ 3 นาฏศิลป์..... 29
3	แสดงการสังเคราะห์การพัฒนาหลักสูตร..... 48
4	วิธีการประเมินองค์ประกอบในด้านต่างๆ ของสดีฟเพิ่มเติม..... 61
5	สรุปขั้นตอนพิธีกรรมประเพณีชักพระ..... 92
6	สรุปวิธีดำเนินการวิจัยจากขั้นตอนที่ 1..... 103
7	วิเคราะห์หน่วยการเรียนรู้ เวลาเรียน หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม เรื่อง ระบายชักพระ..... 105
8	สรุปวิธีดำเนินการวิจัยจากขั้นตอนที่ 2..... 110
9	แบบแผนการวิจัย..... 112
10	สรุปวิธีดำเนินการวิจัยจากขั้นตอนที่ 3..... 114
11	วิเคราะห์ข้อสอบ..... 117
12	สรุปวิธีดำเนินการวิจัยจากขั้นตอนที่ 4..... 123
13	แสดงจำนวนร้อยละเกี่ยวกับสถานภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ร่วมสนทนากลุ่ม..... 127
14	แสดงจำนวนร้อยละเกี่ยวกับสถานภาพและข้อมูลทั่วไปของนักเรียน..... 130
15	จำนวนร้อยละของความต้องการเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร..... 131
16	โครงสร้างหน่วยการเรียนรู้รายวิชาเพิ่มเติม เรื่อง ระบายชักพระ..... 138
17	ผลเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของผลการเรียนรู้เรื่องการทำรำระบายชักพระ ของ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ด้วย t-test แบบ Dependent 145
18	แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของคะแนนจากการ ประเมินผลการเรียนรู้ เรื่อง ระบายชักพระ ผลการเรียนรู้ และสาระการเรียนรู้ แต่ละแผนการจัดการเรียนรู้..... 146
19	แสดงผลการประเมินความสามารถในการปฏิบัติทำรำเพลงระบายชักพระ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4..... 148
20	ผลการสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม เรื่อง ระบายชักพระ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4..... 149

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่		หน้า
1	กรอบแนวคิดการวิจัย.....	9
2	รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของไทเลอร์.....	38
3	รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของทาบา.....	40
4	ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรของเซเลอร์ อเล็กซานเดอร์และเลวิส.....	42
5	กระบวนการการพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดของสจ๊วต อูทรานันท์.....	44
6	ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรของ โบแชมป์.....	45
7	รูปแบบการประเมินและประเภทการตัดสินใจ.....	59
8	การประเมินในแต่ละชั้นของโพรวิส.....	62
9	รูปแบบการให้ข้อมูลย้อนกลับ.....	63
10	ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบทางการศึกษา.....	63
11	รูปแบบการประเมินของสเตค.....	66
12	สรุปกระบวนการพัฒนาหลักสูตร.....	68
13	กรอบดำเนินการวิจัย.....	95
14	ขั้นตอนการสร้างแบบสอบถาม.....	99
15	แสดงขั้นตอนการสร้างประเด็นสนทนากลุ่ม.....	101

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยมีวัฒนธรรมที่เจริญรุ่งเรืองเป็นเอกลักษณ์อันโดดเด่นของชาติประกอบด้วย ศาสนา ภาษาวรรณกรรมศิลปกรรม นาฏศิลป์ดนตรี โบราณสถาน โบราณวัตถุตลอดจน ขนบธรรมเนียมประเพณีที่เป็นแบบแผนและวิถีชีวิตอันดีงามสิ่งเหล่านี้เป็นมรดกอันทรงคุณค่าที่มีการรักษาสืบทอดพัฒนาจากอดีตจนถึงปัจจุบันนับเป็นความภาคภูมิใจอย่างยิ่งที่เรามีวัฒนธรรมเป็น สิ่งที่แสดงถึงลักษณะเฉพาะของชาติและความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของคนในชาติซึ่งเป็นรากฐาน สำคัญยิ่งของความเป็นปึกแผ่นมั่นคงของประเทศชาติดังนั้นคนไทยจึงควรช่วยกันอนุรักษ์เผยแพร่ สืบทอดและพัฒนา มรดกวัฒนธรรมอันดีงามนี้ให้คงอยู่คู่ชาติสืบไปดังพระบรมราโชวาทของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ที่พระราชทานในงานปริญญาบัตรของจุฬาลงกรณ์ เมื่อ วันที่ 21 เมษายน 2503 ความตอนหนึ่งว่า

"...ประเพณีทั้งหลายย่อมมีประโยชน์ในการดำเนินชีวิตของแต่ละคน เรามีประเพณีของชาติ ไทยเป็นสมบัติ เราควรจะยึดถือ อย่างยิ่งและช่วยกันส่งเสริม รักษาไว้ เพื่อความเจริญก้าวหน้าของ ประเทศ..."

จากพระบรมราโชวาทแสดงให้เห็นว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ทรงสน พระราชหฤทัย เกี่ยวกับประเพณีของไทย โดยพระองค์ทรงห่วงใยในการรักษาและการส่งเสริมการ สืบทอดประเพณีของชาติไทย การที่ประเทศไทยจะสามารถก้าวไปสู่การพัฒนาให้ทัดเทียมกับ นานาชาติได้อย่างเหมาะสมทันต่อการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันและก้าวเข้าสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนได้นั้น ส่วนหนึ่งจำเป็นต้องพัฒนาความเข้มแข็งทางด้านสังคมวัฒนธรรมอันเป็นผลรวมของสิ่งดีงามที่มีอยู่ ในสังคมที่เกิดจากการสั่งสมต่อยอดร่วมกันของคนในสังคมขึ้นมาเป็นมรดกทางศิลปวัฒนธรรมทั้ง ที่เป็นประวัติศาสตร์สถาปัตยกรรมขนบธรรมเนียมประเพณีศาสนาวิถีชีวิตและภูมิปัญญาซึ่งกล่าว ได้ว่าเป็นมรดกทางวัฒนธรรม

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ซึ่งเป็นกฎหมายหลักด้านการศึกษาฉบับแรกของประเทศไทยที่ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการแสดง ความคิดเห็นและให้ข้อมูลกันอย่างกว้างขวางอันเป็นผลกระทบที่สำคัญในการเปลี่ยนแปลงการจัด การศึกษาของชาติอย่างมากในมาตรา 6 กล่าวว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อการพัฒนาคนไทย

ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายจิตใจสติปัญญาความรู้และคุณธรรมมีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขเปิดโอกาสให้สังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่องและในมาตรา 27 ให้ความสำคัญของการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อความเป็นไทยความเป็นพลเมืองที่ดีของชาติการดำรงชีวิตการประกอบอาชีพตลอดจนการศึกษาต่อและให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานจัดทำสาระของหลักสูตรตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคมภูมิปัญญาท้องถิ่นคุณลักษณะที่พึงประสงค์เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัวชุมชนสังคมและประเทศชาตินอกเหนือจากนี้ในมาตรา 29 ที่กล่าวถึงการเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการต่างๆเพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการรวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การพัฒนา ระหว่างชุมชน (คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542 : 5, 15-16)

ในปัจจุบันจะเห็นได้ว่าภูมิปัญญาท้องถิ่นมีความสำคัญต่อวิถีชีวิตของคนในชุมชนเป็นอย่างมากและมีความจำเป็นที่สถานศึกษาควรจะนำมาใช้ในกระบวนการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนได้มีความตระหนักถึงคุณค่าของความเป็นไทยในภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือภูมิปัญญาชาวบ้านที่บรรพบุรุษได้สั่งสมและถ่ายทอดกันมาตั้งแต่อดีตแต่ทว่าในปัจจุบันภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทยได้ถูกละเลยลงไปมากซึ่งจะเห็นได้จากสถานศึกษาซึ่งไม่สามารถนำภูมิปัญญาท้องถิ่นไปใช้ในการจัดการเรียนรู้อย่างจริงจังจึงเห็นว่าการศึกษาสมัยใหม่ได้แยกนักเรียนออกจากชุมชนท้องถิ่นของตนเองเนื่องจากการเรียนการสอนทั้งหมดมาจากส่วนกลางความแปลกแยกนี้มีลักษณะที่รุนแรงถึงกับทำให้นักเรียนบางคนสูญเสียวิถีชีวิตของชุมชนไม่มีความภูมิใจในวัฒนธรรมและท้องถิ่นของตนและไม่รู้จักที่จะนำไปใช้ประโยชน์นอกจากนี้ความแปลกแยกดังกล่าวยังทำให้เกิดช่องว่างระหว่างคนรุ่นใหม่กับคนรุ่นเก่าถูกไม่สืบสานประเพณีของบรรพบุรุษคนรุ่นใหม่เข้ากับชุมชนเดิมไม่ได้วัฒนธรรมและภูมิปัญญาของท้องถิ่นจึงถูกละเลยไป

สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งคือวัฒนธรรมต่างชาติที่หลั่งไหลเข้ามารวมทั้งการนำเอาวิทยาการและเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการผลิตและดำรงชีวิตโดยขาดการถ่วงถ่วงและเลือกใช้วัฒนธรรมเหล่านี้อย่างมีเหตุผลทำให้คนไทยส่วนใหญ่มีวัฒนธรรมตกอยู่ภายใต้การครอบงำของวัฒนธรรมบริโภคนิยมทำให้เกิดความขัดแย้งและสับสนทั้งในเรื่องความคิดความเชื่อค่านิยมบทบาทหน้าที่มีการเอารัดเอาเปรียบผู้อื่นเพื่อการเป็นผู้ชนะจนทำให้ระบียบวินัยและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของคนในชาติถูกละเลยคุณค่าของภูมิปัญญาไทยและลักษณะความเป็นไทยถูกกระแสวัฒนธรรมสมัยใหม่รุกรานครอบงำจนวัฒนธรรมไทยถูกลดคุณค่าและอ่อนแอลง(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545 : 28) และจากการที่ประเทศไทยเกิดเหตุการณ์ต่างๆ ได้

สะท้อนให้เห็นถึงความอ่อนแอและขาดความเป็นตัวของตัวเองในสังคมไทยอันเนื่องมาจากการขาดความสมดุลแห่งการเรียนรู้มีผลทำให้ภูมิปัญญาไทยหายไปจากสังคมเพราะถูกรอบงำจากภูมิปัญญาสากลการถ่ายทอดภูมิปัญญาไทยในและนอกระบบโรงเรียนน้อยลงทำให้คนไทยไม่ศึกษาภูมิปัญญาไทยเป็นผลให้สังคมไทยต้องเผชิญกับวิกฤตทางปัญญาเห็นได้ชัดเจนจากการพึ่งตนเองในการแก้ปัญหาไม่ได้และนโยบายการจัดการประเทศของรัฐที่มุ่งตอบสนองความเจริญก้าวหน้าทางอุตสาหกรรมละเลยสังคมเกษตรกรรมและภูมิปัญญาชาวบ้านซึ่งเปรียบเสมือนรากฐานชีวิตขาดการยอมรับภูมิปัญญาไทยและจากแนวทางในการกำหนดนโยบายและจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยนโยบายดังกล่าวได้กำหนดการจัดกิจกรรมส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนทั้งในด้านการศึกษาในระบบการศึกษาปฐมวัยและการส่งเสริมการจัดกิจกรรมพัฒนาเด็กและเยาวชนซึ่งนโยบายและมาตรการในการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนด้วยนโยบายด้านการศาสนา ศิลปวัฒนธรรมจารีตประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยบำรุงรักษาส่งเสริมและอนุรักษ์สถาบันศาสนา ศิลปวัฒนธรรมจารีตประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อให้เกิดสังคมภูมิปัญญาแห่งเรียนรู้และสังคมที่เอื้ออาทรต่อกันสืบต่อวัฒนธรรมความภาคภูมิใจในเอกลักษณ์แห่งความเป็นไทยและท้องถิ่น(กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2545: 7-11)

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยได้ตระหนักถึงความสำคัญและปัญหาที่เกิดขึ้นในการละเลยประเพณีท้องถิ่นของเยาวชนเป็นอย่างยิ่งจึงได้ดำเนินการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชนท้องถิ่นในย่านตลาดพลูสำนักงานเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร โดยสำรวจความต้องการในการจัดการศึกษาของชุมชนท้องถิ่นความพร้อมของโรงเรียนความพร้อมของผู้เรียนโดยใช้วิธีการสอบถามและการสัมภาษณ์ผู้ชุมชน ครูผู้สอนในโรงเรียนและชาวบ้านในชุมชนแล้วนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาวิเคราะห์รายละเอียดโดยจัดเรียงลำดับความสำคัญของปัญหาและความต้องการซึ่งทำให้ทราบว่าปัญหาสำคัญของท้องถิ่นที่กำลังทวีความรุนแรงคือปัญหาการละเลยและขาดการเอาใจใส่ในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมประเพณีอันดีงามของชุมชนในท้องถิ่น และสิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งของปัญหาดังกล่าวเกิดจากการจัดการศึกษาที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นของนักเรียนที่ไม่เห็นถึงความสำคัญของสิ่งใกล้ตัวและสิ่งที่มีอยู่ในชุมชน โรงเรียนไม่สามารถพัฒนาหลักสูตรและจัดกระบวนการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนท้องถิ่นได้เต็มที่และสภาพปัจจุบันภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านประเพณีและวัฒนธรรมในชุมชนยังไม่มีผู้ศึกษารวบรวมไว้หรือยังมีอยู่น้อยมากจึงส่งผลให้โรงเรียนและชุมชนไม่สามารถนำภูมิปัญญาท้องถิ่นไปใช้ในกระบวนการจัดการเรียนรู้ได้อย่างจริงจังให้เห็นเป็นรูปธรรมและจากการศึกษาข้อมูลดังกล่าวชุมชนที่ผู้วิจัยคัดเลือกไว้ในขั้นตอนการสำรวจสภาพปัญหาของชุมชนในย่านตลาดพลูในข้างต้นนั้นพบว่าชุมชนกำลังมีปัญหในเรื่องการละเลยภูมิปัญญาท้องถิ่นในด้านของประเพณี

และศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นเรื่องประเพณีชักพระซึ่งเป็นประเพณีที่คนในชุมชนเขตนบุรีให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก ทั้งนี้เพราะมีจุดเด่นในเรื่องของการชักพระหรือการแห่พระธาตุอีกทั้งยังเป็นความต้องการของคนในชุมชนที่ต้องการให้สถานศึกษานำภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องประเพณีชักพระมาถ่ายทอดให้กับผู้เรียนในกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ประเพณีและศิลปวัฒนธรรมอันดีงามนี้ไม่สูญหายไปและคงอยู่กับชุมชนท้องถิ่นของตน ซึ่งจากการศึกษาในเรื่องประเพณีชักพระทำให้ทราบว่า “ประเพณีชักพระวัดนางชี” เป็นประเพณีที่ชุมชนในเขตนบุรีให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่งเพราะเป็นประเพณีที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาที่พุทธศาสนิกชนได้ถือปฏิบัติกันมาครั้งโบราณกาลจนถึงปัจจุบันประเพณีชักพระวัดนางชี โดยกรุงเทพมหานครในสมัยของ พลตรีจำลอง ศรีเมือง เป็นผู้ว่าราชการจังหวัดกรุงเทพมหานคร ได้ทำให้ประเพณีชักพระวัดนางชี เป็นงานของรัฐ (กรุงเทพมหานคร) (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2547: 43) ซึ่งประเพณีชักพระวัดนางชี เป็นประเพณีที่เกี่ยวข้องกับศาสนาโดยจัดให้มีการจัดงานขึ้นเป็นประจำทุกปีในวันแรม 2 ค่ำ เดือน 12 และจัดงานเป็นเวลา 3 วัน ในวันแรกจะเป็นการอันเชิญพระบรมธาตุมาให้ผู้คนสักการะส่วนในวันที่ 2 จึงจะอันเชิญพระบรมธาตุมาลงเรือเข้าบวนแห่ โดยนำเรือดั่งและเรือแข่งมาใช้ในพิธี มีทหารเรือมาเป็นฝีพายนำองค์พระธาตุ และมีข้าราชการจากกรุงเทพมหานครและข้าราชการเขตเข้าร่วมในพิธีเป็นจำนวนมาก ซึ่งในปัจจุบันก็ยังคงปรากฏพิธีชักพระวัดนางชีตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันตลอดมา (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2547: 43) ซึ่งจะเห็นได้ว่าประชาชนในเขตนบุรีมีความเชื่อถือและให้ความสำคัญในประเพณีชักพระเป็นอย่างมากโดยมีการส่งเสริมและอนุรักษ์ประเพณีชักพระอยู่เสมอจึงเป็นสิ่งที่เขาชนคนรุ่นหลังควรที่จะอนุรักษ์และสืบทอดศิลปวัฒนธรรมอันดีงามนี้ไว้ให้คงอยู่ตลอดไปเพื่อไม่ให้สูญหายและเสื่อมความนิยมไป

จากเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความต้องการที่จะพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม เรื่อง ระบายชักพระสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นสถานศึกษาในสังกัด กรุงเทพมหานครที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 โดยในกระบวนการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม เป็นการนำเอาเนื้อหาเรื่องประเพณีชักพระมาประกอบในหลักสูตร กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระนาฏศิลป์ เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาและขั้นตอนของประเพณีชักพระวัดนางชีมาสร้างสรรค์ในการแสดงนาฏศิลป์ไทยตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยเป็นการเชิญปราชญ์ชาวบ้านที่มีความรู้ความสามารถในเรื่องราวของประเพณีชักพระเข้ามามีส่วนร่วมในการถ่ายทอดความรู้และการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนเพื่อให้เกิดความรักความหวงแหนและตระหนักถึงคุณค่าความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนและสร้างจิตสำนึกร่วมแรงร่วมใจกันอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของไทยไว้ให้อยู่คู่กับสังคมและชุมชนแห่งนี้ตลอดถึงเป็นการพัฒนาหลักสูตร

ท้องถิ่นที่มีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนและผู้เรียนรวมถึงเป็นการสนองต่อเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ฉบับปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ที่ให้ชุมชนท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรการจัดการศึกษาอบรมมีการแสวงหาความรู้ข้อมูลข่าวสารในการพัฒนาชุมชนของตนเองให้เข้มแข็งได้ต่อไปและเป็นการจัดการศึกษาที่มาจากความต้องการของผู้เรียนและชุมชนท้องถิ่นอย่างแท้จริง

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษาเพื่อพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม เรื่อง รัชชูปการพระสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดและงานวิจัยต่างๆ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตร พบว่า ไทเลอร์ (Tyler, 1950 : 1-2) ได้เสนอขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตร ไว้ 4 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 การวางแผนหลักสูตร (Curriculum Planning) โดยอาศัยการระดมความคิดแสวงหาคำตอบ 4 ประการต่อไปนี้ เพื่อใช้เป็นแนวการจัดทำหลักสูตร คือ

1. จุดมุ่งหมายของการศึกษาของสถานศึกษาคืออะไร
2. การที่จะบรรลุจุดมุ่งหมายของสถานศึกษาดังกล่าว นักเรียนจะต้องใช้ประสบการณ์การศึกษาและการเรียนรู้เกี่ยวกับอะไรบ้าง
3. ประสบการณ์การศึกษาของนักเรียนดังกล่าว จะมีหลักและวิธีการจัดการเรียนรู้อย่างไรให้บรรลุตามจุดมุ่งหมาย
4. เพื่อให้แน่ใจว่า นักเรียนบรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตรตามที่กำหนดไว้ จะมีวิธีการประเมินผลคุณภาพของหลักสูตรได้อย่างไร

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาหลักสูตร (Curriculum Development) จากขั้นตอนการวางแผนหลักสูตร ข้อมูลที่ได้สามารถนำไปกำหนดเป็นแนวคิดในการจัดทำหลักสูตรให้ครอบคลุมประเด็นสำคัญโดยแนวคิดการพัฒนาหลักสูตรไทเลอร์ เน้นกระบวนการสำรวจ ศึกษา และวิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นต่อการกำหนด เป้าหมายของการจัดการศึกษาจาก 3 แหล่งข้อมูลแรก คือ แหล่งข้อมูลด้านสังคม ได้แก่ การศึกษาค่านิยม ความเชื่อและบรรทัดฐานการดำรงชีวิตของคนในสังคม โครงสร้างที่สำคัญของสังคม รวมทั้งความมุ่งหวังจากคนในท้องถิ่น ชุมชนที่สถานศึกษาตั้งอยู่ แหล่งข้อมูลที่สอง คือ แหล่งข้อมูลด้านนักเรียน ได้แก่ ความต้องการ ความเข้าใจ ความสามารถ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ สมรรถนะ ตามที่หลักสูตรแห่งชาติต้องการ และแหล่งที่สาม จากผู้เชี่ยวชาญ ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิ ในสาขาวิชาต่าง ๆ รวมถึงงานวิจัยที่สรุปผลการวิจัยและข้อคิดที่เป็นประโยชน์ ซึ่งเมื่อรวบรวมข้อมูลเหล่านี้ได้แล้ว ต้องนำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประมวลเป้าหมาย

ของการจัดการศึกษา และเมื่อกำหนดเป้าหมายได้แล้ว ต้องนำมาศึกษาร่วมกันกับทฤษฎีการเรียนรู้ของนักจิตวิทยาการศึกษา กลุ่มต่าง ๆ เพื่อนำผลการวิเคราะห์กระบวนการเรียนรู้มาผสมผสานกับแนวคิดพื้นฐานด้านปรัชญาการศึกษา จึงสามารถสรุปเป็นจุดมุ่งหมายของหลักสูตรได้ชัดเจน สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขั้นตอนที่ 3 การเลือกและจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ไทเลอร์ได้เสนอเกณฑ์ในการพิจารณาเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ไว้ดังนี้

1. นักเรียนควรมีโอกาสฝึกพฤติกรรมและเรียนรู้เนื้อหาตามที่ระบุไว้ในจุดประสงค์
2. กิจกรรมและประสบการณ์นั้นควรจะทำให้ให้นักเรียนพึงพอใจที่จะปฏิบัติตามพฤติกรรมที่ได้ระบุไว้ในจุดประสงค์
3. กิจกรรมและประสบการณ์นั้นควรอยู่ในขอบข่ายความพอใจที่พึงปฏิบัติได้
4. กิจกรรมและประสบการณ์หลาย ๆ ด้านของการเรียนรู้อาจนำไปสู่จุดประสงค์ที่กำหนดไว้เพียงข้อเดียว ในทำนองเดียวกันกิจกรรมและประสบการณ์การเรียนรู้เพียงอย่างเดียวอาจตอบสนองจุดประสงค์หลาย ๆ ข้อได้

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผล เพื่อที่จะตรวจสอบว่าการเรียนการสอนได้บรรลุจุดประสงค์ตามที่กำหนดไว้หรือไม่ สมควรจะมีการปรับแก้ในบางจุด ควรพิจารณาจากสิ่งต่อไปนี้

1. กำหนดจุดประสงค์ที่จะวัดและพฤติกรรมที่คาดหวัง
2. วัดและวิเคราะห์สถานการณ์ที่จะให้เกิดพฤติกรรมเหล่านั้น
3. ศึกษาสำรวจข้อมูลเพื่อสร้างเครื่องมือที่จะวัดพฤติกรรมเหล่านั้นได้อย่างเหมาะสม
4. ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือโดยใช้เกณฑ์ในการพิจารณา ดังนี้ ความเป็นปรนัย (Objectivity) ความเชื่อมั่น (Reliability) และ ความเที่ยงตรง (Validity)

5. การพิจารณาผลการประเมินให้เป็นประโยชน์เพื่ออธิบายผลการเรียนรู้เป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่ม การอธิบายถึงส่วนดีของหลักสูตรหรือสิ่งที่ต้องปรับแก้ เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงหลักสูตรให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น ส่วน เซย์เลอร์ อเล็กซานเดอร์ และ เลวิส (Saylor, Alexander and Lewis 1981 : 30 – 39) ได้เสนอขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตร สอดคล้องกับแนวคิดของไทเลอร์ ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 การกำหนดเป้าหมาย วัดจุดประสงค์ และขอบเขต ขั้นตอนที่ 2 การออกแบบหลักสูตร ขั้นตอนที่ 3 การนำหลักสูตรไปใช้ ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลหลักสูตร สำหรับ กรมวิชาการ (2545 ก : 32-33) ได้กำหนดขั้นตอนการจัดทำหลักสูตรสาระเพิ่มเติม (ท้องถิ่น) ไว้ดังนี้ 1. กำหนดผลการเรียนรู้ 2. กำหนดสาระ 3. กำหนดเวลา และ 4. จัดทำคำอธิบาย ส่วน สุนีย์ ภูพันธ์ เสนอรูปแบบการพัฒนาหลักสูตร ดังนี้ 1. กำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร 2. จัดเนื้อหาของหลักสูตร 3. นำหลักสูตรไปใช้ และ 4. ประเมินผลหลักสูตร สำหรับสังด์ อุทรานันท์

(2532 :314-316) ได้เสนอการพัฒนาหลักสูตรซึ่งมีความสอดคล้องกับการพัฒนาหลักสูตรของ กายูจนา คูณาร์ภย์ (2540 :309) ไว้ 7 ขั้นตอน 1.จัดตั้งคณะทำงาน 2.การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน 3. การกำหนดจุดมุ่งหมาย 4.การคัดเลือกและการจัดเนื้อหาสาระ 5.การดำเนินการใช้หลักสูตร 6.การ ประเมินผลการใช้หลักสูตร และ7.การปรับปรุงการใช้หลักสูตร และนายวิชัย ประสิทธิ์วุฒิเวชช์ ได้กำหนดขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นดังนี้ 1.การจัดตั้งคณะกรรมการ 2.วิเคราะห์ข้อมูล พื้นฐาน 3.การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร 4.การออกแบบหลักสูตร 5.การนำหลักสูตรไปใช้ 6.การประเมินหลักสูตรและการตัดสินใจต่อหลักสูตร

นอกจากแนวคิดของนักวิชาการ นักการศึกษาและหน่วยงานทางการศึกษาที่ได้กล่าวมา ข้างต้นแล้วยังมีผลการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร โดยได้ระบุขั้นตอนที่ สอดคล้องกับแนวคิดของนักการศึกษาหลายท่าน เช่น มาเรียม นิลพันธุ์ (2535 : บทคัดย่อ) ได้พัฒนา หลักสูตรวิจัยวัฒนธรรมสำหรับข้าราชการสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ประกอบด้วยขั้นตอนการพัฒนา ดังนี้ 1.การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน 2.การพัฒนาหลักสูตร 3.การ ทดลองใช้หลักสูตร และ4.การประเมินหลักสูตร ในทำนองเดียวกัน วิทยา คุ่มฉายา (2554 :12) และ ผิวพรรณ วิสุวรรณ เสนอรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรไว้ดังนี้ 1.การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน 2.การ พัฒนาหลักสูตร 3.การทดลองใช้หลักสูตร และ4.การประเมินหลักสูตร

จากการศึกษารูปแบบและกระบวนการการพัฒนาหลักสูตร ผู้วิจัยได้สังเคราะห์งานวิจัย เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรมาเป็นกรอบแนวคิดในการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม เรื่อง ระบาย ชักพระ ของนักเรียนชั้นปีที่ 4 โรงเรียนวัดขุนจันทร์ เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. การศึกษาข้อมูลพื้นฐานและความต้องการ โดย 1.วิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนวัดขุนจันทร์กลุ่มสาระการเรียนรู้ ศิลปะ 2. ศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม เรื่องระบายชักพระจาก บุคคลที่เกี่ยวข้องได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษาโรงเรียนวัดวังขุนจันทร์ หัวหน้าฝ่ายวิชาการ ครูผู้สอนและกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 3.ศึกษาความต้องการของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เกี่ยวกับสาระการเรียนรู้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ การวัดและการประเมินผล และ รูปแบบของหลักสูตร 4.ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับประเพณีชักพระ และ 5.ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่ เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร

2. การพัฒนาหลักสูตร โดยนำผลการศึกษาในขั้นตอนที่ 1 มาพัฒนาหลักสูตรฉบับร่าง ประกอบด้วย 1.แนวคิด 2.หลักการ 3.จุดหมาย 4.ผลการเรียนรู้ 5.คำอธิบายรายวิชา 6.โครงสร้าง รายวิชา 7.ขอบข่ายสาระการเรียนรู้ 8.เวลาเรียน 9.แนวทางการจัดการเรียนรู้ 10.สื่อการเรียนรู้

11.การวัดและประเมินผล แล้วตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรโดยผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำข้อมูลมาปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร

3. การทดลองใช้หลักสูตร โดยนำหลักสูตรที่พัฒนาแล้วไปใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดขุนจันทร์ เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร

4. การประเมินผลและการปรับปรุงหลักสูตร โดยประเมินด้านผลการเรียนรู้เกี่ยวกับประเพณี ชักพระวัดนางชี ด้านความสามารถในกาปฏิบัติทำรำบาชักพระ และความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม เรื่องระบำชักพระ

ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการทำวิจัยดังแผนภูมิที่ 1 ดังนี้

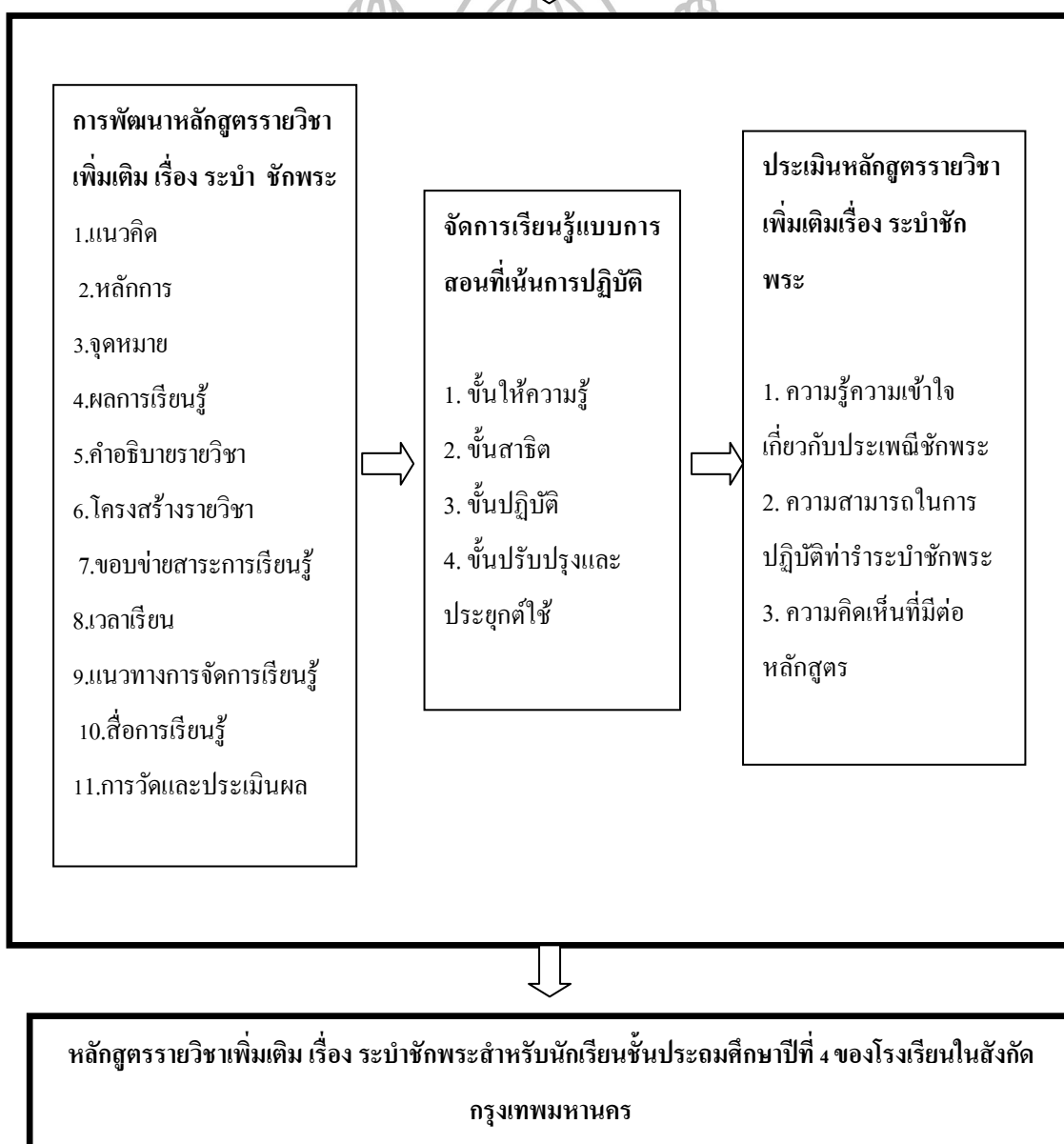
แนวคิดพื้นฐาน

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร

- 1) ไทเลอร์ (Tyler 1949 : 1-2) 2) เซอร์และอเล็กซานเดอร์ (1981: 23) และ 3) ทาบา (Taba 1963 : 316-345)
- 4) สัจจอุทรานันท์ (2532 : 314-316) 5) โจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539 : 123-135) 6) กรมวิชาการ (2534 ข : 15-21) 7) วิรัช วงษ์ใหญ่ (2533 : 19)
- 8) วิรัช ประสิทธิ์วุฒิเวช (2542 : 118)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร

- 1) พิพพรรณ สุวรรณ (2535 : บทคัดย่อ) 2) วิทยา คุ่มฉาย (2554 : 53-54) 3) มาเรียม นิลพันธุ์ (2536 : บทคัดย่อ) 4) จตุพร จันทร์ เรือง (2549 : บทคัดย่อ)

แผนภูมิที่ 1 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

คำถามการวิจัย

1. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานและความต้องการเพื่อพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม เรื่อง รัชชกษัตริย์เป็นอย่างไร
2. ผลการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม เรื่อง รัชชกษัตริย์ มีองค์ประกอบอะไรบ้าง
3. การทดลองใช้หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม เรื่อง รัชชกษัตริย์ ดำเนินการอย่างไร
4. ผลการประเมินหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม เรื่อง รัชชกษัตริย์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ก่อนและหลังใช้หลักสูตรแตกต่างกันหรือไม่ นักเรียนมีความสามารถในการปฏิบัติทำ รัชชกษัตริย์อยู่ในระดับใดและเป็นอย่างไร ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม เรื่อง รัชชกษัตริย์ อยู่ในระดับใดและเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานและความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม เรื่อง รัชชกษัตริย์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม เรื่อง รัชชกษัตริย์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร
3. เพื่อทดลองใช้หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม เรื่อง รัชชกษัตริย์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร
4. เพื่อประเมินหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม เรื่อง รัชชกษัตริย์เกี่ยวกับผลการเรียนรู้ ความสามารถในการปฏิบัติทำ รัชชกษัตริย์ และศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อหลักสูตร

สมมติฐานการวิจัย

1. ผลการเรียนรู้และความสามารถในการปฏิบัติทำ เรื่อง รัชชกษัตริย์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ก่อนและหลังใช้หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม เรื่องรัชชกษัตริย์ แตกต่างกัน
2. ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม เรื่องรัชชกษัตริย์ อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก

ขอบเขตการวิจัย

เพื่อให้งานวิจัยเป็นไปตามวัตถุประสงค์ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยไว้ดังนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนในสังกัด กรุงเทพมหานคร เขตธนบุรี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 3 โรงเรียน คือ โรงเรียนวัดประดิษฐาราม จำนวน 36 คน โรงเรียนวัดราชคฤห์ จำนวน 35 และ โรงเรียนวัดขุนจันทร์ จำนวน 26 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 91 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดขุนจันทร์ เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 จำนวน 26 คน ซึ่งผู้วิจัยได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย (Sample Random Sampling) โดยใช้โรงเรียนเป็นหน่วยสุ่ม

3. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา ประกอบด้วย

3.1 ตัวแปรต้น ได้แก่

3.1.1 หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมเรื่อง ระบายสีพระของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดขุนจันทร์

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ผลการเรียนรู้ ประกอบด้วย

3.2.1 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประเพณีชกพระ

3.2.2 ความสามารถในการปฏิบัติทำ ระบายสีพระ

3.2.3 ความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมเรื่อง ระบายสีพระ

4. ระยะเวลาในการทดลอง ใช้หลักสูตรในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 ใช้เวลาสอนจำนวน 20 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 1 ชั่วโมง รวมระยะเวลาการใช้หลักสูตร 20 ชั่วโมง

5. เนื้อหา หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม เรื่อง ระบายสีพระสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย การกำหนดสาระให้ผู้เรียนได้เรียนเกี่ยวกับความเป็นมาของประเพณีชกพระ โดยกำหนดเนื้อหาเป็น 2 ส่วน คือ ภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ได้แก่

5.1 ภาคทฤษฎี ซึ่งได้มาจากการสัมภาษณ์จากผู้รู้ในท้องถิ่น ประกอบด้วย

1. ประวัติและความเป็นมาของประเพณีชกพระ 2. ขั้นตอนของประเพณีชกพระวัดนางชี และ 3. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการทำพายเรือ

5.2 ภาคปฏิบัติ การฝึกทักษะการปฏิบัติทำ ระบายสีพระ

นิยามศัพท์เฉพาะ

เพื่อให้เข้าใจตรงกัน ผู้วิจัยได้ให้ความหมายศัพท์เฉพาะสำหรับการวิจัย ดังนี้

1. การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม หมายถึง กระบวนการสร้างหลักสูตรในลักษณะจัดทำรายวิชาเพิ่มเติมขึ้นมาใหม่ให้สอดคล้องกับจุดเน้นของชุมชน ท้องถิ่น ความต้องการ ความสนใจของนักเรียน และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ตามกระบวนการพัฒนาหลักสูตรโดยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 (วิจัย) ศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับความต้องการของนักเรียนและความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง ขั้นตอนที่ 2 (พัฒนา) การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม ขั้นตอนที่ 3 (วิจัย) การทดลองใช้หลักสูตร ขั้นตอนที่ 4 (พัฒนา) การประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม

2. หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม เรื่องระบำซั๊กพระ หมายถึง สาระและประสบการณ์เกี่ยวกับประเพณีซั๊กพระ โดยมีเนื้อหาเกี่ยวกับ ประวัติความเป็นมาของประเพณีซั๊กพระ ขั้นตอนและการปฏิบัติทำรำเพลงระบำซั๊กพระประกอบด้วยแนวคิด หลักการจุดมุ่งหมาย คำอธิบายรายวิชา ผลการเรียนรู้ โครงสร้างเวลาเรียน เนื้อหา/สาระรูปแบบการจัดการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล

3. ประเพณีซั๊กพระวัดนางชี หมายถึง พิธีการอันเชิญพระบรมธาตุจากวัดนางชีลงเรือเข้าขบวนแห่ โดยใช้เรือดั้งและเรือแข่ง มีทหารเรือเป็นฝีพายนำองค์พระธาตุ ซึ่งเป็นการถือปฏิบัติมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันจนกลายเป็นงานประเพณีของรัฐ (กรุงเทพมหานคร) จัดขึ้นทุกปีในวันแรม 2 ค่ำ เดือน 12 โดยจัดงานที่วัดนางชี เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร

4. ผลการเรียนรู้ หมายถึง คะแนนด้านความรู้ความเข้าใจของนักเรียนซึ่งได้จากการทำแบบทดสอบเนื้อหาเกี่ยวกับประเพณีซั๊กพระ ประกอบด้วย ประวัติความเป็นมาของประเพณีซั๊กพระ เข้าใจขั้นตอนของประเพณีซั๊กพระและเห็นคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมในท้องถิ่น สามารถนำรูปแบบของประเพณีซั๊กพระมาประยุกต์ใช้ในการแสดงนาฏศิลป์ ซึ่งวัดได้จากแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน

5. ความสามารถในการปฏิบัติทำรำเพลง ระบำซั๊กพระ หมายถึง คะแนนที่ได้จากการประเมินการปฏิบัติของนักเรียนในการปฏิบัติทำรำ เพลง ระบำซั๊กพระ รายบุคคลและกลุ่ม โดยใช้แบบประเมินการปฏิบัติ

6. ความคิดเห็นต่อหลักสูตร หมายถึง การแสดงความรู้สึกทางอารมณ์ในลักษณะ พอใจ ชื่นชม สนใจ เห็นคุณค่า ต่อหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม เรื่อง ระบำซั๊กพระสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร ในด้านเนื้อหาสาระ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนรู้ ด้านวัดและประเมินผล ด้านบรรยากาศการเรียนรู้ และประโยชน์ที่ได้รับโดยประเมินด้วยการตอบแบบสอบถามความคิดเห็น

7. นักเรียน หมายถึง ผู้เรียนที่กำลังศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดขุนจันทร์
ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 สำนักงานเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม เรื่อง ระบายสีพระ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้นำเสนอเนื้อหาสาระที่สำคัญของแนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรประกอบด้วยหัวข้อดังนี้

1. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
2. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551: กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะและ หลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนวัดขุนจันทร์ พุทธศักราช 2551
3. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร
4. การจัดการเรียนการสอนนาฏศิลป์
5. แนวคิดเกี่ยวกับการสอนที่เน้นการปฏิบัติ
6. นาฏศิลป์ไทย : ระบาย
7. ประเพณีชักพระ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กำหนดจุดหมายและมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายและกรอบทิศทางในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีคุณภาพชีวิตที่ดีและมีขีดความสามารถ พร้อมกันนี้ได้ปรับกระบวนการพัฒนาหลักสูตรให้มีความสอดคล้องกับเจตนารมณ์แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 นอกจากนั้นแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 – 2554) ได้ชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการปรับเปลี่ยนจุดเน้นในการพัฒนาคุณภาพคนในสังคมไทยให้ มีคุณธรรม และมีความรอบรู้อย่างเท่าทัน ให้มีความพร้อมทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และศีลธรรม สามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลงเพื่อนำไปสู่สังคมฐานความรู้ได้อย่างมั่นคง แนวทางพัฒนาคนดังกล่าวมุ่งเตรียมเด็กและเยาวชนให้มีพื้นฐานจิตใจที่ดีงาม มีจิตสาธารณะ พร้อมทั้งมีสมรรถนะ ทักษะและความรู้พื้นฐานที่จำเป็นในการดำรงชีวิต อันจะส่งผลต่อการพัฒนาประเทศแบบยั่งยืน (สภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2549) ซึ่งแนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการในการพัฒนาเยาวชนของชาติเข้าสู่โลกยุคศตวรรษที่ 21 โดยมุ่ง

ส่งเสริมผู้เรียนมีคุณธรรม รักความเป็นไทย ให้มีทักษะการคิดวิเคราะห์ สร้างสรรค์ มีทักษะด้านเทคโนโลยี สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมโลกได้อย่างสันติ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

วิสัยทัศน์

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทย และเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้ง เจตคติ ที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพ และการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ

หลักการ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มีหลักการที่สำคัญ ดังนี้

1. เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อความเป็นเอกภาพของชาติ มีจุดหมายและมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายสำหรับพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณธรรมบนพื้นฐานของความเป็นไทยควบคู่กับความเป็นสากล
2. เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อปวงชน ที่ประชาชนทุกคนมีโอกาสได้รับการศึกษาอย่างเสมอภาค และมีคุณภาพ
3. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่สนองการกระจายอำนาจ ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น
4. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นทั้งด้านสาระการเรียนรู้ เวลาและการจัดการเรียนรู้
5. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
6. เป็นหลักสูตรการศึกษาสำหรับการศึกษาในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย สามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้ และประสบการณ์

จุดหมาย

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ จึงกำหนดเป็นจุดหมายเพื่อให้ เกิดกับผู้เรียนเมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

1. มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยและปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
2. มีความรู้ ความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยี และมีทักษะชีวิต
3. มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีสุขนิสัย และรักการออกกำลังกาย
4. มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
5. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์

ในการพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ดังนี้

สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญ 5 ประการ ดังนี้

1. ความสามารถในการสื่อสาร เป็นความสามารถในการรับและส่งสาร มีวัฒนธรรมในการใช้ภาษาถ่ายทอดความคิด ความรู้ความเข้าใจ ความรู้สึก และทัศนะของตนเองเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและประสบการณ์อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองและสังคม รวมทั้งการเจรจาต่อรองเพื่อขจัดและลดปัญหาความขัดแย้งต่าง ๆ การเลือกรับหรือไม่รับข้อมูลข่าวสารด้วย

หลักเหตุผลและความถูกต้อง ตลอดจนการเลือกใช้วิธีการสื่อสาร ที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่มีต่อตนเองและสังคม

2. ความสามารถในการคิด เป็นความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดอย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้หรือสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม

3. ความสามารถในการแก้ปัญหา เป็นความสามารถในการแก้ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่เผชิญได้อย่างถูกต้องเหมาะสมบนพื้นฐานของหลักเหตุผล คุณธรรมและข้อมูลสารสนเทศ เข้าใจความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่าง ๆ ในสังคม แสวงหาความรู้ ประยุกต์ความรู้มาใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาและมีการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อตนเอง สังคมและสิ่งแวดล้อม

4. ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต เป็นความสามารถในการนำกระบวนการต่าง ๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การทำงาน และการอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล การจัดการปัญหาและความขัดแย้งต่าง ๆ อย่างเหมาะสม การปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม และการรู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น

5. ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเป็นความสามารถในการเลือก และใช้ เทคโนโลยีด้านต่าง ๆ และมีทักษะกระบวนการทางเทคโนโลยี เพื่อการพัฒนาตนเองและสังคม ในด้านการเรียนรู้ การสื่อสาร การทำงาน การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ถูกต้อง เหมาะสม และมีคุณธรรม

คุณลักษณะอันพึงประสงค์

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ในฐานะเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ดังนี้

1. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์
2. ซื่อสัตย์สุจริต
3. มีวินัย

4. ใฝ่เรียนรู้
5. อยู่อย่างพอเพียง
6. มุ่งมั่นในการทำงาน
7. รักความเป็นไทย
8. มีจิตสาธารณะ

มาตรฐานการเรียนรู้

การพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความสมดุล ต้องคำนึงถึงหลักพัฒนาการทางสมองและพหุปัญญา หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงกำหนดให้ผู้เรียนเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ดังนี้

1. ภาษาไทย
2. คณิตศาสตร์
3. วิทยาศาสตร์
4. สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
5. สุขศึกษาและพลศึกษา
6. ศิลปะ
7. การงานอาชีพและเทคโนโลยี
8. ภาษาต่างประเทศ

ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ได้กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายสำคัญของการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน มาตรฐานการเรียนรู้ระดับที่ผู้เรียนพึงรู้ ปฏิบัติได้ มีคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยม ที่พึงประสงค์เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน นอกจากนี้มาตรฐานการเรียนรู้ยังเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนพัฒนาการศึกษาทั้งระบบ เพราะมาตรฐานการเรียนรู้จะสะท้อนให้ทราบว่าต้องการอะไร จะสอนอย่างไร และประเมินอย่างไร รวมทั้งเป็นเครื่องมือในการตรวจสอบเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาโดยใช้ระบบ การประเมินคุณภาพภายในและการประเมินคุณภาพภายนอก ซึ่งรวมถึงการทดสอบระดับเขตพื้นที่การศึกษา และการทดสอบระดับชาติ ระบบการตรวจสอบเพื่อประกันคุณภาพดังกล่าวเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยสะท้อนภาพการจัดการศึกษาว่าสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามที่มาตรฐานการเรียนรู้กำหนดเพียงใด

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 : กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะเป็นกลุ่มสาระที่ช่วยพัฒนาให้ผู้เรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีจินตนาการทางศิลปะ ชื่นชมความงาม มีสุนทรียภาพ ความมีคุณค่า ซึ่งมีผลต่อคุณภาพชีวิตมนุษย์ กิจกรรมทางศิลปะช่วยพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม ตลอดจนการนำไปสู่การพัฒนาสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความเชื่อมั่นในตนเอง อันเป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อหรือประกอบอาชีพได้

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะมุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจ มีทักษะวิธีการทางศิลปะ เกิดความซาบซึ้งในคุณค่าของศิลปะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงออกอย่างอิสระในศิลปะแขนงต่าง ๆ ประกอบด้วยสาระสำคัญ คือ

ทัศนศิลป์ มีความรู้ความเข้าใจองค์ประกอบศิลป์ ทัศนธาตุ สร้างและนำเสนอผลงานทางทัศนศิลป์จากจินตนาการ โดยสามารถใช้อุปกรณ์ที่เหมาะสม รวมทั้งสามารถใช้เทคนิค วิธีการของศิลปินในการสร้างงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ วิเคราะห์ วิพากษ์ วิจัยคุณค่างานทัศนศิลป์ เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างทัศนศิลป์ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม เห็นคุณค่างานศิลปะที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากลชื่นชม ประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

ดนตรี มีความรู้ความเข้าใจองค์ประกอบดนตรีแสดงออกทางดนตรีอย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์ วิจัยคุณค่าดนตรี ถ่ายทอดความรู้สึก ทางดนตรีอย่างอิสระ ชื่นชมและประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างดนตรี ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม เห็นคุณค่าดนตรี เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และสากล ร้องเพลง และเล่นดนตรีในรูปแบบต่าง ๆ แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเสียงดนตรี แสดงความรู้สึกที่มีต่อดนตรีในเชิงสุนทรียะ เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างดนตรีกับประเพณีวัฒนธรรม และเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์

นาฏศิลป์ มีความรู้ความเข้าใจองค์ประกอบนาฏศิลป์ แสดงออกทางนาฏศิลป์ อย่างสร้างสรรค์ ใช้ศัพท์เบื้องต้นทางนาฏศิลป์วิเคราะห์วิพากษ์ วิจัยคุณค่านาฏศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดอย่างอิสระ สร้างสรรค์การเคลื่อนไหวในรูปแบบต่าง ๆ ประยุกต์ใช้นาฏศิลป์ในชีวิตประจำวัน เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างนาฏศิลป์กับประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม เห็นคุณค่าของนาฏศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และสากล

คุณภาพผู้เรียน

จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 (ประถมศึกษาปีที่ 1-3)

รู้และเข้าใจเกี่ยวกับรูปร่าง รูปทรง และจำแนกทัศนธาตุของสิ่งต่าง ๆ ในธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและงานทัศนศิลป์ มีทักษะพื้นฐานการใช้วัสดุอุปกรณ์ในการสร้างงานวาดภาพระบายสี โดยใช้เส้น รูปร่าง รูปทรง สี และพื้นผิว ภาพปะติด และงานปั้น งานโครงสร้างเคลื่อนไหวอย่างง่าย ๆ ถ่ายทอดความคิด ความรู้สึกจากเรื่องราว เหตุการณ์ ชีวิตจริง สร้างงานทัศนศิลป์ตามที่ตนชื่นชอบ สามารถแสดงผลและวิธีการในการปรับปรุงงานของตนเองรู้และเข้าใจความสำคัญของงานทัศนศิลป์ในชีวิตประจำวัน ที่มาของงานทัศนศิลป์ในท้องถิ่น ตลอดจนการใช้วัสดุ อุปกรณ์ และวิธีการสร้างงานทัศนศิลป์ในท้องถิ่น

รู้และเข้าใจแหล่งกำเนิดเสียง คุณสมบัติของเสียง บทบาทหน้าที่ ความหมาย ความสำคัญของบทเพลงใกล้ตัวที่ได้ยิน สามารถท่องบทกลอน ร้องเพลง เคาะจังหวะ เคลื่อนไหวร่างกายให้สอดคล้องกับบทเพลง อ่าน เขียน และใช้สัญลักษณ์แทนเสียงและเคาะจังหวะแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับดนตรี เสียงขับร้องของตนเอง มีส่วนร่วมกับกิจกรรมดนตรีในชีวิตประจำวัน

รู้และเข้าใจเอกลักษณ์ของดนตรีในท้องถิ่น มีความชื่นชอบ เห็นความสำคัญ และประโยชน์ของดนตรีต่อการดำเนินชีวิตของคนในท้องถิ่นสร้างสรรค์การเคลื่อนไหวในรูปแบบต่าง ๆ สามารถแสดงท่าทางประกอบจังหวะเพลงตามรูปแบบนาฏศิลป์ มีมารยาทในการชมการแสดง รู้หน้าที่ของผู้แสดงและผู้ชมรู้ประโยชน์ของการแสดงนาฏศิลป์ในชีวิตประจำวัน เข้าร่วมกิจกรรมการแสดงที่เหมาะสมกับวัย

รู้และเข้าใจการละเล่นของเด็กไทยและนาฏศิลป์ท้องถิ่น ชื่นชอบและภาคภูมิใจ ในการละเล่นพื้นบ้าน สามารถเชื่อมโยงสิ่งที่พบเห็นในการละเล่นพื้นบ้านกับการดำรงชีวิตของคนไทย บอกลักษณะเด่นและเอกลักษณ์ของนาฏศิลป์ไทยตลอดจนความสำคัญของการแสดงนาฏศิลป์ไทยได้

จบชั้นประถมศึกษาปีที่ (จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6)

รู้และเข้าใจการใช้ทัศนธาตุ รูปร่าง รูปทรง พื้นผิว สี แสงเงา มีทักษะพื้นฐานในการใช้วัสดุ อุปกรณ์ ถ่ายทอดความคิด อารมณ์ ความรู้สึก สามารถใช้หลักการจัดขนาด สัดส่วนความสมดุล น้ำหนัก แสงเงา ตลอดจนการใช้สีคู่ตรงข้ามที่เหมาะสมในการสร้างงานทัศนศิลป์ 2 มิติ 3 มิติ เช่น งานสื่อผสม งานวาดภาพระบายสี งานปั้น งานพิมพ์ภาพ รวมทั้งสามารถสร้างแผนภาพ แผนผัง และภาพประกอบเพื่อถ่ายทอดความคิดจินตนาการเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับเหตุการณ์ต่าง ๆ และสามารถเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างงานทัศนศิลป์ที่สร้างสรรค์ด้วยวัสดุอุปกรณ์และวิธีการที่แตกต่างกัน เข้าใจปัญหาในการจัดองค์ประกอบศิลป์ หลักการลด และเพิ่มในงานปั้น การสื่อความหมายในงานทัศนศิลป์ของตน รู้วิธีการปรับปรุงงานให้ดีขึ้น ตลอดจนรู้และเข้าใจคุณค่าของงานทัศนศิลป์ที่มีผลต่อชีวิตของคนในสังคม

รู้และเข้าใจบทบาทของงานทัศนศิลป์ที่สะท้อนชีวิตและสังคม อิทธิพลของความเชื่อ ความศรัทธา ในศาสนา และวัฒนธรรมที่มีผลต่อการสร้างงานทัศนศิลป์ในท้องถิ่น

รู้และเข้าใจเกี่ยวกับเสียงดนตรี เสียงร้อง เครื่องดนตรี และบทบาทหน้าที่ รู้ถึงการเคลื่อนที่ ขึ้น ลง ของทำนองเพลง องค์ประกอบของดนตรี ศัพท์สังคีตในบทเพลง ประโยค และอารมณ์ของบทเพลงที่ฟัง ร้อง และบรรเลงเครื่องดนตรี ด้นสดอย่างง่าย ใช้และเก็บรักษาเครื่องดนตรีอย่างถูกวิธี อ่าน เขียน โน้ตไทยและสากลในรูปแบบต่าง ๆ รู้ลักษณะของผู้ที่จะเล่นดนตรีได้ดี แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบดนตรี ถ่ายทอดความรู้สึกของบทเพลงที่ฟัง สามารถใช้ดนตรีประกอบกิจกรรมทางนาฏศิลป์และการเล่าเรื่อง

รู้และเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างดนตรีกับวิถีชีวิต ประเพณี วัฒนธรรมไทย และวัฒนธรรมต่าง ๆ เรื่องราวดนตรีในประวัติศาสตร์ อิทธิพลของวัฒนธรรมต่อดนตรี รู้คุณค่าดนตรีที่มาจากวัฒนธรรมต่างกัน เห็นความสำคัญในการอนุรักษ์

รู้และเข้าใจองค์ประกอบนาฏศิลป์ สามารถแสดงภาษาท่า นาฏยศัพท์พื้นฐาน สร้างสรรค์ การเคลื่อนไหวและการแสดงนาฏศิลป์ และการละครง่าย ๆ ถ่ายทอดลีลาหรืออารมณ์ และสามารถ ออกแบบเครื่องแต่งกายหรืออุปกรณ์ประกอบการแสดงง่าย ๆ เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างนาฏศิลป์ และการละครกับสิ่งที่ประสบในชีวิตประจำวัน แสดงความคิดเห็นในการชมการแสดง และบรรยาย ความรู้สึกของตนเองที่มีต่องานนาฏศิลป์

รู้และเข้าใจความสัมพันธ์และประโยชน์ของนาฏศิลป์และการละคร สามารถเปรียบเทียบ การแสดงประเภทต่าง ๆ ของไทยในแต่ละท้องถิ่น และสิ่งที่การแสดงสะท้อนวัฒนธรรมประเพณี เห็นคุณค่าการรักษาและสืบทอดการแสดงนาฏศิลป์ไทย

สาระและมาตรฐานการเรียนรู้

สาระที่ 1 ทัศนศิลป์

มาตรฐาน ศ 1.1 สร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ตามจินตนาการ และความคิด สร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์ วิจารณ์คุณค่างานทัศนศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดต่องานศิลปะ อย่างอิสระ ชื่นชม และประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

มาตรฐาน ศ 1.2 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างทัศนศิลป์ ประวัติศาสตร์ และ วัฒนธรรม เห็นคุณค่างานทัศนศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และสากล

สาระที่ 2 ดนตรี

มาตรฐาน ศ 2.1 เข้าใจและแสดงออกทางดนตรีอย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์ คุณค่าดนตรี ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดต่อดนตรีอย่างอิสระ ชื่นชมและประยุกต์ใช้ ในชีวิตประจำวัน

มาตรฐาน ศ 2.2 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างดนตรี ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม เห็นคุณค่าของดนตรีที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล

สาระที่ 3 นาฏศิลป์

มาตรฐาน ศ 3.1 เข้าใจ และแสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์คุณค่านาฏศิลป์ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดอย่างอิสระ ชื่นชมและประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

มาตรฐาน ศ 3.2 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างนาฏศิลป์ ประวัติศาสตร์และ วัฒนธรรมเห็นคุณค่าของนาฏศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและ สากล

กระบวนการการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ต้องการการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ตั้งแต่ผู้เรียน ผู้สอน ผู้ปกครอง ชุมชน ผู้เรียนต้องเรียนรู้ให้ครบถ้วนด้วย สมอง กาย ใจ และเรียนรู้ด้วยตนเองต่อเนื่องตลอดชีวิต ด้วยการจัดการเรียนให้ผู้เรียนขวนขวายหาความรู้ เพิ่มความรับผิดชอบ กล้าแสดงออก และเน้นการทำงานเป็นกลุ่ม ผู้เรียนใช้กระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง ดังนั้น กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะจึงเพิ่มประสบการณ์การทำงานจริงตามสถานการณ์ให้มากยิ่งขึ้น ไปตามช่วงชั้นปี

ในการจัดการเรียนรู้จะเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ พัฒนาความฉลาดทางสติปัญญาและอารมณ์ ให้เห็นคุณค่าของตนเอง เพื่อการแสดงออกอย่างอิสระ เพิ่มการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติได้จริง เพื่อให้ผู้เรียนมีความสุข มีเสรีในการเรียนและการแสวงหาความรู้ได้ตามความต้องการ

ยุทธศาสตร์การเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

1. การเรียนรู้แบบพัฒนาความสามารถในกระบวนการคิดของผู้เรียนเป็นยุทธศาสตร์การเรียนรู้ที่ผู้เรียนต้องมีการให้ข้อมูลทางศิลปะกับกระบวนการคิดของตนเอง และการเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ด้วยการตัดสินใจ เลือกยุทธศาสตร์กระบวนการ ประเมินตนเองวางแผนปฏิบัติงาน ลงมือปฏิบัติงาน ตรวจสอบและปรับปรุงผลงานอยู่เสมอ

1.1 คิดริเริ่มสร้างสรรค์ (Creative Thinking) ด้วยการสร้างแนวคิดใหม่ แสวงหาพิจารณาทางเลือกอย่างหลากหลาย ประยุกต์ปรับเข้าหาแนวทาง สืบหาทางเลือกที่เหมาะสม ตั้งข้อตกลงร่วมกัน

1.2 คิดวิเคราะห์ (Critical Thinking) ด้วยกระบวนการตรวจสอบ ทำให้ชัดเจน จัดระบบให้เหตุผล วิเคราะห์ ทำให้กระจ่าง ตั้งสมมติฐาน ทำนาย ประเมิน สังเคราะห์

1.3 คิดไตร่ตรอง (Reflective Thinking) ด้วยการตั้งคำถามตนเอง เชื่อมโยงความคิดก่อนหน้าความคาดหวังและประสบการณ์ปัจจุบันเข้าด้วยกัน ประเมิน วิเคราะห์ ตั้งสมมติฐานแสวงหาทางเลือกที่เหมาะสม

2. การเรียนรู้แบบการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism) เป็นยุทธศาสตร์การเรียนรู้ศิลปะด้วยวิธีการแสวงหาความรู้โดยการปฏิบัติ ทดลองหาเหตุผล สัมผัสจริง และสรุปตนเอง เป็นประสบการณ์ตรง

3. การเรียนรู้แบบประเมินตนเอง (Self Assessment) เป็นยุทธศาสตร์การเรียนรู้ศิลปะที่เน้นผู้เรียนได้ศึกษา และหาแนวทางการแก้ไขปัญหาด้วยตนเองตั้งแต่การกำหนดปัญหา ค้นหาวิธีการแก้ปัญหา ด้วยวิธีและขั้นตอนที่เหมาะสมกับผู้เรียน

4. การเรียนรู้ด้วยวิธีการแก้ปัญหา (Problem-Based Learning) เป็นยุทธศาสตร์การเรียนรู้ศิลปะที่เน้นผู้เรียนได้ศึกษา และหาแนวทางแก้ปัญหาด้วยตนเองตั้งแต่การกำหนดปัญหา ค้นหาและขั้นตอนที่เหมาะสมกับผู้เรียน

5. การเรียนรู้แบบเชื่อมโยงบูรณาการความรู้สหสาขา (Multidisciplinary Approach) เป็นยุทธศาสตร์การเรียนรู้ศิลปะที่สามารถบูรณาการเชื่อมโยงความรู้และกระบวนการทั้งในกลุ่มสาระและระหว่างกลุ่มสาระ

การวัดและการประเมินผล

หลักการของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานเน้นกระบวนการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง มีการติดตามประเมินผลตามมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้และมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นซึ่งเป็นเป้าหมายของการพัฒนาผู้เรียนที่ครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ทักษะ กระบวนการ คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการประเมินการเรียนรู้ของตนได้ และใช้วิธีการประเมินตามสภาพจริงด้วยวิธีการประเมินผลที่หลากหลาย มีการบันทึกผลการประเมินอย่างเป็นระบบ เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลในการพัฒนาผู้เรียนสืบต่อไป

การวัดและการประเมินผลการเรียนรู้ศิลปะตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงจำเป็นที่ผู้สอนจะต้องวัดและประเมินผลให้ครอบคลุมทั้ง 3 ด้าน คือ ความรู้ ทักษะ กระบวนการ คุณธรรม จริยธรรมและค่านิยม

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนวัดขุนจันทร์ พุทธศักราช 2551

วิสัยทัศน์

นักเรียนโรงเรียนวัดขุนจันทร์ มีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษา มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักการโรงเรียนวิถีพุทธ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้ง เจตคติ ที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพ และการศึกษาตลอดชีวิต มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตตามนโยบาย ส่งเสริมสุขภาพ เรียนรู้เทคโนโลยีควบคู่กับการอนุรักษ์ความเป็นไทย และดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

หลักการ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหลักการที่สำคัญ ดังนี้

1. เพื่อความเป็นเอกภาพของชาติ มีจุดหมายและมาตรฐานการเรียนรู้ เป็นเป้าหมายสำหรับพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณธรรมบนพื้นฐานของความเป็นไทยควบคู่กับความเป็นสากล
2. เพื่อปวงชน ที่ประชาชนทุกคนมีโอกาสได้รับการศึกษาอย่างเสมอภาค และมีคุณภาพ
3. ที่สนองการกระจายอำนาจ ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น
4. ที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นทั้งด้านสาระการเรียนรู้ เวลาและการจัดการเรียนรู้
5. ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
6. สำหรับการศึกษาระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย สามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้ และประสบการณ์

จุดหมาย

1. มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยและปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
2. มีความรู้ ความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยี และมีทักษะชีวิต
3. มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีสุนทรีย์ และรักการออกกำลังกาย
4. มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิตและ

การปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

5. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

1. ความสามารถในการสื่อสาร
2. ความสามารถในการคิด
3. ความสามารถในการแก้ปัญหา
4. ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต
5. ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี

คุณลักษณะอันพึงประสงค์

1. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์
2. ซื่อสัตย์สุจริต
3. มีวินัย
4. ใฝ่เรียนรู้
5. อยู่อย่างพอเพียง
6. มุ่งมั่นในการทำงาน
7. รักความเป็นไทย
8. มีจิตสาธารณะ

จากการวิเคราะห์โครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนวัดขุนจันทร์ จึงสามารถนำหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม เรื่อง ระบายสีพระ ไปจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามโครงสร้างของหลักสูตรของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยนำเนื้อหาที่กำหนดเป็นหน่วยการเรียนรู้ในหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระ นาฏศิลป์ ซึ่งผู้วิจัยถ่ายทอดเรื่องราวเกี่ยวกับประเพณีชักพระมามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

การวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่สอดคล้องกับการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมเรื่อง ระบายสีพระ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดขุนจันทร์

สาระที่ 3 นาฏศิลป์

มาตรฐาน ศ 3.2 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างนาฏศิลป์ ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมเห็นคุณค่าของนาฏศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล

ตัวชี้วัด

- ป.4/1 อธิบายประวัติความเป็นมาของนาฏศิลป์หรือชุดการแสดงต่างๆ
- ป.4/2 เปรียบเทียบการแสดงนาฏศิลป์กับการแสดงที่มาจากวัฒนธรรมอื่น
- ป.4/3 อธิบายความสำคัญของการแสดงความเคารพในการเรียนและการแสดงนาฏศิลป์
- ป.4/4 ระบุเหตุผลที่ควรรักษาและสืบทอดการแสดงนาฏศิลป์

ซึ่งสามารถวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ศิลปะ สาระที่ 3 นาฏศิลป์ โดยวิเคราะห์ตัวชี้วัด และสาระการเรียนรู้ สาระท้องถิ่น ของชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

ดังตารางที่ 2 การวิเคราะห์หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้ ศิลปะ สาระที่ 3 นาฏศิลป์

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้ ศิลปะ สาระที่ 3 นาฏศิลป์

ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้/สาระท้องถิ่น		
	ความรู้	ทักษะ/กระบวนการ	คุณลักษณะอันพึงประสงค์
ศ 3.2 ป.4/1 อธิบายประวัติความเป็นมาของนาฏศิลป์หรือชุดการแสดงต่างๆ	1. ความเป็นมาของนาฏศิลป์ 2. ที่มาของชุดการแสดง	1. บอกความเป็นมาของนาฏศิลป์ 2. บอกที่มาของการแสดง	1. ใฝ่เรียน 2. ใฝ่รู้ 3. รักความเป็นไทย
ศ 3.2 ป.4/2 เปรียบเทียบการแสดงนาฏศิลป์กับการแสดงที่มาจากวัฒนธรรมอื่น	1. การชมการแสดงนาฏศิลป์ 2. การแสดงท้องถิ่น	1. คิด แสดงความเห็นจากการชมการแสดงนาฏศิลป์และการแสดงท้องถิ่น 2. ...	1. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ 2. ซื่อสัตย์สุจริต 3. รักความเป็นไทย 4. มีจิตสาธารณะ
ศ 3.2 ป.4/3 อธิบายความสำคัญของการแสดงความเคารพในการเรียนและการแสดงนาฏศิลป์	1. การทำความเคารพก่อนเรียนและก่อนการแสดง	1. ปฏิบัติการทำความเคารพก่อนเรียนและก่อนการแสดง	1. ใฝ่เรียน 2. รักความเป็นไทย 3. มีจิตสาธารณะ
ศ 3.2 ป.4/4 ระบุเหตุผลที่ควรรักษาและสืบทอดการศึกษานาฏศิลป์	1. คุณค่าของการศึกษานาฏศิลป์	1. บอกคุณค่าของการศึกษานาฏศิลป์	1. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ 2. ใฝ่เรียนใฝ่รู้ 3. อยู่อย่างพอเพียง 4. มุ่งมั่นในการทำงาน 5. รักความเป็นไทย 6. มีจิตสาธารณะ

จากการศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 พบว่า การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม เรื่อง รัชชูปการ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร มีความสอดคล้องกับ

1. หลักการของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เป็นหลักสูตรที่มีความยืดหยุ่น ทั้งด้านสาระ เวลา และการจัดการเรียนรู้
2. จุดมุ่งหมายของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ข้อที่ 5 กำหนดให้มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข
3. กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระที่ 3 นาฏศิลป์ มาตรฐาน ศ.3.2 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างนาฏศิลป์ ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมเห็นคุณค่าของนาฏศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล

คำอธิบายรายวิชากลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 วิชานาฏศิลป์

รู้และเข้าใจและอธิบายเกี่ยวกับองค์ประกอบนาฏศิลป์ สามารถแสดงภาษาท่า นาฏยศัพท์พื้นฐาน สร้างสรรค์การเคลื่อนไหวและการแสดงนาฏศิลป์ และการละครง่าย ๆ ถ่ายทอดลีลาหรืออารมณ์ และสามารถออกแบบเครื่องแต่งกายหรืออุปกรณ์ประกอบการแสดงง่าย ๆ เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างนาฏศิลป์และการละครกับสิ่งที่ประสบในชีวิตประจำวัน แสดงความคิดเห็นในการชมการแสดง และบรรยายความรู้สึกรู้สึกของตนเองที่มีต่องานนาฏศิลป์

รู้และเข้าใจและอธิบายความสัมพันธ์และประโยชน์ของนาฏศิลป์และการละคร สามารถเปรียบเทียบการแสดงประเภทต่าง ๆ ของไทยในแต่ละท้องถิ่น และสิ่งที่การแสดงสะท้อนวัฒนธรรมประเพณีเห็นคุณค่าการรักษาและสืบทอดการแสดงนาฏศิลป์ไทย

ตัวชี้วัด

ศ.3.2 ป.4/1 ป.4/2 ป.4/3

รวม 3 ตัวชี้วัด

การพัฒนาหลักสูตร

ความหมายของหลักสูตร

หลักสูตร (curriculum) มีรากศัพท์มาจากภาษาละตินว่า “currere” ซึ่งหมายถึงช่องทางสำหรับวิ่ง (a racing chariot, from which is derived a racetrack, or a course to be run) ซึ่งนำมาใช้กับความหมายในทางการศึกษาก็หมายถึง แนวทางสำหรับการเรียนรู้ (a course of study) ที่เป็นดังนี้ เพราะการเรียนรู้ที่ประสบความสำเร็จจะต้องดำเนินไปตามแนวทางและลำดับขั้นตอน อันเหมาะสมที่ได้กำหนดไว้ มิเช่นนั้นแล้วก็จะออกนอกกลุ่ม นอกทางไม่ถึงจุดมุ่งหมายตามที่คาดหวังหรือถึงจุดมุ่งหมายแต่ก็อาจจะเสียเวลามาก ความหมายของ “หลักสูตร” ซึ่งเป็นคำศัพท์ทางการศึกษาที่มีผู้กล่าวดังนี้

บ็อบบิท (Bobbitt 1918 : 42) กู๊ด (Good 1973 : 157) และดอลล์ (Doll 1996 : 359) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรคล้ายคลึงกันว่า หมายถึง รายวิชาหรือเนื้อหาที่จัดเตรียมไว้ให้ผู้เรียนในระดับการศึกษาใดระดับหนึ่งเพื่อให้ผู้เรียนพัฒนา ความรู้ ความสามารถ เปลี่ยนเจตคติ และสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้สมิธแดนเลย์ และ ชอร์ส (Smith, Stanley and Shores 1957 : 3) นีเกลย์ และ อีแวนส์ (Neagley and Evans 1967 : 2) ราแกน และ เชพเพิร์ด (Ragan and Shepherd 1977 : 192) เฮสส์ (Hess 1980 : 4 – 5) วิชัย ประสิทธิ์วุฒิวณิช (2542 : 44) สตรูเมอร์ และ ทูจันแมน (Streumer and Tuijman 1994 : 1310) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรคล้ายคลึงกันว่า หมายถึง มวลประสบการณ์ที่จัดโดยสถานศึกษา พัฒนาผู้เรียนด้านต่าง ๆ ทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และปัญญา การจัดการเรียนรู้ควรจัดให้สนองความต้องการและความสนใจที่แตกต่างของผู้เรียนแต่ละคน

ลาวาเทลลี มัวร์ และคัลซูนีส (Lavatelli , Moore and Kalsounis 1972 : 1 – 2) เลวิส และ มีล (Lewis and Miel 1972 : 2-3) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรคล้ายคลึงกันว่า หมายถึง สิ่ง que ผู้เรียนต้องศึกษาเรียนรู้ทั้งในและนอกห้องเรียน เพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายและจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ในหลักสูตร

ทาบ (Taba 1962 : 10 -11) เซเลอร์ และ อเล็กซานเดอร์ (Saylor and Alexander 1974 : 6) แพรท (Pratt 1994 : 5) และซาร์ง บัวศรี (2542 : 7) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรคล้ายคลึงกันว่า หมายถึง แผน แนวทาง ที่ประกอบด้วยจุดมุ่งหมาย หรือวัตถุประสงค์ การออกแบบหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ และการประเมินผล เพื่อสื่อให้ผู้เกี่ยวข้องได้ปฏิบัติโดยมุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถ และพฤติกรรมตามที่กำหนดในหลักสูตร

ทรัมป์ และ มิลเลอร์ (Trump and Miller 1968 : 11 - 12) และสมเกียรติ ศรีสกุล (2539 : 13) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรคล้ายคลึงกันว่า หมายถึง กิจกรรมทางการศึกษาที่จัดให้กับผู้เรียนได้

มีความรู้ ประสบการณ์ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ส่วน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (2551 : 8) กล่าวถึงความหมายของหลักสูตร คือ ประมวลความรู้และประสบการณ์ที่จัดขึ้นเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความสามารถ ทักษะ และคุณลักษณะตามที่กำหนดไว้ในมาตรฐานการเรียนรู้ หลักสูตรจึงเป็นเสมือนแผนที่กำหนดทิศทางการพัฒนาผู้เรียนไปสู่มาตรฐานการเรียนรู้ซึ่งเป็นเป้าหมาย และมีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้เพื่อให้ทราบความก้าวหน้าของผู้เรียนในการพัฒนาไปสู่มาตรฐานที่กำหนด

ดังนั้นสรุปได้ว่าหลักสูตรหมายถึง แผนและ มวลประสบการณ์ ที่ประกอบด้วย จุดมุ่งหมาย เนื้อหา แนวทางการจัดการเรียนรู้ และการประเมินผล เพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านความรู้ ความสามารถ ทักษะ คุณลักษณะ โดยพัฒนาทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม ปัญญา และสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข โดยมีการวัดและการประเมินผลการเรียนรู้เพื่อให้ทราบถึงพัฒนาการของผู้เรียนให้เป็นที่ไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

ความสำคัญของหลักสูตร

ไทเลอร์ (Tyler 1949 : 5 – 6) ได้กล่าวว่า “การศึกษาเป็นกระบวนการของการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมมนุษย์” ซึ่งหลักสูตรเป็นหัวใจของการศึกษา ดังนั้นหลักสูตรจึงมีความสำคัญต่อการจัดการศึกษาเป็นอย่างยิ่ง เป็นหลักยึดสำหรับผู้บริหารการศึกษา หัวหน้าสถานศึกษา ครู และนักเรียน เพื่อเป็นแนวทางการจัดการศึกษา จัดการเรียนการสอน วางแผนการสอน ดำเนินการสอน การวัดและประเมินผล จัดวิธีการเรียน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร

ซาร์ง บัวศรี (2532 : 6 - 7) ได้กล่าวว่า หลักสูตรมีความสำคัญ เพราะหลักสูตรเป็นส่วนกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ เป็นเครื่องชี้แนวทางหรือเป็นบทบัญญัติของรัฐในการจัดการศึกษา เพื่อให้แน่ใจว่าผู้เรียนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ โดยมีรายละเอียดที่บ่งชี้ว่า ผู้เรียนควรเรียนรู้อะไร มีเนื้อหาสาระมากน้อยเพียงไร ควรได้รับการฝึกฝนให้มีทักษะในด้านใด และควรมีพัฒนาการทั้งในส่วนของร่างกาย จิตใจ สังคม และสติปัญญาอย่างไร อีกทั้งยังเป็นเกณฑ์มาตรฐานทางการศึกษา และควบคุมการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษา ซึ่งผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาทุกฝ่ายต้องยึดถือเป็นแนวปฏิบัติ เพื่อพัฒนาบุคคลให้มีประสิทธิภาพตามที่พึงประสงค์ให้แก่สังคมและประเทศชาติ

จากความสำคัญของหลักสูตร ข้างต้น สรุปได้ว่า หลักสูตรมีความสำคัญ เพราะหลักสูตรเป็นเอกสารซึ่งเป็นแผนการหรือยุทธศาสตร์ จัดการศึกษาที่ระบุแนวทางการจัดมวลประสบการณ์

เป็นส่วนกำหนดทิศทางทางการจัดการศึกษาให้กับบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษานำไปปฏิบัติ เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพทางการศึกษาตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาที่หลักสูตรกำหนดไว้

องค์ประกอบของหลักสูตร

องค์ประกอบที่ควรมีอยู่ในหลักสูตรเพื่อให้หลักสูตรมีความสมบูรณ์สำหรับใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนานักเรียนให้มีความรู้ ความสามารถ ทักษะกระบวนการ สมรรถนะ คุณลักษณะที่พึงประสงค์นั้น ทาบา (Taba 1962 : 10) วิชัย วงษ์ใหญ่ (2554 : 9) สุณีย์ เหมะประสิทธิ์ (2537 : 21) บุญชม ศรีสะอาด (2546 : 11,18) และสุณีย์ ภูพันธ์ (2546 : 18-19) มีความเห็นสอดคล้องกันว่า องค์ประกอบหลักสูตรที่สำคัญ มี 4 ประการ กล่าวคือ วัตถุประสงค์ของหลักสูตร (Objectives) เนื้อหา (Contents) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ (Activities) และการประเมินผล (Evaluation) นอกจากนี้ ชำรง บัวศรี (2542 : 8-9) มีความเห็นเพิ่มเติมว่าองค์ประกอบหลักสูตรนั้นอาจมีรายละเอียดเพิ่มขึ้นได้เพื่อให้หลักสูตรมีความสมบูรณ์ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

ดังนั้นการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม เรื่อง รัชชูปการ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดขุนจันทร์ กรุงเทพมหานคร มีองค์ประกอบของหลักสูตรดังต่อไปนี้

1. การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ประกอบด้วย แนวคิด หลักการ ของหลักสูตร เป็นการระบุแนวคิดที่สำคัญที่จะพัฒนาให้นักเรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรที่ต้องการให้เกิดขึ้น จุดหมายของหลักสูตร เป็นการระบุความมุ่งหวังที่ต้องการให้นักเรียนมีคุณลักษณะ หรือศักยภาพในด้านในบ้าง

2. เนื้อหา ประกอบด้วย ผลการเรียนรู้ คำอธิบายรายวิชา ขอบข่ายสาระการเรียนรู้ โครงสร้างรายวิชา เวลาเรียน เป็นส่วนที่ระบุโครงสร้างเนื้อหา หน่วยกิจกรรมที่จะนำไปกระตุ้นหรือเป็นเครื่องมือพัฒนานักเรียนให้เกิดความรู้ ความสามารถ สมรรถนะ คุณลักษณะตามกำหนดไว้ในจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

3. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ประกอบด้วย แนวทางการจัดการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ เป็นส่วนที่ระบุแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อสามารถพัฒนานักเรียนให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรที่กำหนดไว้ โดยมีสื่อการจัดการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมให้การใช้หลักสูตรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

4. การวัดและประเมินผล เป็นส่วนที่ระบุกระบวนการรวบรวมข้อมูลเพื่อตรวจสอบว่านักเรียนได้บรรลุตามจุดมุ่งหมายที่หลักสูตรกำหนดไว้มากน้อยเพียงใดและเป็นการนำเสนอข้อมูลที่ได้รับไปใช้ในการตัดสินใจปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น

รูปแบบของหลักสูตร

หลักสูตรมีหลายลักษณะ เช่น หลักสูตรสำหรับการศึกษาในระบบโรงเรียน หลักสูตรสำหรับการศึกษานอกระบบโรงเรียน และหลักสูตรสำหรับการศึกษิตตามอัธยาศัย การกำหนดรูปแบบของหลักสูตรตามแนวคิดของนักวิชาการด้านหลักสูตรมีอย่างหลากหลาย เช่น วิชัย คีตสระ (2535 : 20 – 25) ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539 : 3-9) กาญจนา คุณารักษ์ (2540 : 277-283) และ ช่าง บัวศรี (2542 : 176-194) ได้เสนอสอดคล้องกัน ไว้ 3 รูปแบบ ดังนี้

1. รูปแบบหลักสูตรเน้นเนื้อหาวิชาแบ่งออกได้ดังนี้

1.1 หลักสูตรรายวิชา

1.2 หลักสูตรสหสัมพันธ์

1.3 หลักสูตรหมวดวิชา

1.4 หลักสูตรแกนวิชา

1.5 หลักสูตรบูรณาการ

2. รูปแบบหลักสูตรเน้นตัวผู้เรียนแบ่งออกได้ดังนี้

2.1 หลักสูตรที่เน้นกิจกรรม

2.2 หลักสูตรที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

2.3 หลักสูตรประสบการณ์

3. รูปแบบหลักสูตรเน้นสังคม

3.1 หลักสูตรที่เน้นบทบาทหน้าที่ทางสังคม

3.2 หลักสูตรที่เน้นกระบวนการทางชีวิตและสังคม

โดยสรุปรูปแบบของหลักสูตรสามารถจัดจำแนกได้ 3 กลุ่มคือ

1. หลักสูตรเนื้อหาวิชา

2. หลักสูตรกิจกรรม

3. หลักสูตรบูรณาการ

คุณลักษณะของหลักสูตรที่ดี

สุณีย์ เหมะประสิทธิ์ (2537 : 6-7) ได้กล่าวว่าคุณลักษณะของหลักสูตรที่ดีควรมีลักษณะดังต่อไปนี้

1. สอดคล้องกับแผนพัฒนาของชาติได้แก่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและแผนการศึกษาของชาติทั้งนี้เพราะหลักสูตรเปรียบเสมือนแม่บทของการจัดการศึกษาซึ่งถือเป็นเครื่องมือสำคัญยิ่งของการพัฒนาชาติ
2. เป็นหลักสูตรเชิงรุกเพื่อเตรียมผู้เรียนให้สามารถปรับตัวรับการเปลี่ยนแปลงของสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพนำตนเองและพึ่งตนเองอย่างเต็มภาคภูมิและสามารถนำสังคมในชุมชนไปในทิศทางของการพัฒนาที่เกื้อกูลซึ่งกันและกันอย่างสมานฉันท์
3. มีลักษณะพลวัตหรือยืดหยุ่นคล่องตัวเป็นปัจจุบันอยู่เสมอเพื่อเปิดโอกาสให้เกิดการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงไปตามเงื่อนไขและสภาพของความต้องการและความเปลี่ยนแปลงของสังคม
4. เป็นผลที่เนื่องมาจากกระบวนการพัฒนาหลักสูตรที่เป็นไปตามหลักวิชาเป็นวิทยาศาสตร์ สมเหตุสมผลและเป็นที่ยอมรับของสาธารณชน
5. หลักสูตรแต่ละระดับควรมีความสอดคล้องสัมพันธ์และต่อเนื่องกัน
6. มีช่องหรือเปิดโอกาสให้มีการปรับปรุงแก้ไขเป็นระยะคือมีการประเมินหลักสูตรเป็นระยะ ๆ
7. มีกรอบกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียนในด้านทักษะและกระบวนการมากกว่าเนื้อหาวิชาเช่นทักษะหรือความสามารถในการแก้ปัญหาความสามารถในการถ่ายโอนความรู้มีพัฒนาการทางความคิดสร้างสรรค์และความมีเหตุผล
8. คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สำรวจและตรวจสอบความรู้ความสามารถความสนใจความต้องการและความถนัดเพื่อวางแผนทางการศึกษาและประกอบอาชีพของตน
9. ไม่สร้างความยุ่งยากหรือความสับสนต่อการนำหลักสูตรมาสู่การปฏิบัติของผู้ที่เกี่ยวข้องเช่นผู้บริหารผู้สอนศึกษานิเทศก์
10. ใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดคุ้มค่าและเป็นประโยชน์มากที่สุด

ความหมายของการพัฒนาหลักสูตร

นักการศึกษาหลายท่าน โซวิล (Sowell 1996 : 16) สุนีย์ เหมะประสิทธิ์ (2537 : 39) ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539 : 14 – 15) และโอลีวา (Oliva 1992 : 14 – 15) ได้อธิบายความหมายของการพัฒนาหลักสูตร ไว้คล้ายคลึงกันซึ่งสรุปได้ว่า การพัฒนาหลักสูตรมีความหมายใน 2 ลักษณะ คือ ลักษณะที่ 1 เป็นการทำให้หลักสูตรที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้น และลักษณะที่ 2 เป็นการจัดทำหลักสูตรขึ้นมาใหม่ โดยไม่มีหลักสูตรเดิมอยู่ก่อน

จากแนวคิดดังกล่าวข้างต้น พบว่า การพัฒนาหลักสูตรคือกระบวนการเปลี่ยนแปลงหรือปรับปรุงหรือสร้างหลักสูตรทั้งในแนวกว้างและแนวลึกเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา โดยครอบคลุมระบบของการพัฒนาใน 3 มิติได้แก่ การวางแผนหลักสูตร จัดทำหลักสูตรหรือยกร่างหลักสูตร (Curriculum planning) การนำหลักสูตรไปใช้หรือการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติ (Curriculum implementation) และการประเมินผลหลักสูตร (Curriculum evaluation) การพัฒนาหลักสูตรให้ดีขึ้นและมีคุณภาพนั้น ขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพในแต่ละมิติว่ามีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด ทั้งนี้ รายละเอียดของมิติในการพัฒนาหลักสูตรมีดังนี้

1. การวางแผนจัดทำหลักสูตรหรือยกร่างหลักสูตร ประกอบด้วย การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน การกำหนดจุดมุ่งหมาย การกำหนดเนื้อหาสาระและประสบการณ์การเรียนรู้ การกำหนดการวัดและประเมินผล
2. การนำหลักสูตรไปใช้หรือการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติ ประกอบด้วย การจัดทำรายละเอียดของหลักสูตร เพื่อให้ผู้ใช้หลักสูตรสามารถใช้หลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพการผลิตและการใช้สื่อการเรียนการสอน การเตรียมบุคลากร การบริหารหลักสูตรและการสอนตามหลักสูตร
3. การประเมินผลหลักสูตร ประกอบด้วย การประเมินเอกสารหลักสูตร การประเมินการใช้หลักสูตร การประเมินสัมฤทธิ์ผลของหลักสูตร และการประเมินหลักสูตรทั้งระบบ

จากแนวคิดของนักการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า การพัฒนาหลักสูตรเป็นการพัฒนาหลักสูตรที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้นหรือเป็นการจัดทำหลักสูตรขึ้นมาใหม่ ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน กับสภาพการเปลี่ยนแปลงและความต้องการของสังคม เพื่อให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมตามที่กำหนดในจุดมุ่งหมายของการศึกษา โดยมีกระบวนการที่เป็นระบบเชื่อมโยงกันในมิติต่าง ๆ ได้แก่ การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน การพัฒนาหลักสูตร การทดลองใช้ การประเมินผลและปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร

รูปแบบและกระบวนการพัฒนาหลักสูตร

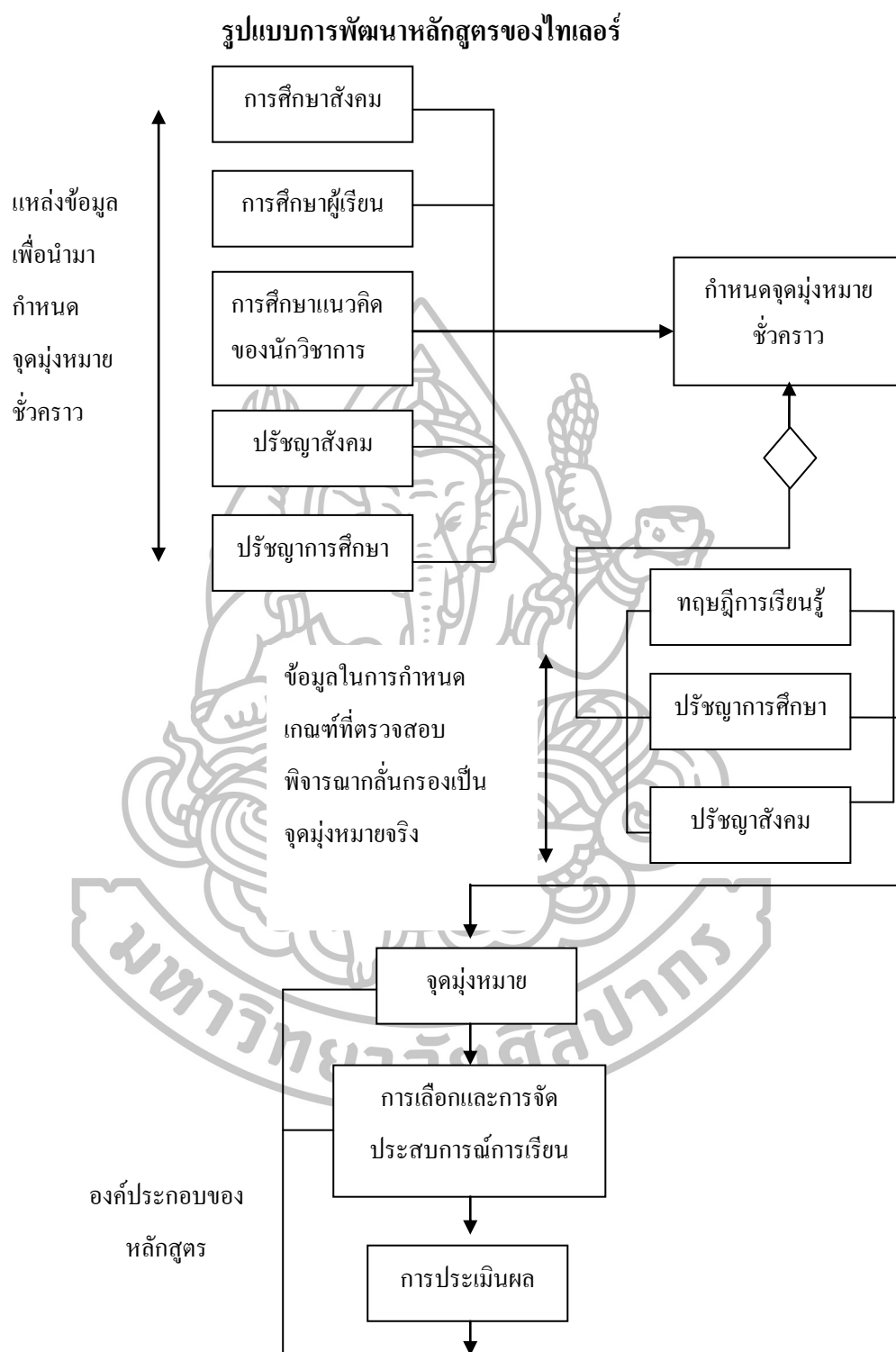
งานพัฒนาหลักสูตรเป็นงานที่ต้องทำอย่างเป็นระบบแบบแผน ตามขั้นตอนกระบวนการที่กำหนดโดยอาศัยผู้เชี่ยวชาญทางการจัดหลักสูตรและร่วมกับบุคคลหลายฝ่าย การเลือกรูปแบบในการพัฒนาหลักสูตรเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นเนื่องจากรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรจะเป็นแนวทางเพื่อให้การพัฒนาหลักสูตรดำเนินไปอย่างมีเป้าหมาย ราบรื่น ได้มีนักการศึกษาไทยและต่างประเทศได้นำเสนอ ดังนี้

รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของไทเลอร์

ไทเลอร์ (Tyler 1950, อ้างถึงใน วิชัย วงษ์ใหญ่ 2554 : 41) ซึ่งอาจจะกล่าวได้ว่าเป็นต้นแบบที่มีนักการศึกษาหลายท่านนำไปประยุกต์ปรับปรุง โดยแนวคิดของไทเลอร์ จะมุ่งให้ความสำคัญเกี่ยวกับจุดมุ่งหมายของการจัดประสบการณ์ ประสิทธิภาพของประสบการณ์และการประเมินผลตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ ไทเลอร์ได้วางแบบโครงสร้างของหลักสูตรไว้ 4 ประการ ดังนี้

1. มีจุดมุ่งหมายทางการศึกษาอะไรบ้างที่โรงเรียนควรแสวงหา
2. มีประสบการณ์ทางการศึกษาอะไรบ้างที่โรงเรียนควรจัดขึ้นเพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายที่วางไว้
3. จะจัดประสบการณ์ทางการศึกษาเหล่านี้ให้มีประสิทธิภาพได้อย่างไร
4. เราจะทราบได้อย่างไรว่าการจัดประสบการณ์นั้นได้บรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้

ไทเลอร์เน้นคำถามทั้ง 4 ข้อนี้จะต้องเรียงลำดับจากข้อที่ 1 ไปยังข้อที่ 4 เพราะฉะนั้นการตั้งจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้เมื่อกำหนดเป็นรูปแบบในการพัฒนาหลักสูตรของไทเลอร์ สามารถเขียนเป็นแผนภูมิได้ดังแผนภูมิที่ 2

แผนภูมิที่ 2 รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของไทเลอร์

ที่มา : วิชัย วงษ์ใหญ่, รูปแบบการพัฒนาหลักสูตร (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, 2537),

รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของทาบา

แนวคิดในการพัฒนาหลักสูตรของทาบา (Taba 1962 : 12-13) มีความเชื่อว่าครูควรมีส่วนในการออกแบบหลักสูตรมากกว่าคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตร โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. การวิเคราะห์สภาพปัญหาความต้องการของผู้เรียนและความจำเป็นของสังคมรวมทั้งธรรมชาติของความรู้เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร
2. การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรโดยใช้ข้อมูลจากการวิเคราะห์สภาพปัญหาความต้องการของผู้เรียนและสังคมเป็นหลักในการพิจารณา
3. การเลือกเนื้อหาวิชาควรพิจารณาเลือกเนื้อหาวิชาที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้
4. การจัดลำดับเนื้อหาโดยพิจารณาตามความเหมาะสมของลำดับการเรียนรู้ก่อน-หลัง ความยาก-ง่ายความต่อเนื่องสัมพันธ์ของเนื้อหาวิชา
5. การเลือกประสบการณ์การเรียนรู้โดยศึกษากระบวนการเรียนรู้และวิธีการสอนแบบต่างๆเพื่อใช้เป็นแนวทางในการคัดเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ที่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและเนื้อหา
6. การจัดลำดับประสบการณ์การเรียนรู้โดยเรียงลำดับก่อนหลังและความต่อเนื่องสัมพันธ์ของประสบการณ์เพื่อให้กระบวนการเรียนการสอนบรรลุตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้
7. การกำหนดวิธีการและแนวทางประเมินผลเพื่อต้องการดูว่าผู้เรียนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้หรือไม่เนื้อหาวิชาและกระบวนการเรียนการสอนมีความเหมาะสมเพียงใดการพัฒนาหลักสูตรของทาบามีรูปแบบในการออกแบบหลักสูตร ดังแผนภูมิที่ 3

แผนภูมิที่ 3 รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของทาบ

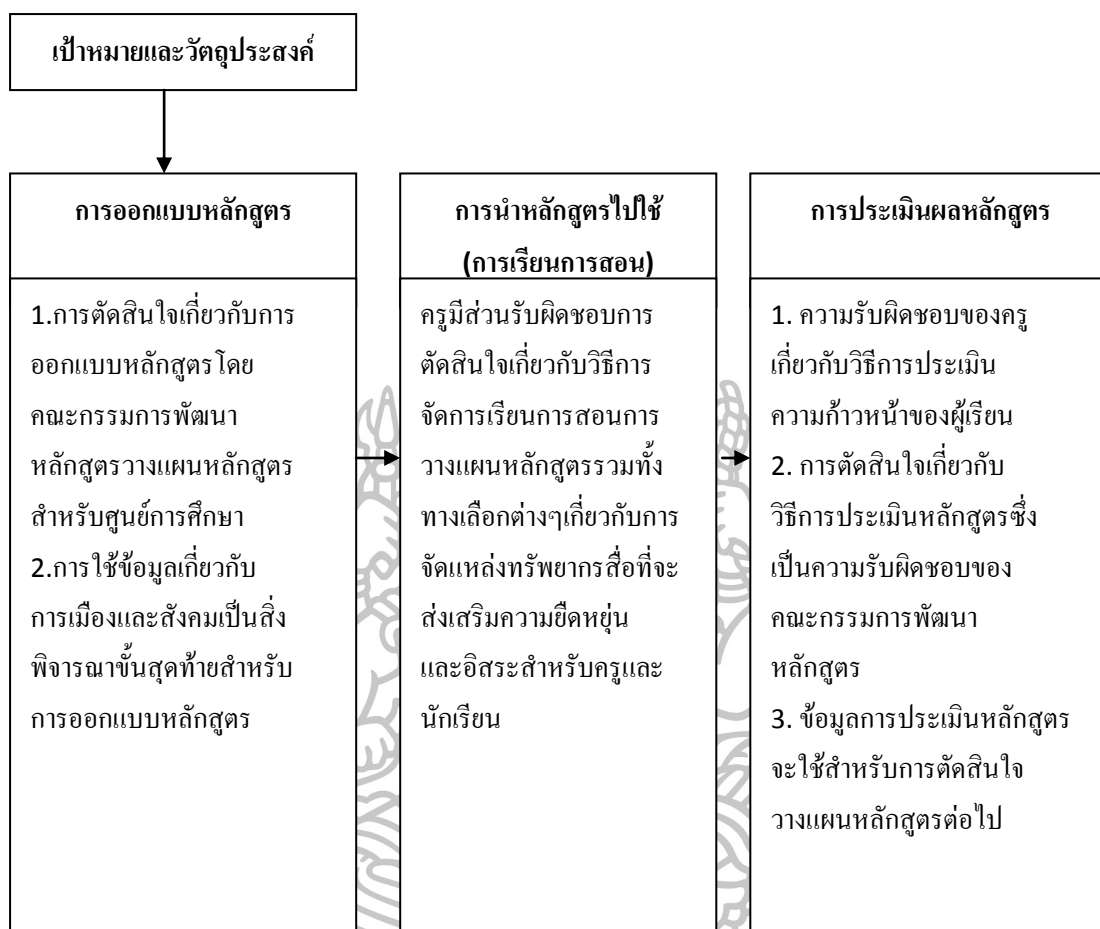
ที่มา : HidaTaba, **Curriculum Development : Theory and Practice** (New York : Harcourt,Brace and World, 1962), 438.

รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของเซเลอร์ ,อเล็กซานเดอร์และเลวิส

เซเลอร์ อเล็กซานเดอร์ และเลวิส (Saylor, Alexander and Lewis 1981 : 30 - 39) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการวางแผนหรือพัฒนาหลักสูตรซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอนดังนี้

1. การกำหนดเป้าหมายวัตถุประสงค์และขอบเขต (Goals, objectives and domains) โดยได้กำหนดขอบเขตของเป้าหมายเพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนมีประสบการณ์การเรียนรู้ที่หลากหลายไว้ 4 ประการคือพัฒนาการส่วนบุคคล (Personal development) ความสามารถทางสังคม (Social competence) ทักษะการเรียนรู้ (Continued learning skills) และความชำนาญเฉพาะด้าน (Specialization)
2. การออกแบบหลักสูตร (Curriculum designs) เป้าหมายวัตถุประสงค์และขอบเขตจะเป็นข้อมูลให้คณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรตัดสินใจในกระบวนการออกแบบหลักสูตร โดยพิจารณาจากข้อมูลด้านอื่นๆ ได้แก่ ธรรมชาติของวิชา รูปแบบของสถาบันทางสังคมที่สัมพันธ์กับความต้องการและความสนใจของผู้เรียน
3. การนำหลักสูตรไปใช้ (Curriculum implementation) เมื่อการออกแบบหลักสูตรเรียบร้อยแล้วผู้สอนจะมีบทบาทเกี่ยวกับการวางแผนหลักสูตรในส่วนของ การเรียนการสอนจะพิจารณาเลือกวิธีการสอนที่มีส่วนสัมพันธ์กับผู้เรียนและหลักสูตร
4. การประเมินผลหลักสูตร (Curriculum evaluation) เป็นขั้นสุดท้ายของการวางแผนหลักสูตรซึ่งคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรและครูรวมทั้งผู้บริหารจะต้องมีความรับผิดชอบร่วมกันในการประเมินผลหลักสูตรซึ่งมีจุดเน้นของการประเมินอยู่ 2 ประการคือ 4.1 การประเมินผลรวมของการใช้หลักสูตรทั้งโรงเรียนซึ่งรวมถึงเป้าหมาย วัตถุประสงค์จุดประสงค์การเรียนรู้ประสิทธิภาพของการเรียนการสอนและผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนในแต่ละส่วนของการจัดโปรแกรมการเรียน 4.2 การประเมินหลักสูตรเป็นการประเมินกระบวนการหลักสูตรทั้งระบบโดยเริ่มตั้งแต่คณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรตัดสินใจเกี่ยวกับการออกแบบหลักสูตรการนำหลักสูตรไปใช้และการประเมินผลหลักสูตรว่ามีประสิทธิภาพเพียงไร

นอกจากนี้ได้นั้นถึงกระบวนการวางแผนเกี่ยวกับหลักสูตรที่รวมถึงการตัดสินใจเรื่องรูปแบบการสอน โดยการวางแผนเกี่ยวกับหลักสูตรว่าควรมีลักษณะยืดหยุ่นให้โอกาสสอนพร้อมให้ข้อเสนอแนะหลายๆอย่างในเรื่องรูปแบบการสอนเอกสารวัสดุอุปกรณ์ซึ่งสามารถจะแสดงรูปแบบกระบวนการการพัฒนาหลักสูตรของเซเลอร์ อเล็กซานเดอร์ และเลวิสได้ ดังแผนภูมิที่ 4

แผนภูมิที่ 4 ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรของเชลเลอร์ อเล็กซานเดอร์ และเลวิส
 ที่มา : Galen J. Saylor, William M. Alexander, and Arthur J. Lewis, **Curriculum Planning for Better Teaching and Learning**, 4th ed. (New York : Holt Rinehart and Winston, 1981), 30.

รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของสจ๊วต อูทรานันท์

สจ๊วต อูทรานันท์ (2532 : 38) ได้ประยุกต์แนวคิดของไทเลอร์ เพื่อเป็นพื้นฐานในการกำหนดขั้นตอนของการพัฒนาหลักสูตร 7 ขั้นตอน ดังนี้

1. การกำหนดข้อมูลพื้นฐานเพื่อให้ทราบถึงสภาพปัญหาความต้องการของสังคมและผู้เรียนซึ่งจะช่วยให้สามารถจัดหลักสูตรให้สนองกับความต้องการและสามารถแก้ไขปัญหาต่างๆ ได้ข้อมูลพื้นฐานของหลักสูตรคือข้อมูลทางด้านประวัติศาสตร์ ปรัชญาการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับผู้เรียน ทฤษฎีการเรียนรู้ข้อมูลทางสังคม วัฒนธรรมและข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติของเนื้อหา

2. การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรเป็นการมุ่งแก้ปัญหาและสนองความต้องการที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลอาจเป็นข้อมูลพื้นฐานที่มีอยู่เดิมหรือจากการเก็บรวบรวมข้อมูลความต้องการขึ้นมาใหม่ก็ได้

3. การคัดเลือกจัดเนื้อหาสาระและประสบการณ์การเรียนการสอนที่จะนำมาจัดไว้ในหลักสูตรจะต้องผ่านการพิจารณากลั่นกรองถึงความเหมาะสมและจำเป็นต้องสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรที่กำหนดไว้

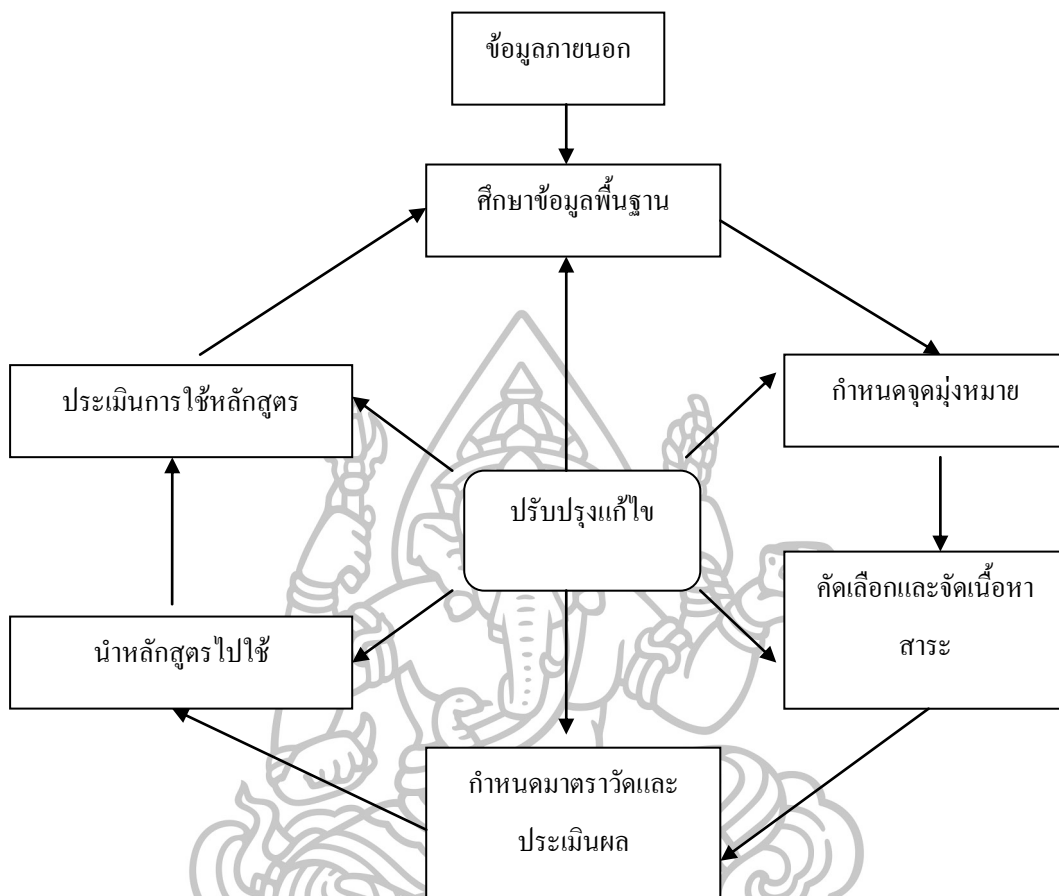
4. การกำหนดมาตรการวัดและประเมินผลขั้นนี้มุ่งที่จะหาเกณฑ์มาตรฐานเพื่อใช้ในการวัดและประเมินผลว่าจะวัดและประเมินอะไรบ้างจึงจะสอดคล้องกับเจตนารมณ์หรือจุดหมายของหลักสูตร

5. การทดลองใช้หลักสูตรขั้นตอนนี้จะมุ่งศึกษาหาจุดอ่อนหรือข้อบกพร่องต่าง ๆ ของหลักสูตรหลังจากได้มีการร่างหลักสูตรเสร็จแล้วทั้งนี้เพื่อหาวิธีการแก้ไขและปรับปรุงหลักสูตรให้ดียิ่งขึ้น

6. การประเมินผลการใช้หลักสูตรเพื่อให้ทราบผลการใช้ว่าเป็นอย่างไรมีส่วนไหนที่ควร จะได้รับการปรับปรุงแก้ไขบ้างถ้ามีจุดอ่อนหรือไม่เหมาะสมตรงไหนก็ต้องปรับปรุงให้เหมาะสมก่อนนำไปใช้จริงต่อไป

7. การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรก่อนนำไปใช้หลังจากที่ได้มีการตรวจสอบและประเมินผลเบื้องต้นแล้วหากพบว่าหลักสูตรมีข้อบกพร่องจะต้องปรับปรุงแก้ไขให้มีความถูกต้องหรือเหมาะสมก่อนที่จะนำหลักสูตรไปใช้ในสถานการณ์จริงทั้งนี้เพื่อให้การใช้หลักสูตรบรรลุผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

การดำเนินการตามกระบวนการต่าง ๆ เหล่านี้จัดได้ว่าเป็นวัฏจักรที่มีความต่อเนื่องกันซึ่งหากขาดขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่งไปแล้วจะทำให้การพัฒนาหลักสูตรนั้นขาดความสมบูรณ์ไปได้ ดังแสดงในแผนภูมิที่ 5

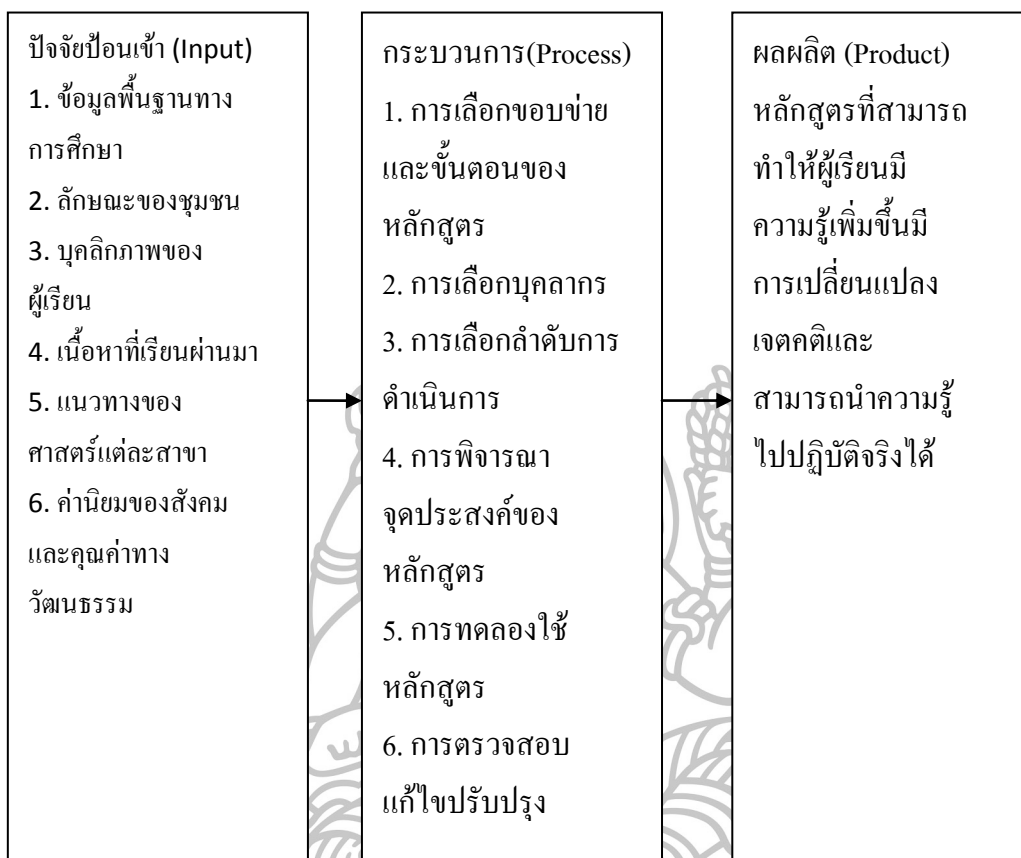

แผนภูมิที่ 5 กระบวนการพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดของสังัด อุทรานันท์
 ที่มา : สังัด อุทรานันท์, พื้นฐานและหลักการพัฒนาหลักสูตร (กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2532), 38 – 43.

รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของโบแชมป์ (Beauchamp)

โบแชมป์ (Beauchamp, 1981 : 146) ได้เสนอรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรที่เป็นแนวคิดเชิงระบบโดยนำเอารูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของทาบามาพัฒนาซึ่งแสดงระบบการพัฒนาหลักสูตรดังแผนภูมิที่ 6

แผนภูมิที่ 6 ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรของโบแชมป์

ที่มา : George A. Beauchamp, *Curriculum Theory*, 4th ed. (Boston : Peacock Publisher, 1981), 146.

จากแนวคิดของนักพัฒนาหลักสูตรที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่ารูปแบบและกระบวนการพัฒนาหลักสูตร คือ การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาหลักสูตรนั้นกระทำเพื่อมุ่งตอบสนองความต้องการของผู้เรียนรวมทั้งสภาพการณ์ของสังคม โดยมุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข ดังนั้นการที่จะพัฒนาหลักสูตรเพื่อให้บรรลุเป้าหมายจึงจำเป็นต้องศึกษาสำรวจสภาพความต้องการของผู้เรียนเพื่อกำหนดกรอบกว้าง ๆ ศึกษาสำรวจ สภาพความต้องการและการเปลี่ยนแปลงของสังคมตลอดจนการวิเคราะห์หลักปรัชญาการศึกษา จากนั้นจึงเป็นขั้นตอนของการดำเนินการกำหนดหลักการเป้าหมายจุดประสงค์ เนื้อหาวิชา กิจกรรมการเรียนการสอนและการประเมินผลในส่วนของการประเมินผลนั้นอาจจะพิจารณาได้ 2 กรณีคือการประเมินผลความก้าวหน้าการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนและอีกประการหนึ่ง คือ การประเมินผลการใช้หลักสูตรทั้งระบบข้อมูลที่ได้จากการประเมินผลหลักสูตร

ทั้ง 2 ประการนี้จะเป็นข้อมูลสำหรับการพัฒนาหลักสูตรต่อไปทั้งในระดับเนื้อหาวิชาและระดับสูงขึ้นไปซึ่งเป็นกระบวนการที่ต้องมีความต่อเนื่องอยู่ตลอดเวลาอย่างไรก็ตามสามารถสรุปหลักการพื้นฐาน ที่สำคัญของการพัฒนาหลักสูตร ได้ดังนี้คือ

1. การศึกษาความต้องการของผู้เรียนการวิเคราะห์สภาพความเปลี่ยนแปลงของสังคมปรัชญาการศึกษา นโยบายทางการเมืองเพื่อนำข้อมูลเหล่านี้มากำหนดเป็นแนวทางในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาหลักสูตรซึ่งขั้นตอนนี้กล่าวได้ว่าเป็นการศึกษาสภาพทั่วไปก่อนการพัฒนาหลักสูตร

2. กำหนดหลักการเป้าหมายจุดประสงค์ของหลักสูตรการจัดเนื้อหาวิชากิจกรรมการเรียนการสอนจะเป็นกิจกรรมของการพัฒนาหลักสูตร

3. การนำหลักสูตรไปใช้

4. การประเมินผล ติดตามผล

สำหรับขั้นตอนที่ 2 ถึง 4 นั้นจะต้องนำความรู้เกี่ยวกับจิตวิทยาการเรียนรู้จิตวิทยาพัฒนาการมาประกอบการพิจารณาดำเนินการนอกจากนี้แล้วในการพัฒนาหลักสูตรนั้นผู้พัฒนาสามารถนำเอากระบวนการหรือขั้นตอนเหล่านี้ไปประยุกต์ใช้ได้ทั้งในการพัฒนาหลักสูตรจากระดับบนสู่ระดับล่าง (Top-down) หรือจากระดับล่างไปสู่บน (Bottom-up) ได้ดังจะเห็นได้จากแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาหลักสูตรของโอลิวา (Oliva 1992 : 159) ที่กล่าวถึงรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรในทำนองเดียวกันกับ เซเลอร์หรือเล็กซานเดอร์เลวิสและไทเลอร์ว่ามีลักษณะเป็นแบบอุปนัย (Deductive) โดยกระบวนการพัฒนาหลักสูตรจะเริ่มจากการรวบรวมข้อมูลต่างๆ ทั่วไปเช่น การสำรวจความต้องการของสังคมความสนใจของผู้เรียน แล้วนำข้อสรุปเหล่านี้ไปกำหนดเป็นจุดประสงค์การเรียนการสอนลักษณะการพัฒนาหลักสูตรแบบนี้เป็นการพัฒนาหลักสูตรแบบระดับบนสู่ล่างส่วนรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของทาปามีลักษณะเป็นแบบนิรนัย (Inductive) เป็นการพัฒนาหลักสูตรแบบระดับล่างขึ้นบน ซึ่งเริ่มต้นด้วยการลงมือพัฒนาปรับปรุงวัสดุหลักสูตรและนำไปสู่การพัฒนาหลักสูตรทั้งระบบ

จากกระบวนการพัฒนาหลักสูตรกล่าวได้ว่าข้างต้น สรุปได้ว่า กระบวนการพัฒนาหลักสูตรเป็นกระบวนการที่มีความต่อเนื่องเป็นวัฏจักร (Cycle) และต้องมีการพัฒนากันอย่างสม่ำเสมอตลอดเวลาเพื่อให้ได้หลักสูตรที่มีคุณภาพเหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและความต้องการของสังคม

นอกจากนี้ แนวคิดของนักการศึกษาที่ได้กล่าวมาแล้ว ยังมีผลการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร โดยระบุขั้นตอนต่างๆ ที่สอดคล้องกับแนวคิดของนักการศึกษาหลายท่าน และจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวกับขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรผู้วิจัยได้สังเคราะห์ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตร พบว่ามีรายละเอียดขั้นตอนของการพัฒนาหลักสูตรที่สอดคล้องกันและแตกต่างกัน รายละเอียดดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงการสังเคราะห์ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรจากแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร

		แนวคิดทฤษฎี						งานวิจัย				
		ไทเลอร์ (Tyler 1950 : 1-2)	เซย์เลอร์เล็ก ซานเดอร์ และ เลวิส (Saylor, Alexander and Lewis 1981 : 30 – 39)	ทาบา (Taba1962 : 12-13)	โบแชมป์ (Beauchamp 1981 : 146)	สังัด อุทรานันท์ (2532 : 38)	กาญจนา คุณารักษ์ (2540 : 309)	จรียา ศรีเพชร (2550 : 13)	รัฐ ศาสตร์ (2550)	ผิว พรรณ (2553)	สุ วิจิษณ์ (2554)	วิทยา (2555)
ขั้นตอนที่ 1	ขั้นตอนที่ 1 การวางแผน หลักสูตร การสำรวจ ข้อมูลพื้นฐาน สำหรับการพัฒนา หลักสูตร	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓

ตารางที่ 3 แสดงการสังเคราะห์ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรจากแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร (ต่อ)

ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตร		แนวคิดทฤษฎี					งานวิจัย					
		ไทเลอร์ (Tyler 1950 : 1-2)	เชย์เลอร์เล็ก ซานเดอร์และ เลวิส (Saylor, Alexander and Lewis 1981 : 30 – 39)	ทาบ (Taba 1962 : 12- 13)	โบแชมป์ (Beauchamp 1981 : 146)	สังค อุทรานันท์ (2532 : 38)	กาญจนา คุณารักษ์ (2540 : 309)	จริยา ศรีเพชร (2550 : 13)	รัฐ ศาสตร์ (2550)	พิว พรรณ (2553)	สุ วิจิทย์ (2554)	วิทยา (2555)
ขั้นตอนที่ 2 การกำหนดจุดมุ่งหมาย	ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนา หลักสูตร	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
ขั้นตอนที่ 3 การเลือกเนื้อหา			✓	✓	✓	✓	✓					
ขั้นตอนที่ 4 การจัดเนื้อหา สาระ			✓	✓	✓	✓	✓					
ขั้นตอนที่ 5 การเลือกประสบการณ์ การเรียนรู้			✓	✓	✓	✓	✓					

ตารางที่ 3 แสดงการสังเคราะห์ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรจากแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร (ต่อ)

		แนวคิดทฤษฎี						งานวิจัย				
		ไทเลอร์ (Tyler 1950 : 1-2)	เซย์เลอร์เล็ก ซานเดอร์ และเลวิส (Saylor, Alexander and Lewis 1981 : 30 – 39)	ทาบ (Taba 1962 : 12-13)	โบแชมป์ (Beauchamp 1981 : 146)	สังค อุทรานันท์ (2532 : 38)	กาญจนา คุณารักษ์ (2540 : 309)	จริยา ศรีเพชร (2550 : 13)	รัฐ ศาสตร์ (2550)	พิว พรรณ (2553)	สุ วิจิทย์ (2554)	วิทยา (2555)
ขั้นตอนที่ 6 การจัดประสบ การณ์การ เรียนรู้	ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
ขั้นตอนที่ 7 การประเมินผล	ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลและ ปรับปรุงหลักสูตร	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓

จากตารางที่ 3 พบว่า ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรมีขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรที่สำคัญหลัก 4 ขั้นตอน ซึ่งบางขั้นตอนมีความแตกต่างกันในขั้นย่อยเท่านั้น

จากการศึกษาและวิเคราะห์ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรดังกล่าวผู้วิจัยได้นำมากำหนดเป็นขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม เรื่อง ระบายสีพระ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวิจัย การศึกษาข้อมูลพื้นฐานโดยศึกษาความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม เรื่อง ระบายสีพระ 1. วิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนวัดขุนจันทร์กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ 2. ศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม เรื่อง ระบายสีพระจากบุคคลที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษาโรงเรียนวัดวังขุนจันทร์ หัวหน้าฝ่ายวิชาการ ครูผู้สอนและกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 3. ศึกษาความต้องการของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เกี่ยวกับสาระการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ การวัดและการประเมินผล และรูปแบบของหลักสูตร 4. ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับประเพณีชักพระ และ 5. ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนา เป็นการสร้างและพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม โดยสอดคล้องกับข้อมูลพื้นฐานในขั้นตอนที่ 1 โดยประมวลข้อมูลต่าง ๆ มาพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม ประกอบด้วย 1. แนวคิด 2. หลักการ 3. จุดหมาย 4. ผลการเรียนรู้ 5. คำอธิบายรายวิชา 6. โครงสร้างรายวิชา 7. ขอบข่ายสาระการเรียนรู้ 8. เวลาเรียน 9. แนวทางการจัดการเรียนรู้ 10. สื่อการเรียนรู้ 11. การวัดและประเมินผล แล้วตรวจสอบคุณภาพหลักสูตรโดยผู้เชี่ยวชาญด้านพัฒนาหลักสูตร ด้านการสอนนาฏศิลป์ และด้านการวัดและประเมินผล แล้วนำข้อมูลมาปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร

ขั้นตอนที่ 3 การวิจัย เป็นการทดลองใช้หลักสูตร โดยมีการทดสอบความรู้ เรื่อง ระบายสีพระ กับนักเรียนก่อนการทดลองใช้หลักสูตร จากนั้นนำหลักสูตรที่พัฒนาไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดขุนจันทร์ สังกัดสำนักงานเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร จำนวน 28 คน โดยมีการทดสอบระหว่างเรียนเมื่อจบในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ และทดสอบนักเรียนหลังการใช้หลักสูตร

ขั้นตอนที่ 4 การพัฒนา เป็นการประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม โดยประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน เรื่อง ประเพณีชักพระความสามารถของนักเรียนในการปฏิบัติ ระบายสีพระ และความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม เรื่อง ระบายสีพระ

การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม

กรมวิชาการ (2539 : 26) ได้กล่าวถึง แนวการจัดทำวิชา/รายวิชาเพิ่มเติมว่า การพัฒนาหลักสูตรลักษณะนี้เป็นการจัดทำวิชาหรือรายวิชาขึ้นใหม่หลังจากที่ศึกษาแล้วพบว่าสิ่งที่ควรจะมีการพัฒนานั้นไม่มีปรากฏอยู่ในหลักสูตรของกลุ่มประสบการณ์หรือรายวิชา/กลุ่มวิชาใด ๆ ในหลักสูตรแม่บท

การพัฒนาหลักสูตรโดยการจัดทำวิชา/รายวิชาเพิ่มเติมใหม่นี้ ควรดำเนินการในรูปแบบของคณะทำงาน โดยมีขั้นตอนการจัดทำ ดังนี้

1. ศึกษาจุดหมายของหลักสูตร จุดประสงค์และ โครงสร้าง เนื้อหาของกลุ่มประสบการณ์/กลุ่มวิชา/รายวิชาต่าง ๆ จากหลักสูตรแม่บทเพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานประกอบการพิจารณาจัดทำ และเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการซ้ำซ้อนกับเนื้อหาที่มีอยู่

2. นำเอาผลการศึกษา ผลการวิเคราะห์ สภาพที่ควรจะเป็นของการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงของท้องถิ่นที่ได้จากการวางแผนอย่างมียุทธศาสตร์มาใช้เป็นข้อมูลในการกำหนดจุดประสงค์และเนื้อหา

3. กำหนดจุดประสงค์ของวิชา/รายวิชาที่จะดำเนินการจัดทำขึ้นใหม่ โดย

3.1 วิเคราะห์จากปัญหา/ความต้องการของท้องถิ่น สำหรับกำหนดสภาพที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียน โดยระบุปัญหา/ความต้องการของท้องถิ่นซึ่งได้แก่สิ่งที่ต้องการให้รู้พฤติกรรมที่ต้องการให้เกิดและเงื่อนไขต่าง ๆ

3.2 เขียนจุดประสงค์ให้ครอบคลุมกับสภาพที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียนทั้งสี่ด้าน (ความรู้ ทักษะ เจตคติ และกระบวนการ) รวมทั้งสอดคล้องกับจุดประสงค์ของกลุ่มวิชา/กลุ่มประสบการณ์ด้วย ซึ่งลักษณะของจุดประสงค์ที่ดีต้องบอกสภาพที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียนเมื่อเรียนจบรายวิชานั้น ไม่ใช่การดำเนินงานหรือกิจกรรม

4. กำหนดเนื้อหา โดยการวิเคราะห์จากจุดประสงค์ ซึ่งระบุค่าหลักของจุดประสงค์รายวิชานั้น โดยจะประกอบด้วย ส่วนที่เป็นความรู้ (สิ่งที่จะให้เรียนรู้/ศึกษา) และส่วนที่เป็นทักษะ (สิ่งที่ต้องการจะฝึก) เนื้อหาที่กำหนดจะต้อง

4.1 สอดคล้องกับจุดประสงค์รายวิชา

4.2 ประกอบด้วยที่เป็นความรู้และทักษะ

4.3 เหมาะสมกับวัยและพื้นฐานความรู้ของผู้เรียน

4.4 เหมาะสมกับคาบเวลา

4.5 ไม่ขัดต่อความมั่นคงของชาติ ระบบการปกครองตามหลักประชาธิปไตยอันมี

พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

5. กำหนดคาบเวลาเรียนสำหรับคำอธิบายหรือรายวิชาที่จัดทำขึ้นมาใหม่ ในการกำหนดคาบเวลาจะต้องเป็นไปตามเงื่อนไขดังนี้ คือ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ระดับประถมศึกษา จำนวนเวลาที่ใช้ในการเรียนรายวิชาเพิ่มเติม 40 ชั่วโมงต่อปี การศึกษา

6. เขียนคำอธิบายรายวิชา ให้เป็นไปตามรูปแบบที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแม่บทโดยระบุแนวการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เนื้อหา และจุดประสงค์การเรียนรู้ของรายวิชาตามแบบฟอร์มที่กำหนด ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดการเขียนคำอธิบายรายวิชา โดยระบุให้ครอบคลุม แนวทางการจัดการเรียนรู้ ผลการเรียนรู้ ความรู้ ทักษะ/สมรรถนะสำคัญ และ คุณลักษณะอันพึงประสงค์

7. จัดทำเอกสารชี้แจงรายละเอียดประกอบการจัดทำวิชาหรือรายวิชาที่จัดทำขึ้นมาใหม่

กระบวนการพัฒนาหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม

การกำหนดผลการเรียนรู้ในหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม สามารถกำหนดเพิ่มในตัวชี้วัด สาระการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ หรือจัดทำเป็นรายวิชาเพิ่มเติมแล้วเขียนเป็นคำอธิบายรายวิชาให้ชัดเจนโดยครอบคลุมความรู้ ทักษะ/สมรรถนะ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์

ศรียรรณ มากชู (2551) ได้เสนอแนวความคิดการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาในส่วนของพัฒนาสาระการเรียนรู้เพิ่มเติมให้สอดคล้องกับสภาพความต้องการของผู้เรียนและชุมชนว่าการพัฒนาหลักสูตรในลักษณะดังกล่าวโดยปกติแล้วสถานศึกษาจะกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายของสถานศึกษาให้ตอบสนองกับสภาพความต้องการของผู้เรียนและชุมชนอยู่แล้ววิธีการพัฒนาสาระการเรียนรู้เพิ่มเติมสามารถพัฒนาได้ 4 ลักษณะคือ

1. จัดทำเป็นสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม โดยนำไปสอดแทรกเข้ากับกลุ่มสาระการเรียนรู้พื้นฐานในลักษณะบูรณาการสาระการเรียนรู้ที่นำไปสอดแทรกบูรณาการนี้ควรพิจารณาความสอดคล้องในเชิงการนำไปใช้ในชีวิตประจำวันของผู้เรียน ซึ่งสามารถบูรณาการเข้าไปได้กับสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ การเพิ่มเติมในลักษณะนี้ผู้จัดทำหลักสูตรจะต้องวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ โดยวิเคราะห์ในลักษณะตารางวิเคราะห์องค์ประกอบความรู้ ทักษะ คุณลักษณะ คุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมในแต่ละข้อของมาตรฐานการเรียนรู้ของกลุ่มสาระที่นำไปบูรณาการแล้วจึงนำสิ่งที่สอดคล้องกับผู้เรียนและชุมชนมาสอดแทรกเพิ่มเติมเข้าไปกับสาระการเรียนรู้ ทั้งนี้มีวิธีการพิจารณาความสอดคล้องโดยดูมาตรฐานและตัวชี้วัด ในแต่ละชั้นปี ประกอบ ซึ่งจะช่วยลดความซ้ำซ้อนของสิ่งที่นำมาบูรณาการของครูแต่ละคนที่ต่างชั้นปี

2. จัดทำสาระการเรียนรู้เพิ่มเติมในลักษณะจัดทำเป็นหน่วยการเรียนรู้หรือจัดทำโครงการงาน เข้าไว้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้พื้นฐาน ซึ่งการจัดทำสาระการเรียนรู้เพิ่มเติมในลักษณะนี้มาจาก เหตุผลที่โรงเรียน ได้พิจารณา สภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นของชุมชนและท้องถิ่นแล้วเห็น ว่าเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับชีวิตหรือชุมชนมาก เช่น โรคที่คนในท้องถิ่นเป็นกันมากและเกิดอยู่เป็น ประจำหรือวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์เด่นของชุมชน ทางโรงเรียนจึงพิจารณานำมาจัดทำเป็นสาระ การเรียนรู้เพิ่มเติมให้ผู้เรียนทุกคนได้เรียนรู้ในลักษณะลึกซึ้งจนเกิดประโยชน์ต่อผู้เรียนและชุมชน ได้ โดยจัดให้มีสาระการเรียนรู้เป็นหน่วยการเรียนรู้หรือจัดทำโครงการงานร่วมกันด้วย

3. จัดทำเป็นสาระการเรียนรู้เพิ่มเติมในลักษณะจัดทำไว้ในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การเรียน เป็นกลุ่มสนใจ ชุมนุมหรือชมรม ทั้งนี้เพื่อให้ตอบสนองความสนใจของผู้เรียนช่วยให้พัฒนาเต็ม ศักยภาพ และสามารถนำพาผู้เรียนไปสู่ความเป็นเลิศ

4. จัดทำสาระการเรียนรู้เพิ่มเติมในลักษณะจัดทำรายวิชาเพิ่มเติมใหม่ในลักษณะนี้ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กล่าวว่า สถานศึกษามีหน้าที่สำคัญใน การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การวางแผนและดำเนินการใช้หลักสูตร การเพิ่มเติมคุณภาพการใช้ หลักสูตรด้วยการวิจัยและพัฒนา การปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร จัดทำระเบียบการวัดและ ประเมินผลในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาต้องพิจารณาให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และรายละเอียดที่เขตพื้นที่การศึกษา หรือหน่วยงาน ต้น สังกัดอื่น ๆ ในระดับท้องถิ่นได้จัดทำเพิ่มเติม รวมทั้งสถานศึกษาสามารถเพิ่มเติมในส่วนที่เกี่ยวกับ สภาพปัญหาชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และความต้องการของผู้เรียน โดยทุกภาคส่วนเข้า มามีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

ขั้นตอนในการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม

ขั้นตอนในการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมมี 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 วิเคราะห์วิสัยทัศน์ และเป้าหมายของสถานศึกษา เพื่อกำหนดคุณภาพของ ผู้เรียนให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชนและสังคม

ขั้นตอนที่ 2 วิเคราะห์โครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาในทุกช่วงชั้น เพื่อกำหนดรายวิชา เพิ่มเติมในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับคุณภาพของผู้เรียนตามที่ได้กำหนดไว้ในชั้น ที่ 1 ซึ่งตามคำแนะนำของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ให้สถานศึกษา จัดทำรายวิชาเพิ่มเติมได้ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จนถึงชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ขั้นตอนที่ 3 จัดทำคำอธิบายรายวิชาเพิ่มเติมตามขั้นตอน ดังนี้

3.1 วิเคราะห์หรือพัฒนามาตรฐานการเรียนรู้รายวิชาเพิ่มเติมกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้รายวิชาเพิ่มเติมทำโดยวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรของกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่จะทำรายวิชาเพิ่มเติมควบคู่กันไปและพิจารณาว่ามาตรฐานการเรียนรู้ดังกล่าว สามารถนำมาใช้เป็นมาตรฐานการเรียนรู้ของวิชาเพิ่มเติมได้โดยต้องมีการปรับเปลี่ยนข้อความใด ๆ หรือไม่ หรือจะใช้วิธีการกำหนดเพิ่มเติมในลักษณะต่อเติมมาตรฐานเดิมให้มีลักษณะเข้มข้น โดยสอดคล้องกับวิชาเพิ่มเติม หรืออาจจำเป็นต้องพัฒนามาตรฐานการเรียนรู้ขึ้นมาใหม่ให้สอดคล้องกับวิชาเพิ่มเติมที่จัดทำขึ้น ทั้งนี้การพัฒนาหลักสูตรมาตรฐานทุกวิธีดังกล่าวข้างต้น ต้องคำนึงถึงคุณภาพของผู้เรียนที่กำหนดไว้ และต้องเหมาะสมกับวัยของผู้เรียนด้วย

3.2 กำหนดผลการเรียนรู้ และเวลาเรียนของวิชาเพิ่มเติม การกำหนดในขั้นนี้ทำได้โดยนำมาตรฐานการเรียนรู้ของวิชาเพิ่มเติมที่กำหนดไว้มาวิเคราะห์เป็นพฤติกรรมด้านความรู้ ทักษะ/สมรรถนะสำคัญ คุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อนำมากำหนดผลการเรียนรู้ และสาระการเรียนรู้ให้สัมพันธ์กับเวลาเรียนที่กำหนดไว้ในโครงสร้างหลักสูตร

3.3 เขียนคำอธิบายรายวิชา การเขียนคำอธิบายรายวิชาเพิ่มเติมมีวิธีการเขียนโดยนำผลการเรียนรู้และสาระการเรียนรู้มาวิเคราะห์แยกเป็น ความรู้ ทักษะ/สมรรถนะสำคัญ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นแนวทางในการเขียนคำอธิบายรายวิชาเพิ่มเติม ซึ่งมีรูปแบบการเขียนลักษณะเดียวกันกับการเขียนคำอธิบายรายวิชาพื้นฐาน

จากการศึกษาขั้นตอนในการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม ผู้วิจัยมีความสนใจพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม เรื่อง รัชชูปการของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ โดยใช้วิธีการจัดทำสาระการเรียนรู้เพิ่มเติมในลักษณะจัดทำเป็นรายวิชาเพิ่มเติมใหม่ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติความเป็นมา ขั้นตอนของประเพณีชกพระ ความสามารถในการปฏิบัติ รัชชูปการ สมรรถนะสำคัญ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และภาคภูมิใจในประเพณีของท้องถิ่นของตนเอง

การประเมินผลหลักสูตร

หลักสูตรที่ดีควรมีการประเมินผลการใช้เพื่อให้ทราบว่าหลักสูตรนั้นตอบสนองต่อจุดประสงค์หรือไม่เพียงใดมีนักการศึกษาได้ให้ความหมายของการประเมินผลหลักสูตรได้แก่

ความหมายของการประเมินผลหลักสูตร

การประเมินหลักสูตรได้มีนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

สุคสาย ศรีศักดิ์ (2542 : 33) ได้กล่าวไว้ว่า การประเมินหลักสูตร หมายถึง กระบวนการศึกษา เก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ แปลผล อธิบายผลและนำเสนอข้อมูลนั้น โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อใช้ประโยชน์ในการพัฒนา ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหลักสูตรให้ดีขึ้นกว่าเดิม สอดคล้องกับสุจิตรา บำรุงกาญจน์ (2544 : 6) ได้ให้ความหมายของการประเมินหลักสูตรไว้ว่า เป็นกระบวนการที่สำคัญยิ่งในการพัฒนาหลักสูตร เพื่อเป็นการตัดสินใจได้ว่าหลักสูตรที่นำมาใช้นั้นมีคุณภาพดีเพียงใด หรือสนองต่อวัตถุประสงค์ หรือจุดมุ่งหมายหรือไม่ โดยการอาศัยข้อมูลที่มีการรวบรวมและมีการวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ เพื่อช่วยให้หลักสูตรนั้นมีคุณภาพดีที่สุด นอกจากนี้วิภาวดี ไพเมือง (2545 : 11) ได้ให้ความหมายของการประเมินหลักสูตรไว้ว่า เป็นการพิจารณาตัดสินคุณค่าของหลักสูตรที่ได้สร้างขึ้น เพื่อช่วยในการตัดสินใจพัฒนาหลักสูตรต่อไป และเพื่อให้การประเมินหลักสูตรมีความน่าเชื่อถือ ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการพิจารณาตัดสินใจในการพัฒนาหลักสูตร จึงต้องมีการประเมินหลักสูตรอย่างเป็นระบบมีขั้นตอน ใช้เครื่องมือที่เชื่อถือได้ในทำนองเดียวกันนี้ ปรรณนา โกวิททางกูร (2543 : 13) ได้กล่าวไว้ว่าการประเมินหลักสูตรหมายถึงการพิจารณาตัดสินคุณค่าของหลักสูตรที่สร้างขึ้นมานั้นว่าสามารถบรรลุตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรหรือไม่ โดยมีการดำเนินการประเมินที่มีระบบมีขั้นตอน ใช้เครื่องมือที่เชื่อถือได้ผลที่ได้จะช่วยในการตัดสินใจในการพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรต่อไปการประเมินจึงเป็นกระบวนการศึกษาเพื่อให้ได้ข้อมูลเพื่อที่จะนำมาใช้ประโยชน์ในการพิจารณาตัดสินใจหาทางเลือกในการปรับปรุงข้อบกพร่องการวางรูปแบบการกำหนดโครงสร้างตลอดจนการดำเนินงานของหลักสูตร

จากความหมายของการประเมินหลักสูตรดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่าการประเมินหลักสูตรหมายถึงกระบวนการรวบรวมข้อมูล ตรวจสอบ เปรียบเทียบ อย่างมีขั้นตอนและเป็นระบบ เพื่อตัดสินคุณค่าของหลักสูตรและทำให้ทราบถึงคุณภาพของหลักสูตรรวมถึงข้อดีข้อด้อยของหลักสูตรนั้นๆ

จุดมุ่งหมายของการประเมินหลักสูตร

การประเมินหลักสูตรทั่วไป มีจุดมุ่งหมายที่สำคัญ ดังนี้ วรวรรณ เสนาวงศ์ (2542 : 123-24) ได้กล่าวไว้ว่า

1. เพื่อหาคุณภาพของหลักสูตรนั้น โดยดูว่าหลักสูตรที่จัดทำขึ้นนั้นสามารถสนองวัตถุประสงค์ที่หลักสูตรนั้นต้องการหรือไม่
2. เพื่ออธิบายและคว่ำลักษณะของส่วนประกอบต่าง ๆ ของหลักสูตร ในแง่หลักการ จุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระ การเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน และการวัดผลว่าสอดคล้องกันหรือไม่ หรือสนองความต้องการหรือไม่

3. เพื่อตัดสินใจว่าหลักสูตรมีคุณภาพดีหรือไม่เหมาะสมกับการนำไปใช้หรือไม่มีข้อบกพร่องที่จะต้องปรับปรุงแก้ไขอะไรบ้าง

4. เพื่อตัดสินใจว่าการบริหารงานด้านวิชาการและการบริหารงานด้านหลักสูตรเป็นไปในทางที่ถูกต้องหรือไม่

5. เพื่อติดตามผลผลิตจากหลักสูตรคือผู้เรียนว่ามีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหลังจากผ่านกระบวนการศึกษาตามหลักสูตรเป็นไปตามที่มุ่งหวังหรือไม่

6. ประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน

พิสนุ พงศ์ศรี (2549: 135-136) ได้กล่าวไว้ว่าการประเมินหลักสูตรมีบทบาทสำคัญในการตัดสินใจปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรหลายประการคือ

1. ทำให้ได้ข้อมูลสารสนเทศต่าง ๆ ทราบความจำเป็นและความต้องการของประชากรเป้าหมายของหลักสูตร

2. ได้สารสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงแผนงานกิจกรรมและหลักสูตรให้เหมาะสมก่อนนำไปปฏิบัติเพื่อลดโอกาสเสี่ยงอุปสรรคที่จะทำให้หลักสูตรล้มเหลว

3. การประเมินตัวหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นจะทำให้ทราบความเหมาะสมของตัวหลักสูตรที่ได้พัฒนาขึ้นว่าเหมาะสมหรือไม่อย่างไรควรปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องตรงกับวัตถุประสงค์ที่พัฒนาขึ้น

4. การประเมินความก้าวหน้าของการนำหลักสูตรไปใช้ทำให้ทราบจุดเด่นจุดด้อยของการบริหารหลักสูตรการพัฒนาบุคลากรกิจกรรมการเรียนการพัฒนาสื่อการใช้สื่อการเรียนการวัดและประเมินผลการเรียนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการใช้หลักสูตรให้เกิดผลครบถ้วนตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร

5. การประเมินความสำเร็จของหลักสูตรจะทำให้ทราบว่า การใช้หลักสูตรได้ผลตามจุดมุ่งหมายหรือไม่ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถเพียงใดผู้สำเร็จการศึกษานำความรู้ไปใช้ได้มากน้อยเพียงใดคุ้มค่าหรือไม่ควรปรับปรุงและพัฒนาส่วนใดเพื่อเป็นการลดโอกาสการสูญเปล่าอีกทางหนึ่ง

6. การประเมินหลักสูตรจะทำให้ผู้รับผิดชอบหลักสูตรและผู้ใช้หลักสูตรทราบจุดอ่อนของหลักสูตรจะเกิดแรงจูงใจในการพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

จากจุดมุ่งหมายของการประเมินหลักสูตรที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่าการประเมินหลักสูตรมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาส่วนประกอบต่าง ๆ ของหลักสูตรเช่นจุดมุ่งหมายเนื้อหาสาระกระบวนการวัดผลและผลที่เกิดจากการใช้หลักสูตรเพื่อตัดสินใจว่าหลักสูตรมีคุณภาพแค่ไหนมีส่วนใดที่ต้องปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น

รูปแบบการประเมินหลักสูตร มีผู้เสนอไว้หลายรูปแบบซึ่งพอจะสรุปได้ 3 รูปแบบได้แก่ รูปแบบที่ช่วยในการตัดสินใจ รูปแบบที่ยึดจุดมุ่งหมายเป็นหลักและรูปแบบที่ยึดเกณฑ์เป็นหลักโดยมีรายละเอียดในแต่ละรูปแบบดังนี้

รูปแบบที่ช่วยในการตัดสินใจ (Decission Model) รูปแบบนี้เป็นรูปแบบที่สร้างขึ้นเพื่อช่วยในการตัดสินใจของผู้บริหารการศึกษาหรือผู้มีหน้าที่ต้องตัดสินใจ โดยอาศัยการประเมินเปรียบเทียบข้อมูลหรือสิ่งที่เกิดขึ้น จากการดำเนินงานของหลักสูตรกับมาตรฐานที่ผู้ประเมินกำหนดไว้ ผู้ที่เสนอรูปแบบตามแนวนี้ ได้แก่

1. รูปแบบการประเมินของสตัฟเฟิลบีม (The CIPP Model of Evaluation)

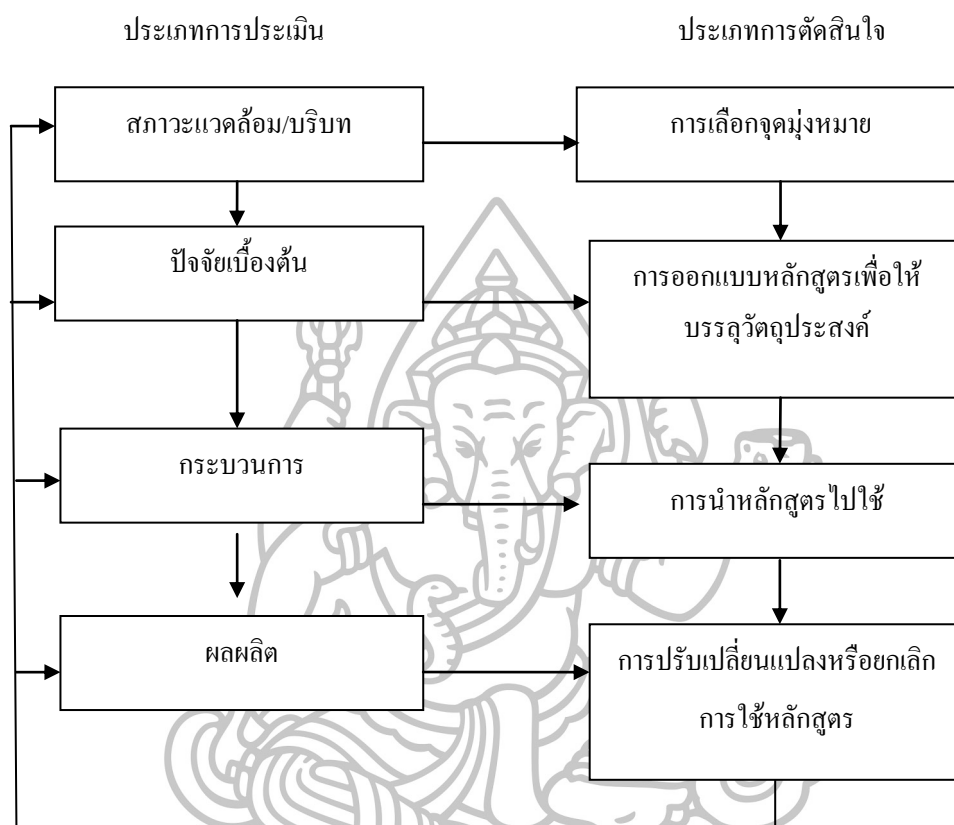
วิชัย วงษ์ใหญ่ (2554 : 125-128) ได้กล่าวถึง การประเมินหลักสูตรของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam) ได้เสนอรูปแบบซีบีพี (CIPP Model) เป็นรูปแบบในการประเมินหลักสูตรโดยเน้นว่าการประเมินหลักสูตรคือกระบวนการในการหาข้อมูลเก็บข้อมูลและนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อเป็นประโยชน์ในการตัดสินใจหาทางเลือกและวิธีการที่ดีขึ้นกว่าเดิมโดยพิจารณาว่าควรใช้การประเมินแบบใดเพื่อเป็นข้อมูลในการตัดสินใจในแต่ละขั้นตอนของหลักสูตรการประเมินที่ใช้รูปแบบซีบีพี (CIPP Model) มีการพิจารณาใน 4 ด้านคือ

1. การประเมินบริบท (Context Evaluation : C) เป็นการประเมินสภาพแวดล้อมสภาพที่พึงปรารถนาและสภาพที่เป็นจริงบ่งชี้ถึงปัญหาและความต้องการอันนำไปสู่การตัดสินใจ
2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation : I) เป็นการประเมินการใช้ทรัพยากรเพื่อวิเคราะห์ทางเลือกสำหรับการวางแผนและการออกแบบการใช้หลักสูตร
3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation : P) เป็นการประเมินกระบวนการต่างๆของการใช้หลักสูตรสำหรับการตัดสินใจว่าจะดำเนินการด้วยวิธีใดจะแก้ไขอย่างไร
4. การประเมินผลผลิต (Product Evaluation : P) เป็นการประเมินองค์ประกอบที่เป็นผลผลิตและผลกระทบของการใช้หลักสูตรว่าเกิดผลตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรหรือไม่และยังเป็นข้อมูลสำหรับการปรับปรุงหลักสูตรหรือยกเลิกการใช้

สตัฟเฟิลบีมได้เสนอรูปแบบเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตรหรือ โครงการซึ่งเป็นที่รู้จักกันทั่วไปชื่อซีบีพีโมเดล (CIPP Model) คำว่าซีบีพีมาจากอักษรย่อของคำ 4 คำคือ

C	=	Context	คือ	บริบท
I	=	Input	คือ	ปัจจัยเบื้องต้น
P	=	Process	คือ	กระบวนการ
P	=	Product	คือ	ผลผลิต

ความสัมพันธ์ของประเภทการประเมินและประเภทการตัดสินใจในรูปแบบประเมิน
หลักสูตรแบบชิปปี้ อาจสรุปได้เป็นดังแผนภูมิที่ 7

แผนภูมิที่ 7 รูปแบบการประเมินและประเภทการตัดสินใจ

ที่มา : วิชัย วงษ์ใหญ่, การพัฒนาหลักสูตรระดับอุดมศึกษา (กรุงเทพฯ : ทบวงมหาวิทยาลัย, 2543), 58.

รูปแบบการประเมินของสตัฟเฟิลบีมเป็นรูปแบบที่เน้นเกี่ยวกับการตัดสินใจทางด้านการศึกษาโดยสตัฟเฟิลบีมได้อธิบายเกี่ยวกับแนวทางของการตัดสินใจไว้ 4 แนวทางคือ

1. การตัดสินใจเพื่อนำไปสู่แนวทางการเปลี่ยนแปลงอย่างสิ้นเชิงหรือเปลี่ยนแปลงทั้งหมด
  2. การตัดสินใจเพื่อเปลี่ยนแปลงบางสิ่งบางอย่างแต่ยังคงรักษาหรือคงสภาพการเดิมไว้
  3. การตัดสินใจเพื่อปรับปรุงและพัฒนา
  4. การตัดสินใจนำสิ่งใหม่เข้ามาในระบบโดยใช้วิธีการทดลองและสืบค้นหาอย่างมีระบบ
- จากแนวทางของการตัดสินใจทั้ง 4 แนวทางดังกล่าวนี้ สตัฟเฟิลบีมได้กำหนดรูปแบบการประเมินและการตัดสินใจเป็น 4 อย่างคือ

การประเมิน

1. การประเมินบริบทตัดสินใจเกี่ยวกับการวางแผน (Planning)
2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้นตัดสินใจเกี่ยวกับโครงสร้าง (Structuring)
3. การประเมินกระบวนการตัดสินใจเกี่ยวกับการปฏิบัติ (Implementing)
4. การประเมินผลผลิตตัดสินใจเกี่ยวกับการดำเนินงานต่อ (Recycling)

การตัดสินใจ

1. การตัดสินใจเกี่ยวกับสิ่งที่กำหนดไว้ว่าจะดำเนินการและตัดสินใจเกี่ยวกับจุดมุ่งหมาย ซึ่งเป็นผลที่คาดไว้ กระทำโดยการประเมินบริบท (Context Evaluation)
2. การตัดสินใจ เกี่ยวกับโครงสร้างเพื่อกำหนดวิธีการที่เหมาะสม การวางรูปแบบการดำเนินการตามทรัพยากรที่มีอยู่ การพิจารณาแหล่งทรัพยากร กระทำโดย การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation)
3. การตัดสินใจเกี่ยวกับการปฏิบัติเพื่อใช้ประโยชน์ควบคุมปรับปรุงวิธีการซึ่งเป็นวิธีการที่เกี่ยวกับการปฏิบัติเพื่อใช้ประโยชน์ควบคุมปรับปรุงวิธีการซึ่งเป็นวิธีการที่เกิดขึ้นจริง ๆ กระทำโดยการประเมินกระบวนการ (Process Evaluation)
4. การตัดสินใจเกี่ยวกับการดำเนินงานเมื่อสิ้นสุดการใช้หลักสูตรมีวัตถุประสงค์เพื่อจะทำการปรับปรุงอาจแก้ไขหรือพัฒนาตรวจสอบความสำเร็จหรือปรับให้สอดคล้องกับหลักสูตรอื่นๆหรือล้มเลิกซึ่งเป็นผลที่เกิดขึ้นจริงกระทำโดยการประเมินผลผลิต (Product Evaluation)

ในส่วนของรูปแบบของการประเมินในด้านต่าง ๆ ทั้ง 4 ด้านมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การประเมินบริบทเป็นการประเมินสิ่งที่เป็นพื้นฐานของหลักสูตรโดยทั่วไปเป็นการประเมินเพื่อให้ได้มาซึ่งเหตุผลเพื่อช่วยในการกำหนดวัตถุประสงค์วิธีการประเมินนั้นมี 2 วิธีคือ

1.1 Contingency Mode เป็นการประเมินบริบทเนื้อหาโอกาสและแรงผลักดันจากภายนอกระบบเพื่อให้ได้ข้อมูลมาพัฒนาเช่นการสำรวจงานวิจัยและวรรณคดีที่เกี่ยวข้องการประเมินข้อเสนอแนะต่างๆ

1.2 Congruence เป็นการประเมินโดยเปรียบเทียบระหว่างการปฏิบัติจริงกับวัตถุประสงค์ที่วางไว้ซึ่งจะทำให้ทราบว่าวัตถุประสงค์ใดสามารถจะทำให้บรรลุเป้าหมายได้

2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้นเป็นการประเมินเพื่อทราบข้อสนเทศเพื่อนำมากำหนดวิธีการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อให้จุดมุ่งหมายของหลักสูตรสัมฤทธิ์ผลเป็นการประเมินสมรรถภาพของหน่วยงานที่รับผิดชอบในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นอัตราค่าจ้างเวลางบประมาณ

3. การประเมินกระบวนการเป็นการประเมินหลักสูตรเมื่อได้มีการดำเนินการตามที่ได้วางไว้แล้วเพื่อส่งข้อมูลย้อนกลับให้กับผู้รับผิดชอบ โครงการเป็นระยะการประเมินกระบวนการมีวัตถุประสงค์สำคัญ 3 ประการคือ

3.1 เพื่อค้นหาข้อบกพร่องของส่วนที่ได้ออกแบบเกี่ยวกับวิธีการดำเนินงานหลักสูตร

3.2 เพื่อหาข้อเสนอแนะต่าง ๆ สำหรับการตัดสินใจเกี่ยวกับหลักสูตร

3.3 เพื่อเก็บรักษาข้อมูลที่ได้จากการดำเนินงาน

4. การประเมินผลผลิตเป็นการประเมินผลผลิตและผลกระทบของโครงการหรือหลักสูตรว่าได้ผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมายหรือไม่เพื่อเป็นการนำไปใช้ในการปรับปรุงโครงการหรือหลักสูตรเพื่อเริ่มโครงการใหม่ ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 วิธีการประเมินองค์ประกอบในด้านต่างๆของสตัฟเฟิลบีม

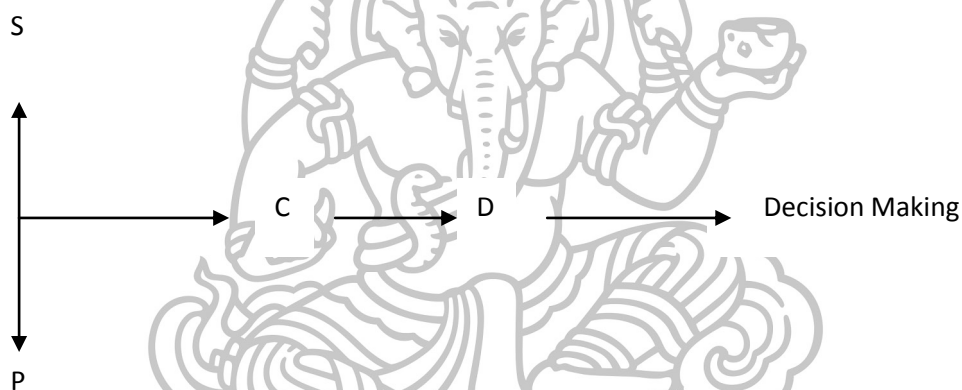
องค์ประกอบ	วิธีการประเมิน
บริบท	บรรยายสภาพแวดล้อมเปรียบเทียบปัจจัยป้อนเข้าและผลผลิตที่เป็นจริงกับที่คาดหวังเปรียบเทียบระบบการปฏิบัติหน้าที่ที่น่าจะเป็นและเป็นไปได้ วิเคราะห์สาเหตุที่ทำให้เกิดความแตกต่างระหว่างสิ่งที่คาดหวังกับที่เป็นจริง
ปัจจัยเบื้องต้น	บรรยายและวิเคราะห์ทรัพยากรมนุษย์และวัสดุที่เหมาะสมยุทธวิธีแก้ปัญหาและการออกแบบกระบวนการที่เกี่ยวข้องที่เป็นไปได้และประหยัด
กระบวนการ	รวบรวมข้อมูลโดยเฉพาะสำหรับตัดสินใจในโครงการและบรรยายกระบวนการที่เป็นจริงกำหนดเกณฑ์การวัดที่สัมพันธ์กับวัตถุประสงค์โดยการเทียบผลการวัดกับเกณฑ์
ผลผลิต	มาตรฐานที่กำหนดไว้และแปลความหมายผลผลิตในรูปของข้อมูลที่ได้จากองค์ประกอบทั้ง 3 เป็นพื้นฐาน

จากรายละเอียดดังกล่าวจะเห็นได้ว่าการประเมินโดยใช้รูปแบบของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam) เป็นการประเมินที่ปฏิบัติเป็นขั้นตอนต่อเนื่องเป็นวัฏจักรมีระบบและสามารถย้อนกลับได้ทุกขั้นตอนกล่าวคือการประเมินบริบทก็เพื่อการวางแผนการตั้งจุดประสงค์การประเมินปัจจัยเบื้องต้นเพื่อกำหนดโครงสร้างหลักสูตรวิธีการที่เหมาะสมการประเมินกระบวนการก็

คือการนำหลักสูตรไปใช้เพื่อตัดสินใจในเรื่องของการดำเนินการและเมื่อสิ้นสุดหลักสูตรก็ประเมินผลผลิต

2. รูปแบบการประเมินของ โพรวัส (Provus S Discrepancy of Evaluation Model)

โพรวัส (Provus 1971 : 170–174) เป็นผู้คิดรูปแบบนี้ขึ้น และเป็นผู้ที่ให้คำจำกัดความของการประเมินว่าเป็นศิลปะของการค้นหาความไม่สอดคล้องระหว่างความคาดหวังกับผลการปฏิบัติงานของโครงการประเมินโดยการเปรียบเทียบนี้ จะกระทำในทุก ๆ ขั้นตอนของระบบหลักสูตรถ้าหากพบข้อบกพร่องของขั้นตอนใด ก็จะแก้ไขปรับปรุงในขั้นต่อนั้น ๆ ด้วยวิธีการแก้ปัญหาการประเมินในแต่ละขั้นตอนของโพรวัส ดังแผนภูมิที่ 8

แผนภูมิที่ 8 การประเมินในแต่ละขั้นตอนของโพรวัส

ที่มา : Provus, M. **Discrepancy Evaluation for Educational Program Improvement and Assessment Berkeley** (California : Mccutchan, 1971), 170-174.

S หมายถึงมาตรฐานที่ผู้ประเมินผู้เกี่ยวข้องและคณะผู้บริหารได้กำหนดขึ้น

P หมายถึงข้อมูลที่ได้จากสิ่งที่เกิดขึ้นหรือที่กำลังดำเนินอยู่

C หมายถึงการเปรียบเทียบข้อมูลมาตรฐานเพื่อดูว่ามีความแตกต่างหรือเหลื่อมล้ำกันมากน้อยประการใด

D หมายถึงความแตกต่างหรือความเหลื่อมล้ำที่เกิดขึ้นระหว่างมาตรฐานที่ตั้งไว้กับสิ่งที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

เมื่อทำการพิจารณา Decision Making แล้วหากพบว่าขั้นตอนใดใช้ได้จะตัดสินใจดำเนินการในขั้นต่อไปอย่างไรแต่หากพบข้อบกพร่องขั้นตอนใดผู้ประเมินต้องถามตนเองเพื่อให้ได้คำตอบว่าทำไมจึงเกิดข้อบกพร่องที่มาจากสาเหตุนั้นแล้วใช้วิธีการแก้ปัญหาซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนดังแผนภูมิที่ 9

แผนภูมิที่ 9 รูปแบบการให้ข้อมูลย้อนกลับ

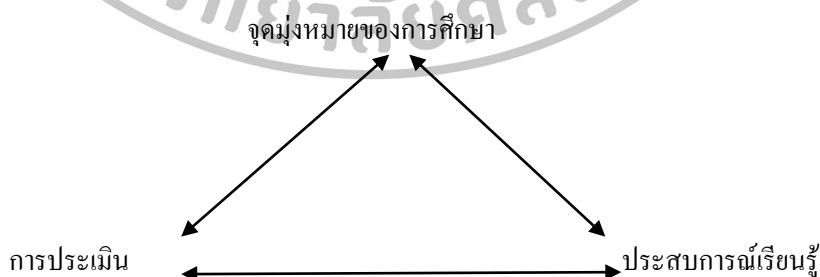
ตามรูปแบบนี้การประเมินจะต้องทำโดยผู้ประเมินคนหนึ่งที่ได้อ้างมาตรฐานตามความคาดหวังของโครงการเอาไว้ต่อนั้นการประเมินทุกอย่างจะต้องดำเนินไปโดยการหาข้อมูลใหม่และทำการตัดสินใจโดยใช้มาตรฐานที่วางเอาไว้เป็นเกณฑ์นับเป็นรูปแบบที่ช่วยให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) ในทุกขั้นตอนของการประเมินและตลอดโครงการอย่างต่อเนื่อง

รูปแบบที่ยึดจุดมุ่งหมายเป็นหลัก (Goal – Attainment Model) ซึ่งเน้นวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายของหลักสูตรเป็นหลักในการประเมินดังนั้นผู้ประเมินจึงต้องกำหนดจุดมุ่งหมายและตีค่าจุดมุ่งหมายเหล่านี้เพื่อพิจารณาว่าสิ่งที่จะประเมินบรรลุจุดมุ่งหมายมากน้อยเพียงใดผู้ใช้แนวคิดนี้ได้แก่ไทเลอร์ (Tyler) ทาบา (Taba) แฮมมอนด์ (Hammound) และครอนบาค (Cronbach)

1. รูปแบบการประเมินของไทเลอร์ (Tyler Model of Evaluation)

ไทเลอร์ (Tyler, 1950 : 110 –125) เป็นผู้วางรากฐานการประเมินผลหลักสูตรนับตั้งแต่ปี ค.ศ. 1930 และได้ให้คำนิยามของการศึกษาว่า “การศึกษา” คือการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ดังนั้นการประเมินผลหลักสูตรจึงเป็นการเปรียบเทียบว่าพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงเป็นไปตามจุดมุ่งหมายที่ได้ตั้งไว้หรือไม่นอกจากนี้ไทเลอร์มีความเห็นว่ากระบวนการจัดการศึกษานั้นประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 อย่างคือจุดมุ่งหมายของการศึกษาประสบการณ์เรียนรู้และการพิจารณาผลสัมฤทธิ์ทั้งสามส่วนนี้จะมีความสัมพันธ์กัน

ดังแผนภูมิที่ 10

แผนภูมิที่ 10 ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบทางการศึกษา

ที่มา : Ralph W. Tyler ,Basic Principles of Curriculum and Instruction (Chicago : University of Chicago Press, 1950), 98.

จากแผนภูมิที่ 10 แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบทางการศึกษาตามแนวคิดของไทเลอร์ ตามแนวคิดนี้พื้นฐานของการจัดหลักสูตรก็คือ ผู้จัดทำหลักสูตรจะต้องสามารถวางจุดหมายที่ชัดเจนว่าต้องการให้ผู้เรียนเปลี่ยนหรือมีพฤติกรรมเป็นอย่างไร พยายามจัดประสบการณ์การสอนเพื่อช่วยผู้เรียนให้เปลี่ยนพฤติกรรมไปตามที่ต้องการ บทบาทของการประเมินหลักสูตรเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอนและเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาหลักสูตรจึงอยู่ที่การดูผลผลิตของหลักสูตรว่าตรงตามจุดหมายหรือไม่ แนวคิดของไทเลอร์จึงยึดความสำเร็จของจุดหมายเป็นหลัก

จุดหมายของการประเมินหลักสูตรของไทเลอร์ ซึ่งถือว่าการประเมินผลหลักสูตรเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอน โดยมีการประเมินผลดังนี้

1. กำหนดจุดหมายอย่างกว้าง ๆ โดยวิเคราะห์ทรัพยากรของจุดหมายคือนักเรียน สังคม และเนื้อหาสาระ ขอบเขตของจุดหมายคือจิตวิทยาการเรียนรู้ และปรัชญาการศึกษา
2. กำหนดจุดหมายเชิงพฤติกรรมอย่างชัดเจนเฉพาะเจาะจงซึ่งเป็นพฤติกรรมที่ต้องการวัดในภายหลัง
3. กำหนดเนื้อหาหรือประสบการณ์ทางการศึกษาเพื่อให้บรรลุจุดหมายที่ตั้งไว้
4. เลือกวิธีการเรียนการสอนที่เหมาะสม เพื่อทำให้เนื้อหาหรือประสบการณ์ที่วางไว้ประสบความสำเร็จ
5. ประเมินผลโดยใช้วิธีการต่าง ๆ หรือการทดสอบผลสัมฤทธิ์ในการเรียน
6. ถ้าไม่บรรลุจุดหมายที่วางไว้จะต้องมีการตัดสินใจที่จะยกเลิกหรือปรับปรุงหลักสูตรนั้น แต่ถ้าบรรลุตามจุดหมายที่วางไว้ก็อาจจะใช้ผลสะท้อนกลับของหลักสูตรนั้นเป็นข้อมูลในการปรับปรุงการกำหนดจุดหมายหรือใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาคุณค่าของหลักสูตร

การประเมินตามขั้นตอนของไทเลอร์ การเปลี่ยนแปลงแก้ไขหรือปรับปรุงจุดหมายของหลักสูตรที่จะประเมิน จะส่งผลให้เกิดการปรับปรุงวิธีการในการประเมินด้วย การประเมินผลแบบนี้จึงเป็นการประเมินผลสรุปมากกว่าการประเมินผลย่อย

2. รูปแบบการประเมินของครอนบาค (Cronbach)

ประกอบด้วยการประเมินในด้านต่อไปนี้คือกระบวนการ (Process) ทักษะ ความชำนาญ (Proficiency) เจตคติ (Attitude) และการติดตามผล (Follow – up) ซึ่งจะมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การประเมินกระบวนการนั้นเป็นการประเมินกระบวนการเรียนการสอนในชั้นเรียนเช่นวิธีการสอนของครูและกิจกรรมที่จัดให้กับการประเมินผลที่ได้จากการประเมินกระบวนการนี้ก็จะนำมาใช้ปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดีขึ้น

2. การประเมินทักษะความชำนาญเป็นการประเมินความสามารถของนักเรียน โดยพิจารณาจากการทำงานของนักเรียนหรือใช้ข้อทดสอบที่เป็นมาตรฐานทดสอบนักเรียนผลจากการประเมินในด้านนี้ก็จะทำให้ทราบถึงคุณภาพหรือความสามารถของนักเรียนในสิ่งที่ได้เรียนมา ถ้ามีข้อบกพร่องในด้านใดก็จะได้อาสาช่วยนักเรียนได้อย่างถูกต้อง

3. การประเมินเจตคติเป็นการประเมินความคิดเห็นของผู้เรียนที่มีต่อสิ่งที่ได้เรียนไปแล้วการประเมินความคิดเห็นนี้สามารถใช้การสัมภาษณ์และแบบสอบถามผลที่ได้จากการประเมินจะมีส่วนช่วยในการปรับปรุงหลักสูตรในด้านเนื้อหาเพื่อให้สนองความต้องการของผู้เรียน

4. การติดตามผลเป็นการประเมินคุณภาพของกระบวนการทางการศึกษาโดยติดตามคุณภาพการทำงานของนักเรียนที่จบจากหลักสูตรที่ต้องการประเมินและเปรียบเทียบกับผลผลิตจากหลักสูตรอื่นข้อมูลที่ได้จากการเปรียบเทียบนี้จะใช้ประกอบการปรับปรุงหลักสูตรหรือวางแผนหลักสูตรใหม่

3. รูปแบบการประเมินของโรเบิร์ตแอลแฮมมอนด์ (Robert L. Hammond)

แนวคิดในการประเมินรูปแบบนี้จะประเมินใน 3 มิติได้แก่

1. มิติการสอนซึ่งจะประกอบไปด้วยการจัดการเนื้อหาวิชาวิธีสอนความ สะดวกค่าใช้จ่าย

2. มิติสถาบันจะประกอบไปด้วยนักเรียนครูผู้บริหารผู้เชี่ยวชาญครอบครัว ชุมชน

3. มิติพฤติกรรมจะประกอบไปด้วยพฤติกรรมจิตพิสัยทักษะพิสัย

รูปแบบที่ยึดเกณฑ์เป็นหลัก (Criterion Model) รูปแบบที่ใช้เกณฑ์เป็นหลัก แบ่งเป็น 2

ประเภท คือ

1. ประเภทใช้เกณฑ์ภายในเป็นหลัก ได้แก่ การประเมินกระบวนการต่าง ๆ ที่ช่วยให้วัตถุประสงค์บรรลุผล เช่น การประเมินผลผลิตหรือวิธีการ

2. ประเภทใช้เกณฑ์ภายนอกเป็นหลัก ได้แก่ การประเมินผลของวัตถุประสงค์ ที่บรรลุผล เช่น การประเมินผลผลิต ผู้นำในแนวคิดรูปแบบการประเมินประเภทนี้ ได้แก่ สคริเวน (Scriven) และสเตค (Stake)

1. รูปแบบการประเมินของสเตค (Stake's countenance model)

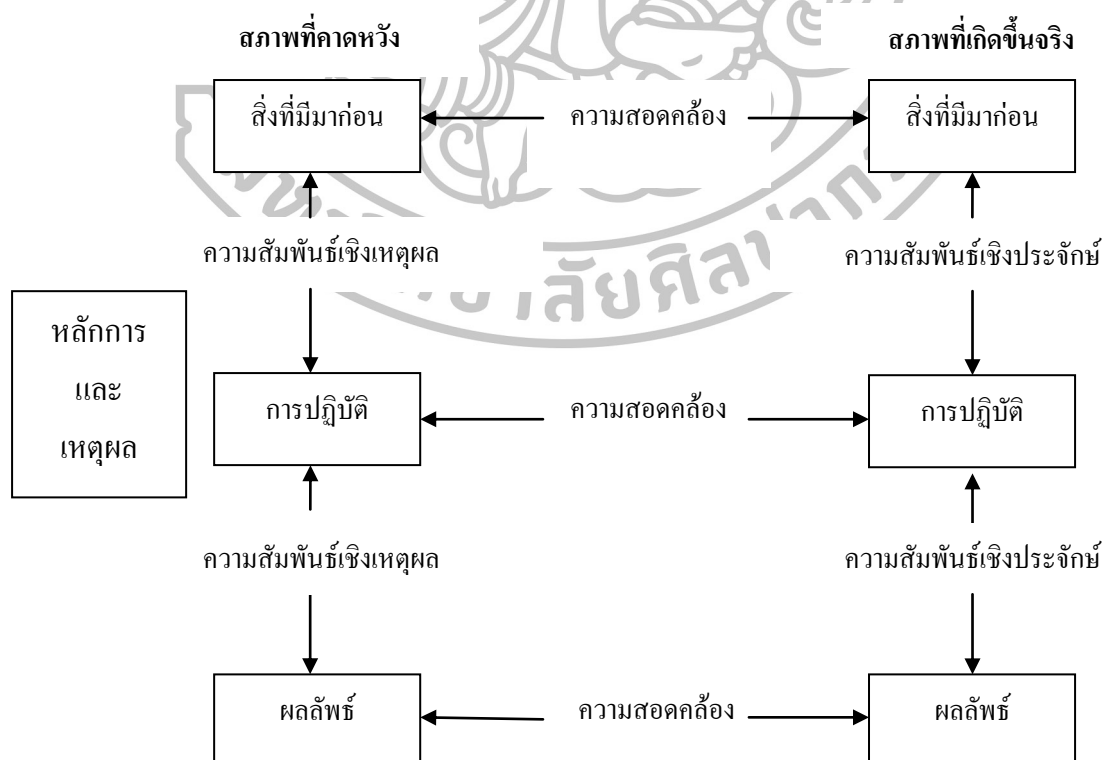
สเตค (Stake, 1973 : 106-128) พัฒนาขึ้นโดยอาศัยแนวคิดจากวิธีการเชิงระบบ (System Approach) โดยพิจารณาความสัมพันธ์เชื่อมโยงและความสอดคล้องกันขององค์ประกอบต่างๆภายในระบบแล้วนำมาเปรียบเทียบกับองค์ประกอบต่างๆของระบบหลักสูตร ซึ่ง สเตคได้แบ่งออกเป็น 3 ส่วนเช่นเดียวกับองค์ประกอบของระบบดังนี้

1. สิ่งที่มีมาก่อน (Antecedence) หมายถึงสภาพของสิ่งต่าง ๆ ที่มีอยู่ก่อนการใช้หลักสูตรเปรียบได้กับปัจจัยตัวป้อน (Inputs) ของวิธีการเชิงระบบซึ่งในที่นี้ได้แก่ลักษณะของผู้เรียนลักษณะของครูเนื้อหาหลักสูตรสื่อวัสดุอุปกรณ์อาคารเรียน ฯลฯ

2. การปฏิบัติ (Transactions) เป็นขั้นนำหลักสูตรมาสู่การปฏิบัติหรือการเรียนการสอนเปรียบได้กับองค์ประกอบด้านกระบวนการของวิธีการเชิงระบบซึ่งกระบวนการสอนประกอบด้วยปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนการสื่อความหมายการแลกเปลี่ยนความคิดระหว่างครูกับนักเรียนความสนใจของนักเรียนเวลาเรียนของนักเรียนเวลาสอนของครู ฯลฯ

3. ผลลัพธ์ (Outcomes) เป็นผลที่เกิดขึ้นจากการใช้หลักสูตรที่มีต่อนักเรียนทั้งด้านความรู้เจตคติทักษะและคุณลักษณะต่าง ๆ รวมทั้งผลที่เกิดขึ้นกับครูและโรงเรียนซึ่งผลที่ได้รับจากการใช้หลักสูตรเปรียบได้กับผลผลิต (Outputs) ของวิธีการเชิงระบบนั่นเอง

การประเมินหลักสูตรตามรูปแบบนี้เป็นการพิจารณาความสัมพันธ์สอดคล้องกันขององค์ประกอบทั้ง 3 ด้านซึ่งกำหนดไว้คือสิ่งที่คาดหวังของหลักสูตรและข้อมูลของสิ่งที่ปรากฏขึ้นจากการสังเกตสิ่งที่เกิดขึ้นจริงการตัดสินใจเปรียบเทียบข้อมูลที่เก็บได้กับเกณฑ์มาตรฐานและความรู้สึกนึกคิดของบุคคลต่างๆที่เป็นผู้ประเมินจากรูปแบบนี้สามารถสรุปแนวความคิดในการประเมินหลักสูตรของสศทศ ดังแผนภูมิที่ 11

แผนภูมิที่ 11 รูปแบบการประเมินของสแตค

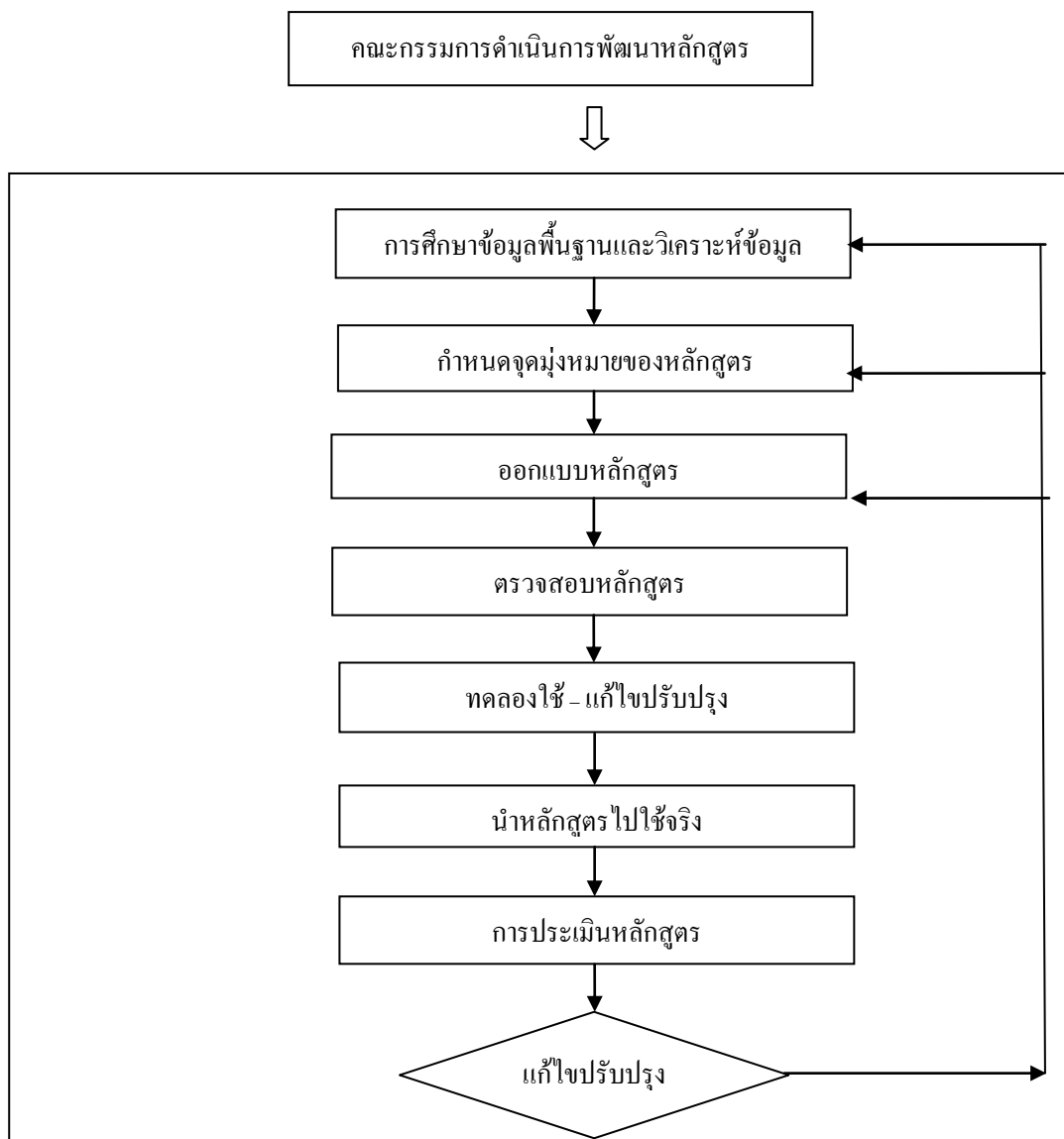
ที่มา : R.E. Stake, **The Countenance of Educational Evaluation**. In Education

Evaluation : Theory and Practice (Belmont, California : Wadsworth Publishing Company, 1973), 106-128.

จากการศึกษารูปแบบการประเมินหลักสูตรที่ได้กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่าการประเมินหลักสูตรนั้นสามารถเลือกใช้รูปแบบของการประเมินได้หลายรูปแบบ จากรูปแบบการประเมินที่จัดแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ รูปแบบที่ช่วยในการตัดสินใจรูปแบบที่ยึดจุดมุ่งหมายเป็นหลักและรูปแบบที่ยึดเกณฑ์เป็นหลัก

จากแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาหลักสูตรที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น สรุปได้ว่ากระบวนการพัฒนาหลักสูตรประกอบด้วยขั้นตอน ดังแผนภูมิที่ 12 ดังนี้

แผนภูมิที่ 12 สรุปกระบวนการพัฒนาหลักสูตร

การพัฒนาหลักสูตรสามารถทำได้ในหลายระดับขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายในการพัฒนาหลักสูตรนั้น ๆ ซึ่งสามารถแบ่งได้เป็น 3 ระดับ ได้แก่ 1. หลักสูตรระดับชาติหรือที่เรียกว่าหลักสูตรแม่บทหรือหลักสูตรแกน 2. หลักสูตรระดับท้องถิ่นหรือระดับโรงเรียนเป็นการนำหลักสูตรระดับชาติมาพัฒนาปรับปรุงให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่นเหมาะสมกับผู้เรียนซึ่งปัจจุบันเรียกว่าหลักสูตรสถานศึกษา และ 3. หลักสูตรระดับห้องเรียนเป็นการหลักสูตรมาพัฒนาสู่การจัดการเรียนการสอนเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่วางไว้

จากการศึกษาการสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร พบว่า ผิวพรรณ วิสุวรรณ (2553 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นเรื่อง การวาดภาพศิลปะไทย โดยใช้ตัวหนังสือตะลุง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัย พบว่า 1.นักเรียนและผู้เกี่ยวข้องต้องการหลักสูตรสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นเรื่องการวาดภาพศิลปะไทยโดยใช้ตัวหนังสือตะลุง

และมีความคาดหวังให้ผู้เรียน ได้เรียนรู้เรื่องราวเกี่ยวกับศิลปะประจำชาติและศิลปวัฒนธรรม ภาควิชา 2. หลักสูตรมีความเหมาะสมและสอดคล้อง 3. นักเรียนมีความสนใจและให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรม สามารถสรุปสาระเนื้อหาการวาดภาพศิลปะไทย และสามารถวาดภาพศิลปะไทย และวาดภาพตัวหนังสือได้ และ 4. ผลการเรียนรู้ของนักเรียนเรื่องการวาดภาพศิลปะไทยโดยใช้ตัวหนังสือก่อนและหลังการใช้หลักสูตรแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.5

ศุวิจักขณ์ อธิคมกุลชัย (2555 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม เรื่อง โครงการวิทยาศาสตร์ผลิตภัณฑ์จากท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยพบว่า 1. นักเรียนและผู้เกี่ยวข้องเห็นความสำคัญและต้องการให้มีการพัฒนาหลักสูตรเพิ่มเติม เรื่อง โครงการวิทยาศาสตร์ผลิตภัณฑ์จากท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่น คาดหวังให้นักเรียนได้ศึกษาเรื่องราว แหล่งเรียนรู้ในชุมชนของตนเอง โดยมีผู้รู้ในท้องถิ่นร่วมจัดกิจกรรมและประเมินผลการเรียนรู้ 2. หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมมีเป้าหมายให้นักเรียนเข้าใจทฤษฎีพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ที่ใช้ในการทำโครงการวิทยาศาสตร์ ส่งเสริมสมรรถภาพด้านการคิด คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และเจตคติทางวิทยาศาสตร์ เนื้อหาเกี่ยวกับประวัติความเป็นมา ทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นวังน้ำเขียว ขั้นตอนการทำโครงการวิทยาศาสตร์ และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ จัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมมีความเหมาะสมและสอดคล้องโดยมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.67-1.00 3. หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม เรื่อง โครงการวิทยาศาสตร์ผลิตภัณฑ์จากท้องถิ่นนำไปใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดวังน้ำเขียว จำนวน 28 คน ใช้เวลา 20 ชั่วโมง จัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ โดยครูผู้สอนและผู้รู้ในท้องถิ่น ให้นักเรียนเล่นเกม คู่มือทัศน สืบค้นข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อทำโครงการวิทยาศาสตร์ที่สอดคล้องกับท้องถิ่น พบว่านักเรียนมีความตั้งใจรับผิดชอบ เอาใจใส่ เพียรพยายาม อดทนและร่วมกันทำโครงการวิทยาศาสตร์ และ 4. นักเรียนมีผลการเรียนรู้เรื่องโครงการวิทยาศาสตร์ผลิตภัณฑ์จากท้องถิ่นหลังการใช้หลักสูตรสูงกว่าก่อนการใช้หลักสูตรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มีความสามารถในการทำโครงการวิทยาศาสตร์ผลิตภัณฑ์จากท้องถิ่นอยู่ในระดับดี มีเจตคติทางวิทยาศาสตร์อยู่ในระดับปานกลาง มีความพึงพอใจต่อหลักสูตร

และเห็นว่าหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมเรื่องโครงการวิทยาศาสตร์ผลิตภัณฑ์จากท้องถิ่น ทำให้ นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปพัฒนาท้องถิ่นของตนเองได้

วิทยา คุ่มฉาษา (2555 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรเรื่อง การปฏิบัติวงโยช วาทิตในพิธีกระทำสัตย์ปฏิญาณตน ต่อธงชัยเฉลิมพลสำหรับนักเรียนโรงเรียนคูริยางค์ทหารบก ผลการวิจัยพบว่า 1. นักเรียนและผู้เกี่ยวข้องเห็นความสำคัญและต้องการนำอัตลักษณ์ของภารกิจ เหล่าทหารคูริยางค์มาใช้ในการจัดการเรียนรู้ผู้บังคับบัญชาคาดหวังให้ผู้เรียนรู้เรื่องราวและ ฝึกปฏิบัติตามสภาพจริงของพิธีกระทำสัตย์ปฏิญาณตนต่อธงชัยเฉลิมพลโดยให้ผู้ชำนาญการพิเศษ ของกองคูริยางค์ทหารบกร่วมจัดการเรียนรู้และประเมินผล 2. หลักสูตรประกอบด้วยแนวคิด หลักการจุดมุ่งหมายคุณสมบัตินักเรียนคำอธิบายรายวิชาผลการเรียนรู้สาระการเรียนรู้โครงสร้าง หลักสูตรเวลาเรียนแนวทางการดำเนินจัดการเรียนรู้ ตามหลักสูตรสื่อและแหล่งการเรียนรู้การวัดและ ประเมินผลและแผนการจัดการเรียนรู้จำนวน 4 แผนประกอบด้วย 2.1 ประวัติความเป็นมาของธงชัย เฉลิมพลและพิธีกระทำสัตย์ปฏิญาณตนต่อธงชัยเฉลิมพล 2.2 รูปแบบวงโยชวาทิตทหารและบท เพลงในพิธีการ 2.3 แผนการฝึกปฏิบัติในพิธีกระทำสัตย์ปฏิญาณตนต่อธงชัยเฉลิมพล 2.4) สถานการณ์จำลองการปฏิบัติในพิธีกระทำสัตย์ปฏิญาณตนต่อธงชัยเฉลิมพล 3. ทดลองใช้หลักสูตร กับนักเรียนคูริยางค์ทหารบกชั้นปีที่ 3 เป็นเวลา 20 ชั่วโมงจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบ 10 Ds.โดย ผู้ชำนาญการพิเศษและผู้วิจัยพบว่านักเรียนมีความสนใจกระตือรือร้นในการเรียนขยันอดทนและมี วินัยรับผิดชอบต่อการฝึกซ้อม และ 4. นักเรียนมีผลการเรียนรู้เรื่องการปฏิบัติภารกิจวงโยชวาทิตใน พิธีกระทำสัตย์ปฏิญาณตนต่อธงชัยเฉลิมพลก่อนและหลังการใช้หลักสูตรแตกต่างกันอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักเรียนมีความสามารถในการปฏิบัติอยู่ในระดับสูงมากและมีความ คิดเห็นว่าหลักสูตรเป็นประโยชน์สามารถนำไปใช้ปฏิบัติหน้าที่ได้จริง

รัฐศาสตร์ สุขสวัสดิ์ (2550 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อถ่ายทอด ภูมิปัญญาชาวบ้าน เรื่องประเพณีลากพระ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยพบว่าหลักสูตรมี องค์ประกอบเหมาะสมและสอดคล้องทุกประเด็นที่จะนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนจากการทดสอบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนการประเมินผลการปฏิบัติกิจกรรมอยู่ใน ระดับดีและผลการสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนครูผู้สอนผู้บริหารสถานศึกษาและปราชญ์ ชาวบ้านต่อหลักสูตรท้องถิ่นอยู่ในระดับมากและมากที่สุด

จิตลดา เกิดเรื่อง (2548 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา เรื่อง ประเพณีและพิธีกรรมไทยทรงดำ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า 1. นักเรียนและผู้เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรมีความต้องการให้มีการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา เรื่อง ประเพณีและพิธีไทยทรงดำ ซึ่งมีลักษณะเป็นหลักสูตรสถานศึกษา 2. หลักสูตรที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย หลักการ คำอธิบายรายวิชา จุดหมาย โครงสร้าง ขอบข่ายเนื้อหา เวลาเรียน กิจกรรม การเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล หน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ 9 แผนการจัดการเรียนรู้ ขอบข่ายเนื้อหาประกอบด้วย ประวัติความเป็นมาไทยทรงดำ วิธีการ ดำเนินชีวิต ประเพณีและพิธีกรรม ประเพณีการแต่งงาน ประเพณีการแต่งกาย การประเมินผล หลักสูตรของผู้เชี่ยวชาญ พบว่า หลักสูตรมีความสอดคล้องเหมาะสม 3. นำหลักสูตรไปทดลองใช้ กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งร่วมกันสอนโดยผู้รู้ในท้องถิ่น ผู้วิจัย และครูผู้สอน พบว่า นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนมีความกระตือรือร้น และตอบคำถามตรงประเด็น และ 4. นักเรียนมีผลการเรียนรู้เรื่องประเพณีและพิธีกรรมไทยทรงดำ ก่อนและหลังการใช้หลักสูตร แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 นักเรียนมีความสามารถประกอบอาหารพื้นบ้าน ไทยทรงดำ และนักเรียนมีความคิดเห็นว่าหลักสูตรมีความน่าสนใจ มีกิจกรรมที่หลากหลาย ควรปรับปรุงในเรื่องของเนื้อหา ระยะเวลาให้มีความยืดหยุ่น ใบบงาน ใบความรู้ให้มีความน่าสนใจ

นอกจากนั้น ยังมีงานวิจัยต่างประเทศที่เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร พบว่า แอท โจนเนน (Atjonmen, 1994 : 329, อ้างถึงใน ศิวพรรณ วิสุวรรณ, 2553 : 80) ได้ทำการวิจัยเรื่องหลักสูตรท้องถิ่นเป็นวัตถุ และเครื่องมือในการบริหารและการพัฒนาวิธีสอนของครูระดับประถมศึกษา ทั้งที่ เกี่ยวกับการออกแบบการนำไปใช้ และการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ไปใช้ระหว่างปี 1984 - 1989 ผู้ให้ข้อมูลคือครูผู้สอนตามหลักสูตรมาเป็นเวลา 2 ปี ผลการวิจัยพบว่า การเปลี่ยนแปลงหลักสูตรใน โรงเรียนทำให้ครูมีภาระงานเพิ่มขึ้นและเป็นประเด็นการตัดสินใจว่าหลักสูตรเป็นเครื่องมือที่ใช้ใน การสอน การมีส่วนร่วมในหลักสูตร มีผลต่อการมีความรู้เกี่ยวกับหลักสูตร การจัดเตรียมสิ่งเร้ามี อิทธิพลต่อการทำงาน และมีการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นและความรู้สึกต่องาน ของตน ปัญหาหลักที่พบคือ การขาดแคลนทรัพยากรและขาดกระบวนการที่เหมาะสมเมื่อสิ้นสุด การดำเนินการสอนตามหลักสูตร หลักสูตรควรอธิบายจุดมุ่งหมาย เนื้อหา การสอนให้กระชับรัดกุม ครูควรพัฒนาสื่อเพิ่มมากยิ่งขึ้น

วิทเทอร์ (Wither, 2000 : 2175) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น และการจัดการศึกษาพื้นฐาน เพื่อพิจารณาข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของสถาบันการศึกษา

YVLEI พบว่าโรงเรียนมีการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของหลักสูตรว่าปรับปรุงหลักสูตรให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ทำให้เด็กเกิดความคิด ใช้ประสาทสัมผัสทุกส่วนของเด็กกับสิ่งแวดล้อม ให้โอกาสนักเรียนได้แลกเปลี่ยนความรู้กับชุมชน ซึ่งหลักสูตรได้พัฒนาทุกระดับชั้น โดยเฉพาะชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เน้นในเรื่องระเบียบวินัยอย่างเคร่งครัด โดยร่วมกันระหว่างครู ชุมชน นักเรียน และผู้นำชุมชน จะจัดเนื้อหากิจกรรมการเรียนการสอนตามมาตรฐาน ซึ่งเป็นที่ยอมรับ

จากงานวิจัยการพัฒนาหลักสูตรทั้งในประเทศและต่างประเทศดังกล่าวพบว่า นักเรียนและผู้ที่เกี่ยวข้องต้องการให้มีการพัฒนาหลักสูตรขึ้น โดยหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย หลักการ คำอธิบายรายวิชา จุดหมาย โครงสร้าง ขอบข่ายเนื้อหา เวลาเรียน กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล และนอกจากนั้น นักเรียนและผู้ที่เกี่ยวข้องยังมีความพึงพอใจและความคิดเห็นที่ดีต่อหลักสูตร

การจัดการเรียนสอนนาฏศิลป์

นาฏศิลป์ไทย เป็นศิลปะแห่งการร่ายรำ การฟ้อนรำอันวิจิตรงดงามตระการตาของคนไทย และยังเป็นวัฒนธรรมไทยที่ได้รับการยกย่องจากนานาชาติว่าเป็นสิ่งที่มีค่าสูงส่งและเป็นเอกลักษณ์ของชาติ

ความหมายของนาฏศิลป์

คำว่า“นาฏศิลป์” เป็นคำสมาสแยกได้เป็น 2 คำคือนาฏและ ศิลป์ นาฏหมายถึง การฟ้อนรำศิลป์หมายถึงสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น (จาตุรungskมตรีศาสตร์, 2517 : 6)

สุมนมาลย์ นิมเมติพันธ์ (2543 : 16) พาณี สีสวย (2526 : 7) และอมรา กล้าเจริญ (2531 : 2) กล่าวสอดคล้องกันว่า นาฏศิลป์ หมายถึง ศิลปะการฟ้อนรำที่มนุษย์ประดิษฐ์ขึ้น หรือความรู้ที่เป็นแบบแผนของการฟ้อนรำเป็นสิ่งที่มนุษย์ประดิษฐ์ขึ้นด้วยความวิจิตรบรรจงอันละเอียดอ่อนความประณีตงดงาม

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานพุทธศักราช 2542 ได้ให้ความหมายของนาฏศิลป์หมายถึงศิลปะแห่งการละครหรือการฟ้อนรำ

จากความหมายข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า นาฏศิลป์ หมายถึง ศิลปะแห่งการละครและฟ้อนรำที่ประดิษฐ์ขึ้นด้วยความประณีตงดงามมีระเบียบแบบแผนและยังรวมถึงการขับร้องและการบรรเลงดนตรีด้วย

ความมุ่งหมายของการเรียนนาฏศิลป์

การเรียนนาฏศิลป์ตามความมุ่งหมายโดยทั่วไป เพื่อให้ผู้ที่เรียนนาฏศิลป์ได้รู้จักและเข้าใจในงานนาฏศิลป์มากยิ่งขึ้น ด้วยการดำรงไว้ในสมบัติอันมีค่าของตนเอง และเป็นการเตือนให้มนุษย์รู้ซึ่งของคุณค่าในศิลปะของตนเองและผู้อื่น โดยมีนักวิชาการทางด้านนาฏศิลป์ไทยได้กล่าวถึงความมุ่งหมายของการเรียนนาฏศิลป์ ดังนี้

เรณู โกศินานนท์ (2524: 7) ได้กล่าวถึงความมุ่งหมายของการเรียนนาฏศิลป์ ดังนี้

1. เพื่อให้มีโอกาสแสดงออก หากมีความถนัดพอ
2. เป็นสันตนาการที่ดี แม้จะไม่ได้แสดงเองแต่ถ้าทราบหลักไว้บ้างก็จะช่วยให้การชมเกิดอรรถรสมากยิ่งขึ้น และสามารถวิพากษ์วิจารณ์ได้ถูกต้อง

3. เป็นการร่วมมือในการรักษาการร่างของไทยให้เป็นสมบัติอันล้ำค่าของไทย
  4. ปลุกฝังนิสัยรักศิลปะแขนงนี้
  5. ให้มีความคิดอ่านหรือสติปัญญาจากการชมหรือการแสดง
  6. ช่วยให้ผู้สร้างความถนัดของผู้เรียน ถ้ามีใจรักการแสดงสามารถยึดเป็นอาชีพ
  7. ได้ฝึกหัดการประสานงานต่างๆ ในการทำเป็นหมู่คณะ
  8. ช่วยในการสร้างเสริมบุคลิกภาพและช่วยในการออกกำลังกายที่ดี
- จาตุรงค์ มนตรีศาสตร์ (2517: 297) ได้สรุปความมุ่งหมายของการเรียนนาฏศิลป์ไว้

ดังนี้

แสดง

1. เพื่อแสดงออกเกี่ยวกับการสร้างสรรค์อย่างเสรี ด้วยการร้องรำ เขียนประดิษฐ์และ
2. เพื่อความเข้าใจและสนุกสนานเกี่ยวกับนาฏศิลป์
3. เพื่อการติดต่อสัมพันธ์ระหว่างกันและกันของวิชา
4. เพื่อร่วมกันในการจัดกิจกรรมต่างๆทางนาฏศิลป์
5. เพื่อส่งเสริมและก่อให้เกิดความสามารถ ความชำนาญและเจตคติที่ดีต่อวิชา

นาฏศิลป์

การสอนนาฏศิลป์

นาฏศิลป์ เป็นวิชาที่เน้นทักษะการปฏิบัติและการฝึกฝนที่ถูกแบบ เพื่อให้ผู้เรียนมีนิสัยในการฝึกฝนตนเองอยู่เองเสมอ ดังนั้นในการสอนจึงเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด ครูผู้สอนจึงต้องรู้จักเลือกวิธีการสอนให้เหมาะสม เพื่อให้เกิดประโยชน์และตรงกับจุดมุ่งหมาย รวมทั้งสร้างความนิยมและความมีสุนทรียภาพให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน ซึ่งมีผู้ให้หลักการสอนนาฏศิลป์ไว้ดังนี้

ชนัย วรรณะลี (2543: 2) กล่าวว่า การสอนโดยเน้นผู้เรียนปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด ทำให้ผู้เรียนไม่มีโอกาสได้แสดงความคิดเห็นหรือซักถามรวมทั้งการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

อุษา สบถุภย์ (2536: 31) กล่าวว่า การสอนนาฏศิลป์นั้น ยังคงใช้การสอนวิธีแบบเก่าที่ได้รับแบบอย่างสืบต่อกันมา คือ

1. ใช้วิธีสอนโดยให้ปฏิบัติเลียนแบบครูเป็นหลัก ครูรำให้ดูเป็นตัวอย่าง ผู้เรียนจะต้องอาศัยการสังเกตและใช้ความจำ

2. อธิบายท่ารำในขณะที่ปฏิบัติ โดยครูต้องบอกล่วงหน้าก่อนถึงจังหวะเพลงรวมถึงอธิบายนาฏยศัพท์ของท่ารำด้วย นอกจากนี้ครูผู้สอนจะต้องจับท่ารำของผู้เรียนให้ทำท่าได้ถูกต้อง

จาตุรงค์ มนตรีศาสตร์ (2517: 305)กล่าวถึงการสอนนาฏศิลป์ไว้ว่า ควรมีลำดับขั้นตอน

ดังนี้

1. ครูผู้สอนต้องให้ข้อมูลเกี่ยวกับการสอนนั้น ๆ
2. ให้ผู้เรียนฟังทำนองที่เรียนจากสื่อ
3. แนะนำอุปกรณ์การแสดง หรือ วิธีการใช้
4. บรรยายท่ารำและสาธิตท่ารำให้นักเรียนดู
5. ในขณะที่ดำเนินการสอน ครูจะต้องรำนำหน้า

อมรา กล้าเจริญ (2535: 35)กล่าวถึงแนวทางการสอนนาฏศิลป์ว่า ในการฝึกปฏิบัติ ครูจะต้องเป็นผู้นำสาธิตการปฏิบัติท่าทาง เพื่อให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติตาม

ทิตินา เขมมณี (2526: 113)ได้เสนอแนวทางการสอนนาฏศิลป์ไว้ดังนี้

1. ครูควรเน้นหนักในแง่ความเข้าใจศิลปะทางด้านนาฏศิลป์
2. ในการสอนครูควรเน้นให้ผู้เรียนได้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลินและนำไปใช้ใน

ชีวิตประจำวัน

3. ครูควรจัดชุมนุมนาฏศิลป์ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ทางด้านนี้
4. ครูควรปลูกฝังคุณสมบัติต่างๆ ให้นักเรียนด้วย

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2536: 38)กล่าวถึงหลักที่ควรฝึกปฏิบัติในการสอน

ดังนี้

1. ให้นักเรียนลองปฏิบัติก่อน แล้วช่วยกันสรุปเป็นหลักการ โดยครูอาจใช้วิธีการแนะนำหรือสาธิตให้นักเรียนปฏิบัติตาม

2. สอนให้นักเรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ ครูต้องให้โอกาสนักเรียนในการคิดหรือการแสดงออกในกิจกรรมนาฏศิลป์

3. จัดการเรียนการสอนให้ผสมผสานกัน ในการสอนแต่ละครั้งครูไม่ควรมุ่งเน้นเนื้อหาหรือประสบการณ์ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งแต่ควรจัดให้ผสมผสานกลมกลืนไปกับกิจกรรมอื่น ๆ

4. สอนให้เชื่อมโยงกับวิชาอื่น ครูสามารถใช้กิจกรรมเป็นแกนในการเชื่อมโยงวิชาอื่นหรือการบูรณาการ

5. การสอนโดนเน้นลักษณะนิสัย โดยมุ่งสร้างคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์

จากแนวคิดการสอนนาฏศิลป์กล่าวได้ว่า แนวทางการสอนนาฏศิลป์นั้นจะเน้นการฝึกปฏิบัติ ครูสาธิตเพื่อให้ผู้เรียนได้เลียนแบบด้วยการสังเกตและการฝึกปฏิบัติตาม ควรเปิดโอกาสให้

ผู้เรียนได้แสดงออกตามความสามารถและความสนใจของผู้เรียนที่มุ่งเน้นพัฒนาให้ผู้เรียนมีความคิดสร้างสรรค์และเกิดลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ซึ่งผู้วิจัยได้สรุปหลักการเรียนนาฏศิลป์ไว้ดังนี้

1. การเรียนนาฏศิลป์ที่ดี ต้องจัดเนื้อหาสาระของบทเรียนให้เหมาะสมกับวุฒิภาวะของผู้เรียน ซึ่งจะบังคับให้เรียนอย่างวิชาอื่น ๆ ไม่ได้ ผู้เรียนจะเรียนจากความสนใจของตนเอง ผู้เรียนต้องการการแสดงอย่างอิสระ และต้องการการเคลื่อนไหว การระบายออกทางร่างกายและอารมณ์ ช่วยให้ผู้เรียนมีอารมณ์เบิกบานแจ่มใส

2. การสร้างความสนใจ ต้องสร้างให้เกิดความสนใจในวิชาด้วยวิธีการที่เหมาะสมกับวัยและประสบการณ์ รู้จักสร้างสรรค์ก่อนที่จะเรียนหลักเกณฑ์ โดยพยายามหาประสบการณ์ เช่น การไปศึกษานอกสถานที่ และมีกิจกรรมประกอบการศึกษาให้สัมพันธ์กับวิชา

3. ผู้เรียนต้องสร้างทัศนคติที่ดีต่อวิชานาฏศิลป์ให้เกิดขึ้น และควรคิดว่าศิลปะเป็นเรื่องของธรรมชาติ วิวัฒนาการมาจากธรรมชาติ เป็นวิชาที่ทุกคนสามารถเรียนรู้ได้ มีความเป็นตัวของตัวเอง มีประโยชน์มากมายในการเชื่อมโยงกับวิชาอื่น และได้มีโอกาสทำงานกับบุคคลอื่นด้วยความสามารถของตนเอง ศิลปะเป็นเรื่องที่ทุกคนต้องพบเห็นในชีวิตประจำวัน และทำให้เป็นคนมองโลกในแง่ดี

4. ความต้องการของผู้เรียน เป็นรากฐานของความสนใจ ความสนใจเป็นความรู้สึกภายในที่แสดงออกมาเมื่อประสบสิ่งที่อารมณ์ปรารถนา ความสนใจก็คือ อาการที่จิตใจถูกชักนำไปสู่สิ่งหนึ่งสิ่งใด ซึ่งถือว่าเป็นส่วนประกอบที่สำคัญที่สุดในการเรียนวิชานาฏศิลป์ไทย

แนวคิดการสอนที่เน้นการปฏิบัติ

แนวคิดในการสอนที่เน้นการปฏิบัติ ครูผู้สอนจะต้องคำนึงถึงผู้เรียนในการเรียนการสอน ที่จะทำให้การเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและได้ผลตามคาดหมายหรือจุดประสงค์ที่ได้วางไว้ โดยมีแนวคิดในการสอนปฏิบัติ ดังนี้

ซิมป์สัน (Simpson, 1972) กล่าวว่า ทักษะปฏิบัตินี้สามารถพัฒนาได้ด้วยการฝึกฝน ซึ่งหากได้รับการฝึกฝนที่ดีแล้ว จะเกิดความถูกต้อง ความคล่องแคล่ว ความเชี่ยวชาญชำนาญการและความคงทน ผลของพฤติกรรมหรือการกระทำสามารถสังเกตได้จากความรวดเร็ว ความแม่นยำ ความแรงหรือความราบรื่นในการจัดการ ซึ่งกระบวนการเรียนการสอนของรูปแบบมีทั้งหมด 7 ขั้น คือ

1. ขั้นการรับรู้ (Perception) เป็นขั้นการให้ผู้เรียนรับรู้ในสิ่งที่จะทำ โดยการให้ผู้เรียนสังเกตการณ์ทำงานนั้นอย่างตั้งใจ

2. ขั้นการเตรียมความพร้อม (Readiness) เป็นขั้นการปรับตัวให้พร้อมเพื่อการทำงานหรือแสดงพฤติกรรมนั้นทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจและอารมณ์ โดยการปรับตัวให้พร้อมที่จะทำการเคลื่อนไหวหรือแสดงทักษะนั้นๆ และมีจิตใจและสภาวะอารมณ์ที่ดีต่อการที่จะทำหรือแสดงทักษะนั้นๆ

3. ขั้นการสนองตอบภายใต้การควบคุม (Guided Response) เป็นขั้นที่ให้โอกาสแก่ผู้เรียนในการตอบสนองต่อสิ่งที่รับรู้ ซึ่งอาจใช้วิธีการให้ผู้เรียนเลียนแบบการกระทำหรือการแสดงทักษะนั้นๆ หรืออาจใช้วิธีการให้ผู้เรียนลองผิดลองถูก (Trial and Error) จนกระทั่งสามารถตอบสนองได้อย่างถูกต้อง

4. ขั้นการให้ลงมือกระทำจนกลายเป็นกลไกที่สามารถกระทำตัวเอง (Mechanism) เป็นขั้นที่ช่วยให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จในการปฏิบัติ และเกิดความเชื่อมั่นในการทำสิ่งนั้นๆ

5. ขั้นการกระทำอย่างชำนาญ (Complex Overt Response) เป็นขั้นที่ช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนการกระทำนั้นๆ จนผู้เรียนสามารถทำได้อย่างคล่องแคล่วชำนาญเป็นไปโดยอัตโนมัติและด้วยความเชื่อมั่นในตนเอง

6. ขั้นการปรับปรุงและประยุกต์ใช้ (Adaptation) เป็นขั้นที่ช่วยให้ผู้เรียนปรับปรุงทักษะหรือการปฏิบัติของตนให้ดียิ่งขึ้นและประยุกต์ใช้ทักษะที่ตนได้รับการพัฒนาในสถานการณ์ต่างๆ

7. ขั้นการคิดริเริ่ม (Origination) เมื่อผู้เรียนสามารถปฏิบัติหรือกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งอย่างชำนาญ และสามารถประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ที่หลากหลายแล้ว ผู้ปฏิบัติจะเริ่มเกิดความคิดใหม่ ๆ ในการกระทำหรือปรับการกระทำนั้นให้เป็นไปตามที่ตนต้องการ

แฮร์โรว์ (Harrow, 1972: 96-99. อ้างถึงใน ทิศนา แจมมณี, 2545) ได้จัดลำดับขั้นของการเรียนรู้ทางด้านทักษะปฏิบัติ โดยเริ่มจากระดับที่ซับซ้อนน้อยไปจนถึงระดับที่มีความซับซ้อนมาก ซึ่งกระบวนการเรียนการสอนของรูปแบบมีทั้งหมด 5 ขั้น คือ

1. ขั้นการเลียนแบบ เป็นขั้นที่ให้ผู้เรียนสังเกตการกระทำที่ต้องการให้ผู้เรียนทำไว้ซึ่งผู้เรียนย่อมจะรับรู้หรือสังเกตเห็นรายละเอียดต่าง ๆ ได้ไม่ครบถ้วน แต่อย่างน้อยผู้เรียนจะสามารถบอกได้ว่า ขั้นตอนหลักของการกระทำนั้นๆ มีอะไรบ้าง

2. ขั้นการลงมือกระทำตามคำสั่ง เมื่อผู้เรียนได้เห็นและสามารถบอกขั้นตอนของการกระทำที่ต้องการเรียนรู้แล้ว ให้ผู้เรียนลงมือทำโดยไม่มีแบบอย่างให้เห็น ผู้เรียนอาจลงมือทำตามคำสั่งของผู้สอน หรือทำตามคำสั่งที่ผู้สอนเขียนไว้ในคู่มือก็ได้ การลงมือปฏิบัติตามคำสั่งนี้ แม้

ผู้เรียนจะยังไม่สามารถทำได้อย่างสมบูรณ์ แต่อย่างน้อยผู้เรียนก็ได้ประสบการณ์ในการลงมือทำ และค้นพบปัญหาต่าง ๆ ซึ่งช่วยให้เกิดการเรียนรู้ และการปรับการกระทำให้ถูกต้องสมบูรณ์ขึ้น

3. ขั้นการกระทำอย่างถูกต้องสมบูรณ์ (Precision) ขั้นนี้เป็นขั้นที่ผู้เรียนจะต้องฝึกฝนจนสามารถทำสิ่งนั้น ๆ ได้อย่างถูกต้องสมบูรณ์ โดยไม่จำเป็นต้องมีแบบอย่างหรือมีคำสั่งนำทางการกระทำ การกระทำที่ถูกต้องแม่นยำตรง พอดี สมบูรณ์แบบ เป็นสิ่งที่ผู้เรียนจะต้องสามารถทำได้ในขั้นนี้

4. ขั้นการแสดงออก (Articulation) ขั้นนี้เป็นขั้นที่ผู้เรียนมีโอกาสได้ฝึกฝนมากขึ้น จนกระทั่งสามารถกระทำสิ่งนั้น ได้ถูกต้องสมบูรณ์แบบอย่างคล่องแคล่ว รวดเร็ว ราบรื่น และด้วยความมั่นใจ

5. ขั้นการกระทำอย่างเป็นธรรมชาติ (Naturalization) ขั้นนี้เป็นขั้นที่ผู้เรียนสามารถกระทำสิ่งนั้น ๆ อย่างสบาย เป็นไปอย่างอัตโนมัติ โดยไม่รู้สึกรู้ว่าต้องใช้ความพยายามเป็นพิเศษ ซึ่งต้องอาศัยการปฏิบัติบ่อย ๆ ในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่หลากหลาย

เดวิส (Davies, 1971: 50-56. อ้างถึงใน ทิศนา แขมมณี, 2550: 246 – 247) ได้นำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะปฏิบัติไว้ว่าทักษะส่วนใหญ่จะประกอบไปด้วยทักษะย่อย ๆ จำนวนมากการฝึกให้ผู้เรียนสามารถทำทักษะย่อย ๆ เหล่านั้นได้ก่อนแล้วค่อยเชื่อมโยงต่อกันเป็นทักษะใหญ่ จะช่วยให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จได้ดีและรวดเร็วขึ้น ซึ่งกระบวนการเรียนการสอนของรูปแบบมีทั้งหมด 5 ขั้น คือ

1. ขั้นสาธิตทักษะหรือการกระทำขั้นนี้เป็นขั้นที่ให้ผู้เรียนได้เห็นทักษะหรือการกระทำที่ต้องการให้ผู้เรียนทำได้ในภาพรวม โดยการสาธิตให้ผู้เรียนดูทั้งหมดตั้งแต่ต้นจนจบ ทักษะหรือการกระทำที่สาธิตให้ผู้เรียนดูนั้น จะต้องเป็นการกระทำในลักษณะที่เป็นธรรมชาติ ไม่ช้าหรือเร็วเกินปกติ ก่อนการสาธิต ครูควรให้คำแนะนำแก่ผู้เรียนในการสังเกต ควรชี้แนะจุดสำคัญที่ควรให้ความสนใจเป็นพิเศษในการสังเกต

2. ขั้นสาธิตและให้ผู้เรียนปฏิบัติทักษะย่อย เมื่อผู้เรียนได้เห็นภาพรวมของการกระทำหรือทักษะทั้งหมดแล้ว ผู้สอนควรจะแตกทักษะทั้งหมดให้เป็นทักษะย่อย ๆ หรือแบ่งสิ่งที่กระทำออกเป็นส่วนย่อยๆ และสาธิตส่วนย่อยแต่ละส่วนให้ผู้เรียนสังเกตและทำตามไปที่ละส่วนอย่างช้าๆ

3. ขั้นให้ผู้เรียนปฏิบัติทักษะย่อย ผู้เรียนลงมือปฏิบัติทักษะย่อยโดยไม่มีกรสาธิตหรือมีแบบอย่างให้ดู หากคิดชัดเจน ผู้สอนควรให้คำชี้แนะและช่วยแก้ไขจนผู้เรียนทำได้ เมื่อได้แล้วผู้สอนจึงเริ่มสาธิตทักษะย่อยส่วนต่อไปและให้ผู้เรียนปฏิบัติทักษะย่อยนั้นจนจนทำได้ ทำเช่นนี้เรื่อยไปจนกระทั่งครบทุกส่วน

4. ขั้นให้เทคนิควิธีการ เมื่อผู้เรียนปฏิบัติได้แล้ว ผู้สอนอาจแนะนำเทคนิควิธีการที่จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถทำงานนั้นได้ดีขึ้น เช่น ทำได้ประณีตสวยงามขึ้นทำได้รวดเร็วขึ้น ทำได้ง่ายขึ้น หรือสิ้นเปลืองน้อยลง เป็นต้น

5. ขั้นให้ผู้เรียนเชื่อมโยงทักษะย่อย ๆ เป็นทักษะที่สมบูรณ์ เมื่อผู้เรียนสามารถปฏิบัติแต่ละส่วนได้แล้ว จึงให้ผู้เรียนปฏิบัติทักษะย่อย ๆ ต่อเนื่องกันตั้งแต่ต้นจนจบ และฝึกปฏิบัติหลาย ๆ ครั้ง จนกระทั่งสามารถปฏิบัติทักษะที่สมบูรณ์ได้อย่างที่ชำนาญ

ฟิทท์ส (Fitts, 1964) ได้ให้ข้อเสนอแนะการพัฒนาทักษะการกระทำที่ชำนาญจะเกิดขึ้นภายใต้ขั้นตอนการพัฒนาทักษะไว้ 3 ขั้นตอนคือ

1. ขั้นความรู้ความเข้าใจ (The Cognitive Phase) เป็นขั้นตอนที่บอกลถึงทักษะและความรู้ทางทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ซึ่งผู้สอนควรให้ข้อมูลแก่ผู้เรียนในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ต้องทำอะไรบ้าง ต้องดูแลและหลีกเลี่ยงในเรื่องอะไรบ้าง กระบวนการที่ต้องทำงาน อะไรที่จำเป็นที่ต้องรู้ ต้องระมัดระวังอะไรบ้างและระดับมาตรฐานที่ต้องการ ผู้เรียนควรจะให้ความสนใจเป็นพิเศษในด้านการวิเคราะห์ข้อผิดพลาดต่าง ๆ ขั้นความรู้ความเข้าใจนี้ควรจะทำในช่วงเวลาสั้น ๆ

2. ขั้นปฏิบัติ (The Associative Phase) เป็นการกระทำเพื่อให้ได้พฤติกรรมในรูปแบบที่ถูกต้อง ทักษะจะเกิดขึ้นได้เมื่อได้ลงมือปฏิบัติการ ข้อผิดพลาดหรือพฤติกรรมที่ไม่ถูกต้องควรได้รับการจำกัด ขั้นปฏิบัติการนี้ผู้สอนควรจัดให้ผู้เรียนในด้านต่าง ๆ ได้แก่ การสาธิตทักษะที่จะฝึก เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลียนแบบทักษะ ฝึกหัดทักษะนั้นด้วยสถานการณ์จริงและสถานการณ์จำลอง ให้ความรู้และข้อมูลเกี่ยวกับผลของทักษะ และให้คำแนะนำและช่วยเหลือตามความจำเป็น ขั้นตอนนี้ควรจะเริ่มต้นต่อจากขั้นความรู้ความเข้าใจ และควรกระทำติดต่อกันเป็นระยะ

3. ขั้นชำนาญ (The Autonomous Phase) เป็นขั้นที่ปฏิบัติทักษะนั้นรวดเร็วและถูกต้อง ตลอดจนโอกาสจะกระทำผิดก็จะไม่เกิดขึ้น ทักษะที่เกิดขึ้นเป็นการเพิ่มพูนความชำนาญเป็นอัตโนมัติมากขึ้น ในขั้นนี้เราเรียกว่าขั้นผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งต้องใช้การปฏิบัติมาก ๆ การฝึกทักษะในขั้นนี้ถือว่าได้บรรลุถึงขั้นสุดท้ายของระดับ Taxonomy ในทักษะพิสัย ซึ่งในขั้นนี้ผู้สอนควรจัดให้ผู้เรียนได้กระทำในด้านต่าง ๆ ได้แก่ การฝึกทักษะจนถึงระดับเกินพอ เรียนรู้วิธีการเอาชนะความเครียดและการสออดแทรกต่าง ๆ เพิ่มพูนความเร็วและความถูกต้อง และบรรลุถึงประสบการณ์ในระดับมาตรฐานที่ต้องการ ในขั้นนี้ผู้เรียนแต่ละคนอาจจะแสดงผลสำเร็จที่แตกต่าง

กัน ซึ่งความแตกต่างกันนี้มักจะขึ้นอยู่กับ ความสามารถ ความสนใจ นิสัย อารมณ์ และความขยันหมั่นเพียรของผู้เรียน

ดี เซคโค (De Cecco, 1974: 272-279) ได้เสนอขั้นตอนการสอนเพื่อให้เกิดทักษะไว้ 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. วิเคราะห์ทักษะที่จะสอน เป็นขั้นแรกของการสอนทักษะ โดยที่ผู้สอนจะต้องวิเคราะห์งานที่จะให้ผู้เรียนปฏิบัติก่อนว่า งานนั้นประกอบด้วยทักษะย่อยอะไรบ้าง

2. ประเมินความสามารถเบื้องต้นของผู้เรียน ว่าผู้เรียนมีความรู้ความสามารถพื้นฐานเพียงพอที่จะเรียนทักษะใหม่หรือไม่ ถ้ายังขาดความรู้ความสามารถที่จำเป็นต่อการเรียนทักษะนั้นก็ควรเรียนเสริมให้มีพื้นฐานความรู้เพียงพอเสียก่อน

3. จัดขั้นตอนการฝึกให้เป็นไปตามลำดับขั้นจากง่าย ไปยาก จากทักษะพื้นฐานไปสู่ทักษะที่มีความสลับซับซ้อน จัดให้มีการฝึกทักษะย่อยเสียก่อน แล้วฝึกรวมทั้งหมด

4. สาธิตและอธิบายแนะนำ เป็นขั้นให้ผู้เรียนได้เห็นลำดับขั้นตอนการปฏิบัติจากตัวอย่างที่ผู้สอนสาธิตให้ดูหรือจากภาพยนตร์ จากวิดิทัศน์ ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเห็นรายละเอียดการปฏิบัติในขั้นตอนต่าง ๆ ได้อย่างชัดเจน

5. จัดให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติจริง โดยคำนึงถึงหลักการต่อไปนี้

5.1 ความต่อเนื่อง จัดให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติทักษะที่เรียนตามลำดับขั้นตอนอย่างต่อเนื่องกัน

5.2 การฝึกหัด ให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะ เน้นทักษะย่อยที่สำคัญ ปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องในส่วนที่ผิด ในการฝึกนี้ต้องจัดแบ่งเวลาฝึกเวลาพักให้เหมาะสม

5.3 การให้แรงเสริม โดยให้ผู้เรียนได้รู้ผลของการฝึกปฏิบัติ (Feedback) ซึ่งมี 2 ทาง คือ การรู้ผลจากภายนอก (Extrinsic Feedback) คือ จากคำบอกกล่าวของครูว่าดีหรือบกพร่องอย่างไร ควรแก้ไขอย่างไร พอผู้เรียนเกิดความก้าวหน้าไปถึงขั้นที่จะเพิ่มพูนความชำนาญ เขาจะรู้ได้โดยการสังเกตด้วยตนเอง เป็นการรู้ผลจากภายในตนเอง (Intrinsic Feedback)

ดริฟฟ์ (Woodruff, 1961) และ จอยส์ และวีล (Joyce & Weil, 1972) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบที่ควรมีในกระบวนการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติ ดังนี้

1. มีชิ้นงานต้นแบบ

2. อธิบายขั้นตอนการปฏิบัติอย่างละเอียดและชัดเจน

3. การสาธิต การปฏิบัติงานอย่างละเอียดและชัดเจน

4. การสาธิต การทำงานซ้ำอีกครั้งตั้งแต่ต้นจนจบ

5. การแสดงการปฏิบัติแต่ละขั้นตอนอย่างง่าย ๆ และทำให้ดูอย่างซ้ำ ๆ

6. การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือทำเอง ตั้งแต่ต้นจนจบในสายตาครูและครูเป็นที่เลี้ยง

7. การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนทำงานเองตามลำพัง แล้วนำผลงานที่ทำได้มาตรวจสอบกับชิ้นงาน

ต้นแบบ

สุชาติ ศิริสุขไพบูลย์ (2526 : 39-40) ได้กล่าวว่า การสอนทักษะปฏิบัติก็ย่อมต้องมีขั้นตอนตามขั้นตอนการเรียนรู้เช่นกัน ขั้นตอนในการสอนทักษะปฏิบัติควรปฏิบัติตามลำดับขั้นตอน 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นการกล่าวนำ (Introduction) ในขั้นตอนนี้ เป็นขั้นตอนเริ่มต้นของขบวนการเรียนรู้ กระทำเพื่อให้ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับเรื่องที่จะเรียน ทดสอบพื้นฐานความรู้เดิมของผู้เรียนสร้างความสนใจสร้างปัญหาสร้างแรงจูงใจจัดตำแหน่งของผู้เรียนให้เหมาะสมก่อนการเริ่มต้นให้เนื้อหาวิชา

2. ขั้นการสาธิตจากครู (Demonstration from the Teacher) หลังจากนำเข้าสู่บทเรียนแล้ว ซึ่งหมายถึงว่าได้ข้อมูลจากผู้เรียนแล้ว ได้ชี้แจงให้ผู้เรียนได้ทราบเป้าหมายที่จะเรียนจะฝึกกันแล้ว ผู้เรียนได้มีปัญหามีความพร้อม มีความสนใจที่จะแก้ปัญหานั้นกันแล้ว ผู้สอนก็ควรจะเริ่มให้เนื้อหาด้วยการกล่าวถึงหลักทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง อธิบายลักษณะงานวิธีการทำงาน โดยมีรายละเอียดตามลำดับดังนี้

2.1 แสดงให้ผู้เรียนเห็นว่าทักษะที่จะเรียนกันนั้นปฏิบัติได้จริง

2.2 สาธิตพร้อม ๆ กับอธิบายงานว่า จะทำอะไร (What), ทำอย่างไร (How), และทำไมจึงต้องทำเช่นนั้น (Why) อาจจะทำการอธิบายประกอบคำถามก็ได้

2.3 สาธิตซ้ำอีกครั้ง แต่สรุปเท่าที่จำเป็นที่สำคัญจริง ๆ

2.4 ทวนซ้ำอีกครั้ง (ถ้าจำเป็น)

3. ขั้นการสาธิตจากผู้เรียน (Demonstration from the Learner) ควรจะให้โอกาสแก่ผู้เรียนได้สาธิตด้วยตัวเองโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เรียนลองปฏิบัติให้ดูว่าทำได้หรือไม่พร้อมกับการตรวจ-ปรับอาจให้ผู้เรียนปฏิบัติพร้อมกับการอธิบาย โดยผู้สอนต้องคอยถามจุดสำคัญของเนื้อหาในแต่ละช่วงด้วยคำถาม “ทำอะไร” “ทำอย่างไร” “ทำไมต้องทำอย่างนั้น” ให้ผู้เรียนหมุนเวียนกันสาธิต พร้อมอธิบายสรุปเฉพาะจุดสำคัญ ผู้สอนต้องมั่นใจว่าผู้เรียนทำได้โดยไม่ผิดพลาด หากไม่แน่ใจให้ผู้เรียนทำซ้ำให้ดูใหม่จนแน่ใจ

4. ขั้นให้แบบฝึกหัดและตรวจผลสำเร็จ (Exercise and Progress) เมื่อแน่ใจว่า ผู้เรียนทำได้แล้วโดยไม่ผิดพลาด จึงจะมอบหมายให้ทำงานได้เพราะการฝึกทักษะปฏิบัติโดยการใช้เครื่องจักรมีอันตรายมาก และอีกประการหนึ่งคือ ทักษะที่ฝึกจะลืมได้ยากดังนั้นหากฝึกในทางที่ผิด ย่อมแก้ไขให้ดีได้ยาก ในขั้นนี้ผู้สอนอาจทำตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

4.1 มอบงานฝึกให้ผู้เรียนไปปฏิบัติ

4.2 คอยตรวจสอบขณะปฏิบัติอยู่เสมอด้วยการถาม สังเกตพฤติกรรมและตรวจดูชิ้นงานที่ฝึก

4.3 ชมเชย เสริมกำลังใจ เมื่อผู้เรียนทำได้สำเร็จ และให้การตรวจ-ปรับ แก้ไขเมื่อผลงานไม่สำเร็จผล

บุญญศักดิ์ ใจจงกิจ (2519: 147-148) ได้กล่าวถึงวิธีการภาคปฏิบัติแบ่งได้เป็นขั้นตอนได้ 4 ขั้นตอน ตามวิธีการของ TWI – Method (TWI = Training Within Industry) คือ

1. ขั้นเตรียมการสอน ผู้สอนจะต้องเตรียมตัวเพื่อสอน เตรียมแบบ เตรียมอธิบาย ลักษณะงานที่จะให้นักเรียนทำ เตรียมวิธีการที่จะเร่งเร้าความสนใจให้นักเรียนอยากทำ และให้เข้าใจงานนั้น ให้ดีเสียก่อน ขั้นตอนนี้เป็นหน้าที่ของผู้สอน นักเรียนเป็นผู้ฟัง

2. ขั้นครูทำให้ดู ขั้นตอนที่ครูผู้สอนจะต้องสาธิตวิธีทำงานที่ถูกต้อง หรือทักษะใหม่ให้นักเรียนดูพร้อมกับอธิบายด้วยคำพูดที่ชัดเจน ขั้นตอนนี้ นักเรียนเป็นผู้สังเกต

3. ขั้นนักเรียนทดลองทำดู ขั้นตอนนี้ นักเรียนเริ่มทดลองทำตามวิธีที่ครูได้สาธิตไว้ ครูจะต้องตามคอยสังเกต ช่วยเหลือแก้ไขและแนะนำวิธีที่ถูกให้

4. ขั้นปฏิบัติ เมื่อได้แน่ใจว่านักเรียนเข้าใจและทำได้ถูกต้องวิธีแล้ว ครูจะอนุญาตให้นักเรียนลงมือปฏิบัติได้ ครูจะเป็นผู้กำหนดชิ้นงานและควบคุมคุณภาพหรือตรวจให้คะแนนชิ้นงานนั้น ๆ

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2548 : 101-103) ได้กล่าวถึงการสอนทักษะปฏิบัติมีขั้นตอนดังนี้

1. วิเคราะห์ทักษะนั้น ต้องพิจารณาแยกแยะรายละเอียดของทักษะนั้นออกมา

2. ตรวจสอบความสามารถเบื้องต้นที่เกี่ยวกับทักษะของผู้เรียน ว่ามีอะไรเพียงใด ให้ทดสอบการปฏิบัติเบื้องต้นต่าง ๆ ตามลำดับก่อนหลัง

3. จัดการฝึกหน่วยย่อยต่าง ๆ และฝึกหนักในหน่วยที่ขาดไป และอาจจะฝึกสิ่งที่เขาพอเป็นอยู่แล้วให้ชำนาญเต็มที่ และให้ความสนใจในสิ่งที่ยังไม่ชำนาญ

4. ขั้นอธิบายและสาธิตทักษะให้ผู้เรียน เป็นการแสดงทักษะทั้งหมด ทั้งการอธิบาย และการแสดงให้เห็นตัวอย่าง โดยให้ผู้เรียนดูภาพยนตร์หรือผู้เชี่ยวชาญแสดงให้ดู ในขั้นต้นไม่จำเป็นต้องอธิบายมาก ให้ผู้เรียนดูตัวอย่างและสังเกตเอง เพราะถ้าอธิบายมากจะเป็นสิ่งรบกวนการสังเกตของผู้เรียน การใช้ภาพยนตร์สอนทักษะต่าง ๆ นั้นมีคุณค่าอย่างยิ่ง ในขั้นแรกของการเรียน และขั้นสุดท้ายของการเรียน เพราะเมื่อผู้เรียนมีทักษะในขั้นสูงแล้ว ก็อาจจะหันมาพิจารณารายละเอียดจากภาพยนตร์อีกครั้งหนึ่ง การใช้ภาพยนตร์นั้น เมื่อดูแล้วควรอภิปรายโดยให้ผู้เรียนอธิบายเป็นคำพูดของตนเอง และควรฉายให้ดูอีกครั้งก่อนที่จะลงมือปฏิบัติ

5. ชั้นจัดภาวะเพื่อการเรียน 3 ประการ คือ

5.1 จัดลำดับขั้นสิ่งเร้าและการตอบสนอง ให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติอย่างถูกต้องตามลำดับก่อนหลัง สิ่งใดที่เกี่ยวกันต้องจัดให้ติดต่อกัน

5.2 การปฏิบัติ ต้องจัดกำหนดเวลาของการปฏิบัติให้ดี จะใช้เวลาแต่ละครั้งนานเท่าใดหรือแต่ละครั้งจะมีการหยุดพักมากน้อยเพียงใด การฝึกแต่ละอย่างอาจใช้ครั้งเดียวหรือหลายครั้ง จะต้องคิดพิจารณาให้ดี จะใช้การปฏิบัติแบบแบ่งปฏิบัติหรือฝึกแบบรวดเร็วเดียวกัน ขึ้นอยู่กับขั้นต่าง ๆ ของการเรียนทักษะ ในขั้นสุดท้ายของการเรียนทักษะอาจจะใช้การฝึกฝนนานได้

5.3 ให้รู้ผลของการปฏิบัติ การรู้ผลนั้นมี 2 อย่าง คือ รู้จากคำบอกเล่าของครูผู้สอน และรู้ผลโดยตัวเอง ในขั้นแรก ๆ บอกเล่าว่าเขามีข้อบกพร่องอย่างไร แบบนี้เป็นการรู้ผลจากภายนอกเป็นการบอกให้รู้ว่าจะแก้ไขอย่างไร พอผู้เรียนก้าวหน้าไปถึงขั้นที่สองและขั้นที่สาม คือมีความชำนาญมากขึ้น เขาจะสังเกตตัวเอง เป็นกรู้ผลจากตัวเองโดยดูจากผลของการเคลื่อนไหว

ชม ภูมิภาค (2516 : 236-237) ได้กล่าวถึง การสอนทักษะใด ๆ ก็ตามย่อมจะมีขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้ คือ

1. วิเคราะห์ทักษะนั้น ต้องพิจารณาแยกแยะรายละเอียดของทักษะนั้นออกมา จัดลำดับการกระทำก่อน หลัง ไว้ให้ดี

2. ตรวจสอบความสามารถเบื้องต้นที่เกี่ยวกับทักษะของผู้เรียนว่ามีอะไร เพียงใดให้ทดสอบการปฏิบัติเบื้องต้นต่าง ๆ ตามลำดับก่อน หลัง ต้องฝึกหน่วยที่ขาดเสียก่อน

3. จัดการฝึกหน่วยต่าง ๆ โดยเฉพาะในหน่วยที่ขาดไป หรืออาจจะฝึกสิ่งที่เขาพอเป็นอยู่แล้ว ให้ชำนาญเต็มที่

4. ชื่นอธิบายและสาธิตทักษะให้ผู้เรียน ในขั้นนี้เป็นการแสดงทักษะทั้งหมด เป็นการอธิบาย เป็นการแสดงให้เห็นตัวอย่าง ให้ผู้เรียนควิดีโอ รูปภาพยนตร์ หรือให้ผู้เชี่ยวชาญแสดงให้ดู

5. จัดภาวะเพื่อการเรียนทักษะ 3 ประการให้ ในเรื่องนี้ก็ คือ การจัดลำดับสิ่งเร้าและการตอบสนองให้นักเรียนได้ปฏิบัติถูกต้อง ตามลำดับก่อน หลัง สิ่งใดที่เกี่ยวเนื่องกันต้องจัดให้ติดต่อกัน การปฏิบัตินั้นต้องจัดกำหนดเวลาของการปฏิบัติให้ดี จะใช้เวลาแต่ละครั้งนานเพียงใด หรือแต่ละครั้งจะมีการหยุดพักมากน้อยเพียงใด การฝึกแต่ละอย่างจะใช้ครั้งเดียวหรือกี่ครั้งจะใช้การปฏิบัติแบบแบ่งปฏิบัติ หรือฝึกแบบรวดเร็วเดียวกันนั้นขึ้นอยู่กับขั้นต่าง ๆ ของการเรียนทักษะ ในขั้นสุดท้ายของการเรียนทักษะอาจจะใช้เวลาฝึกฝนนาน ๆ ได้ และสิ่งที่สำคัญคือ การรู้ผล การปฏิบัติ การรู้ผลนั้นมี 2 อย่างคือ รู้ผลจากภายนอก คือจากคำบอกกล่าวของผู้สอนหรือครู และการรู้ผลภายในตัวเอง เขาจะสังเกตตนเอง เป็นความรู้สึกภายใน

ไพโรจน์ ตรีธรรมากุล (2542 : 134-135) ได้กล่าวว่า การสอนทักษะปฏิบัติต้องดำเนินด้วยวิธีการที่จะส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามลำดับขั้นตอนที่เหมาะสม ในการสอนทักษะปฏิบัติมีลำดับขั้น 4 ขั้น ดังนี้คือ

1. ขั้นกล่าวนำ (Introduction) เพื่อสร้างความสนใจชี้แจงให้ผู้เรียนทราบเป้าหมายที่จะฝึกกัน ตลอดจนจัดตำแหน่งผู้เรียนให้เหมาะสมก่อนเริ่มต้นให้เนื้อหาวิชา
2. ขั้นการสาธิตจากครู (Demonstration from the teacher) อธิบายลักษณะงาน วิธีการทำงาน แล้วสาธิตพร้อม ๆ กับอธิบายด้วย
3. ขั้นการสาธิตจากผู้เรียน (Demonstration from the learner) ให้ผู้เรียนลองปฏิบัติได้เพียงใด ซึ่งจะเป็น Feed back ให้ครูผู้สอนปรับปรุงในการสอน
4. ขั้นให้การฝึกหัดและตรวจผลสำเร็จ (Exercise and Progress) ต้องแน่ใจว่าผู้เรียนทำได้แล้วโดยไม่ผิดพลาด จึงจะมอบหมายให้ทำงานได้

พวงเพ็ญ อินทรประวัตติ (2532 : 105-106) ได้กล่าวว่า รูปแบบการสอนการฝึกทักษะมีขั้นตอนการสอนตามรูปแบบการฝึกนี้แบ่งออกได้เป็น 5 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ระบุจุดมุ่งหมายจุดมุ่งหมายต้องชัดเจน นักเรียนทุกคนเข้าใจว่าต้องการให้เขาทำอะไร
2. การอธิบายแนวทฤษฎี เมื่อบอกว่าต้องการให้นักเรียนทำอะไรแล้ว ครูก็อธิบายให้เหตุผลตามทฤษฎีว่าทำไมจึงต้องทำให้ได้ตามจุดมุ่งหมายนั้น การทำอย่างนี้จะช่วยทำให้ผู้เรียนเข้าใจเป้าหมายได้แจ่มแจ้งขึ้นและเข้าใจต่อไปว่าทำไมจึงต้องฝึกทักษะนั้น ๆ
3. สาธิตการกระทำที่ถูกต้อง ครูอาจจะให้นักเรียนดูการแสดงสาธิต ให้ดูแบบอย่างจากภาพยนตร์ ในขั้นนี้จะเป็นขั้นที่บอกให้นักเรียนรู้ว่าการกระทำที่ถูกต้องนั้นเป็นอย่างไร
4. ฝึกหัดเลียนแบบและการรับข้อมูลย้อนกลับ เมื่อนักเรียนรู้ว่าจะต้องทำอะไรและทำอย่างไรแล้ว ครูก็ให้นักเรียนฝึกปฏิบัติ โดยเริ่มให้เลียนแบบจากครูให้เหมือนตามแบบให้มากที่สุด เมื่อนักเรียนทำตามแบบที่ครูทำให้ดู แต่ยังไม่ถูกต้อง ครูก็อธิบายหรือทำให้ดูใหม่จนกระทั่งนักเรียนสามารถทำได้ตามแบบอย่างถูกต้อง หลังจากทีนักเรียนทำทำถูกต้องแล้ว ครูก็ให้ฝึกหัดทำตามแบบที่ถูกต้องนั้นจนสามารถทำได้คล่องแคล่วเป็นอัตโนมัติต่อไป ส่วนการให้ข้อมูลย้อนกลับนั้นทำได้โดยการชมเชย การแสดงแบบที่ถูกต้องให้ดู ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนรู้ว่าการปฏิบัติทำที่ถูกต้องนั้นเป็นอย่างไร เมื่อครูฝึกให้นักเรียนปฏิบัติเรื่องหนึ่งเรื่องใดแล้ว ก่อนที่ครูจะเริ่มฝึกเรื่องใหม่ต่อไป ครูต้องทดสอบเสียก่อนว่า เรื่องเดิมนั้นนักเรียนได้ปฏิบัติได้อย่างถูกต้องแล้วหรือไม่ เพราะถ้าไม่ทำเช่นนั้นก็จะไม่สามารถฝึกเรื่องอื่น ๆ ให้ดีได้ เนื่องจากการฝึกในขั้นแรก ๆ นั้นจะต้องใช้เป็นพื้นฐานในการฝึกเรื่องอื่น ๆ ต่อไป

5. การถ่ายโอนความรู้และทักษะ ในการเรียนนั้น ครูอาจจะให้นักเรียนทดลองฝึกในห้องเรียน หลังจากที่นักเรียนสามารถกระทำได้อย่างถูกต้องแล้ว ครูก็นำนักเรียนออกไปฝึกซ้อมในสนาม ต่อไปก็จัดให้มีการแข่งขันกัน แล้วให้นักเรียนดูว่าการฝึกนั้นยังบกพร่องหรือไม่ อย่างไร โดยให้นักเรียนดูการกระทำของเพื่อน ๆ ด้วยตนเอง และให้ข้อมูลย้อนกลับแก่เพื่อนด้วยเพื่อที่จะให้เพื่อน ๆ ได้กระทำได้อย่างถูกต้อง ครูอาจจะให้นักเรียนคนหนึ่งลองฝึกปฏิบัติ แล้วครูก็เป็นผู้ให้ข้อมูลย้อนกลับ นักเรียนคนอื่น ๆ ก็เป็นผู้สังเกตการณ์และจดจำสิ่งที่เพื่อน ๆ ทำ และฟังข้อมูลย้อนกลับที่ครูให้ด้วย หลังจากนั้น นักเรียนก็วิเคราะห์การกระทำของตนเองและตรวจสอบว่าตัวเองทำถูกต้องหรือไม่เอง สุดท้ายก็สามารถลงทำการแข่งขันได้จริง ๆ แต่ครูผู้สอนก็ยังคงให้ข้อมูลย้อนกลับอีกเรื่อย ๆ แม้กระทั่งในขณะที่ทำการแข่งขัน

ประสาธ อิศรปริดา (2523: 174) ได้สรุปแนวการสอนทักษะ ได้ดังนี้

1. วิเคราะห์ทักษะออกเป็นทักษะย่อย ๆ แล้วสอนทักษะย่อย ๆ นั้นให้สอดคล้องตามความสามารถ และระดับพัฒนาการทางสมองของผู้เรียน
2. สาธิตเพื่อแสดงตัวอย่างการตอบสนองที่ถูกต้องในทักษะนั้น ๆ ให้แก่ผู้เรียน
3. แนะนำการตอบสนองในระยะแรก เริ่มด้วยการใช้คำพูด หรือกริยาท่าทาง
4. ให้มีการฝึกอย่างเหมาะสม ซึ่งต้องพิจารณาถึงการฝึกการพัก กำหนดช่วงเวลาฝึกให้เหมาะสมกับกิจกรรมนั้น ๆ
5. ให้ผู้เรียนทราบผลการกระทำเพื่อจะได้แก้ไขปรับปรุงการตอบสนองที่ไม่ถูกต้องให้ถูกต้องสมบูรณ์

พรณี ช. เจนจิต (2538 : 539 -541) ได้อธิบายถึง การสอนทักษะ ไว้ดังนี้

1. บอกให้ผู้เรียนทราบว่าทำอะไร ซึ่งแจ้งให้เห็นความสำคัญเพื่อเร้าให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ และกระตุ้นให้เห็นว่าสิ่งนั้นมีความจำเป็นสำหรับคนอย่างไร ต่อจากนั้นจึงสาธิตให้ดูตั้งแต่ต้นจนจบเพื่อให้ผู้เรียนจัดระบบสิ่งที่จะเรียนเป็นเรื่องเป็นราวเมื่อสาธิตจบ อธิบายให้เข้าใจถึงความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งต่าง ๆ เน้นจุดที่สำคัญหรือจุดที่จะต้องสังเกตโดยเขียนบนกระดาน ซึ่งครูจะสามารถอ้างอิงถึงเมื่อแสดงให้ดูอีกครั้ง โดยทำไปทีละขั้น

2. ให้ผู้เรียนมีโอกาสได้ฝึกหัดทันทีหลังจากการสาธิต สิ่งที่ต้องคำนึงถึงการทำให้ซ้ำและการเสริมแรง ถ้าเครื่องใช้มีไม่พอ ให้สาธิตกับผู้เรียนเป็นกลุ่มเล็ก ๆ เพื่อให้ผู้เรียนทุกคนมีโอกาสฝึกหัด และครูจะได้ให้การเสริมแรงอย่างทั่วถึง การฝึกทักษะจะเสียเวลาเปล่าถ้าเด็กไม่มีโอกาสได้ฝึกหัด ในช่วงฝึกหัดจะได้ผลดีถ้าผู้เรียนอยู่ในสภาพกระตือรือร้นซึ่งหมายถึงครูให้การเสริมแรงเป็นการกระตุ้นทุกครั้ง ถ้าพบว่าในขณะที่ฝึกหัดมีคนบางคนทำผิด ให้สาธิตใหม่ อย่าทำเฉพาะ

คน เพราะผู้เรียนจะคิดว่าตัวเองเข้าใจอะไรยากกว่าเพื่อน ๆ หรือบางครั้งเพื่อนในห้องอาจจะคิดว่าทำไมครูจะต้องเอาใจใส่กับผู้เรียนบางคนเป็นพิเศษซึ่งความคิดทั้ง 2 อย่างนี้ไม่มีผลดีทั้งสิ้น

3. ในขณะที่ฝึกหัดให้คำแนะนำเพื่อช่วยให้ผู้เรียนทำทักษะนั้น ๆ ได้ด้วยตนเอง

4. ให้คำแนะนำในลักษณะที่อยู่ในบรรยากาศที่สบาย ๆ ไม่วิจารณ์

5. ในการฝึกหัด การเน้นสิ่งที่ถูกเป็นสิ่งที่มีประโยชน์ แต่บางครั้งการทำสิ่งที่ผิดพลาดจนเกินกว่าเหตุก็จะช่วยแก้ไขข้อผิดพลาดให้ได้

มาลินี จุฑารพ (2537: 133) ได้กล่าวไว้ว่า การสอนเพื่อให้เกิดทักษะควรดำเนินการให้ครบ 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นให้ความรู้ ในการฝึกทักษะเรื่องใดก็ตาม ผู้ฝึกจะต้องให้ความรู้ว่าจะฝึกนั้น มีขั้นตอนอย่างไร อาจใช้วิธีการบรรยาย สาธิต ให้ชมวีดิทัศน์ ฉายสไลด์ประกอบคำบรรยาย หรือฉายภาพยนตร์ประกอบคำบรรยาย

2. ขั้นให้ลงมือปฏิบัติ ในการฝึกทักษะจะต้องให้ทั้งความรู้และให้ลงมือปฏิบัติจริง ๆ เพื่อให้เกิดความถูกต้องและยืนยันว่าปฏิบัติจริงได้

3. ขั้นให้ทดสอบความถูกต้องรวดเร็ว ในการฝึกทักษะที่ดีจะต้องมีการทดสอบว่าทำได้ถูกต้องและรวดเร็วเพียงใด ผู้รับการฝึกทักษะมีความมั่นใจและสามารถปฏิบัติทักษะดังกล่าวได้โดยอัตโนมัติหรือไม่เพียงใด ถ้าทำได้ครบทั้ง 3 ขั้นตอน ก็เป็นที่ยืนยันได้ว่าบุคคลนั้นเกิดทักษะแล้ว

จากการนำเสนอแนวคิดการสอนที่เน้นการปฏิบัติของนักการศึกษา สามารถสรุปได้ว่า ทักษะการปฏิบัติจะเกิดขึ้นจากการฝึกฝน โดยจะเกิดทักษะย่อยไปสู่ทักษะใหญ่ ซึ่งจะต้องดำเนินการด้วยวิธีการที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามความเหมาะสม และยังมีมุ่งช่วยพัฒนาความสามารถของผู้เรียนในด้านการปฏิบัติ การแสดงออกต่าง ๆ เป็นการฝึกประสบการณ์ให้กับผู้เรียนและเป็นการพัฒนาผู้เรียน ทีละขั้นตอนจากง่าย ๆ ไปจนถึงขั้นตอนยาก

นาฏศิลป์ไทย

นาฏศิลป์ไทย : ระบำ

คำว่า ระบำ ตามพจนานุกรมแปลว่า การแสดงที่ใช้ท่าฟ้อนรำ ไม่เป็นเรื่องราว มุ่งความสวยงามหรือความบันเทิง

ประเภทของระบำ

ระบำเป็นการแสดงที่มีผู้แสดงมากกว่า 2 คนขึ้นไป ฉะนั้นการแสดงระบำจะมีลักษณะในรูปแบบต่อไปนี้

1. ระบำที่เป็นแบบดั้งเดิม หรือ ระบำมาตรฐาน
2. ระบำที่ปรับปรุงขึ้นใหม่
3. ระบำที่อยู่ในชุดการแสดง

ระบำที่เป็นแบบดั้งเดิม หรือ ระบำมาตรฐาน

เป็นระบำที่มีการฝึกหัดเพื่อให้เป็นมาตรฐานที่มีมาตั้งแต่สมัยสุโขทัย นอกจากนี้ยังใช้เป็นหลักในการรำชุดระบำต่างๆ ได้แก่ ระบำสี่บท ระบำเทพบันเทิง ระบำดาวดึงส์ ระบำกฤดาภินิหาร เป็นต้น

ระบำที่ปรับปรุงขึ้นใหม่

เป็นระบำที่ประดิษฐ์ขึ้นเพื่อจุดประสงค์ในการแสดงในวาระโอกาสสำคัญ โดยคำนึงถึงความเหมาะสมกับการนำไปใช้ได้แก่ ระบำถวายพระพร ระบำสี่ภาค ระบำรัตนมาลี ระบำอยุธยา เป็นต้น

ระบำที่อยู่ในชุดการแสดง

เป็นระบำที่แทรกในการแสดง หรือในแต่ละตอนของการแสดงนั้นๆ เช่น ระบำไก่ในเรื่องพระลอ ระบำมฤคระเริง ในเรื่องรามเกียรติ์ ตอน พระราตามกวาง ระบำม้า ในเรื่องรถเสน ระบำนพรัตน์ ในเรื่องสุวรรณหงส์

บุษนิยัตถุพิเศษที่สำคัญในวัดได้แก่ พระบรมสารีริกธาตุและพระธาตุสาวก ในแต่ละปีก่อนที่จะนำพระบรมสารีริกธาตุมาให้ประชาชนสงฆ์ จะมีการตรวจนับจำนวนพระบรมสารีริกธาตุและพระธาตุสาวกทุกครั้ง เมื่อแห่พระบรมสารีริกธาตุเสร็จแล้วก็จะตรวจอีกครั้งหนึ่งก่อนจะนำไปประดิษฐานเก็บไว้บนกุฏิเจ้าอาวาส พระบรมธาตุนี้จะมีขนาดเล็กมากคือมีขนาดเท่ากับครึ่งหนึ่งของเมล็ดข้าวสารหัก เวลาตรวจนับจะต้องใช้แว่นขยายช่วยจึงจะมองเห็นชัด กรมหมื่นวิจิตรวรณปริษาได้เขียนเล่าเกี่ยวกับจำนวนพระธาตุที่เพิ่มขึ้น และลดลงไว้ในหนังสือตำราพระธาตุว่า พระบรมธาตุและพระธาตุนี้ก็เป็นของแปลก ถ้าเป็นพระบรมธาตุก็ว่าเสด็จมาเองบ้าง เสด็จไปเองบ้าง พระบรมสารีริกธาตุที่วัดนางชีมิได้บรรจุไว้ในพระเจดีย์ดังเช่นพระบรมธาตุที่อื่นแต่บรรจุไว้ในผอบแก้วซึ่งเป็นขวดน้ำหอมจากฝรั่งเศสที่ชาววังใช้น้ำหอมผสมน้ำอาบกันในสมัยก่อนแล้วประดิษฐานไว้ ณ มณฑปที่จัดทำเป็นพิเศษ ตามประวัติที่เล่ากันต่อ ๆ มากล่าวว่า เมื่อ ประมาณ พ.ศ. 1219 คณะพราหมณ์ 3 ท่าน และชาวจีน 9 ท่าน ได้อัญเชิญพระบรมสารีริกธาตุบรรจุผอบทองคำ 2 ผอบมาโดยเรือสำเภามาจากชมพูทวีป เพื่อไปประดิษฐานไว้ที่เมืองปทาคูจาม อาณาจักรศรีวิชัย (นครศรีธรรมราช) และที่เมืองเชียงใหม่อีกแห่งหนึ่ง แต่เมื่อได้อัญเชิญพระบรมสารีริกธาตุขึ้นประดิษฐานที่เมืองนครศรีธรรมราช (ในปัจจุบันนี้ได้บรรจุพระบรมธาตุไว้ในพระสถูปเจดีย์ที่วัดพระบรมธาตุ จังหวัดนครศรีธรรมราช) แล้วได้เดินทางต่อไปจนเรือได้เกิดอุบัติเหตุล่มลงที่ตรงบริเวณปากน้ำคลองด่านปัจจุบัน (ตามสภาพภูมิศาสตร์ในสมัยอาณาจักรศรีวิชัยทางแถบเมืองธนบุรียังเป็นป่าทึบ และพื้นดินยังไม่ขุดออกมามากมายเท่าในปัจจุบัน) คณะพราหมณ์และชาวจีนจึงได้พร้อมใจกันอัญเชิญเสด็จพระบรมสารีริกธาตุขึ้นห่างจากที่เรือล่มประมาณ 5 ไมล์ เมื่อเห็นว่ปลอดภัยดีก็ตกลงอัญเชิญพระบรมสารีริกธาตุประดิษฐาน ณ ที่นั้น แต่ไม่ทราบว่าได้ประดิษฐานไว้อย่างไร เมื่อนานเข้าผอบทองคำที่บรรจุพระบรมสารีริกธาตุนั้นได้ถูกฝังจมดิน พระบรมสารีริกธาตุที่ทูลเชิญเสด็จมาในครั้งนั้นมีด้วยกัน 5 พระองค์คือ พระบรมสารีริกธาตุที่ส่วนใหญ่ ส่วนแขน ซี่โครง หัวเข่าและขา ต่อมาในสมัยพระชัยราชา (พระเอก) กษัตริย์องค์ที่ 13 แห่งกรุงศรีอยุธยา ประมาณปี พ.ศ. 2082 เป็นปีที่วัดนางชีสร้างเสร็จเรียบร้อยแล้ว พระบรมสารีริกธาตุเสด็จขึ้นมาให้ปรากฏแก่แม่ชีอ้อมให้เห็นทั้ง 5 พระองค์ แม่ชีอ้อมได้ทูลเชิญเสด็จบรรจุไว้ในผอบแก้ว และได้ประดิษฐานไว้ ณ วัดนางชีแห่งนี้ตั้งแต่นั้นมา

ประเพณีแห่พระบรมสารีริกธาตุ

ประเพณีแห่พระบรมสารีริกธาตุจัดขึ้นในวันแรม 2 ค่ำ เดือน 12 ของทุกปี ประมาณเดือนพฤศจิกายน โดยจะมีพิธีกรรม 3 วันหลังจากวันลอยกระทงและเทศน์มหาชาติแล้ว ทางวัดจะจัดให้มีงานสงฆ์พระบรมสารีริกธาตุ หรือที่รู้จักกันในสมัยก่อนว่า "งานชักพระ" หรือที่เรียกกันในปัจจุบันว่า "งานแห่พระบรมสารีริกธาตุ"

ความสำคัญของประเพณีชักพระ

เป็นงานชักพระแห่งเดียวที่จัดขึ้นในกรุงเทพฯ และยังคงต่างไปจากงานชักพระทางจังหวัดภาคใต้ซึ่งเป็นประเพณีอันสืบเนื่องมาจากพระพุทธประวัติตอนที่พระพุทธเจ้าเสด็จจากดาวดึงส์เมื่อเสด็จมาจากดาวดึงส์แล้ว จึงอัญเชิญพระพุทธองค์ประทับบนบุษบกที่เตรียมไว้แห่แห่นไปสู่วัดที่ประทับ ซึ่งจัดทำกันในวันแรม 1 ค่ำเดือน 11 อันเป็นวันออกพรรษาโดยอัญเชิญพระพุทธรูปขึ้นไปประดิษฐานบนบุษบกที่อยู่บนรถหรือบนเรือแล้วให้เรือชาวบ้าน หรือคนช่วยกันจับปลายเชือกลากพระไป แต่งานชักพระวัดนางชีเป็นการเชิญพระบรมสารีริกธาตุ และพระธาตุสาวกขึ้นไปประดิษฐานบนบุษบกแทนแล้วชักแห่ไปทางเรือจากหน้าวัดนางชีไปตามลำคลองด่าน เลี้ยวซ้ายออกไปตามคลองบางกอกใหญ่ และผ่านมาช่วงปลายของคลองซึ่งเรียกว่าคลองชักพระ (ปัจจุบันนี้คำว่าคลองชักพระยังปรากฏเป็นชื่อของสถานที่ต่าง ๆ ในบริเวณนั้น เช่น ตำบลคลองชักพระ สะพานคลองชักพระ ถนนชักพระ เป็นต้น แล้วอ้อมไปทะเลคลองบางกอกน้อยล่องขบวนไปตามคลองบางกอกน้อย คาดว่าพอถึงวัดไถ่เตี้ยเขตตลิ่งชันประมาณตอนเพลหยุดขบวนและขึ้นเลี้ยวพระที่นั่น เสร็จแล้วก็ล่องขบวนไปออกปากคลองบางกอกน้อย เลี้ยวขวาเลียบมาตามลำน้ำเจ้าพระยาแล้วมาเข้าคลองบางกอกใหญ่ (คลองบางหลวง) แล้ววกมาเข้าปากคลองด่านกลับไปยังวัดนางชีตามเดิม การแห่ครั้งนี้ชาวบ้านมักเรียกว่า "แห่อ้อมเกาะ"

ช่วงเวลาจัดงานประเพณีชักพระวัดนางชี

ประเพณีชักพระวัดนางชีจะมีทุกปีในวันแรม 2 ค่ำเดือน 12 ขบวนเรือจะเริ่มออกจากด้านหน้าวัดนางชีเข้าคลองบางหลวงและคลองบางกอกน้อยจนไปถึงวัดไถ่เตี้ยที่ตลิ่งชันจากกลับแห่ไปทางปากคลองบางกอกน้อยเข้าแม่น้ำเจ้าพระยาเข้าคลองบางหลวงกลับวัดนางชีเมื่อก่อนคนจะ

พายเรือมามีทั้งเรือเล็กเรือใหญ่เข้าร่วมพิธีหลายร้อยลำบางลำจอดคอยตามคลองซอยบ้านตามริมน้ำ จะตั้งโต๊ะบูชา

งานชักพระวัดนางชีจะจัด 3 วันในวันแรกจะเป็นการอัญเชิญพระบรมธาตุมาให้ผู้คนมนัสการวันที่สองจึงจะอัญเชิญพระบรมธาตุมาลงเรือเข้าขบวนแห่เป็นที่น่าสังเกตว่าในวันแรกพิธีกรรมในอุโบสถผู้เข้าร่วมพิธีจะเป็นข้าราชการชั้นผู้ใหญ่และผู้มีฐานะแต่งตัวสวยงามคนธรรมดาจะไม่กล้าเข้าไปร่วมพิธีและผู้ที่จะเข้าร่วมขบวนแห่ต้องเสียเงินค่าบัตรก่อนลงเรือดังนั้นอาจกล่าวได้ว่าถ้าไม่มีเงินก็ไม่มีสิทธิ์เข้าถึงพิธีกรรมนี้แต่อย่างไรก็ตามความศรัทธาในพิธีนี้ยังมีอยู่มาก ผู้คนสองฝั่งคลองยังคงมาร่วมคอยขบวนแห่และมีส่วนร่วมโดยการบริจาคเงินไปตลอดทางบางคนก็แสดงการรำการเต้นรับกับคนในขบวนแห่นอกจากการแสดงของนักเรียนในเรือหลายลำ ชาวบ้านก็ยังร่วมสนุกด้วย

เมื่อก่อนพิธีชักพระวัดนางชีจะเป็นพิธีของคนในย่านนี้ทางวัดและคณะกรรมการจะเป็นผู้จัดกันเองในปี พ.ศ. 2530 – พ.ศ. 2531 สมัยของพลตรีจำลองศรีเมืองผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครมาเป็นประธานในการแห่พระบรมสารีริกธาตุ กรุงเทพมหานคร จึงได้กำหนดให้ประเพณีชักพระวัดนางชีเป็นงานของรัฐ (กรุงเทพมหานคร) โดยนำเรือดั่งเรือแข่งมาใช้ในพิธีและให้ทหารเรือมาเป็นฝีพายนำองค์พระธาตุและได้ทำอยู่หลายปีมีข้าราชการเขตและข้าราชการกรุงเทพมหานครเข้าร่วมพิธีมากมายสองฝั่งจะมีนักเรียนแทบทุกโรงเรียนโดยเฉพาะ โรงเรียนระดับประถมประเพณีของคนในท้องถิ่นได้กลายเป็นประเพณีของรัฐไปประเพณีเกี่ยวกับลำน้ำซึ่งมีถึงปัจจุบันมีอีกงานคืองานลอยกระทงวัดในย่านคลองบางหลวงจะมีคนไปลอยกระทงกันอย่างต่อเนื่องแน่นอนบางวัดเช่นวัดนางชีจะมีการทำกระทงมาขายเอาเงินเข้าวัดพวกที่ซื้อจะเป็นคนจากภายนอกส่วนผู้คนย่านนี้จะทำกระทงกันเองผู้วิจัยได้ไปสังเกตการณ์ในวันลอยกระทงมีคนไปลอยกระทงกันมากแทบทุกวัดในสมัยก่อนกระทงจะทำด้วยใบตองใบพลับพลึงหยวกกล้วยในวันลอยกระทงจะมีกระทงจุดเทียนสว่างไปทั่วลำคลองบางหลวงและมีการจุดดอกไม้เพลิงที่ริมคลองกับมาก

ตารางที่ 5 สรุปขั้นตอนพิธีกรรมประเพณีชักพระวัดนางชี

วันที่ / ช่วงเวลา	ขั้นตอนของพิธีกรรมประเพณีชักพระวัดนางชี
วันที่ 1 เวลา 09.00 น. เวลา 13.00 น. เวลา 15.00 น. เวลา 16.00 น.	พิธีบวงสรวงเทพและอดีตพระมหากษัตริย์ อัญเชิญเสด็จพระบรมสารีริกธาตุสู่มณฑลพิธี พระสงฆ์สมศักดิ์เจริญพุทธมนต์ เปิดให้ประชาชนสรงน้ำพระบรมธาตุ
วันที่ 2 เวลา 08.30 น. เวลา 10.00 น.	อัญเชิญพระบรมสารีริกธาตุแห่จากวัดนางชีไปวัดไก่อี้อยู่ ขบวนอัญเชิญเสด็จพระบรมสารีริกธาตุเสด็จกลับวัดนางชี
วันที่ 3 เวลา 10.30 น. เวลา 18.00 น. เวลา 19.00 น.	พระสงฆ์สมศักดิ์เจริญพุทธมนต์ พระสงฆ์เจริญพุทธมนต์ เจริญจิตภาวนาถวายเป็นพุทธบูชา อัญเชิญพระบรมสารีริกธาตุประดิษฐานสู่สถานเดิม

สรุป

จากการศึกษาวรรณกรรมเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรสรุปได้ว่า หลักสูตร หมายถึง แผนหรือข้อกำหนดที่เกี่ยวกับการจัดมวลประสบการณ์ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้รับผลสำเร็จตามศักยภาพของตนเอง และสามารถใช้ชีวิต ในสังคมได้อย่างมีความสุข หลักสูตรมีความสำคัญต่อการกำหนดทิศทางของการจัดการศึกษา โดยหลักสูตรต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ 1. จุดมุ่งหมาย 2. เนื้อหาวิชาและประสบการณ์ 3. กิจกรรมการเรียนการสอน และ 4. การประเมินผล โดยหลักสูตรจะมีประสิทธิภาพนั้นจะขึ้นอยู่กับกระบวนการของการพัฒนาหลักสูตร ซึ่งการพัฒนาหลักสูตร หมายถึง กระบวนการจัดทำหลักสูตรขึ้นมาใหม่ หรือการปรับปรุงหลักสูตรที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้น รวมถึงกระบวนการวางแผนจัดกิจกรรมสำหรับผู้เรียน โดยให้สอดคล้องกับสภาพการเปลี่ยนแปลงและความต้องการของสังคม หรือหน่วยงานต้นสังกัด เพื่อให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมตามที่กำหนดในจุดมุ่งหมายของการศึกษา โดยมีแนวคิดในการพัฒนาหลักสูตรซึ่งมีนักทฤษฎี นักการศึกษาได้นำเสนอไว้หลายรูปแบบ แต่จากการศึกษาค้นคว้าจะพบว่ากระบวนการพัฒนาหลักสูตรสามารถสรุปขั้นตอนได้ดังนี้ คือ 1. ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน 2. พัฒนาหลักสูตร 3. การนำหลักสูตรไปใช้ และ 4. ประเมินผลและปรับปรุง

สำหรับการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม เรื่อง ระเบียบข้าราชการ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร เป็นการพัฒนาหลักสูตรที่มีการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชน โดยการนำข้อมูลท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ซึ่งมีความสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระที่ 3: นาฏศิลป์ มาตรฐานที่ ศ.3.2 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างนาฏศิลป์ ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม เห็นคุณค่าของนาฏศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม เรื่อง รัชชภัฏพระสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครเป็นลักษณะของการวิจัยและพัฒนา (Research and Development : R & D) ใช้แบบแผนการวิจัยแบบ แบบกลุ่มเดียวทดสอบก่อนและหลัง (One Group Pretest – Posttest Design) โดยใช้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 โรงเรียนวัดขุนจันทร์ เป็นหน่วยการวิเคราะห์ ผู้วิจัยได้กำหนดรายละเอียดการดำเนินการวิจัย มี 4 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 วิจัย (R_1 : Research) : ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน

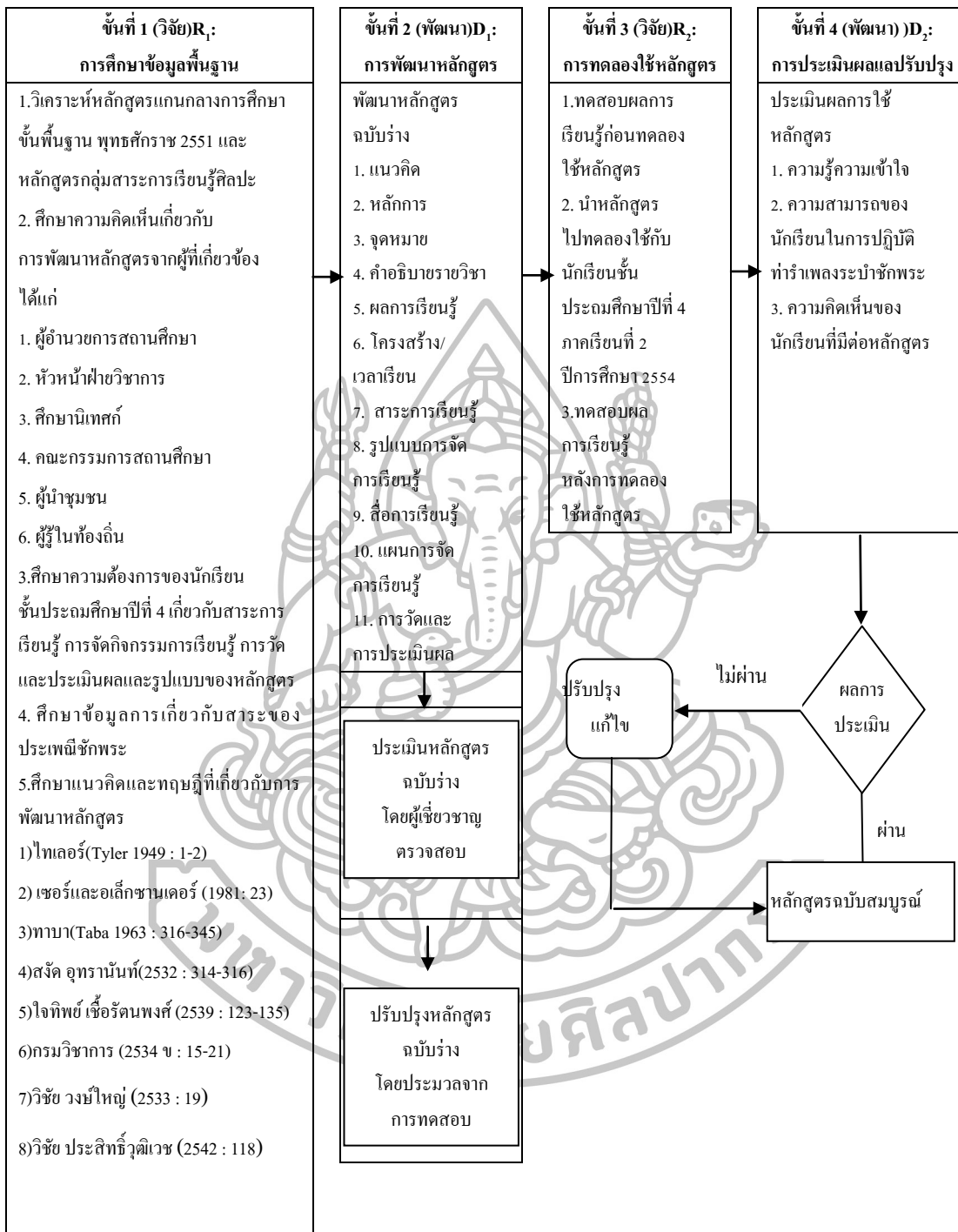
ขั้นตอนที่ 2 พัฒนา (D_1 : Development) : พัฒนาหลักสูตร

ขั้นตอนที่ 3 วิจัย (R_2 : Research) : ทดลองใช้หลักสูตร

ขั้นตอนที่ 4 พัฒนา (D_2 : Development) : ประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร

ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดกรอบดำเนินการวิจัย ดังแผนภูมิที่ 13 ดังนี้

แผนภูมิที่ 13กรอบดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 วิจัย (R₁ : Research) : ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน

วัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับความต้องการ ความคิดเห็น ข้อมูลเกี่ยวกับประเพณีชักพระ โดยการวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรจากผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 1 คน ศึกษานิเทศก์ จำนวน 1 คน หัวหน้าฝ่ายวิชาการ จำนวน 1 คน ครูผู้สอนนาฏศิลป์ จำนวน 1 คน คณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 1 คน และผู้รู้ในท้องถิ่น จำนวน 1 คน ศึกษาความต้องการในการพัฒนาหลักสูตร เรื่อง ระบายชักพระ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดขุนจันทร์ จำนวน 26 คน ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับประเพณีชักพระ และศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร เพื่อนำมาใช้ประกอบการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม เรื่อง ระบายชักพระ

วิธีการดำเนินการ ผู้วิจัยมีวิธีดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. วิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะที่สอดคล้องกับการจัดทำหลักสูตร เรื่อง ระบายชักพระ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เพื่อวิเคราะห์ในส่วนของหลักการ จุดหมาย สาระและมาตรฐานการเรียนรู้ คุณภาพผู้เรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ วิสัยทัศน์สถานศึกษา และโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)
2. ศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร เรื่อง ระบายชักพระ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดขุนจันทร์ผู้เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา ศึกษานิเทศก์ หัวหน้าฝ่ายวิชาการ ครูผู้สอนและผู้รู้ในท้องถิ่นเพื่อร่วมให้ข้อมูลแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสาระการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล
3. ศึกษาความต้องการ การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม เรื่อง ระบายชักพระ จากนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดขุนจันทร์จำนวน 26 คน เกี่ยวกับรูปแบบของหลักสูตร สาระการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผลโดยการตอบแบบสอบถาม
4. ศึกษาข้อมูลการเกี่ยวกับประเพณีชักพระ โดยศึกษาจากเอกสาร การลงภาคสนาม และจากการสัมภาษณ์
5. ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร โดยศึกษาจากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานและข้อมูลที่เกี่ยวข้องโดยใช้แบบสอบถามกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 26 คน และการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) กับบุคคลซึ่งประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 1 คน ศึกษานิเทศก์ จำนวน 1 คน หัวหน้าฝ่ายวิชาการ จำนวน 1 คน ครูผู้สอนนาฏศิลป์ จำนวน 1 คน คณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 1 คน และ ผู้รู้ในท้องถิ่น จำนวน 1 คน รวมทั้งสิ้น 32 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีดังต่อไปนี้

1. แบบสอบถาม (Questionnaire) จำนวน 1 ฉบับ เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เรื่องความต้องการเกี่ยวกับหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม เรื่อง ระบายสีพระ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดขุนจันทร์ตั้งรายละเอียดต่อไปนี้

ตอนที่ 1 สอบถามข้อมูลทั่วไป เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ได้แก่ ชื่อ เพศ

ตอนที่ 2 สอบถามความต้องการของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม เรื่อง ระบายสีพระสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร เกี่ยวกับ รูปแบบของหลักสูตร สารการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะจำนวน 1 ข้อ มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด

การสร้างแบบสอบถามผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามโดยมีขั้นตอนในการสร้างดังต่อไปนี้

1. ศึกษาแนวคิด หลักการ ทฤษฎีจากหนังสือ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร

2. นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาประมวลเพื่อกำหนดเป็น โครงสร้างของ เครื่องมือ และขอบเขตของเนื้อหา โดยขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

3. สร้างแบบสอบถามตามขอบเขตเนื้อหาที่กำหนด จากนั้นนำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบ ให้ข้อเสนอแนะแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข

4. นำแบบสอบถามเสนอผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร ด้านเนื้อหา การสอนนาฏศิลป์ ไทยด้านการวัดและประเมินผลและด้านผู้รู้ในท้องถิ่น ประกอบไปด้วย

1. นางสาวปรารถนา สุมาลกันต์	หัวหน้าฝ่ายวิชาการ โรงเรียนวัดขุนจันทร์ ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร
2. ดร.ประไพ ธรรมรัช	อาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา
3. นายบัณฑิต เข้มทอง	อาจารย์สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนนาฏศิลป์ไทย
4. ดร.สุดา เชิดเกียรติกุล	อาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา
5. นางสมาพร ภัทรพงศ์กิจ	อาจารย์โรงเรียนวัดขุนจันทร์ ผู้เชี่ยวชาญด้านผู้รู้ในท้องถิ่น

เพื่อตรวจสอบคุณภาพ ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยการนำแบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านพิจารณาถึงความเห็นและให้คะแนนเพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไข โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

- จุดประสงค์ + 1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อความในแบบสอบถามมีความสอดคล้องกับ
- จุดประสงค์ 0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อความในแบบสอบถามมีความสอดคล้องกับ
- จุดประสงค์ - 1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อความในแบบสอบถามไม่มีความสอดคล้องกับ
- แล้วนำคะแนนที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนมาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Objective Congruence : IOC) จากสูตร

$$IOC = \frac{\Sigma R}{N}$$

IOC หมายถึง ดัชนีความสอดคล้องของข้อความในแบบสอบถาม

ΣR หมายถึงผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

N หมายถึงจำนวนผู้เชี่ยวชาญ

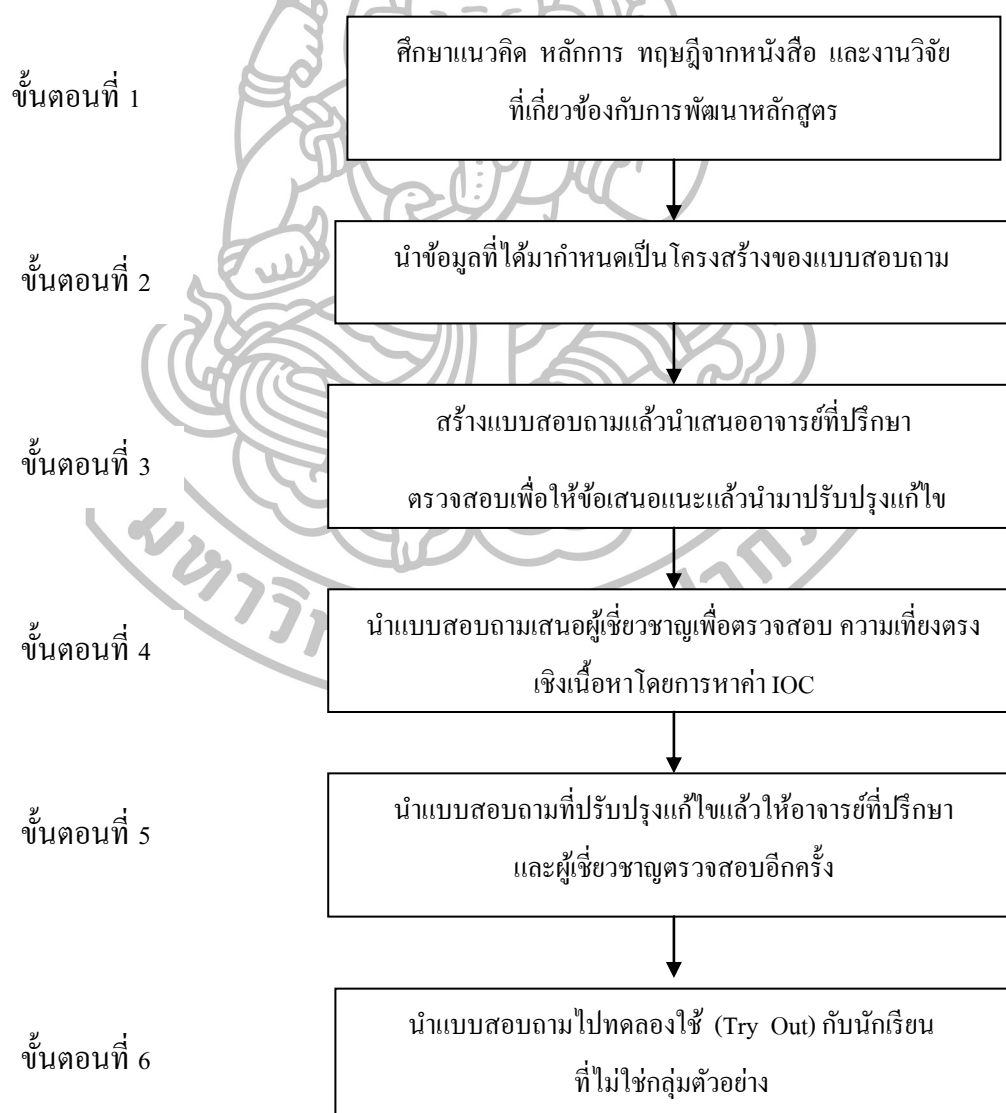
หากค่าดัชนี IOC ที่คำนวณได้ มากกว่าหรือเท่ากับ 0.50 แสดงว่าข้อความในแบบสอบถามมีความเหมาะสมสอดคล้องกับจุดประสงค์หรือกับลักษณะเฉพาะของกลุ่มพฤติกรรม

(มาเรียม นิลพันธุ์, 2555: 177)ซึ่งการหาค่าดัชนีความสอดคล้องได้ค่าเท่ากับ 1.00 ทั้งนี้ผู้เชี่ยวชาญได้เสนอแนะและปรับปรุงแก้ไขดังนี้

4.1 ข้อคำถามควรปรับให้มีการใช้ภาษาที่เข้าใจง่ายเหมาะสำหรับนักเรียน ผู้วิจัยได้ปรับปรุงแก้ไข โดยปรับภาษาให้เข้าใจง่ายขึ้น

5. นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขในประเด็นที่ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะ แล้วให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบอีกครั้ง เพื่อความสมบูรณ์ของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

6. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข ด้านการใช้ภาษาและการเรียงร้อยคำสำนวนอีกครั้ง ก่อนนำไปใช้ โดยสรุปขั้นตอนการสร้างแบบสอบถาม ได้ดังแผนภูมิที่ 14 ดังนี้

แผนภูมิที่ 14 แสดงขั้นตอนการสร้างแบบสอบถาม

การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม เกี่ยวกับความต้องการหลักสูตรเรื่องระบำซั๊กพระ จำนวน 1 ฉบับ โดยวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปใน ตอนที่ 1 ด้วยการใช้สถิติ ค่าร้อยละและวิเคราะห์ความคิดเห็น ในตอนที่ 2 และข้อเสนอแนะใน ตอนที่ 3 ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

2. **ประเด็นสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)** โดยการสนทนาในประเด็นความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม เรื่อง ระบำซั๊กพระ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ มาร่วมกันวิเคราะห์ ซึ่งกลุ่มบุคคลที่ร่วมสนทนากลุ่ม ได้แก่ ผู้อำนวยการ หัวหน้าฝ่ายวิชาการ ครูผู้สอน ศึกษานิเทศก์ คณะกรรมการสถานศึกษา โดยกำหนดประเด็นการสนทนากลุ่มเป็น 3 ตอน ตามรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม ได้แก่ ชื่อ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งการทำงานปัจจุบัน

ตอนที่ 2 ประเด็นที่ใช้ในการสนทนากลุ่มเกี่ยวกับความสำคัญและความจำเป็นของการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมเรื่อง ระบำซั๊กพระ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดขุนจันทร์

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อมูลที่ได้จากการสอบถาม และการสัมภาษณ์ ได้แก่ 1.จุดประสงค์ของหลักสูตร 2. เนื้อหาสาระการเรียนรู้ ที่ต้องการให้นักเรียนได้เรียนรู้ 3. รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสม 4.โครงสร้างเวลา สื่อและสถานที่ในการจัดการเรียนรู้ 5. แนวทางในการวัดและประเมินผล และ6.ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน

การสร้างประเด็นสนทนากลุ่ม มีขั้นตอนในการสร้างดังนี้

1. ศึกษาแนวคิด หลักการ ทฤษฎีจากหนังสือ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร

2. นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาประมวลเพื่อกำหนดเป็น โครงสร้างของเครื่องมือ และขอบเขตของเนื้อหา โดยขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

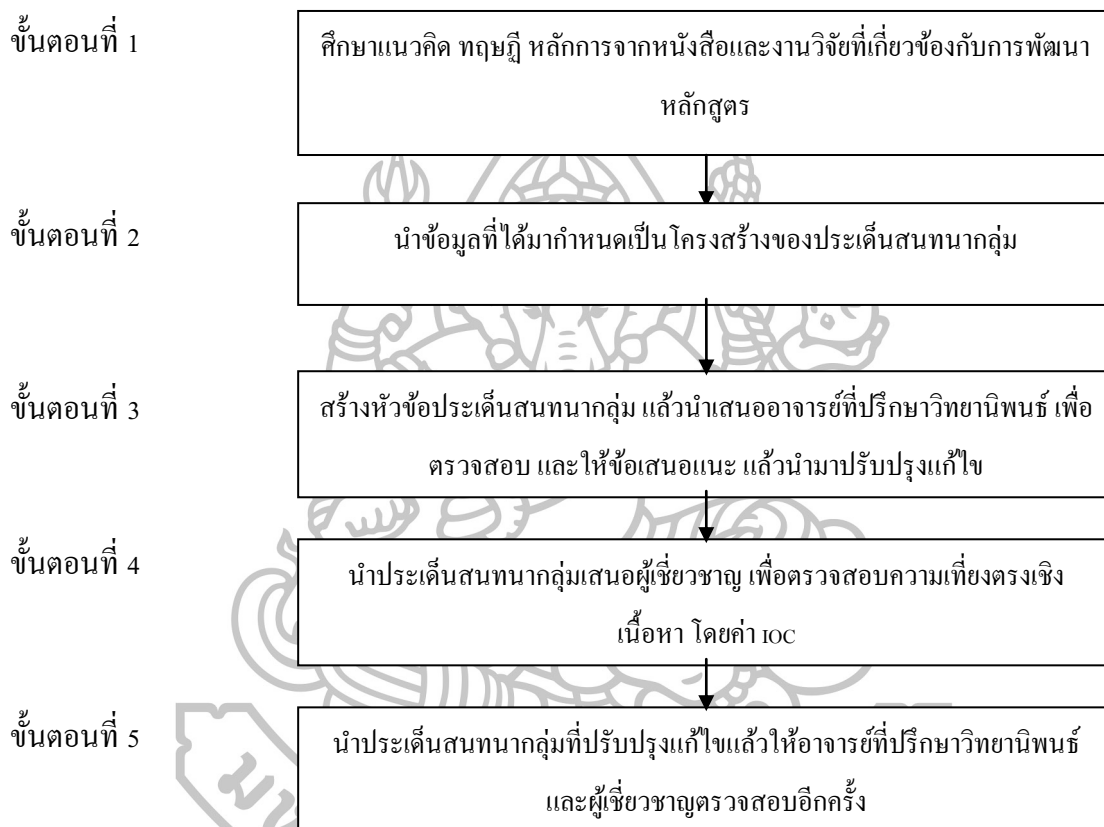
3. สร้างประเด็นสนทนากลุ่มตามขอบเขตเนื้อหาในพฤติกรรมซึ่งที่กำหนด จากนั้นนำประเด็นสนทนากลุ่มที่สร้างเสร็จ เสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบให้ข้อเสนอแนะแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข

4. นำประเด็นสนทนากลุ่ม เสนอผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร ด้านวิธีสอน และด้านการวัดและประเมินผล เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยใช้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)ซึ่งการหาค่าดัชนีความสอดคล้องได้ค่าเท่ากับ 1.00 ทั้งนี้ผู้เชี่ยวชาญได้เสนอแนะและปรับปรุงแก้ไขดังนี้

4.1 ประเด็นการสนทนาคควรใช้คำถามที่เข้าใจง่ายให้กระชับ

5. นำประเด็นสนทนากลุ่มที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้วให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบอีกครั้ง เพื่อความสมบูรณ์ของเครื่องมือก่อนนำไปใช้ดังแผนภูมิที่ 15 ดังนี้

แผนภูมิที่ 15 แสดงขั้นตอนการสร้างประเด็นสนทนากลุ่ม

ขั้นตอนการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

1. ผู้วิจัยทำหน้าที่เป็นผู้ดำเนินการสนทนา (Moderator) กำหนดประเด็นสนทนากลุ่มเกี่ยวกับความนึกเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมเรื่อง ระบายชักระ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดขุนจันทร์ โดยมีผู้จัดบันทึกการสนทนากลุ่ม (Note Taker) จำนวน 1 คนและเจ้าหน้าที่บริการทั่วไป (Provider) จำนวน 3 คน
2. กำหนดผู้ร่วมสนทนากลุ่ม (Discussion) ที่มีส่วนเกี่ยวข้องต่อการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมเรื่อง ระบายชักระ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดขุนจันทร์ โดยผู้ร่วมสนทนากลุ่มในครั้งนี้เป็นบุคคลที่เกี่ยวข้องกับ โรงเรียนวัดขุนจันทร์

3. ผู้วิจัยทำหน้าที่เป็นผู้ดำเนินการสนทนา (Moderator) กำหนดประเด็นสนทนากลุ่มเกี่ยวกับความคิดเห็น ขอบข่ายเนื้อหา กระบวนการเรียนการสอน การวัดและการประเมินผล ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่างๆ เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมเรื่อง ระบายสีพระของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดขุนจันทร์ โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เป็นผู้สังเกตการณ์ในการจัดสนทนากลุ่ม

4. เริ่มการสนทนากลุ่ม โดยผู้วิจัยแนะนำผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม และคณะของผู้วิจัย สร้างบรรยากาศความเป็นกันเอง จากนั้นจึงชี้แจงวัตถุประสงค์ของการสนทนากลุ่มในครั้งนี้ และกล่าวถึงความสำคัญของการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมเรื่อง ระบายสีพระ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดขุนจันทร์

5. เริ่มการสนทนากลุ่มตามประเด็นสนทนากลุ่ม โดยผู้วิจัยเป็นผู้นำประเด็นมาตั้งคำถามในการสนทนากลุ่มให้ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มทุกคนได้เสนอความคิดเห็นในแต่ละประเด็น แล้วผู้วิจัยสรุปแต่ละประเด็นของข้อคำถามอีกครั้ง เพื่อสร้างความเข้าใจตรงกันและควบคุมระยะเวลาในการสนทนากลุ่มให้เป็นไปตามเวลาที่กำหนด

6. เมื่อผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มแสดงความคิดเห็นครบทุกประเด็นคำถาม ผู้วิจัยกล่าวขอบคุณ พร้อมทั้งมอบของที่ระลึกสำหรับผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม และปิดการสนทนากลุ่ม

7. จัดเตรียมข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มเพื่อใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา

การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เกี่ยวกับความคิดเห็นในการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมเรื่อง ระบายสีพระ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดขุนจันทร์ จำนวน 3 ตอน โดยในตอนที่ 1 วิเคราะห์สถานภาพและข้อมูลทั่วไป ใช้สถิติค่าร้อยละ ส่วนตอนที่ 2 และตอนที่ 3 วิเคราะห์ความคิดเห็นตามประเด็นคำถาม โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แล้วนำเสนอเป็นแบบเขียนพรรณนาความ จากขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ผู้วิจัยได้สรุปวิธีดำเนินการวิจัย ดังตารางที่ 6 ต่อไปนี้

ตารางที่ 6 สรุปวิธีดำเนินการวิจัยจากขั้นตอนที่ 1

วัตถุประสงค์	วิธีการ	กลุ่มเป้าหมาย/ เอกสาร	เครื่องมือ	การวิเคราะห์ ข้อมูล
1. เพื่อวิเคราะห์ หลักสูตร การศึกษาขั้น พื้นฐานกลุ่มสาระ การเรียนรู้ศิลปะ	ศึกษาและ วิเคราะห์หลักสูตร การศึกษาขั้น พื้นฐานกลุ่มสาระ การเรียนรู้ศิลปะ	หลักสูตร การศึกษาขั้น พื้นฐานกลุ่ม สาระการเรียนรู้ ศิลปะ	1. แบบ วิเคราะห์ เนื้อหา 2. แบบบันทึก ข้อมูล	วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)
2. เพื่อศึกษาความ คิดเห็นเกี่ยวกับ การพัฒนา หลักสูตร	การสอบถาม	นักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัด ขุนจันทร์	แบบสอบ ถาม	วิเคราะห์ใช้คำ ร้อยละ และ วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)
3. เพื่อศึกษาความ ต้องการเกี่ยวกับ สาระการเรียนรู้ การจัดกิจกรรม การเรียนรู้ การวัด และการ ประเมินผล	สอบถามเกี่ยวกับ 1. รูปแบบการจัด 2. กิจกรรมการ เรียนรู้ 3. การวัดและ ประเมินผล	ผู้ที่มีเกี่ยวข้อง กับโรงเรียนวัด ขุนจันทร์	ประเด็น สนทนากลุ่ม	วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)
4. ศึกษาแนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับ การพัฒนา หลักสูตร	ศึกษาวิเคราะห์ เอกสาร	1. แนวคิด 2. ทฤษฎี 3. งานวิจัยที่ เกี่ยวข้อง	แบบวิเคราะห์ เนื้อหา	วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนา (D₁ : Development): พัฒนาหลักสูตร

วัตถุประสงค์เพื่อดำเนินการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม เรื่องระบำชักพระ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร ฉบับร่าง

วิธีการดำเนินการพัฒนาหลักสูตร

นำข้อมูลที่ได้จากการสังเคราะห์ขั้นตอนที่ 1 คือ ขั้นศึกษาข้อมูลพื้นฐานมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรซึ่งประกอบด้วย ขั้นตอนย่อย 3 ขั้นตอน คือ 1.การพัฒนาหลักสูตรฉบับร่าง 2.ประเมินหลักสูตรฉบับร่างโดยผู้เชี่ยวชาญ และ 3.การปรับปรุงหลักสูตรฉบับร่าง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. การพัฒนาหลักสูตรฉบับร่าง โดยผู้วิจัยร่วมกับครูผู้สอนนำข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 จากการวิเคราะห์หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ การศึกษาความคิดเห็นและความคิดเห็นและความต้องการเกี่ยวกับสาระการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้การวัดและประเมินผล และข้อเสนอแนะต่างๆ ที่ผ่านการร่วมกันวิเคราะห์แล้วดำเนินการพัฒนาหลักสูตรฉบับร่างที่ประกอบด้วย 1.แนวคิด 2.หลักการ 3.จุดหมาย 4.คำอธิบายรายวิชา 5.ผลการเรียนรู้ 6.โครงสร้าง/เวลาเรียน 7.ขอบข่ายสาระการเรียนรู้ 8.รูปแบบการจัดการเรียนรู้ 9.สื่อการจัดการเรียนรู้ 10.แผนการจัดการเรียนรู้ และ 11.การวัดและการประเมินผล และนำหลักสูตรฉบับร่างนำเสนอที่ประชุมผู้เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย คณะกรรมการโรงเรียน ผู้อำนวยการ ครูฝ่ายวิชาการ ครูผู้สอน เพื่อร่วมพิจารณาอีกครั้ง

ตารางที่ 7 วิเคราะห์หน่วยการเรียนรู้และเวลาเรียน หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม เรื่องระบำชักพระ

โครงสร้างหน่วยการเรียนรู้

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระนาฏศิลป์

รายวิชาเพิ่มเติม เรื่อง ระบำชักพระ

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

จำนวน 20 ชั่วโมง

หน่วย การ เรียนรู้	ผลการเรียนรู้	สาระสำคัญ	เวลา (ชั่วโมง)	คะแนน
1. ย้อน รอย ประเพณี ชักพระ วัดนางชี	1. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ ประเพณีชักพระ 2. แสดงขั้นตอนของประเพณีชักพระ 3. สืบค้นและรวบรวมข้อมูลจาก แหล่งเรียนรู้ “ วัดนางชี ”	ประวัติความเป็นมาและ ขั้นตอนของประเพณีชักพระ การสืบค้นจากแหล่งเรียนรู้ใน ชุมชน	2	10
2. วิถี กระบวน ทำพาย	1. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ กระบวนทำพายเรือ 2. มีความสามารถปฏิบัติกระบวนทำ พายเรือที่ใช้ในระบำชักพระ	กระบวนทำในการพายเรือ และ การปฏิบัติกระบวนทำ การพายเรือที่ใช้ใน ระบำชักพระ	1	5
3. ย่าง กรายลีลา ท่ารำ	1. มีความสามารถในการปฏิบัติ นาฏศัพท์และภาษาท่า 2. มีความสามารถในการปฏิบัติท่ารำ ระบำชักพระ	แสดงทำนาฏศัพท์และภาษา ท่าที่ใช้ในระบำชักพระ และ สามารถปฏิบัติท่ารำระบำ ชักพระ	13	65
4. ร่ายรำ จัดแปร แถว	1. อธิบายรูปแบบของการแปรแถว 2. ปฏิบัติการแปรแถวของระบำชัก พระ	ลักษณะแถวที่ใช้ในระบำชัก พระ การตั้งขุมในระบำชัก พระ สามารถแสดงท่ารำ พร้อมกับการแปรแถว	3	15
5. แน่ว แน่ม งานผ่าน ผู้ชม	1. นำเสนอการแสดง ระบำชักพระ	การจัดการแสดงและนำเสนอ ผลงาน	1	5
		รวม	20	100

2. การประเมินหลักสูตรฉบับร่าง เมื่อสร้างหลักสูตรฉบับร่างเสร็จต้องมีการดำเนินการตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรก่อนนำไปทดลองใช้ โดยตรวจสอบด้านความเหมาะสมและความสอดคล้องขององค์ประกอบของโครงสร้างหลักสูตร โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.1 สิ่งที่ต้องการตรวจสอบ คือ ส่วนประกอบของหลักสูตร ได้แก่ แนวคิด หลักการ จุดหมาย คำอธิบายรายวิชา ผลการเรียนรู้ โครงสร้าง/เวลาเรียน สาระการเรียนรู้รูปแบบ การจัดการเรียนรู้ สื่อการจัดการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ และ การวัดและการประเมินผล เป็นการพิจารณาว่ามีความเหมาะสมกับสภาพปัญหาความจำเป็นกับการพัฒนาหลักสูตรหรือไม่ และสอดคล้องกันหรือไม่ เพียงใด

2.2 ผู้ตรวจสอบคุณภาพหลักสูตรภาพหลักสูตรฉบับร่าง นำหลักสูตรฉบับร่างที่พัฒนาขึ้น ไปตรวจสอบก่อนนำไปทดลองใช้ โดยให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ตรวจสอบความเหมาะสมและความสอดคล้อง แล้วจึงให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ได้แก่

2.2.1 ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาหลักสูตร ตรวจสอบความสอดคล้องของหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นว่ามีความเหมาะสมสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตรหรือไม่ และตรวจสอบ แผนการจัดการเรียนรู้ว่ามีความสอดคล้องกับหลักสูตรหรือไม่

2.2.2 ผู้ชำนาญด้านเนื้อหา ตรวจสอบเกี่ยวกับความถูกต้องของเนื้อหาและระยะเวลาในการทดลองใช้หลักสูตร

2.2.3 ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผลตรวจสอบความเหมาะสมและความสอดคล้องของการประเมินผลการพัฒนาหลักสูตร

2.2.4 ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนนาฏศิลป์ ตรวจสอบเกี่ยวกับเนื้อหาสาระการจัดการเรียนการสอนที่เกี่ยวกับนาฏศิลป์

2.2.5 ผู้เชี่ยวชาญด้านผู้รู้ในท้องถิ่น ตรวจสอบเกี่ยวกับข้อมูลประเพณีชักพระวัดนางชี

2.3 เครื่องมือที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพ คือ แบบประเมินหลักสูตรฉบับร่างที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ประกอบด้วยระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความสอดคล้องของส่วนประกอบต่างๆในโครงสร้างหลักสูตร และข้อเสนอแนะ

2.4 การเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล นำเครื่องมือที่สร้างขึ้น พร้อมทั้งหลักสูตรฉบับร่างให้ผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านพิจารณาตรวจสอบคุณภาพของโครงสร้างหลักสูตร โดยใช้ดัชนีความสอดคล้อง (IOC) การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับความคิดเห็น ส่วนประกอบของหลักสูตรฉบับร่าง โดยคำนวณค่า IOC ซึ่งการหาค่าดัชนีความสอดคล้องได้ค่าเท่ากับ 1.00 จึงมีความเหมาะสมและสอดคล้องทั้งนี้ผู้เชี่ยวชาญได้เสนอแนะและปรับปรุงแก้ไขดังนี้

2.4.1 การประเมิน ควรมีการวัดและประเมินให้ครอบคลุมตรงตามผลการเรียนรู้

3. การปรับปรุงหลักสูตรฉบับร่าง นำผลการประเมินหลักสูตรฉบับร่างของผู้เชี่ยวชาญมาเป็นข้อมูลในการปรับปรุงหลักสูตร เพื่อให้หลักสูตรมีความเหมาะสมที่จะนำไปทดลองใช้

ผลการประเมินหลักสูตรฉบับร่าง

การประเมินหลักสูตรฉบับร่าง ประเมินก่อนนำหลักสูตรไปทดลองใช้ โดยมีผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านพัฒนาหลักสูตร ได้แก่ นางสาวปรารถนา สุมาลกันต์ ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาหลักสูตร ได้แก่ นายบัณฑิต เข้มทอง ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอน ได้แก่ ดร. ประไพ ธรรมรัช ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล ได้แก่ ดร.สุดา เชิดชูเกียรติกุล และผู้เชี่ยวชาญด้านท้องถิ่น ได้แก่ นางสาวพร ภัทรพงศ์กิจ เป็นผู้ประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) พิจารณาความสอดคล้องขององค์ประกอบหลักสูตรฉบับร่าง ความสอดคล้องระหว่างองค์ประกอบในแผนการจัดการเรียนรู้ แนวดำเนินการตามหลักสูตรและแผนการจัดการเรียนรู้ เนื้อหาแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ รูปแบบการจัดการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละแผน นำข้อเสนอแนะที่ต้องปรับปรุงแก้ไข วิเคราะห์ข้อมูล โดยการใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แล้วนำข้อมูลไปใช้ปรับปรุงหลักสูตรฉบับร่าง ผลการประเมินหลักสูตรฉบับร่างโดยผู้เชี่ยวชาญพบว่าค่าดัชนีความสอดคล้องของหลักสูตรมีค่าระหว่าง 0.67 – 1.00 โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ผลการประเมินความสอดคล้องของหลักสูตรฉบับร่าง

1.1 การประเมินความสอดคล้องของหลักสูตรฉบับร่าง พิจารณา ความสอดคล้องระหว่างองค์ประกอบในหลักสูตรฉบับร่าง ได้แก่แนวคิดหลักการ จุดมุ่งหมายคุณสมบัตินักเรียน คำอธิบายรายวิชาผลการเรียนรู้สาระการเรียนรู้โครงสร้างหลักสูตร/เวลาเรียนแนวการดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรสื่อและแหล่งการเรียนรู้การวัดและประเมินผลผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.67 - 1.00 ดังนั้น องค์ประกอบของหลักสูตรมีความสอดคล้อง

1.2 ความสอดคล้องระหว่างแนวการดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แต่ละแผนผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 ดังนั้นแนวการดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีความสอดคล้อง

1.3 ความสอดคล้องระหว่างส่วนประกอบในแผนการจัดการเรียนรู้ทั้ง 4 แผน ได้แก่ สารสำคัญผลการเรียนรู้จุดประสงค์การเรียนรู้สาระการเรียนรู้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้สื่อ /แหล่งการเรียนรู้การประเมินผลกิจกรรมเสนอแนะผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 ดังนั้นส่วนประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้ มีความสอดคล้อง

1.4 ความสอดคล้องของสาระการเรียนรู้กับเวลาในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ ผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 ดังนั้นสาระการเรียนรู้กับเวลา ในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้มีความสอดคล้อง

1.5 ความสอดคล้องของผลการเรียนรู้กับการวัดและการประเมินผลการเรียนรู้ ผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 ดังนั้นผลการเรียนรู้กับการวัด และการประเมินผลการเรียนรู้มีความสอดคล้อง

2. ผลการนำหลักสูตรไปทดลองใช้

ผู้วิจัยได้นำหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมเรื่อง ระเบียบราชพิธี ของนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ผ่านการรับรองโดยผู้เชี่ยวชาญ และปรับปรุงแก้ไขแล้ว โดยนำหลักสูตรไป ทดลองใช้ (Try out) กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดประดิษฐาราม ภาคเรียนที่ 1 ปี การศึกษา 2557 จำนวน 26 คน มีลักษณะไม่แตกต่างกับกลุ่มตัวอย่าง โดยจัดการเรียนรู้ตามแผนการ จัดการเรียนรู้และทำการประเมินโดยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ 1.แบบทดสอบ 2. แบบประเมินความสามารถในการปฏิบัติทำระเบียบราชพิธีและ 3.แบบประเมินความคิดเห็นที่มีต่อ หลักสูตร

การสร้างแผนการจัดการเรียนรู้

การสร้างแผนการจัดการเรียนรู้หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม เรื่องระเบียบราชพิธี สำหรับ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครผู้วิจัยได้สร้างดังต่อไปนี้

1. ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการ เรียนรู้ศิลปะ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม
2. วิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ ผลการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ เพื่อนำมาสร้างแผนการ จัดการเรียนรู้
3. สร้างแผนการจัดการเรียนรู้ โดยนำเทคนิคการสอนแบบเน้นการปฏิบัติ

4. นำเสนอแผนการเรียนรู้ต่ออาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ และผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบจำนวน 5 ท่านคือ 1.ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร 2.ผู้เชี่ยวชาญด้านการเนื้อหา 3.ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและการประเมินผล 4.ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนนาฏศิลป์ และ 5.ผู้เชี่ยวชาญด้านท้องถิ่น เพื่อตรวจสอบความถูกต้องทางภาษาและความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) แล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ซึ่งการหาค่าดัชนีความสอดคล้องได้ค่าเท่ากับ 1.00 แสดงว่าแผนการเรียนรู้มีความเหมาะสมและสอดคล้องทั้งนี้ผู้เชี่ยวชาญได้เสนอแนะและปรับปรุงแก้ไขดังนี้

4.1 ใบบงานในแผนการจัดการเรียนรู้ควรสอดคล้องกับผลการเรียน ซึ่งผู้วิจัยได้แก้ไขปรับปรุงโดยปรับเปลี่ยนใบบงานให้สอดคล้องกับผลการเรียนรู้ในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้

4.2 เกณฑ์การวัดและประเมินผลในแผนการจัดการเรียนรู้ ควรสอดคล้องกับผลการเรียนรู้ ซึ่งผู้วิจัยได้แก้ไขปรับปรุงโดยปรับเปลี่ยนเกณฑ์การวัดและประเมินผลให้สอดคล้องกับผลการเรียนรู้ในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้

5. ปรับปรุงแผนการเรียนรู้ตามคำแนะนำของอาจารย์ผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

6. นำแผนการจัดการเรียนรู้ไปทดลองสอนกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557

จากขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาหลักสูตร ผู้วิจัยได้สรุปวิธีการดำเนินการวิจัย ดังตารางที่ 9 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 8 สรุปวิธีการดำเนินการวิจัยจากขั้นตอนที่ 2

วัตถุประสงค์	วิธีการ	กลุ่มเป้าหมาย/ เอกสาร	เครื่องมือ	การวิเคราะห์ ข้อมูล
1. เพื่อพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม เรื่อง ระบายชักพระ สำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของ โรงเรียนในสังกัด กรุงเทพมหานคร	พัฒนาหลักสูตร ฉบับร่างประกอบด้วย 1. แนวคิด 2. หลักการ 3. จุดหมาย 4. คุณสมบัติของผู้เรียน 5. คำอธิบายรายวิชา 6. ผลการเรียนรู้ 7. โครงสร้าง/เวลาเรียน 8. ขอบข่ายสาระการเรียนรู้ 9. รูปแบบการจัดการเรียนรู้ 10. สื่อการจัดการเรียนรู้ 11. หน่วยการเรียนรู้ 12. แผนการจัดการเรียนรู้ 13. การวัดและประเมินผล	1. ผู้วิจัย 2. ครูผู้สอน 3. ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร 4. ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา 5. ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและการประเมินผล จำนวน 3 คน	1. แบบบันทึก 2. แบบประเมิน	วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ตารางที่ 8 สรุปวิธีการดำเนินการวิจัยจากขั้นตอนที่ 2 (ต่อ)

วัตถุประสงค์	วิธีการ	กลุ่มเป้าหมาย/ เอกสาร	เครื่องมือ	การวิเคราะห์ ข้อมูล
2. เพื่อประเมิน หลักสูตรรายวิชา เพิ่มเติม เรื่อง ระบ่ำชีพพระ สำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษา ปีที่ 4 ของ โรงเรียนใน สังกัด กรุงเทพมหานคร ฉบับร่าง	1. ตรวจสอบความ เหมาะสมของ องค์ประกอบใน การพัฒนาหลักสูตร 2. ตรวจสอบความ สอดคล้องของ องค์ประกอบของ หลักสูตร 3. สัมภาษณ์	1. อาจารย์ที่ ปรึกษา วิทยานิพนธ์ 2. ผู้เชี่ยวชาญ ด้านพัฒนา หลักสูตร ด้าน เนื้อหา และ ด้านวัดและการ ประเมินผล จำนวน 5 คน	1. แบบ ประเมิน หลักสูตร ฉบับร่าง 2. แบบ สัมภาษณ์	1. หาค่าดัชนี ความสอดคล้อง (IOC) 2. วิเคราะห์ เนื้อหา (Content Analysis)
3. การปรับปรุง หลักสูตร	ปรับปรุงแก้ไข หลักสูตร ที่พัฒนาขึ้นตามข้อมูล การประเมินจาก ผู้เชี่ยวชาญ ก่อนนำมาทดลองใช้	ผู้วิจัย	หลักสูตร ฉบับร่าง	วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ขั้นตอนที่ 3 (R₂ : Research): ทดลองใช้หลักสูตร

วัตถุประสงค์เพื่อทดลองใช้หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม เรื่องระบำชักพระ สำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครทั้งนี้เพื่อพิจารณาถึงผลที่เกิดขึ้นจาก กระบวนการทดลองใช้หลักสูตรดังกล่าว ซึ่งในการทดลองใช้หลักสูตร มีแบบแผนการวิจัยแบบ One Group Pretest-Posttest คือ กลุ่มเดียวสอบก่อนและหลัง (มาเรียม นิลพันธุ์, 2555:143-144)

แบบแผนการวิจัย

ตารางที่ 9 แบบแผนการวิจัย

สอบก่อน	ทดลอง	สอบหลัง
T ₁	X	T ₂

T₁ หมายถึง ทดสอบผลการเรียนรู้ก่อนใช้หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม เรื่องระบำชักพระ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร

X หมายถึง การทดลองใช้หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม เรื่องระบำชักพระ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร

T₂ หมายถึง ทดสอบผลการเรียนรู้หลังใช้หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม เรื่องระบำชักพระ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร

วิธีการดำเนินการ

วิธีการดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. ขออนุญาตจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร ถึงผู้อำนวยการสถานศึกษา โรงเรียนวัดขุนจันทร์ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการทดลองใช้หลักสูตรที่พัฒนาขึ้น
2. ทดลองใช้หลักสูตร ผู้วิจัยทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 โดยดำเนินกิจกรรมตามแผนการจัดการเรียนรู้
3. ในการทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง ระบำชักพระ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดขุนจันทร์ มีขั้นตอนดังนี้
  - 3.1 ผู้วิจัยนำแบบทดสอบก่อนเรียนให้นักเรียนสอบก่อนที่จะจัดกิจกรรมตามแผนการจัดการเรียนรู้

3.2 ผู้วิจัย ดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้โดยจัดกิจกรรมในห้องเรียน และนอกห้องเรียน ทั้งรายบุคคลและกระบวนการกลุ่ม ประกอบด้วย การสนทนา ซักถาม ให้นักเรียนปฏิบัติตามในกิจกรรม ศึกษา จากเอกสาร หนังสือ ใช้สื่อและเทคโนโลยีต่างๆ เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนอยากรู้ อยากอยากเห็น ฝึกให้นักเรียนคิดประเด็นคำถาม พานักเรียนออกไปเรียนรู้นอกสถานที่จริง ฝึกการสังเกต สัมภาษณ์ รวบรวมข้อมูล และศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมจากใบความรู้ หนังสือในห้องสมุด อินเทอร์เน็ตแล้วนำข้อมูลและความรู้ที่ได้รับมาร่วมกันวิเคราะห์ อภิปราย และแสดงความคิดเห็น และ สรุปเป็นความรู้ใหม่

3.3 ภาคปฏิบัติ โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในภาคสนาม เน้นการฝึกทักษะการปฏิบัติเกี่ยวกับการปฏิบัติท่ารำ ระเบียบราชพิธีผู้วิจัยดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ การสอนที่เน้นการปฏิบัติ มีกระบวนการจัดการเรียนรู้ 4 ขั้นตอน คือ 1.ขั้นให้ความรู้ ความเข้าใจ (The Cognition Phase) 2.ขั้นสาธิต (The Demonstration Phase) 3.ขั้นปฏิบัติ (The Associative Phase) และ 4.ขั้นปรับปรุงและประยุกต์ใช้ (The Adaptation Phase)

3.4 หลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับนักเรียนเรียนจบหลักสูตรแล้ว มีการวัดและประเมิน ความสามารถในการปฏิบัติท่ารำ ระเบียบราชพิธี ของนักเรียนและสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อหลักสูตร เรื่อง ระเบียบราชพิธีเพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปประเมินผลหลักสูตร ในขั้นต่อไป

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม เรื่องระเบียบราชพิธี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร
  2. แผนการจัดการเรียนรู้ ที่จัดการเรียนรู้ระเบียบราชพิธี ที่จัดการเรียนรู้โดยผู้วิจัย
  3. เอกสารประกอบหลักสูตร ได้แก่ ใบความรู้ ใบกิจกรรม
  4. แบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ก่อนเรียน และหลังเรียน เรื่องระเบียบราชพิธี
  5. แบบประเมินความสามารถในการปฏิบัติท่ารำ เพลงระเบียบราชพิธีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
  6. แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมเรื่องระเบียบราชพิธี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร
- จากขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม เรื่องระเบียบราชพิธี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครสรุปวิธี ดำเนินการวิจัย ดังตารางที่ 10

ตารางที่ 10 สรุปวิธีดำเนินการวิจัย จากขั้นตอนที่ 3

วัตถุประสงค์	วิธีการ	กลุ่มเป้าหมาย/ เอกสาร	เครื่องมือ	การวิเคราะห์
1. เพื่อทดลองใช้ หลักสูตร	1. ทดสอบผล การเรียนรู้ ก่อนใช้ หลักสูตร 2. จัดการเรียนรู้ ตาม แผนการจัดการ เรียนรู้ ที่กำหนดไว้ 3. ทดสอบย่อย ประจำหน่วย การเรียนรู้ 3. ทดสอบผล การเรียนรู้ หลังการใช้ หลักสูตร	นักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัด ขุนจันทร์	1. หลักสูตร รายวิชาเพิ่มเติม เรื่องระบาชักพระ สำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียน ในสังกัด กรุงเทพมหานคร 2. แผนการจัด การเรียนรู้ 3. เอกสาร ประกอบ หลักสูตร 4. แบบทดสอบ 5. แบบประเมิน การปฏิบัติ 6. แบบสอบถาม ความคิดเห็น	1. วิเคราะห์ เนื้อหา (Content Analysis) 2. ร้อยละ (%) 3. ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) 4. ส่วน เบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)

ขั้นตอนที่ 4 พัฒนา (D₂: Development): ประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร

วัตถุประสงค์เพื่อประเมินผลหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม เรื่อง รัชชูปการ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครเพื่อนำผลการประเมินมาปรับปรุงแก้ไขให้เป็นหลักสูตรฉบับสมบูรณ์

วิธีดำเนินการ

ในการประเมินหลักสูตร ผู้วิจัยได้ดำเนินการผลการใช้หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม เรื่อง รัชชูปการ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความสามารถในการปฏิบัติท่าเรือ ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม เรื่อง รัชชูปการ โดยมีขั้นตอนการประเมิน ดังนี้

1. ประเมินผลการเรียนรู้ก่อนและหลัง การใช้หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม เรื่อง รัชชูปการ ดังนี้
  - 1.1 ประเมินผลการเรียนก่อนและหลัง การใช้หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม เรื่อง รัชชูปการ โดยใช้แบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ แบบปรนัย มีจำนวน 20 ข้อ
  - 1.2 นำคะแนนที่ได้จากการทดสอบการเรียนก่อนและหลังเรียนเปรียบเทียบความแตกต่าง โดยค่าสถิติ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
2. ประเมินความสามารถในการปฏิบัติท่าเรือ รัชชูปการ โดยใช้แบบประเมินความสามารถในการปฏิบัติท่าเรือ โดยมีขั้นตอนการปฏิบัติ 4 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1.ขั้นให้ความรู้ความเข้าใจ (The Cognition Phase) 2.ขั้นสาธิต (The Demonstration Phase) 3.ขั้นปฏิบัติ (The Associative Phase) และ 4.ขั้นปรับปรุงและประยุกต์ใช้ (The Adaptation Phase)
3. สอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อหลักสูตร โดยเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับเนื้อหาสาระ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนรู้การวัดและการประเมินผล บรรยากาศในการเรียนรู้ และประโยชน์ที่ได้รับ
4. การปรับปรุง การแก้ไขหลักสูตร โดยนำผลการประเมินผลและข้อเสนอมาใช้ในการปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้หลักสูตรมีความสมบูรณ์และเหมาะสมในการนำไปใช้

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผล

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผลการทดลองใช้หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม เรื่อง รัชชูปการ พระตำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครประกอบด้วย แบบทดสอบผลการเรียนรู้ แบบประเมินความสามารถในการปฏิบัติท่ารำ และแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อหลักสูตร มีรายละเอียดดังนี้

1. แบบทดสอบผลการเรียนรู้ ใช้ในการประเมินผลการเรียนรู้เกี่ยวกับสาระการเรียนรู้ ในหลักสูตร มีขั้นตอนการสร้างดังนี้

1.1 ศึกษาวิธีการสร้างแบบทดสอบและหลักเกณฑ์ให้คะแนนจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบทดสอบ การประเมินผลภาคปฏิบัติ และคู่มือวัดผล และการประเมินผลหลักสูตรโรงเรียนวัดขุนจันทร์ พุทธศักราช 2551

1.2 สร้างแบบทดสอบ ให้สอดคล้องกับผลการเรียนรู้ และครอบคลุมเนื้อหาสาระ ในหลักสูตร แล้วจึงกำหนดจำนวนแบบทดสอบทั้งหมดที่ต้องการใช้จริง และกำหนดหาจำนวนข้อสอบในแต่ละเนื้อหา แต่ทั้งนี้ต้องมีเพื่อสำหรับข้อสอบที่ไม่ได้คุณภาพสำหรับแบบทดสอบที่จัดทำขึ้นในครั้งนี้ 1 ฉบับ คือ แบบทดสอบแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ (Multiple Choice) 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ ดังตารางที่ 11 ตารางวิเคราะห์ข้อสอบ (Test blueprint) ของแบบทดสอบวัดความรู้เรื่อง รัชชูปการพระ

ตารางที่ 11 ตารางวิเคราะห์ข้อสอบ (Test blueprint) ของแบบทดสอบวัดความรู้เรื่อง ระเบียบชำระ

ผลการเรียนรู้	ความจำ (Remembering)	ความเข้าใจ (Understanding)	การประยุกต์ใช้ (Applying)	การวิเคราะห์ (Analysis)	การประเมินค่า (Evaluations)	ความคิดสร้างสรรค์ (Creating)	รวม
1. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประเพณีชำระ	2			1			3
2. ขั้นตอนของประเพณีชำระ	1	2					3
3. สืบค้นและรวบรวมข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ “ วัฒนธรรม ”	1				1		2
4. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการชำระ				1			1
5. สามารถปฏิบัติกระบวนการชำระที่ใช้ใน ระเบียบชำระ			1				1
6. ความสามารถในการปฏิบัติ นานาชาติและภาษาท่า	1			1			2
7. ความสามารถในการปฏิบัติ ทำระเบียบชำระ		1					1
8. อธิบายรูปแบบของการแปรแถว		1	1	1			3
9. ปฏิบัติการแปรแถวของ ระเบียบชำระ			1				1
10. นำเสนอการแสดง ระเบียบชำระ			1	1	1		3
รวม	5	4	4	5	2		20

1.3 นำแบบทดสอบที่สร้างขึ้น ให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ดูความเหมาะสม ความถูกต้องตามเนื้อหา แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข

1.4 นำแบบทดสอบที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบคุณภาพเชิงตรงด้านเนื้อหา โดยใช้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่างข้อคำถามกับ จุดประสงค์ หากค่า IOC มีค่ามากกว่าหรือเท่ากับ 1.00 จึงถือว่าข้อสอบนั้นใช้ได้ และหากมี ข้อเสนอแนะก็นำไปปรับปรุงแก้ไข

1.5 นำแบบทดสอบที่ปรับปรุงแล้ว ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดประดิษฐาราม สำนักงานเขตธนบุรีที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 29 คน

1.6 นำแบบทดสอบแบบปรนัย มาหาค่าระดับความยากง่าย (Difficulty) ค่าความ ยากง่าย คือ 0.20 – 0.80

1.7 นำแบบทดสอบแบบปรนัย มาหาค่าอำนาจจำแนก (Discrimination) คือ 0.30 – 0.65

1.8 นำแบบทดสอบแบบปรนัยที่หาความยากง่ายและอำนาจจำแนกแล้วมาหาค่า ความเชื่อมั่น (Reliability) โดยนำผลการทดลองใช้มาหาค่าความคงตัวภายในของแบบทดสอบ (Inter Consistency) โดยใช้สูตรของ Kuder – Richardson (KR-20) (มาเรียม นิลพันธุ์ 2555:90) ค่า ความเชื่อมั่นที่ได้ เท่ากับ 0.86 ซึ่งเป็นค่าความเชื่อมั่นที่ดีและสามารถนำไปใช้เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย ได้ดี

1.9 นำแบบทดสอบแบบปรนัยที่หาค่าความเชื่อมั่นแล้วไปทดสอบวัดผลการเรียนรู้ ก่อนและหลังการทดลองใช้หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม เรื่องระบำซังกระ สำหรับนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร

การวิเคราะห์ข้อมูลนำคะแนนที่ได้จากการทดสอบก่อนและหลังเรียนมาหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และ t-test แบบ Dependent เพื่อหาค่าความต่างก่อนและหลัง การใช้หลักสูตร

2. แบบประเมินความสามารถในการปฏิบัติทำรำเพลงระบำซังกระ ประเมินตาม โครงสร้างด้านเนื้อหา ขั้นตอนการปฏิบัติและด้านกระบวนการ แบ่งเป็น 2 ตอนคือ ตอนที่ 1 ประเมินความถูกต้องของการปฏิบัติทำรำ และตอนที่ 2 ประเมินกระบวนการทำงาน ผู้วิจัยใช้เกณฑ์ แบบ Rubric Score โดยแบบประเมินมีส่วนบันทึกความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากผู้ ประเมิน โดยมีขั้นตอนการสร้างดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาวิธีการสร้างแบบประเมินจากเอกสาร ระเบียบการ ตรวจสอบการปฏิบัติท่าและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบประเมินความสามารถในการ ปฏิบัติงาน

ขั้นตอนที่ 2 นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาประมวล เพื่อกำหนดโครงสร้าง และขอบเขตเนื้อหาของเครื่องมือ แล้วดำเนินการสร้างเครื่องมือโดยมีประเด็นการประเมินความสา รดในการปฏิบัติท่าเพลงระบำซัดพระ แบ่งเป็น 4 ด้านดังนี้ 1) ด้านการปฏิบัติท่านาฏยศัพท์ ภาษ าท่า 2) ด้านการปฏิบัติกระบวนท่าพายเรือ 3) ด้านการปฏิบัติท่าระบำซัดพระ และ 4) ด้านการแปล แฉวและการตั้งซุ้ม และผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนแบบ Rubric Score โดยมีระดับการให้ คะแนนดังนี้ 4 หมายถึงมีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก, 3 หมายถึง มีคุณภาพอยู่ในระดับดี, 2 หมายถึงมี คุณภาพอยู่ในระดับพอใช้, 1 หมายถึง มีคุณภาพอยู่ในระดับปรับปรุง โดยมีระดับการให้คะแนน ดัง เกณฑ์การให้คะแนนการปฏิบัติท่าระบำซัดพระ ดังต่อไปนี้

เกณฑ์การให้คะแนนการปฏิบัติท่าระบำซัดพระ

ด้านความถูกต้องของท่านาฏยศัพท์และภาษาท่า (ร้อยละ 40)

- 5 ปฏิบัติท่านาฏยศัพท์และภาษาท่าได้ถูกต้องสมบูรณ์ทุกท่าตลอดทั้งเพลง
- 4 ปฏิบัติท่านาฏยศัพท์และภาษาท่าบางท่าไม่ถูกต้องบางช่วงเพลง
- 3 ปฏิบัติท่านาฏยศัพท์และภาษาท่าไม่ถูกต้องหนึ่งช่วงเพลง
- 2 ปฏิบัติท่านาฏยศัพท์และภาษาท่าไม่ถูกต้องสองช่วงเพลง
- 1 ปฏิบัติท่านาฏยศัพท์และภาษาท่าไม่ถูกต้องสามช่วงเพลง

ด้านความพร้อมและความสวยงามของท่านาฏยศัพท์และภาษาท่า (ร้อยละ 10)

- 5 ทุกคนปฏิบัติท่านาฏยศัพท์และภาษาท่าได้พร้อมเพียงและถูกต้องทุกกระบวนท่าตลอดทั้ง เพลงของการรำ
- 4 ทุกคนปฏิบัติท่านาฏยศัพท์และภาษาท่าได้พร้อมเพียงและถูกต้องตามหลักนาฏยศัพท์ทุก กระบวนท่าแต่ไม่ครบทั้งเพลงรำ
- 3 ทุกคนปฏิบัติท่านาฏยศัพท์และภาษาท่าได้พร้อมเพียง แต่บางท่าไม่ถูกต้อง ในบางช่วงของ เพลง
- 2 ทุกคนปฏิบัติท่านาฏยศัพท์และภาษาท่าได้พร้อมเพียง แต่บางท่าไม่ถูกต้องตลอดเพลง
- 1 มีบางคนปฏิบัติท่านาฏยศัพท์และภาษาท่าไม่พร้อมเพียงกัน ในบางท่าไม่ถูกต้องตลอดเพลง

ด้านความถูกต้องของกระบวนการทำพาย (ร้อยละ 10)

- 5 ปฏิบัติกระบวนการทำพายถูกต้องสมบูรณ์ตามที่ของจังหวัดการพายเรือ
- 4 ปฏิบัติกระบวนการทำพายถูกต้องแต่ไม่สมบูรณ์ตามขั้นตอนของทำการพายเรือ 1 จังหวัด
- 3 ปฏิบัติกระบวนการทำพายถูกต้องแต่ไม่สมบูรณ์ตามขั้นตอนของทำการพายเรือ 2 จังหวัด
- 2 ปฏิบัติกระบวนการทำพายถูกต้องแต่ไม่สมบูรณ์ตามขั้นตอนของทำการพายเรือ 3 จังหวัด
- 1 ปฏิบัติกระบวนการทำพายถูกต้องแต่ไม่ตรงตามที่ของการพายเรือ

ด้านความพร้อมและความสวยงามกระบวนการทำพาย (ร้อยละ 10)

- 5 ทุกคนปฏิบัติกระบวนการทำพายได้พร้อมเพรียงและถูกต้องตามหลักนาฏศิลป์ที่ทุกกระบวนการทำตลอดทั้งเพลงของการรำ
- 4 ทุกคนปฏิบัติกระบวนการทำพายได้พร้อมเพรียงและถูกต้องตามหลักนาฏศิลป์ที่ทุกกระบวนการทำแต่ไม่ครบทั้งเพลงรำ
- 3 ทุกคนปฏิบัติกระบวนการทำพายได้พร้อมเพรียง แต่บางทำไม่ถูกต้อง ในบางช่วงของเพลง
- 2 ทุกคนปฏิบัติกระบวนการทำพายได้พร้อมเพรียง แต่บางทำไม่ถูกต้องตลอดเพลง
- 1 มีบางคนปฏิบัติกระบวนการทำพายไม่พร้อมเพรียงกัน ในบางทำไม่ถูกต้องตลอดเพลง

ด้านความถูกต้องของการแปรแถว (ร้อยละ 10)

- 5 ปฏิบัติการแปรแถวได้ถูกต้องสมบูรณ์ทุกขบวนแถวตลอดทั้งเพลง
- 4 ปฏิบัติการแปรแถวบางขบวนแถวไม่ถูกต้องตามรูปแบบแถวที่กำหนดให้บางช่วงเพลง
- 3 ปฏิบัติการแปรแถวไม่ถูกต้องตามรูปแบบแถวที่กำหนดให้หนึ่งช่วงเพลง
- 2 ปฏิบัติการแปรแถวไม่ถูกต้องตามรูปแบบแถวที่กำหนดให้สองช่วงเพลง
- 1 ปฏิบัติการแปรแถวไม่ถูกต้องตามรูปแบบแถวที่กำหนดให้สามช่วงเพลง

ด้านความพร้อมและความสวยงามการแปรแถว (ร้อยละ 10)

- 5 ทุกคนปฏิบัติการแปรแถวได้พร้อมเพรียงและถูกต้องทุกขบวนแถวตลอดทั้งเพลงของการรำ
- 4 ทุกคนปฏิบัติการแปรแถวได้พร้อมเพรียงและถูกต้องตามหลักนาฏศิลป์ที่ทุกขบวนแถวแต่ไม่ครบทั้งเพลงรำ
- 3 ทุกคนปฏิบัติการแปรแถวได้พร้อมเพรียง แต่บางขบวนแถวไม่ถูกต้อง ในบางช่วงของเพลง
- 2 ทุกคนปฏิบัติการแปรแถวได้พร้อมเพรียง แต่บางขบวนแถวไม่ถูกต้องตลอดเพลง
- 1 มีบางคนปฏิบัติการแปรแถวไม่พร้อมเพรียงกัน ในบางขบวนแถวไม่ถูกต้องตลอดเพลง

ด้านสื่อความหมายและเล่าเรื่อง (ร้อยละ 10)

- 5 มีการจัดทำรายได้ครบถ้วนตามเหตุการณ์ในพีธี และมีลำดับของการแสดงทำรายได้เป็นลำดับขั้นตอน
- 4 มีการจัดทำรายได้ครบตามเหตุการณ์ในพีธี หรือมีลำดับของการแสดงทำรายได้ไม่เป็นลำดับขั้นตอนอย่างน้อยหนึ่งช่วงเพลง
- 3 มีการจัดทำรายได้บางส่วนไม่ครบตามเหตุการณ์ในพีธี หรือมีลำดับของการแสดงทำรายได้ไม่เป็นลำดับขั้นตอนอย่างน้อยหนึ่งช่วงเพลง
- 2 มีการจัดทำรายได้บางส่วนไม่ครบตามเหตุการณ์ในพีธี หรือมีลำดับของการแสดงทำรายได้ไม่เป็นลำดับขั้นตอนอย่างน้อยสองช่วงเพลง
- 1 มีการจัดทำรายได้สองช่วงเพลงไม่ครบตามเหตุการณ์ในพีธี หรือมีลำดับของการแสดงทำรายได้เป็นลำดับขั้นตอนอย่างน้อยสองช่วงเพลง

เกณฑ์การประเมินผล

100	-	90	หมายถึง	ยอดเยี่ยม
89	-	80	หมายถึง	ดีมาก
79	-	60	หมายถึง	ดี
59	-	50	หมายถึง	พอใช้
49	-	0	หมายถึง	ควรปรับปรุง

ขั้นตอนที่ 3

นำแบบประเมินความสามารถการปฏิบัติทำรำเพลงระบำซึกพระ ที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมและความถูกต้องเชิงเนื้อหา แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขในประเด็นข้อคำถาม

ขั้นตอนที่ 4

นำแบบประเมินความสามารถการปฏิบัติทำรำ ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณเพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ซึ่งควรมีค่า มากกว่าหรือเท่ากับ 1.00 จึงถือว่าแบบประเมินมีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา

ขั้นตอนที่ 5

นำแบบประเมินความสามารถการปฏิบัติทำรำมาปรับปรุงแก้ไข ในประเด็นที่ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะเพื่อความสมบูรณ์ของเครื่องมือก่อนนำไปใช้

การวิเคราะห์ข้อมูลนำผลจากการประเมินมาวิเคราะห์โดยใช้ระดับความสามารถ เสนอเป็น ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) จากนั้นนำค่าเฉลี่ยที่ได้จากการวิเคราะห์ไปทำการเปรียบเทียบกับเกณฑ์เพื่อแปลความหมายรายชื่อ โดยใช้การแปลความหมายค่าเฉลี่ย เกณฑ์ระดับคุณภาพ

3. แบบสอบถามความคิดเห็นต่อหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม เรื่องระบาชักพระ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นและความรู้สึกของนักเรียนที่มีต่อหลักสูตร เกี่ยวกับด้านเนื้อหาสาระการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนรู้ การวัดการประเมินผลบรรยากาศในการเรียนรู้ และประโยชน์ที่ได้รับ โดยมีขั้นตอนการสร้างดังนี้

3.1 ศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถามจากเอกสารและงานวิจัยต่างๆ

3.2 สร้างแบบสอบถามความคิดเห็น แบ่งเป็น 2 ตอนดังนี้ ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม เรื่องระบาชักพระ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครมีทั้งหมด 4 ด้าน คือ 1.ด้านเนื้อหาสาระ 3 ข้อ 2.ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน 5 ข้อ 3.ด้านสื่อการเรียนรู้ 3 ข้อ 4.ด้านการวัดการประเมินผล 2 ข้อ 5.ด้านบรรยากาศในการเรียนรู้ 3 ข้อ และ 6.ด้านประโยชน์ที่ได้รับ 4 ข้อ รวมทั้งหมด 20 ข้อ โดยเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale)

5 ระดับของลิเคิร์ต (Likert) ดังนี้

ความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด	ให้คะแนน 1 คะแนน
ความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย	ให้คะแนน 2 คะแนน
ความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง	ให้คะแนน 3 คะแนน
ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก	ให้คะแนน 4 คะแนน
ความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด	ให้คะแนน 5 คะแนน

ตอนที่ 2 ให้นักเรียนเขียนแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะแบบปลายเปิด (Open Ended) โดยให้นักเรียนตอบแบบสอบถามความคิดเห็น

3.3 นำเครื่องมือที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมและความถูกต้องเชิงเนื้อหา และนำไปปรับปรุงแก้ไข

3.4 นำเครื่องมือที่ปรับปรุง แก้ไขให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบโดยใช้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) และนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะเพื่อความสะดวกของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียน นำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยใช้ระดับคะแนน เสนอค่าเป็น ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากนั้นนำค่าเฉลี่ยที่ได้จากการวิเคราะห์ไปทำการเปรียบเทียบกับเกณฑ์เพื่อใช้ในการแปลความหมายรายชื่อโดยใช้การแปลความหมายค่าเฉลี่ยดังนี้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00 – 1.49	หมายถึง ความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.50 – 2.49	หมายถึง ความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.50 – 3.49	หมายถึง ความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.50 – 4.49	หมายถึง ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.50 – 5.00	หมายถึง ความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด

จากขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร ผู้วิจัยได้สรุปวิธีการดำเนินการวิจัยตารางที่ 12 ดังนี้

ตารางที่ 12 สรุปวิธีดำเนินการวิจัย จากขั้นตอนที่ 4

วัตถุประสงค์	วิธีการ	กลุ่มเป้าหมาย/ เอกสาร	เครื่องมือ	วิเคราะห์ข้อมูล
1. เพื่อประเมินผล การเรียนรู้เรื่อง การปฏิบัติทำรำ เพลงระบำชัก พระ	ทดสอบ การเรียนรู้ก่อน และหลังการใช้ หลักสูตร	นักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียน วัดขุนจันทร์	แบบทดสอบ ผลการเรียนรู้	1. ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) 2. ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) 3. ค่าความแตกต่างก่อนและหลังการใช้หลักสูตร (t-test แบบ Dependent)

ตารางที่ 12สรุปวิธีดำเนินการวิจัย จากขั้นตอนที่ 4(ต่อ)

วัตถุประสงค์	วิธีการ	กลุ่มเป้าหมาย/ เอกสาร	เครื่องมือ	วิเคราะห์ข้อมูล
2. เพื่อประเมิน ความสามารถใน การปฏิบัติทำรำ	ประเมิน ความสามารถใน การปฏิบัติทำรำ หลังการใช้ หลักสูตร	นักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดขุน จันทร์	แบบประเมิน ความสามารถใน การปฏิบัติทำรำ	1. ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) 2. ส่วน เบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)
3. เพื่อศึกษา ความคิดเห็นของ นักเรียนที่มีต่อ หลักสูตร	แบบสอบถาม ความคิดเห็นหลัง การใช้หลักสูตร		แบบสอบถาม ความคิดเห็นต่อ หลักสูตรเรื่อง การปฏิบัติทำรำ	วิเคราะห์ เนื้อหา (Content Analysis)
4. เพื่อปรับปรุง หลักสูตร	นำผลการ ประเมิน ด้านต่าง ๆ มาปรับปรุงแก้ไข	หลักสูตรฉบับ สมบูรณ์		

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม เรื่อง รัชชูปการสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครประกอบด้วยขั้นตอนการดำเนินการ 4 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาหลักสูตร ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตร และขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลและการปรับปรุง มีผลการวิเคราะห์ข้อมูลแต่ละขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน

ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานแบ่งออกเป็น 5 ส่วน คือ 1.ผลการวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551และหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ 2.ผลการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรจากผู้ที่เกี่ยวข้อง 3.ผลศึกษาความต้องการของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เกี่ยวกับสาระการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลและรูปแบบของหลักสูตร 4.ศึกษาข้อมูลการเกี่ยวกับสาระของประเพณีชกพระ และ 5.ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร

1. ผลการวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

1.1 การศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เป็นหลักสูตรที่กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้เป็นหมาย และกรอบทิศทางในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีคุณภาพชีวิตที่ดี และมีขีดความสามารถ (กระทรวงศึกษาธิการ,2551) พัฒนาคุณภาพคนในสังคมให้มีคุณธรรมและมีความรอบรู้อย่างเท่าทัน ให้มีความพร้อมทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และศีลธรรม สามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลงเพื่อนำไปสู่สังคมฐานความรู้ได้อย่างมั่นคง (หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช, 2551 : 1) ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะเป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้หนึ่งที่

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ได้กำหนดกำหนดสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนมีความคิดสร้างสรรค์มีจินตนาการทางศิลปะ ชื่นชมความงาม มีสุนทรียภาพ ความมีคุณค่า ซึ่งมีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต ตลอดจนการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความเชื่อมั่นในตนเอง อันเป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อหรือประกอบอาชีพได้ซึ่งประกอบด้วยสาระสำคัญ คือ สาระทัศนศิลป์ สาระดนตรี และสาระนาฏศิลป์

1.2 ศึกษาวิเคราะห์สถานศึกษา โรงเรียนวัดขุนจันทร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ในระดับนโยบายได้กำหนดให้สถานศึกษาจัดทำรายวิชาเพิ่มเติม โดยทำเป็นรายวิชาเพิ่มเติมขึ้นมาใหม่ ให้สอดคล้องกับจุดเน้นของชุมชน ท้องถิ่น ความต้องการและความสนใจของนักเรียน ดังนั้นระดับสถานศึกษาจึงจัดให้มีรายวิชาเพิ่มเติมเกี่ยวกับ ประเพณีท้องถิ่น ผู้วิจัยจึงพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมเรื่อง ระบายสีพระ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 โรงเรียนวัดขุนจันทร์ ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

2. ผลการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรจากผู้ที่เกี่ยวข้อง

การเก็บรวบรวมข้อมูล การศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม โดยทำการสนทนากลุ่มกับผู้อำนวยการสถานศึกษาโรงเรียนวัดขุนจันทร์ จำนวน 1 คน หัวหน้าฝ่ายวิชาการ จำนวน 1 คน ศึกษานิเทศก์ จำนวน 1 คน คณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 1 คน ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระนาฏศิลป์ จำนวน 1 คน ผู้รู้ในท้องถิ่น จำนวน 1 คน รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลจาก 1.สถานภาพและข้อมูลทั่วไป 2.ความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม เรื่อง ระบายสีพระ 3.ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม มีรายละเอียดดังนี้

การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่ม

ตอนที่ 1 สถานภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ร่วมสนทนากลุ่ม ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา โรงเรียนวัดขุนจันทร์ หัวหน้าฝ่ายวิชาการ ศึกษานิเทศก์ คณะกรรมการสถานศึกษา ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระนาฏศิลป์ และผู้รู้ในท้องถิ่น โดยจำแนกตาม เพศ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง สถานภาพ ความรู้เกี่ยวกับประเพณีชักพระ ความรู้เกี่ยวกับนาฏศิลป์ วิเคราะห์โดยใช้ค่าสถิติร้อยละ

ตารางที่ 13 จำนวนและร้อยละเกี่ยวกับสถานภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ร่วมสนทนากลุ่ม

สถานภาพและข้อมูลทั่วไป	จำนวน
1. เพศ	
ชาย	1
หญิง	5
รวม	6
สถานภาพและข้อมูลทั่วไป	จำนวน
2. ระดับการศึกษาสูงสุด	
ต่ำกว่าปริญญาตรี	-
ปริญญาตรี	2
ปริญญาโท	4
อื่นๆ	-
รวม	6
3. สถานภาพ	
ผู้อำนวยการสถานศึกษา	1
กรรมการสถานศึกษา	1
หัวหน้าฝ่ายวิชาการ	1
ศึกษานิเทศก์	1
ผู้รู้ในท้องถิ่น	1
ครูผู้สอนนาฏศิลป์	1
รวม	6
4. ความรู้เกี่ยวกับประเพณีชักพระ	
มี	6
ไม่มี	-
รวม	6
5. ความรู้เกี่ยวกับนาฏศิลป์	
มี	1
ไม่มี	5
รวม	6

จากตารางที่ 13 จำนวนและร้อยละเกี่ยวกับสถานภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ร่วมสนทนากลุ่ม พบว่า ผู้ร่วมสนทนากลุ่มส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 5 คน ระดับการศึกษาสูงสุดคือระดับปริญญาโท จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 80.00 สถานภาพผู้ร่วมสนทนากลุ่ม ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษา 1 ท่าน กรรมการสถานศึกษา 1 ท่าน หัวหน้าฝ่ายวิชาการ 1 ท่านศึกษานิเทศก์ 1 ท่าน ผู้รู้ในท้องถิ่น 1 ท่าน และครูผู้สอนนาฏศิลป์ 1 ท่าน ด้านความรู้เกี่ยวกับประเพณีชักพระ คิดเป็นร้อยละ 100.00 และด้านความรู้เกี่ยวกับนาฏศิลป์ คิดเป็นร้อยละ 16.66

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำคัญ และความจำเป็น ของการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม เรื่องระบำชักพระ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครของผู้อำนวยการสถานศึกษา กรรมการสถานศึกษา หัวหน้าฝ่ายวิชาการศึกษานิเทศก์ ผู้รู้ในท้องถิ่น และครูผู้สอนนาฏศิลป์ มีผลวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม เรื่องระบำชักพระ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครโดยจัดการเรียนรู้ที่ถ่ายทอดโดยภูมิปัญญาท้องถิ่นพบว่าผู้ร่วมสนทนาทุกคนมีความเห็นสอดคล้องกันว่า ควรให้สถานศึกษาจัดการเรียนการสอน เรื่อง ระบำชักพระ เพราะเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญและตระหนักถึงประเพณีในท้องถิ่น ดังนั้นควรจัดกิจกรรมที่ถ่ายทอดเรื่องราวเกี่ยวกับประเพณีชักพระวัดนางชี ร่วมกับการส่งเสริมความสามารถในการปฏิบัติทักษะทางด้านนาฏศิลป์ให้กับนักเรียนโรงเรียนวัดขุนจันทร์ ซึ่งจะทำให้นักเรียนเกิดความตระหนักถึงการอนุรักษ์ต่อประเพณีที่ดีงาม

2. ความคิดเห็นเกี่ยวกับพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม เรื่องระบำชักพระ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้พบว่า ส่วนใหญ่ ต้องการให้นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของวัดนางชีและประเพณีชักพระ ขั้นตอนของประเพณีชักพระ วัสดุที่ใช้ในประเพณีชักพระ กระบวนท่าพายเรือ นาฏยศัพท์ ภาษาท่า การแปรแถวและการปฏิบัติ ทำระบำชักพระ รวมถึงการศึกษาจากแหล่งเรียนรู้

3. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการส่งเสริมการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม เรื่อง ระบำชักพระ และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้พบว่าผู้ร่วมสนทนาทุกคนพร้อมที่จะร่วมมือในการให้การสนับสนุนและการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ที่จะส่งเสริมและพัฒนาหลักสูตร เช่น งบประมาณในการจัด

กิจกรรม การประสานงานกับแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ตลอดจนสิ่งอำนวยความสะดวกอื่นๆ ให้กับนักเรียนและ เน้นเกี่ยวกับเรื่องการปฏิบัติจริง เพื่อการได้รับประสบการณ์ตรงและเข้าใจในเนื้อหาได้มากขึ้น

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบในการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม เรื่อง ระบายสีพระ

1. ความคิดเห็นเกี่ยวกับสิ่งที่นักเรียนต้องเรียนรู้และทำอะไรได้บ้างในหลักสูตรรายวิชา เพิ่มเติม เรื่อง ระบายสีพระผู้ร่วมสนทนาส่วนใหญ่มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่าควรกำหนดผล การเรียนรู้ที่นำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับความรู้ในเรื่องประเพณีชักพระ และเน้น ทักษะการปฏิบัติในการการฝึกปฏิบัติทำระบายสีพระ ครอบคลุมถึงความสำคัญและเห็นคุณค่าของ ประเพณีในท้องถิ่น

2. ความคิดเห็นเกี่ยวกับเนื้อหาสาระและโครงสร้าง/เวลาทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติที่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ควรจะเรียนรู้เกี่ยวกับระบายสีพระสรุปได้ว่า นักเรียนควรเรียนเรื่อง ต่อไปนี้ 1.ประวัติวัดนางชีและประวัติประเพณีชักพระวัดนางชี 2.ขั้นตอนของประเพณีชักพระ 3. เรือและกระบวนท่าพายเรือ 4. นาฏยศัพท์และภาษาท่า 5. รูปแบบการแปรแถว และ 6. การ ปฏิบัติการแสดงระบายสีพระ โดยในการจัดเนื้อหาต้องคำนึงถึงผู้เรียน จึงควรปรับเนื้อหาให้ให้ สามารถนำไปใช้ได้จริง และต้องมีทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ

3. ความคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีการ ในการจัดการเรียนรู้สรุปได้ว่าวิธีการที่ทำให้เด็กเกิดการ เรียนรู้ได้ จะต้องมีการคอยให้ข้อมูล คำแนะนำต่างๆ ร่วมกับผู้รู้ในท้องถิ่น โดยศึกษาจากใบความรู้ สื่อที่หลากหลาย เน้นการจัดการเรียนการสอนการฝึกปฏิบัติ เพื่อให้ นักเรียนได้ฝึกซ้อมและแสดงผล งานเพื่อประเมินหลังจากจบหลักสูตร

4. ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการวัดและการประเมินผลสรุปได้ว่า ควรมีการทำ แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนเกี่ยวกับเนื้อหาภาคทฤษฎี เช่น ประวัติความเป็นมาวัดนางชี และประวัติประเพณีชักพระ มีการประเมินการปฏิบัติการแสดงผลงานการปฏิบัติการแสดง ระบายสีพระ โดยให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้ร่วมประเมิน เช่น ครูผู้สอน ผู้รู้ท้องถิ่น และการประเมินโดยนักเรียนเอง

5. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมพบว่า หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม เรื่องระบายสีพระ ควรทำอย่าง ต่อเนื่องและควรเผยแพร่กับสถานศึกษาใกล้เคียง เอกสารประกอบหลักสูตรควรมีเนื้อหาที่น่าสนใจ

และมีภาพประกอบที่มีสีสันสวยงามตามสมควร ควรใช้สื่อที่หลากหลาย และให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน

3. ผลศึกษาความต้องการของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

จากการเก็บรวบรวมข้อมูล การศึกษาความต้องการของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูลด้วยการสอบถามนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดขุนจันทร์ จำนวน 26คน โดยวิเคราะห์ข้อมูลจาก 1.สภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม 2. ความต้องการเกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ระเบียบซักพระ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดขุนจันทร์ และ3. ข้อเสนอแนะ

การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสอบถาม

ตอนที่ 1 สภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยจำแนกเพศ ความรู้เกี่ยวกับประเพณีซักพระ และการเข้าร่วมกิจกรรมประเพณีซักพระ วิเคราะห์โดยใช้ค่าสถิติร้อยละ ตารางที่ 14แสดงจำนวนและร้อยละเกี่ยวกับสถานภาพและข้อมูลทั่วไปของนักเรียน

สถานภาพและข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	12	46.15
หญิง	14	53.84
รวม	26	100.00
2. ความรู้เกี่ยวกับประเพณีซักพระ		
มี	10	38.46
ไม่มี	16	61.53
รวม	26	100.00
3. เคยเข้าร่วมประเพณีซักพระ		
เคย	8	30.76
ไม่เคย	18	69.23
รวม	26	100.00

จากตารางที่ 14 แสดงจำนวนและร้อยละเกี่ยวกับสถานภาพและข้อมูลทั่วไปของนักเรียน พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 53.84 เพศชาย จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 46.15 ด้านความรู้เกี่ยวกับประเพณีชักพระจำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 38.46 และเคยเข้าร่วมประเพณีชักพระจำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 30.76

ตอนที่ 2 ความต้องการเกี่ยวกับรูปแบบของหลักสูตร การจัดกิจกรรม การวัดและประเมินผลวิเคราะห์โดยใช้ค่าสถิติร้อยละ

ตารางที่ 15 จำนวนและร้อยละของความต้องการเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร

ความต้องการเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร	จำนวน	ร้อยละ
ด้านความรู้เกี่ยวกับหลักสูตร		
ประวัติความเป็นมาของประเพณีชักพระ	26	100.00
รูปแบบและขั้นตอนของการชักพระ	26	100.00
การปฏิบัติทำนาฏศิลป์เบื้องต้น	24	92.30
ท่ารำที่ใช้ในเพลง ระเบียบชักพระ	26	100.00
เพลงที่ใช้ประกอบการแสดง ระเบียบชักพระ	20	76.92
เครื่องแต่งกายที่ใช้ประกอบการแสดง ระเบียบชักพระ	20	76.92
รูปแบบการแสดงระเบียบชักพระ	26	100.00
ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ระเบียบชักพระ		
การศึกษานอกสถานที่ในชุมชน	26	100.00
การสัมภาษณ์ผู้รู้เกี่ยวกับประเพณีชักพระ	16	61.58
การศึกษาจากใบความรู้ที่ครูเตรียมให้	26	100.00
การสนทนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเพื่อน	26	100.00
การรายงานเกี่ยวกับเนื้อหาและขั้นตอนของการชักพระ	10	38.46
การจัดกิจกรรมกลุ่มและการศึกษาค้นคว้าและการปฏิบัติ	26	100.00
การจัดการเรียนรู้โดยครูผู้สอน	26	100.00
การถ่ายทอดความรู้จากผู้รู้ในท้องถิ่น เกี่ยวกับประเพณีชักพระ	26	100.00
การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยครูร่วมกับผู้รู้ท้องถิ่น	26	100.00

ตารางที่ 15 จำนวนและร้อยละของความต้องการเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร(ต่อ)

ความต้องการเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร	จำนวน	ร้อยละ
ด้านวัดและประเมินผลในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ระบายสีพระ		
การทดสอบ	15	57.69
การตรวจชิ้นงาน (ชิ้นงานการปฏิบัติงานของนักเรียน)	26	100.00
การสอบถาม	10	38.46
การสัมภาษณ์	10	38.46
การสังเกตพฤติกรรมการฝึกการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ	26	100.00
การใช้แฟ้มงาน	10	38.46
ด้านความต้องการให้ใครเป็นผู้ประเมิน		
ประเมินตนเอง	16	61.58
ครูผู้สอนหรือผู้รู้ในท้องถิ่น	26	100.00
เพื่อนประเมินเพื่อน	16	61.58
ผู้ปกครอง	10	38.46
ด้านต้องการของรูปแบบเอกสารและใบงาน		
มากด้วยเนื้อหาสาระ	10	38.46
นำเสนอเนื้อหาพอเข้าใจ ตัวหนังสืออ่านง่าย	26	100.00
มีรูปภาพประกอบและมีสีสันสวยงาม	26	100.00
มีกิจกรรมที่หลากหลาย	23	88.46
มีการอธิบายขั้นตอนอย่างละเอียดทุกขั้น	20	76.92
มีแบบประเมินการพัฒนาหลังเรียน	10	38.46

จากตารางที่ 15 จำนวนและร้อยละของความต้องการเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ต้องการหลักสูตรด้านความรู้เกี่ยวกับประวัติความเป็นมา รูปแบบ ขั้นตอนของ ประเพณีชักพระ รูปแบบการแสดงและการปฏิบัติทำรำระบายสีพระจำนวน 26คน คิดเป็นร้อยละ 100รองลงมาคือ การปฏิบัติทำนาฏศิลป์เบื้องต้น จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 92.30 และ เพลงที่ใช้ประกอบการแสดงระบายสีพระและเครื่องแต่งกายที่ใช้ประกอบระบายสีพระ จำนวน 20 คน คิดเป็น ร้อยละ76.92 ตามลำดับ

ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ในหลักสูตร ส่วนใหญ่ต้องการการจัดการเรียนรู้ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยครูผู้สอนร่วมกับผู้รู้ในท้องถิ่น การศึกษาจากใบความรู้ การศึกษานอกสถานที่ การจัดกิจกรรมกลุ่มในการศึกษาค้นคว้า การศึกษานอกสถานที่ จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 100 รองลงมาคือการสัมภาษณ์ผู้รู้ในท้องถิ่น จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 61.58 และการรายงานเกี่ยวกับเนื้อหาและขั้นตอนของประเพณีชักพระจำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 38.46 ตามลำดับ

ด้านการวัดและการประเมินผลส่วนใหญ่ต้องการการตรวจชิ้นงาน การสังเกตพฤติกรรม การฝึกการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆจำนวน 26 คน คิดเป็น ร้อยละ 100 รองลงมาคือ การทดสอบจำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 57.69 และการสอบถาม การสัมภาษณ์ การใช้แฟ้มงาน จำนวน 10 คน คิดเป็น ร้อยละ 38.46ตามลำดับ

ด้านผู้ประเมินส่วนใหญ่ ต้องการครูผู้สอนหรือผู้รู้ในท้องถิ่นเป็นผู้ประเมินจำนวน 26 คน คิดเป็น ร้อยละ 100 รองลงมาคือ เพื่อนประเมินเพื่อนประเมินตนเอง จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 61.58 และผู้ปกครองประเมินจำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 38.46 ตามลำดับ

ด้านเอกสารและใบงาน ส่วนใหญ่ต้องการ นำเสนอเนื้อหาพอเข้าใจ ตัวหนังสืออ่านง่าย มีรูปภาพประกอบและมีสีสันสวยงามจำนวน 26 คน คิดเป็น ร้อยละ 100 รองลงมา มีกิจกรรมที่หลากหลายจำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 88.46 มีการอธิบายขั้นตอนอย่างละเอียดทุกขั้นจำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 76.92และมากด้วยเนื้อหาสาระมีแบบประเมินการพัฒนาหลังเรียนจำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 38.46 ตามลำดับ

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

จากการศึกษาข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของนักเรียน พบว่า นักเรียนต้องการเรียนเกี่ยวกับการปฏิบัติทำรำกระบ้าชักพระ และนำออกเผยแพร่แสดงในกิจกรรมและวันสำคัญต่างๆ

ขั้นตอนที่ 2 ผลการพัฒนาหลักสูตร

การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม เรื่องระบำชกพระ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ได้แก่ 1.ผลการวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ 2.ผลการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรจากผู้ที่เกี่ยวข้อง 3. ผลศึกษาความต้องการของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เกี่ยวกับสาระการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลและรูปแบบของหลักสูตร 4. ศึกษาข้อมูลการเกี่ยวกับสาระของประเพณีชกพระ และ 5. ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร โดยแบ่งเป็น 3 ขั้นตอน คือ 1. การพัฒนาหลักสูตรฉบับร่าง 2. ตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรแล้วนำหลักสูตรไปทดลองใช้ (Try Out) เพื่อตรวจสอบ ก่อนนำไปทดลองใช้ 3. การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรผลปรากฏดังนี้

ผลการพัฒนาหลักสูตรฉบับร่าง

ผู้วิจัยได้นำผลการสังเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน การศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งคำแนะนำจากอาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ และผู้เชี่ยวชาญนำมาพัฒนาโครงสร้างหลักสูตร ประกอบด้วยแนวคิด หลักการ จุดมุ่งหมายของหลักสูตร คุณสมบัติของผู้เรียน ผลการเรียนรู้ คำอธิบายรายวิชา โครงสร้างรายวิชา กิจกรรมการเรียนการสอน การสื่อและแหล่งเรียนรู้ และ การวัดและประเมินผล ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

แนวคิด

หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม เรื่องระบำชกพระ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครเป็นสาระมวลความรู้และการจัดให้ฝึกประสบการณ์ตามสภาพความต้องการและความสนใจของนักเรียน โดยสอดคล้องกับจุดเน้นของชุมชนและท้องถิ่น โดยมีองค์ประกอบของหลักสูตรดังนี้ แนวคิด หลักการ จุดหมาย ผลการเรียนรู้ คำอธิบายรายวิชา โครงสร้างหลักสูตร ขอบข่ายสาระการเรียนรู้ เวลาเรียน แนวการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการปฏิบัติ สื่อการเรียนรู้ การวัดและการประเมินผล หน่วยการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้ เพื่อมุ่งพัฒนาความสามารถทักษะในการปฏิบัติการแสดงนาฏศิลป์ โดยให้นักเรียนค้นคว้าหาความรู้จากแหล่ง

เรียนรู้ในชุมชน มุ่งมั่นในการทำงาน มีเจตคติทางด้านนาฏศิลป์ เห็นคุณค่าในตนเอง ผู้อื่น และสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

หลักการ

การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม เรื่องระบำชักรพระ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครเพื่อการจัดการศึกษาเป็นไปตามหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สถานศึกษาจึงพัฒนาหลักสูตรสอดคล้องกับความต้องการ ความสนใจของนักเรียน จุดเน้นของชุมชนและท้องถิ่น กำหนดหลักการของหลักสูตรรายวิชา เพิ่มเติม เรื่องระบำชักรพระ ไว้ดังนี้

1. เป็นหลักสูตรที่เน้นด้านการปฏิบัติการแสดงนาฏศิลป์ควบคู่กับการศึกษาประเพณีใน ชุมชน
2. เป็นหลักสูตรที่ผสมผสานความรู้ ทักษะกระบวนการสมรรถนะสำคัญ และคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
3. ให้นักเรียนจากโรงเรียน ครอบครัวและชุมชนส่งเสริมในการจัดการศึกษา
4. จัดการเรียนรู้แบบเน้นการปฏิบัติ
5. ส่งเสริมให้นักเรียนพัฒนาและเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง โดยมุ่งเน้นนักเรียนเป็น สำคัญ บนพื้นฐานความเชื่อว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ
6. ส่งเสริมการเรียนรู้เกี่ยวกับประเพณีและศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น

จุดมุ่งหมาย

หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม เรื่องระบำชักรพระ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของ โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครมุ่งพัฒนานักเรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา มีศักยภาพในการศึกษาหาความรู้ มีสมรรถนะสำคัญ มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์และ สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข โดยเน้นนักเรียนให้ได้รับการพัฒนาตนเองได้ เต็มศักยภาพ ดังนี้

1. เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจในประเพณี ศิลปวัฒนธรรม และนาฏศิลป์ผ่านการแสดงระบำชักรพระฯ
2. เพื่อพัฒนาความสามารถในการปฏิบัติการแสดงนาฏศิลป์

3. เพื่อพัฒนากระบวนการคิด ผ่านการถ่ายทอดในการแสดงนาฏศิลป์ รวมทั้งส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เจตคติ และปลูกฝังให้เป็นผู้ใฝ่ในการแสดงนาฏศิลป์

4. เพื่อให้มีความตระหนักถึงคุณค่าในตนเอง ผู้อื่น และสามารถนำความรู้และความสามารถในการปฏิบัติไปประยุกต์ใช้ได้

คุณสมบัติผู้เรียน

เพื่อเป็นความสอดคล้องตามแนวทางของแนวคิดหลักการและจุดมุ่งหมายของหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม เรื่องระบำชักพระ จึงกำหนดคุณสมบัติของผู้เรียนไว้ดังนี้

1. เน้นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
2. มีความรู้ความสามารถในการแสดงนาฏศิลป์
3. มีความรู้เรื่องนาฏยศัพท์และภาษาท่าในนาฏศิลป์ไทย
4. มีความพร้อมและความต้องการที่จะเรียนรู้นาฏศิลป์ไทยเพื่อการสืบทอดเอกลักษณ์และ

ความเป็นไทย

คำอธิบายรายวิชาเพิ่มเติม

ศึกษา สืบค้น เก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ อธิบาย ความเป็นมาของประเพณีชักพระ ขั้นตอนของประเพณีชักพระ กระทบทำพายเรือ และรูปแบบการแปรแถวด้วยการสอนที่เน้นการปฏิบัติ โดยมีกระบวนการจัดการเรียนรู้ 4 ขั้นตอน คือ ขั้นให้ความรู้ ความเข้าใจ ขั้นสาธิต ขั้นปฏิบัติ ขั้นปรับปรุงและประยุกต์ใช้ นำเสนอการถ่ายทอดผลงานต่อผู้อื่นและชุมชนเพื่อให้เกิดความภาคภูมิใจในการปฏิบัติการแสดงนาฏศิลป์ ปลูกจิตสำนึกในความเป็นไทย มีความคิดเห็นที่ดี เห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

ผลการเรียนรู้

ผลการเรียนรู้ในหลักสูตรนี้ประกอบไปด้วย 3 ด้าน

- 1.ด้านพุทธิพิสัย(ร้อยละ20)
  - 1.1 มีความรู้เรื่องประเพณีชักพระ
  - 1.2 มีความรู้ขั้นตอนของประเพณีชักพระ
  - 1.3 มีความเข้าใจเกี่ยวกับและกระทบทำพายเรือ
  - 1.4 อภิปรายรูปแบบการแปรแถว

2.ด้านทักษะพิสัย(ร้อยละ75)

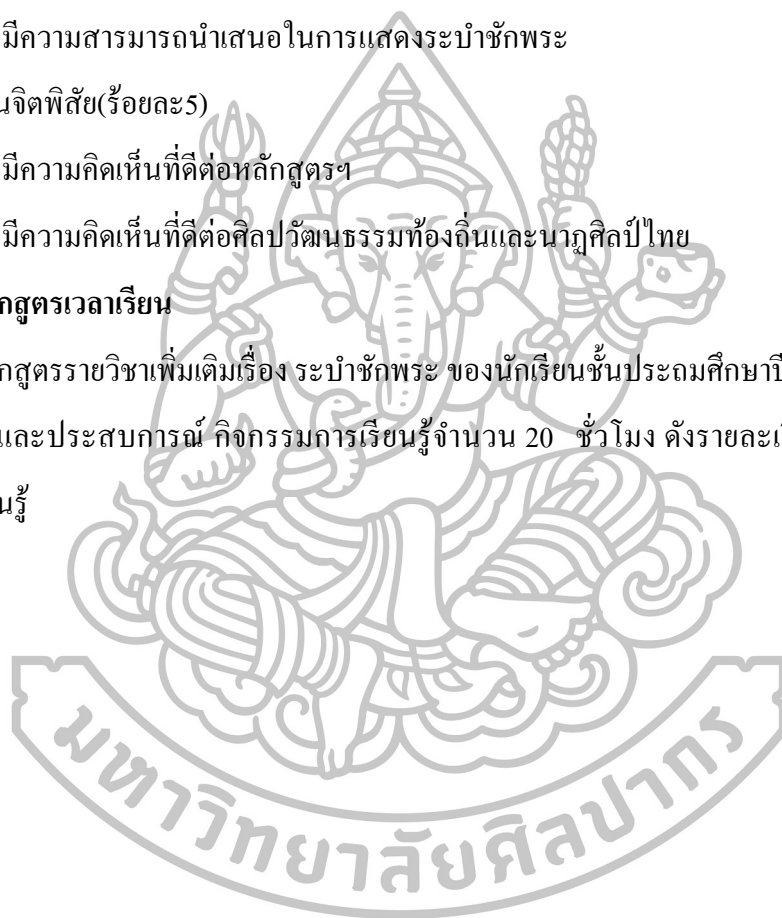
- 2.1 มีความสามารถปฏิบัติกระบวนการทำพายุเรือที่ใช้ในระบำชักพระ
- 2.2 มีความสามารถปฏิบัติทำนาฏยศัพท์ และภาษาท่า
- 2.3 มีความสามารถปฏิบัติทำรำระบำชักพระ
- 2.4 มีความสามารถในการสืบค้นข้อมูลรวบรวมจากแหล่งเรียนรู้ภายในวัดนางชี
- 2.5 มีความสามารถนำเสนอในการแสดงระบำชักพระ

3.ด้านจิตพิสัย(ร้อยละ5)

- 3.1 มีความคิดเห็นที่ดีต่อหลักสูตรฯ
- 3.2 มีความคิดเห็นที่ดีต่อศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นและนาฏศิลป์ไทย

โครงสร้างหลักสูตรเวลาเรียน

หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมเรื่อง ระบำชักพระ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ได้จัดมว
สาระความรู้ และประสบการณ์ กิจกรรมการเรียนรู้จำนวน 20 ชั่วโมง ดังรายละเอียดโครงสร้าง
หน่วยการเรียนรู้

ตารางที่ 16 โครงสร้างหน่วยการเรียนรู้รายวิชาเพิ่มเติม เรื่อง ระบายสีพระชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

หน่วยการเรียนรู้	ผลการเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)	คะแนน	สัดส่วนของพิสัย
1. ย้อนรอยประเพณีชักพระวัดนางชี	1. มีความรู้เข้าใจเกี่ยวกับประเพณีชักพระ 2. แสดงขั้นตอนของประเพณีชักพระ 3. สืบค้นและรวบรวมข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ “วัดนางชี”	ประวัติความเป็นมาและขั้นตอนของประเพณีชักพระ การสืบค้นจากแหล่งเรียนรู้ในชุมชน	2	10	พุทธิพิสัย ร้อยละ 2.5 ทักษะพิสัย ร้อยละ 5 จิตพิสัย
2. วิถีกระบวนการทำพาย	1. มีความรู้เข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการทำพายเรือ 2. มีความสามารถปฏิบัติกระบวนการทำพายเรือที่ใช้ในระบำ ชักพระ	กระบวนการในการทำพายเรือและ การปฏิบัติกระบวนการทำพายเรือที่ใช้ในระบำชักพระ	1	5	พุทธิพิสัย ร้อยละ 2.5 ทักษะพิสัย ร้อยละ 5 จิตพิสัย
3. ช่างกรายลีลาระบำ	1. มีความสามารถปฏิบัตินาฏยศัพท์และภาษาท่า 2. มีความสามารถปฏิบัติทำรำระบำชักพระ	แสดงท่านาฏยศัพท์และภาษาท่าที่ใช้ในระบำชักพระ และสามารถปฏิบัติทำรำระบำชักพระ	13	65	พุทธิพิสัย ร้อยละ 2.5 ทักษะพิสัย ร้อยละ 25 จิตพิสัย
4. ร่ายรำจัดแปรแถว	1. อธิบายรูปแบบของการแปรแถว 2. ปฏิบัติการแปรแถวของระบำชักพระ	ลักษณะแถวที่ใช้ในระบำชักพระ การตั้งขุ่มในระบำชักพระ สามารถแสดงท่ารำพร้อมกับการแปรแถว	3	15	พุทธิพิสัย ร้อยละ 2.5 ทักษะพิสัย ร้อยละ 15 จิตพิสัย
5. นำเสนอผ่านผู้ชม	นำเสนอการแสดง ระบำชักพระ	การจัดการแสดงและนำเสนอผลงาน	1	5	พุทธิพิสัย ร้อยละ 10 ทักษะพิสัย ร้อยละ 25 จิตพิสัย ร้อยละ 5
		รวม	20	100	

ขอบข่ายสาระการเรียนรู้

หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมเรื่อง ระบายสีพระ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีเนื้อหา สาระการเรียนรู้ของหลักสูตร ดังต่อไปนี้

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 ย้อนรอยประเพณีชักพระวัดนางชี

1. ประวัติความเป็นมาของวัดนางชี
2. ประวัติความเป็นมาของประเพณีชักพระ
3. ประวัติความเป็นมาของประเพณีชักพระวัดนางชี
4. ขั้นตอนของประเพณีชักพระวัดนางชี

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 วิธีกระบวนการทำพาย

1. กระบวนการทำพายเรือที่ใช้ประกอบในพิธีชักพระ
2. การปฏิบัติทำพายเรือที่ใช้ประกอบในพิธีชักพระ

หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 ่างกรายลีลาระบำ

1. การปฏิบัติทำนาฏยศัพท์
2. การปฏิบัติภาษาท่า
3. การปฏิบัติทำระบำชักพระ

หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 ร่ายรำจัดแปรแถว

1. รูปแบบแถวที่ใช้ในการแสดงนาฏศิลป์
2. ปฏิบัติการแปรแถว ของระบำชักพระ

หน่วยการเรียนรู้ที่ 5 แน่นแนวเสนองานผ่านผู้ชม

- นำเสนองานแสดง ระบายสีพระ

รูปแบบการจัดการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้เรื่องระบาชักพระใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการปฏิบัติ (Skills Performance) โดยผู้วิจัยได้กำหนดรูปแบบในการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรซึ่งมีองค์ประกอบการสอน 4 องค์ประกอบดังนี้

1. การให้ความรู้ ความเข้าใจ (The Cognition Phase) คือ ขั้นตอนที่บอกถึงความรู้และทักษะ การให้ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับเรื่องที่จะเรียน เพื่อสร้างความสนใจรวมทั้งชี้แจงต่อกระบวนการเรียนให้กับนักเรียน ขั้นความรู้ี้ควรกระทำในช่วงเวลาสั้นๆ

2. ขั้นสาธิต (The Demonstration Phase) คือ การให้ผู้เรียนได้เห็นทักษะหรือการกระทำที่ต้องการให้ผู้เรียนได้ทำในภาพรวมเป็นลำดับขั้นตอน โดยครูผู้สอนเป็นผู้สาธิตแสดงให้เห็นตัวอย่าง พร้อมกับอธิบายทักษะต่างๆ

3. ขั้นปฏิบัติ (The Associative Phase) คือ การให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติตามวิธีที่ครูได้สาธิต ในขั้นตอนนี้ครูจะต้องคอยสังเกตช่วยเหลือ และแนะนำวิธีที่ถูกต้องให้

4. ขั้นปรับปรุงและประยุกต์ใช้ (The Adaptation Phase) คือ ขั้นตอนที่ช่วยเหลือให้ผู้เรียนปรับปรุงทักษะหรือการปฏิบัติให้ดีขึ้น และประยุกต์ใช้ทักษะที่ได้รับ

รูปแบบการจัดการเรียนรู้ภาคทฤษฎีครูผู้สอนจะทำหน้าที่บรรยายเนื้อหาประกอบสื่อการสอนร่วมกับการทำกิจกรรมการซักถามสนทนาโต้ตอบกันระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนเพื่อให้เกิดการอภิปรายขยายความเข้าใจ

รูปแบบการจัดการเรียนรู้ภาคปฏิบัติครูผู้สอนจะทำหน้าที่เป็นผู้แนะนำสาธิตการปฏิบัติในแต่ละขั้นตอนให้ผู้เรียนเข้าใจพร้อมทั้งแนะนำดูแลให้ผู้เรียนปฏิบัติตามการสาธิตจนผู้เรียนเกิดแนวทางปฏิบัติและมีการปรับปรุงพัฒนาผลการปฏิบัติให้มีประสิทธิภาพและความถูกต้องตามขั้นตอนสุดท้ายผู้เรียนจะปฏิบัติการแสดงผลงานการปฏิบัติเพื่อการประเมินความสามารถภาคปฏิบัติต่อไป

การวัดและการประเมินผล

การวัดและการประเมินผล เป็นกระบวนการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โดยใช้ผลการประเมิน แสดงพัฒนาการความก้าวหน้า และความสำเร็จทางการเรียนของผู้เรียน

ในการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนให้ประสบความสำเร็จนั้น ผู้เรียนต้องได้รับการพัฒนา และการประเมินตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรเพื่อให้บรรลุผลการเรียนรู้ สะท้อนสมรรถนะสำคัญ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ซึ่งเป็นเป้าหมายหลักในการวัดและการประเมินผลการเรียนรู้

โดยแบ่งการประเมินออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

1. การประเมินก่อนการจัดกิจกรรม โดยใช้แบบทดสอบก่อนเรียน
2. การประเมินระหว่างการจัดกิจกรรม โดยใช้ใบกิจกรรม แบบประเมินความสามารถในการปฏิบัติทำรำเพลงระบำซึกพระและการสังเกตพฤติกรรม
3. การประเมินหลังการจัดกิจกรรม โดยใช้แบบทดสอบหลังเรียน

สื่อและแหล่งเรียนรู้

ผู้วิจัยได้กำหนดสื่อการเรียนรู้ ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วย

1. หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม เรื่องระบำซึกพระ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร
2. ใบความรู้
  - 2.1 ใบความรู้เรื่อง ประวัติและความเป็นมาของวัดนางชี ประวัติพระบรมสารีริกธาตุ และประวัติประเพณีซึกพระ
  - 2.2 ใบความรู้เรื่อง เรือที่ใช้ในขบวนแห่ และกระบวนการทำพายเรือ
  - 2.3 ใบความรู้เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาท่า
  - 2.4 ใบความรู้เรื่อง การแปรแถว
3. ใบกิจกรรม
  - 3.1 ใบกิจกรรมเรื่อง ประเพณีซึกพระวัดนางชีและขั้นตอนของประเพณีซึกพระ
  3. ใบกิจกรรมเรื่อง สืบหาแหล่งข้อมูลวัดนางชี

- 3.2 ใบกิจกรรมเรื่อง เรือที่ใช้ในขบวนแห่ และกระบวนท่าพายเรือ
- 3.3. ใบกิจกรรมเรื่อง แผนผังการแปรแถว
4. สื่อ/โปรแกรมอิเล็กทรอนิกส์และมัลติมีเดีย
  - 4.1 วิดิทัศน์นาฏยศัพท์และภาษาท่า
  - 4.2 แอบบันทิกเสียง เพลงระบำชักพระ
5. แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น
  - 5.1 วัดนางชี
  - 5.2 พิพิธภัณฑสถานเรือเล็ก
6. ห้องเรียนนาฏศิลป์

ผลการปรับปรุงหลักสูตรฉบับร่าง

จากการตรวจสอบหลักสูตรฉบับร่าง โดยอาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์และการตรวจสอบความสอดคล้องของหลักสูตร โดยผู้เชี่ยวชาญผู้วิจัยได้นำข้อเสนอแนะของอาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญมาสังเคราะห์และนำข้อมูลมาใช้ในการปรับปรุงหลักสูตรฉบับร่างก่อนนำหลักสูตรไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดขุนจันทร์ ทั้งนี้มีประเด็นการปรับปรุงแก้ไขดังนี้

1. ปรับองค์ประกอบของหลักสูตรด้านภาษาควรปรับภาษาให้กระชับชัดเจน เพื่อสร้างความสนใจและกระตุ้นผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง ปรับปรุงเกี่ยวกับภาพประกอบควรมีให้หลากหลายเพื่อสร้างจุดดึงดูดและความสนใจของนักเรียนเพื่อให้เกิดความเข้าใจง่ายขึ้น
2. ปรับวิธีการวัดและประเมินผลปรับปรุงเกณฑ์การประเมินและสัดส่วนของคะแนน
3. ปรับแผนการจัดการเรียนรู้ด้านการใช้ภาษาปรับให้ผู้อ่านเข้าใจตรงกันได้ง่ายขึ้น และแก้คำผิดส่วนกิจกรรมการเรียนรู้ในแผนการจัดการเรียนรู้ ปรับปรุงให้มีกิจกรรมที่หลากหลาย

จากผลการประเมินหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม เรื่องระบำชักพระ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร ฉบับร่างก่อนนำหลักสูตรไปทดลองใช้ โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน โดยการตรวจสอบด้วยค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ประเด็นต่างๆตามแบบประเมินค่าความสอดคล้องพบว่าผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าทุกประเด็นมีความสอดคล้องค่าดัชนีความสอดคล้องของหลักสูตร (IOC) มีค่าเท่ากับ 1.00 มีการปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมตาม

ข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญในด้านองค์ประกอบของหลักสูตรปรับวิธีการวัดและประเมินผลด้านความสามารถภาคปฏิบัติรับด้านภาษาในแผนการจัดการเรียนรู้ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม เรื่องระบำชักรพระ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ฉบับร่างมีความเหมาะสมในการนำไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดขุนจันทร์

ขั้นตอนที่ 3 ผลการทดลองใช้หลักสูตร

ผลการทดลองใช้หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมเรื่องระบำชักรพระ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 26 คนในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 ระหว่างวันที่ 3 พฤศจิกายน ถึงวันที่ 9 มีนาคม 2558 โดยผู้วิจัยซึ่งเป็นครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้มีการบันทึกหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และสอบถามความคิดเห็นต่อหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม เรื่องระบำชักรพระ พบว่า ผลการทดลองใช้หลักสูตรมีรายละเอียดดังนี้

ก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้

ก่อนการทดลองใช้หลักสูตรผู้วิจัยได้ชี้แจงทำความเข้าใจกับนักเรียน เกี่ยวกับจุดประสงค์ของการจัดการเรียนรู้รูปแบบการจัดการเรียนรู้การดำเนินการทดลองใช้หลักสูตรและแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักสูตร

ผู้วิจัยจัดการเรียนรู้ตามหน่วยการเรียนรู้ ที่ 1 - 5 ด้วยแผนการจัดการเรียนรู้จำนวน 5 แผน มีรายละเอียดดังนี้

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 ย้อนรอยประเพณีชักรพระวัดนางชี ใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ โดยครูเป็นผู้สอนจะทำหน้าที่บรรยายเกี่ยวกับประเพณีชักรพระวัดนางชีและให้นักเรียนได้ศึกษาจากแหล่งเรียนรู้ เพื่อให้ให้นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับประเพณีชักรพระวัดนางชี ผลการจัดกิจกรรม พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับประเพณีชักรพระวัดนางชี ซึ่งได้รับการทำไปงาน

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 วิธีกระบวนท่าพาย ใช้รูปแบบการสอนที่เน้นการปฏิบัติ 4 ขั้นตอน นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับกระบวนท่าที่ใช้ในการพายเรือในลักษณะต่างๆ ผลการจัดกิจกรรมพบว่า

นักเรียนสามารถบอกชื่อท่าที่ใช้ในการพายเรือ และปฏิบัติท่าพายเรือที่ใช้ในประเพณีชักพระ ซึ่งนักเรียนส่วนใหญ่มีความตั้งใจในการปฏิบัติเกี่ยวกับกระบวนการพายเรือ

หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 ย่างกรายลีลาใช้รูปแบบการสอนที่เน้นการปฏิบัติ 4 ขั้นตอน นักเรียนปฏิบัตินาฏยศัพท์ภาษาท่านาฏศิลป์ และปฏิบัติท่ารำระบำชักพระ ผลจากการทำกิจกรรม นักเรียนส่วนใหญ่ให้ความสนใจและตั้งใจในการฝึกซ้อมการปฏิบัตินาฏยศัพท์ ภาษาท่า และปฏิบัติท่ารำระบำชักพระ

หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 ร่ายรำจัดแปรแถวมีการให้นักเรียนได้มีการแสดงความสามารถในการจัดรูปแบบแถวในลักษณะต่างๆ โดยครูผู้สอน ใช้รูปแบบการสอนที่เน้นการปฏิบัติ 4 ขั้นตอน ผลจากการทำกิจกรรมพบว่า นักเรียนสามารถแปรแถวในรูปแบบต่างๆ ได้

หน่วยการเรียนรู้ที่ 5 แน่นแนวเสนองานผ่านผู้ชมให้นักเรียนนำเสนอผลงานการปฏิบัติท่ารำระบำชักพระ ผลจากการทำกิจกรรมพบว่า นักเรียนสามารถปฏิบัติระบำชักพระ

ในการจัดการเรียนรู้ทุกแผน ครูผู้สอนได้ร่วมแสดงความคิดเห็นในการเรียนรู้ การใช้คำถาม การศึกษาแหล่งการเรียนรู้ และการฝึกทักษะการปฏิบัติท่ารำระบำชักพระ ประเมินความสามารถในการปฏิบัติท่ารำระบำชักพระ นอกจากนั้นยังสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม เรื่องระบำชักพระ ของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เกี่ยวกับ เนื้อหาสาระ กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนรู้ บรรยากาศการเรียนรู้อะไรและประโยชน์ที่ได้รับ หลังการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรพบว่านักเรียนให้ความสนใจและนำข้อมูลย้อนกลับที่ได้รับมาพัฒนาตนเองในกิจกรรมต่อไป

ขั้นตอนที่ 4 ผลการประเมินและปรับปรุงหลักสูตร

ผลการประเมินหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมเรื่องระบำซึกพระ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครโดยทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดขุนจันทร์ มีผู้วิจัย ซึ่งเป็นครูผู้สอน และนักเรียนร่วมประเมินหลักสูตรมีการประเมิน 3 ระยะ ดังนี้ ระยะที่ 1 คือ ก่อนการใช้หลักสูตร โดยประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนจากการทำแบบทดสอบก่อนเรียน ระยะที่ 2 คือ การประเมินระหว่างการใช้หลักสูตร โดยการประเมินจากความสามารถในการปฏิบัติทำระบำซึกพระ คะแนนจากชิ้นงาน คะแนนจากแบบทดสอบ ระยะที่ 3 คือ การประเมินหลังการใช้หลักสูตร โดยประเมินผลนักเรียน 3 ด้าน คือ 1) ผลการเรียนรู้เรื่อง การปฏิบัติทำระบำซึกพระ 2) เพื่อประเมินความสามารถในการปฏิบัติทำรำ และ 3) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อหลักสูตร โดยมีผลการประเมินดังนี้

ผลการประเมินก่อนการใช้หลักสูตร

จากการประเมินผลการเรียนรู้ก่อนการใช้หลักสูตร ผู้วิจัยได้ดำเนินการประเมินการเรียนรู้เรื่อง ระบำซึกพระ โดยใช้แบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ (ก่อนเรียน – หลังเรียน) จำนวน 1 ชุด แบบปรนัย 20 ข้อ รวม 20 คะแนน ผู้วิจัยได้รวบรวมคะแนนสอบก่อนการใช้หลักสูตร เปรียบเทียบกับหลังการใช้หลักสูตร สรุปได้ดังรายละเอียดในตารางที่ 19 ผลเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของผลการเรียนรู้เรื่องการปฏิบัติทำระบำซึกพระ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ด้วย t-test แบบ Dependent ตารางที่ 17 ผลเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของผลการเรียนรู้เรื่องการปฏิบัติทำระบำซึกพระ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

การใช้หลักสูตร	จำนวนนักเรียน (n)	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig.
ก่อนการใช้หลักสูตร	26	20	10.08	1.94	- 20.45	.00
หลังการใช้หลักสูตร	26	20	15.70	0.45		

จากตารางที่ พบว่า คะแนนเฉลี่ยผลการเรียนรู้เรื่องการปฏิบัติทำระบำซึกพระ ของนักเรียนก่อนการทดลองใช้หลักสูตรและหลังทดลองใช้หลักสูตร แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งยอมรับสมมติฐานทางการวิจัย โดยคะแนนเฉลี่ยผลการเรียนรู้หลังการทดลองใช้หลักสูตร ($\bar{X}$ = 15.70, S.D. = 0.45) สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยผลการเรียนรู้ก่อนการทดลองใช้หลักสูตร ($\bar{X}$ = 10.08, S.D. = 1.94)

ในการประเมินผลการเรียนรู้เรื่องระบำชักพระซึ่งได้ประเมินครอบคลุมตามผลการเรียนรู้และสาระการเรียนรู้แต่ละแผนการจัดการเรียนรู้เมื่อนำผลการเรียนรู้ของนักเรียนมาพิจารณาตามผลการเรียนรู้และสาระการเรียนรู้แต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ นักเรียนมีคะแนนดังรายละเอียดในตารางที่ 18 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของคะแนนจากการประเมินผลการเรียนรู้เรื่องระบำชักพระ

ตารางที่ 18 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของคะแนนจากการประเมินผลการเรียนรู้เรื่องระบำชักพระ

ผลการเรียนรู้	n	คะแนนเต็ม	($\bar{X}$)	S.D.	ลำดับที่
หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 ย้อนรอยประเพณีชักพระวัดนางชี 1. เข้าใจเกี่ยวกับประเพณีชักพระ 2. ขั้นตอนของประเพณีชักพระ 3. สืบค้นและรวบรวมข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ “ วัดนางชี ”	26	8	5.96	0.52	4
หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 วิธีกระบวนทำพาย 4. เข้าใจเกี่ยวกับกระบวนทำพายเรือ 5. ปฏิบัติกระบวนทำพายเรือที่ใช้ในระบำชักพระ	26	2	1.92	0.27	1
หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 รางรายลีลาทำรำ 6. ปฏิบัตินาฏยศัพท์และภาษาท่า 7. ปฏิบัติท่ารำระบำชักพระ	26	3	2.38	0.50	3

ตารางที่ 18 แสดงค่าเฉลี่ย $\bar{X}$ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D.) ของคะแนนจากการประเมินผล การเรียนรู้เรื่องระบำชักพระ (ต่อ)

ผลการเรียนรู้	n	คะแนนเต็ม	($\bar{X}$)	S.D.	ลำดับที่
หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 รัยรำจัดแปร แถว					
8. อธิบายรูปแบบของการแปรแถว	26	4	3.15	0.67	5
9. ปฏิบัติการแปรแถวของระบำชักพระ					
หน่วยการเรียนรู้ที่ 5 แนวแน่เสนอ งานผ่านผู้ชม					
10. นำเสนอการแสดง ระบำชักพระ	26	3	2.27	0.45	2
		20	15.70	0.45	

จากตารางที่ 18 พบว่า คะแนนผลการเรียนรู้เรื่องระบำชักพระ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 4 เมื่อแยกตามผลการเรียนรู้ นักเรียนมีคะแนนในผลการเรียนรู้ในหน่วยที่ 2 วิธีกระบวนท่าพายเป็นลำดับที่ 1 ($\bar{X} = 1.92$ S.D. = 0.27) รองลงมาลำดับที่ 2 คือ ผลการเรียนรู้ในหน่วยที่ 5 แนวแน่เสนอผลงาน ($\bar{X} = 2.72$ S.D. = 0.45) รองลงมาลำดับที่ 3 คือ ผลการเรียนรู้ในหน่วยที่ 3 ่างกรายลีลาระบำ ($\bar{X} = 2.72$ S.D. = 0.45) รองลงมาลำดับที่ 4 คือ ผลการเรียนรู้ในหน่วยที่ 1 ย้อนรอยประเพณีชักพระวัดนางชี ($\bar{X} = 2.72$ S.D. = 0.45) และลำดับสุดท้าย คือ ผลการเรียนรู้ในหน่วยที่ 4 รัยรำจัดแปรแถว ($\bar{X} = 2.72$ S.D. = 0.45)

ผลการประเมินระหว่างการใช้หลักสูตร

จากการทดลองใช้หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมเรื่องระบำชักพระ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครจัดการเรียนรู้ ตามหน่วยการเรียนรู้ที่ 1 – 5 ใช้เวลา 20 ชั่วโมง โดยผู้วิจัยเป็นผู้จัดการเรียนรู้ มีการประเมินผลระหว่างการทำหลักสูตรไปใช้ โดยสังเกตพฤติกรรม ประเมินความสามารถในการปฏิบัติทำระบำชักพระและทำกิจกรรมท้ายหน่วยการเรียนรู้ วิเคราะห์คะแนนค่าเฉลี่ยร้อยละและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ได้บันทึกผลหลังการสอนทุกครั้ง เพื่อนำมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสมกับนักเรียนในการจัดการ

เรียนรู้ พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีความตั้งใจ รับผิดชอบและอดทนต่อการปฏิบัติทำรำ ส่วนการประเมินความสามารถในการปฏิบัติทำรำระบำซึกพระ ประเมินตามขั้นตอนการปฏิบัติทำรำระบำซึกพระ โดยใช้แบบประเมินความสามารถในการปฏิบัติทำรำระบำซึกพระ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

ผู้วิจัยได้ประเมินความสามารถในการปฏิบัติทำรำ ซึ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลการประเมินความสามารถในการปฏิบัติทำรำเพลงระบำซึกพระ มีผลประเมินดังตารางที่ 19 แสดงผลการประเมินความสามารถในการปฏิบัติทำรำเพลงระบำซึกพระ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ตารางที่ 19 แสดงผลการประเมินความสามารถในการปฏิบัติทำรำเพลงระบำซึกพระ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

ที่	รายการประเมิน	คะแนนเต็ม	คะแนนที่ได้	ลำดับคะแนน (เต็ม 10)	ลำดับที่
1	ด้านความถูกต้องของท่านนฏยศัพท์และภาษาท่า	40	27.08	6.77	6
2	ด้านความพร้อมและความสวยงามของท่านนฏยศัพท์และภาษาท่า	10	8.00	8.00	4
3	ด้านความถูกต้องของกระบวนท่าพาย	10	9.17	9.17	3
4	ด้านความพร้อมและความสวยงามของกระบวนท่าพาย	10	9.38	9.38	2
5	ด้านความถูกต้องของการแปรแถว	10	8.00	8.00	4
6	ด้านความพร้อมและความสวยงามการแปรแถว	10	6.92	6.92	5
7	ด้านสื่อความหมายและเล่าเรื่อง	10	10.00	10.00	1
	รวม	100	79.00	ระดับดี	

จากตารางที่ 19 แสดงผลการประเมินความสามารถในการปฏิบัติทำรำเพลงระบำซึกพระ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่า ความสามารถในการปฏิบัติทำรำระบำซึกพระ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในภาพรวมมีระดับความสามารถอยู่ในระดับดีเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า นักเรียนมีความสามารถด้านการสื่อความและเล่าเรื่องคิดเป็นคะแนนเต็มสิบเท่ากับ 10.00

รองลงมา คือด้านความพร้อมและความสวยงามของกระบวนท่าพายคิดเป็นคะแนนเต็มสิบเท่ากับ 9.38 ด้านความถูกต้องของกระบวนท่าพายคิดเป็นคะแนนเต็มสิบเท่ากับ 9.17 ด้านความพร้อมและความสวยงามของนาฏยศัพท์และภาษาท่าคิดเป็นคะแนนเต็มสิบเท่ากับ 9.23 ด้านความพร้อมและความสวยงามของนาฏยศัพท์และภาษาท่าด้านความถูกต้องของการแปรแถวคิดเป็นคะแนนเต็มสิบเท่ากับ 8.00 ด้านความพร้อมและความสวยงามการแปรแถวคิดเป็นคะแนนเต็มสิบเท่ากับ 6.92 และด้านความถูกต้องของท่านาฏยศัพท์และภาษาท่าคิดเป็นคะแนนเต็มสิบเท่ากับ 6.77 ตามลำดับ

ผลการสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม เรื่อง ระเบียบชำระ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

การสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อ หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม เรื่อง ระเบียบชำระ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลการสอบถามมีผลดังรายละเอียดในตารางที่ 20

ตารางที่ 20 ผลการสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมเรื่องระเบียบชำระ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น	ลำดับที่
ด้านเนื้อหาสาระ				
1. เนื้อหาครอบคลุม เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน	4.73	0.45	มากที่สุด	2
2. เนื้อหาที่มีความน่าสนใจเหมาะกับท้องถิ่น	5.00	0.00	มากที่สุด	1
3. นักเรียนสามารถนำความรู้จากเนื้อหาไปใช้ในการชีวิตประจำวันได้	4.00	0.80	มาก	3
รวม	4.57	0.35	มากที่สุด	4

ตารางที่ 20 ผลการสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมเรื่องระบำ
 ชักพระ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร
 (ต่อ)

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น	ลำดับที่
ด้านการจัดการเรียนการสอน				
4. กิจกรรมการเรียนการสอนเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้ตามถนัด ความสนใจและศักยภาพของตนเอง	4.92	0.27	มากที่สุด	2
5. ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน	5.00	0.00	มากที่สุด	1
6. ครูสร้างความสนใจ จนทำให้นักเรียนอยากเรียนรู้ด้วยตนเอง	4.62	0.70	มากที่สุด	3
7. กิจกรรมการเรียนการสอนช่วยส่งเสริมการทำงานอย่างเป็นระบบ	3.77	0.65	มาก	4
8. กิจกรรมการเรียนการสอนส่งเสริมความรู้ทักษะการปฏิบัติ และเจตคติทางนาฏศิลป์ของผู้เรียน	5.00	0.00	มากที่สุด	1
รวม	4.66	0.19	มากที่สุด	3
ด้านสื่อการเรียนรู้				
9. ใช้สถานที่ใช้ท้องถิ่นเป็นแหล่งเรียนรู้	4.23	0.43	มาก	2
10. สื่อการเรียนรู้น่าสนใจและกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้	4.27	0.45	มาก	1
11. มีสื่อการเรียนรู้ที่หลากหลาย	4.19	0.74	มาก	3
รวม	4.23	0.40	มาก	5
ด้านการวัดและการประเมินผล				
12. ครูใช้การวัดผลด้วยการปฏิบัติ	5.00	0.00	มากที่สุด	1
13. ครูใช้วิธีประเมินผลหลากหลายวิธี	4.81	0.49	มากที่สุด	2
รวม	4.90	0.25	มากที่สุด	1

ตารางที่ 20 ผลการสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมเรื่องระบำ
ชักพระ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร
(ต่อ)

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น	ลำดับที่
ด้านบรรยากาศการเรียนรู้				
14. นักเรียนมีความสุข สนุกสนานในการเรียนรู้ มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อครูผู้สอน	5.00	0.00	มากที่สุด	1
15. นักเรียนมีอิสระในการเรียนรู้ ผ่อนคลายความเครียด	5.00	0.00	มากที่สุด	1
16. เปิดโอกาสให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน	4.66	0.63	มากที่สุด	2
รวม	4.88	0.21	มากที่สุด	2
ด้านประโยชน์ที่ได้รับ				
17. ส่งเสริมให้นักเรียนเล็งเห็นถึงประเพณีในท้องถิ่น	4.81	0.49	มากที่สุด	2
18. นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับนาฏศิลป์	5.00	0.00	มากที่สุด	1
19. นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปพัฒนาตนเองได้	4.19	0.74	มาก	4
20. ส่งเสริมให้นักเรียนรักและภูมิใจในท้องถิ่นของตนเอง	4.66	0.63	มากที่สุด	3
รวม	4.66	0.19	มากที่สุด	3
รวมผลการสอบถามความคิดเห็นทุกด้าน	4.65	0.20	มากที่สุด	

จากตารางที่ 20 ผลการสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมเรื่องระบำชักพระ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่าการสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม เรื่อง ระบำชักพระ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่าความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมเรื่อง ระบำชักพระ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในภาพรวม อยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด

($\bar{X} = 4.65$, S.D. =0.62) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นด้านการวัดและประเมินผลอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.90$, S.D. =0.25) รองลงมาคือด้านบรรยากาศการเรียนรู้อยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด ($\bar{X} = 4.88$, S.D. =0.21) ด้านการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด ($\bar{X} = 4.66$, S.D. =0.19) ด้านประโยชน์ที่ได้รับอยู่ในระดับเห็นด้วย มากที่สุด ($\bar{X} = 4.66$, S.D. =0.19) ด้านเนื้อหาสาระอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด ($\bar{X} = 4.57$, S.D. =0.35) และด้านสื่อการเรียนรู้อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\bar{X} = 4.23$, S.D. =0.40) ตามลำดับ

ผลการปรับปรุงหลักสูตร

การปรับปรุงหลักสูตรเป็นเรื่องที่จะต้องมีการดำเนินเป็นระยะๆ ทั้งนี้เพื่อให้ได้หลักสูตรที่ความเหมาะสม สอดคล้องสำหรับการนำไปใช้เพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชน สถานศึกษา ผู้เรียนอย่างแท้จริง การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมเรื่อง รัชบาชักพระ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ได้มีการประเมินก่อนนำไปทดลองใช้โดยผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านเนื้อหาการจัดการเรียนรู้ ด้านการวัดและการประเมินผล ด้านการสอนที่เน้นการปฏิบัติ และด้านการสอนนาฏศิลป์ โดยได้มีการปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ แต่เมื่อนำหลักสูตรไปทดลองใช้ พบว่า ยังมีประเด็นที่ควรปรับปรุงในด้านการจัดการเรียนรู้ และการประเมินความสามารถในการปฏิบัติทำรำ ควรแก้ไขภาษาเพื่อให้ผู้ประเมินอ่านแล้วมีความเข้าใจตรงกันมากขึ้น นอกจากนี้การฝึกซ้อมควรจัดเวลาเพื่อให้นักเรียนได้ฝึกซ้อมทำรำรัชบาชักพระ โดยการฝึกซ้อมนอกเวลาเรียน จึงจะประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรที่กำหนดไว้

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมเรื่องระบำชักพระ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development : R&D) มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมเรื่องระบำชักพระ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร มีขั้นตอนการดำเนินการ 4 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาหลักสูตร ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตร และขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลและการปรับปรุงหลักสูตร การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำข้อมูลการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งได้จากการวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ผลการศึกษาความต้องการของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เกี่ยวกับ สาระการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล ผลการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรจากบุคคลที่เกี่ยวข้อง สนทนากลุ่มกับผู้อำนวยการสถานศึกษา โรงเรียนวัดขุนจันทร์ ศึกษานิเทศก์ ครูผู้สอนนาฏศิลป์ หัวหน้าฝ่ายวิชาการ และผู้รู้ในท้องถิ่น ได้นำข้อมูลทั้งหมดที่รวบรวมได้มาสังเคราะห์และนำมาพัฒนาหลักสูตรฉบับร่าง ที่ประกอบด้วย แนวคิด หลักการ จุดมุ่งหมาย คุณสมบัติของผู้เรียน คำอธิบายรายวิชา ผลการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ โครงสร้างหลักสูตร/เวลาเรียน แนวการดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ตามหลักสูตร รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการปฏิบัติ สื่อและแหล่งการเรียนรู้ การวัดและการประเมินผล และแผนการจัดการเรียนรู้ แล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินตรวจสอบความสอดคล้องของหลักสูตรฉบับร่าง จากนั้นนำหลักสูตรไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดขุนจันทร์ จำนวน 26 คน แล้วประเมินผลเรียนรู้เรื่องการปฏิบัติทำระบำชักพระ ความสามารถในการปฏิบัติทำระบำชักพระ และความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมเรื่องระบำชักพระ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดขุนจันทร์ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1. เครื่องมือสำรวจข้อมูลพื้นฐาน ได้แก่ ประเด็นสนทนา แบบสอบถามความต้องการเกี่ยวกับหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมเรื่อง ระบำชักพระ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดขุนจันทร์ 2. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองหลักสูตร ได้แก่ หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมเรื่อง ระบำชักพระ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และแผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 5 แผน ซึ่งมีค่าดัชนี

ความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 แสดงว่าหลักสูตรเหมาะสมกับการนำไปทดลองใช้ และ 3. เครื่องมือที่ใช้ประเมินหลักสูตร ได้แก่ แบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ ซึ่งมีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 มีค่าความยากง่ายเท่ากับ 0.23 – 0.65 มีค่าอำนาจจำแนกเท่ากับ 0.27 – 0.73 และมีค่าความเชื่อมั่นของข้อสอบแบบปรนัยเท่ากับ 0.92 และสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตร ซึ่งมีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 ดำเนินการเก็บข้อมูลทุกขั้นตอนด้วยตนเอง วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ ค่าร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และ t-test Dependent

สรุปผลการวิจัย

จากการดำเนินตามขั้นตอนการวิจัยที่ได้นำเสนอ สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมเรื่อง ระเบียบราชพิธี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า นักเรียนและผู้เกี่ยวข้องต้องการให้พัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมเรื่อง ระเบียบราชพิธี ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีความคาดหวังให้นักเรียน ได้มีความรู้ในเรื่องประวัติความเป็นมาของ ประเพณีชักพระ ความรู้เรื่องนาฏยศัพท์ ภาษาท่า กระบวนท่าพายเรือ และการแปรแถว ซึ่งเป็น ประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์และเป็นประเพณีที่สำคัญของกรุงเทพมหานคร ทั้งนี้ในเรื่องประวัติความเป็นมา ความรู้เรื่องนาฏยศัพท์ ภาษาท่า การแปรแถว และความสามารถในการปฏิบัติท่าระบำชักพระ จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้และจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยให้นักเรียน ได้ศึกษาทั้งภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติ ศึกษาใบความรู้ แหล่งเรียนรู้ และประเมินผล

2. ผลการพัฒนาหลักสูตรเรื่อง หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมเรื่อง ระเบียบราชพิธี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมเรื่อง ระเบียบราชพิธี ประกอบด้วย แนวคิด หลักการ จุดมุ่งหมาย คุณสมบัติของผู้เรียน คำอธิบายรายวิชา ผลการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ โครงสร้างหลักสูตร/เวลาเรียน แนวการดำเนินการ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักสูตร รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการปฏิบัติ สื่อและแหล่งการเรียนรู้ การวัดและการประเมินผล และแผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 5 แผน ประกอบด้วยเนื้อหา ดังนี้ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 : ย้อนรอยประเพณีชักพระวัดนางชี แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 : วิธี กระบวนท่าพาย แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 : อย่างกรายลีลาระบำ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 : ร่ายรำ จัดแปรแถว และแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 : แน่นแน่นเสนองานผ่านผู้ชม หลักสูตรมีความเหมาะสม และสอดคล้อง

3. ผลการทดลองใช้หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมเรื่อง ระเบียบราชพิธี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร นำหลักสูตรไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดขุนจันทร์ จำนวน 26 คน โดยผู้วิจัยเป็นครูผู้สอน จัดการเรียนรู้ทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ การศึกษาจากแหล่งเรียนรู้ การสืบค้นข้อมูล การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การสอนโดยเน้นการฝึกปฏิบัติ กระบวนการจัดการเรียนรู้ 4 ขั้นตอน คือ 1. ขั้นให้ความรู้ ความเข้าใจ (The Cognition Phase) 2. ขั้นสาธิต (The Demonstration Phase) 3. ขั้นปฏิบัติ (The Associative Phase) และ 4. ขั้นปรับปรุงและประยุกต์ใช้ (The Adaptation Phase) โดยครูใช้สื่อที่หลากหลายเหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนรู้ ขณะทดลองใช้หลักสูตร พบว่า นักเรียนนักเรียนให้ความสนใจต่อการเรียนนาฏศิลป์ เรียนรู้เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของประเพณีชักพระ กระบวนท่าพายเรือและยังได้สืบค้นข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ สามารถปฏิบัติ นาฏยศัพท์ ภาษาท่า รูปแบบแถว และสามารถปฏิบัติทำระเบียบราชพิธี นอกจากนี้ยังพบว่า นักเรียนตั้งใจในการทำกิจกรรม โดยให้ความร่วมมืออย่างเต็มที่ มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นทุกกิจกรรม

4. ผลการประเมินหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมเรื่อง ระเบียบราชพิธี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า ผลการเรียนรู้ของนักเรียนเรื่อง ระเบียบราชพิธี ก่อนและหลังการใช้หลักสูตรแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีคะแนนเฉลี่ยหลังการใช้หลักสูตรสูงกว่าก่อนใช้หลักสูตร โดยมีคะแนนผลการเรียนรู้ ของหน่วยการจัดการเรียนรู้ที่ 2 : วิธีกระบวนท่าพาย สูงที่สุด นักเรียนมีความสามารถในการปฏิบัติทำระเบียบราชพิธี ภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก และจากการสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมเรื่อง ระเบียบราชพิธี ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ด้านที่นักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ด้านการวัดและการประเมินผล และต่ำที่สุดคือด้านสื่อการเรียนรู้

อภิปรายผล

จากการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม เรื่อง ระเบียบราชพิธี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร มีประเด็นที่นำมาอภิปราย ดังนี้

1. จากการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน พบว่า นักเรียนและผู้เกี่ยวข้องมีความต้องการให้พัฒนาหลักสูตรเรื่อง ระเบียบราชพิธี ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และคาดหวังให้ผู้เรียนมีความรู้ในเรื่องประวัติความเป็นมาของประเพณีชักพระ ความรู้เรื่องนาฏยศัพท์ ภาษาท่า กระบวนท่าพายเรือ และการแปรแถว ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การศึกษาเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาความเจริญก้าวหน้าของประเทศทั้งทางด้านสังคม การเมือง เศรษฐกิจ และสาธารณูปโภคที่สำคัญต่างๆ ปัจจุบันการวางรากฐานในการพัฒนาประเทศที่มุ่งยึดคนเป็นสำคัญ ให้รู้จักคิดเป็น สามารถนำ

ความรู้ที่ได้รับจากการศึกษาไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน และสามารถพึ่งตนเองได้อย่างเหมาะสมต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกในยุคโลกาภิวัตน์ มีความมั่นคงในการดำรงชีวิตครอบครัว เพื่อเสริมสร้างศักยภาพให้กับตนเองที่จะนำไปสู่ความเข้มแข็งของครอบครัว ชุมชน และสังคมไทย (สำนักคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 : 51) สอดคล้องกับ ชำรง บัวศรี (2542 : 164) กล่าวว่าจุดหมายของหลักสูตร หมายถึงการเปลี่ยนแปลงที่ต้องการให้เกิดแก่ผู้เรียน ต้องสอดคล้องกับอุดมการณ์และส่งเสริมค่านิยมของสังคมไทย เป็นต้น ดังนั้นจำเป็นต้องพัฒนาเยาวชนของชาติให้มีคุณภาพทั้งด้านความรู้ ความสามารถในการเชิงวิชาการและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในการอยู่ร่วมกับประชาคมโลก การศึกษาจึงเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนามนุษย์ให้เป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพ สอดคล้องกับ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช 2545 ระบุชัดเจนว่า จะมุ่งเน้นการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ควบคู่คุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำเนินชีวิตเพื่อสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ จริยา ศรีเพชร (2550 : 188) วิทยา คุ่มฉายา (2554 : 155) และ สุวิจักขณ์ อธิคมกุลชัย (2554 : 226) ที่พัฒนาหลักสูตรโดยมีผู้รู้ท้องถิ่นร่วมจัดการเรียนรู้ ทำให้การจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพ และในการจัดการเรียนรู้ และประเมินผลต้องการให้มีการฝึกปฏิบัติจริง และประเมินผลตามสภาพจริง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการเรียนรู้โดยการลงมือปฏิบัติจริงจะทำให้ให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี ในหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมเรื่องระบำซึกพระ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดขุนจันทร์ เป็นหลักสูตรที่เน้นทักษะปฏิบัติที่มุ่งสร้างประสบการณ์ทางด้านการปฏิบัติทำรำนากูศิลป์ไทย ผู้สอนจะต้องใช้วิธีการสอนและรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะปฏิบัติ สอดคล้องกับรูปแบบการจัดการเรียนการสอนของเดวิส (Davies 1971 : 50-56) แฮร์โรว์ (Harrow 1972 : 96-99) และซิมป์สัน (Simpson 1972) ที่มีรูปแบบคล้ายกันที่ว่าเป็นรูปแบบที่มุ่งช่วยพัฒนาความสามารถของผู้เรียนในด้านการปฏิบัติ การกระทำ หรือการแสดงออกต่าง ๆ ด้วยการฝึกฝน ให้ผู้เรียนสามารถทำทักษะย่อย ๆ เหล่านั้นได้ก่อนแล้วค่อยเชื่อมโยงต่อกันเป็นทักษะใหญ่ซึ่งหากได้รับการฝึกฝนที่ดีแล้ว จะเกิดความถูกต้อง ความคล่องแคล่ว ความเชี่ยวชาญชำนาญการและความคงทน ผลของพฤติกรรมหรือการกระทำสามารถสังเกตได้จากความรวดเร็ว ความแม่นยำความเร็วหรือความราบรื่นในการจัดการ อีกทั้งรูปแบบการจัดการเรียนรู้ดังกล่าวยังสามารถยืดหยุ่นผสมผสานวิธีการสอนได้หลากหลายกันเหมือนกับการสอนอื่น ๆ เพราะเหตุว่าไม่มีการสอนวิธีใดวิธีหนึ่งที่ดีที่สุด เพียงวิธีเดียว การสอนที่ดี คือ การสอนที่มีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับสถานการณ์ และต้องเหมาะสมกับผู้เรียนที่มีความแตกต่างกัน และบริบทที่แตกต่างกัน ตัวครูผู้สอนเองก็จะต้องมีความยืดหยุ่น ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษา

แห่งชาติ พ.ศ. 2542 (ฉบับปรับปรุง 2545) ที่กล่าวถึงการจัดการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่สุด จึงต้องจัดประสบการณ์ตรงให้กับผู้เรียนได้เรียนรู้ ทั้งในการออกสำรวจชุมชน การศึกษานอกสถานที่ และการสัมภาษณ์ผู้รู้ท้องถิ่นด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับความเชื่อ ของบลูม (Bloom, อ้างถึงใน วิทยา คุ่มฉาย 2554 : 156) ว่าเมื่อนักเรียนเป็นผู้ลงมือกระทำ การเรียนรู้ที่ดีจะเกิดขึ้นกับ ตัวนักเรียน

2. ผลการวิจัยพบว่า หลักสูตรที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย แนวคิด หลักการ จุดมุ่งหมาย คุณสมบัติของผู้เรียน คำอธิบายรายวิชา ผลการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ โครงสร้างหลักสูตร/เวลาเรียน แนวทางการดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักสูตร รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการปฏิบัติ สื่อและแหล่งการเรียนรู้ การวัดและการประเมินผล ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า หลักสูตรสร้างจากการสำรวจความต้องการของนักเรียนและผู้เกี่ยวข้องซึ่ง นอกจากนี้ได้ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ สอดคล้องกับแนวคิดของวิชัย วงษ์ใหญ่ (2543 : 77) ได้เสนอรูปแบบและแนวคิดของขั้นตอน กระบวนการพัฒนาหลักสูตรแบบครบวงจรแบ่งเป็น 3 ระบบ โดยเริ่มต้นมาจากระบบการร่างหลักสูตร ระบบการนำหลักสูตรไปใช้ ระบบการประเมินหลักสูตร โดยที่แต่ละขั้นตอนมีความเกี่ยวข้องและต่อเนื่องกัน เช่นเดียวกับสังัด อุทรานันท์ ในขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรขั้นที่ 7 ว่า หลังจากที่ได้มีการตรวจสอบและประเมินผลเบื้องต้นแล้ว หากพบว่าหลักสูตรมีข้อบกพร่องจะต้องปรับปรุงแก้ไขให้มีความถูกต้องหรือเหมาะสม ก่อนที่จะนำหลักสูตรไปใช้ในสถานศึกษาจริง ทั้งนี้ เพื่อให้การใช้หลักสูตรบรรลุผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของโอลิวา (Oliva 2005 : 16-17) ที่กล่าวว่า เนื้อหาในหลักสูตรต้องกำหนดให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคม และเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีหน้าที่ในการพัฒนาสังคมต่อไป สอดคล้องกับจตุพร จันทร์เรือง (2549 : 131) ที่พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาเรื่อง เพลงบอก เพลงพื้นบ้านภาคใต้ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่นำผลจากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตร ในการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมเรื่องระบำซึกพระ มีการนำข้อมูลพื้นฐานที่ได้จากการศึกษา มากำหนดเป็นองค์ประกอบของหลักสูตร ที่ประกอบด้วย แนวคิด หลักการ จุดมุ่งหมาย คุณสมบัติของผู้เรียน ผลการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ คำอธิบายรายวิชา โครงสร้างหลักสูตร เวลาเรียน แนวทางการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตร รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ สื่อการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล และแผนการจัดการเรียนรู้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าองค์ประกอบของหลักสูตร เป็นส่วนสำคัญที่ทำให้หลักสูตรสมบูรณ์ โดยทั่วไปหลักสูตรประกอบด้วยส่วนสำคัญ ได้แก่ จุดมุ่งหมาย เนื้อหาวิชาและประสบการณ์ กิจกรรมการเรียนการสอน และการประเมินผล ดังแนวคิดของวิชัย ประสิทธิ์ วุฒิเวชช์ (2542 : 50-52) และสุนีย์ ภูพันธ์ (2546 : 18-19) มีความเห็นเช่นเดียวกันว่าหลักสูตรประกอบด้วย จุดมุ่งหมาย จุดประสงค์เนื้อหาสาระและประสบการณ์ การนำหลักสูตรไปใช้ และ

การประเมินผล ทำนองเดียวกับ จริยา ศรีเพชร (2550 : 186) ที่พัฒนาหลักสูตรโดยมีองค์ประกอบ คือ แนวคิด หลักการ จุดหมายคำอธิบายรายวิชา มาตรฐานการเรียนรู้ ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง ขอบข่ายสาระการเรียนรู้ โครงสร้างหลักสูตร/เวลาเรียน แนวทางการจัดการเรียนรู้ สื่อการจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล และแผนการจัดการเรียนรู้

3. ผลการทดลองใช้หลักสูตร กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดขุนจันทร์ จำนวน 26 คน จัดการเรียนรู้ที่เน้นการปฏิบัติ 4 ขั้นตอน คือ 1. ขั้นให้ความรู้ ความเข้าใจ (The Cognition Phase) 2. ขั้นสาธิต (The Demonstration Phase) 3. ขั้นปฏิบัติ (The Associative Phase) และ 4. ขั้นปรับปรุงและประยุกต์ใช้ (The Adaptation Phase) ตามแผนการจัดการเรียนรู้ ตามหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมเรื่อง ระบายสีพระ จำนวน 5 แผน พบว่า นักเรียนมีความสนใจ กระตือรือร้นในการจัดการเรียนรู้ภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า กิจกรรมการเรียนรู้มีความน่าสนใจ เน้นการปฏิบัติจริง เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง ซึ่งเหมาะกับนักเรียน โรงเรียนวัดขุนจันทร์ มีการใช้สื่อแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย และทันสมัย นักเรียนได้ฝึกคิด ฝึกปฏิบัติ ได้ไปฝึก ศึกษาออกสถานที่ได้เรียนในสิ่งที่ไม่เคยรู้ ซึ่งกิจกรรมทั้งหมด ถือว่าเป็นสิ่งแปลกใหม่สำหรับนักเรียน สอดคล้องกับแนวคิดของนักจิตวิทยากลุ่มมนุษยนิยม (2537 : 270) ที่กล่าวว่า ในการเรียนรู้ต้องเน้นความสำคัญของการให้นักเรียนเป็นผู้กระทำ มีส่วนร่วมในกิจกรรม และประสบการณ์ต่าง ๆ เน้นกระบวนการของการเรียนรู้ จัดบรรยากาศของห้องเรียนให้ส่งเสริมความอยากรู้อยากเห็นและเลือกวิธีการที่เรียนรู้เองด้วยการค้นพบ สอดคล้องกับประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องกรอบมาตรฐานหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในการประชุมครั้งที่ 2/2549 เมื่อวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2549 กำหนดให้มีสมรรถนะที่ได้จากมาตรฐานวิชาชีพหรือมาตรฐานสมรรถนะในสาขาอาชีพ ระดับฝีมือตรงตามความต้องการของสาขาอาชีพ สถานประกอบการ ชุมชน มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหา วางแผน ดำเนินการ ตรวจสอบและบูรณาการความรู้อย่างเป็นระบบ ในระดับผู้ปฏิบัติงาน รวมทั้งเป็นผู้ที่มีคุณธรรมจริยธรรม และกิจนิสัยที่เหมาะสมในการทำงาน และงานวิจัยของจริยา ศรีเพชร (2550 : 183) และจตุพร จันทร์เรือง (2549 : 129) ที่พัฒนาหลักสูตรที่จัดการเรียนรู้ เน้นการปฏิบัติจริง มีกิจกรรมที่หลากหลาย ตอบสนองต่อความต้องการของนักเรียน ทำให้นักเรียนมีความสนใจกระตือรือร้น และสนุกในการเรียนรู้

4. ผลการประเมินหลักสูตร พบว่า นักเรียนมีผลการเรียนรู้เรื่องการปฏิบัติทำระบายสีพระ ก่อนใช้หลักสูตรและหลังการใช้หลักสูตร แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยหลังการใช้หลักสูตรมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าก่อนการใช้หลักสูตร ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมเรื่อง ระบายสีพระเป็นหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมาจากความต้องการของนักเรียน มีผู้รู้

ครูและผู้ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้ มีประสบการณ์เกี่ยวกับประเพณีชกพระอย่างแท้จริง มาเป็นผู้ให้ความรู้แก่นักเรียน และใช้วิธีการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลาย และเน้นการปฏิบัติ ซึ่งสร้างความสนใจให้กับผู้เรียน และมีกิจกรรมที่อาศัยความร่วมมือ ความมีระบบ ระเบียบวินัยและความรับผิดชอบของนักเรียนร่วมกัน จึงจะทำให้ประสบความสำเร็จ สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิทยา คุ่มฉายา (2554 : 159) ที่พัฒนาหลักสูตร เรื่องการปฏิบัติภารกิจวงโยชวาทิตในพิธีกระทำสัตย์ปฏิญาณตนต่อธงชัยเฉลิมพล จตุพร จันทร์เรือง (2549 : 131) ที่พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาเรื่อง เพลงบอก เพลงพื้นบ้านภาคใต้ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และจริยา ศรีเพชร (2550 : 185) ที่พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาเรื่องคลองมหาสวัสดิ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่พบว่า หลังการใช้หลักสูตรนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าก่อนการใช้หลักสูตร และพบว่า นักเรียนมีความสามารถในการปฏิบัติทำราระบำชกพระอยู่ในระดับยอดเยี่ยม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าหลักสูตรมีการจัดการเรียนรู้ได้อย่างกลมกลืน เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่สร้างให้ผู้เรียนมีทักษะความชำนาญการในปฏิบัติทำราระบำชกพระโดยใช้ทักษะต่างๆ มีการเรียนรู้หลาย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของกรมวิชาการ (2545 : 106-122) ที่กล่าวว่า โครงการงานเป็นการจัดประสบการณ์ตรงให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติเหมือนกับการทำงานในชีวิตจริงรู้วิธีการแก้ปัญหาด้วยตนเองอย่างเป็นระบบ นอกจากนั้น โครงการประเภทสำรวจรวบรวมข้อมูลเป็นโครงการประเภทที่ไม่จำเป็นจะต้องมีตัวแปรเข้ามาเกี่ยวข้อง และมีวิธีการที่ไม่ยุ่งยากซับซ้อนจึงเป็นโครงการที่มีความเหมาะสม สอดคล้องกับแนวคิดของบลูม (Bloom, อ้างถึงใน วิทยา คุ่มฉายา 2554 : 160) ที่กล่าวว่า การสอนที่มีคุณภาพนั้นต้องอาศัยปัจจัยหลายอย่างเป็นตัวส่งเสริมการเรียนรู้ เช่น คำแนะนำจากครู การมีส่วนร่วมจากนักเรียน โดยให้นักเรียนได้โต้ตอบในการเรียน การเสริมแรงเป็นระยะ การให้ข้อมูลย้อนกลับและการแก้ไข ส่วนการตอบข้อซักถาม นักเรียนมีคะแนนต่ำสุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า นักเรียนไม่ได้รับการฝึกฝนในเรื่องการตอบข้อซักถามหน้าชั้นเรียน เมื่อไม่มีประสบการณ์จึงมีความประหม่า และไม่สามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้ เช่นเดียวกับแนวคิดของฮิลการ์ด และเบาเวอร์ (Hilgard and Bower, อ้างถึงใน วิทยา คุ่มฉายา 2554 : 160) ที่กล่าวว่า การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ทำให้พฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม อันเป็นผลจากการฝึกฝน และประสบการณ์ การเรียนรู้เป็นเป็นผลสืบเนื่องมาจากประสบการณ์ที่แต่ละคนได้รับถ้าไม่มีประสบการณ์ก็ไม่เกิดการเรียนรู้ และไม่มี การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม และสอดคล้องกับงานวิจัยของจตุพร จันทร์เรือง (2549 : 133) จริยา ศรีเพชร (2550 : 187) วิทยา คุ่มฉายา (2554 : 151) ที่พบว่านักเรียนมีความพึงพอใจและความรู้สึกที่ดีต่อหลักสูตรเพราะว่าหลักสูตรให้ประโยชน์กับตัวเขามากมายทั้งในเรื่องความรู้ การฝึกปฏิบัติ และทำให้เขาารู้สึกรักและหวงแหนสิ่งที่มีค่าในชุมชนของตนเอง

ข้อเสนอแนะ

จากการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมเรื่อง ระเบียบราชพิธี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้สรุปแนวคิด และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับประเด็นดังต่อไปนี้ คือ ข้อเสนอแนะเพื่อการนำหลักสูตรไปใช้ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป โดยมีรายละเอียดดังนี้

ข้อเสนอแนะเพื่อการนำหลักสูตรไปใช้

1. จากผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีผลการเรียนรู้ เรื่องระเบียบราชพิธีสูงขึ้น ดังนั้นสถานศึกษาควรส่งเสริมให้มีการบูรณาการเรื่องราวที่เป็นอัตลักษณ์ของชุมชน โดยการร่วมมือกับคนในชุมชน
2. จากผลการวิจัยพบว่า ความสามารถในการการปฏิบัติทำระเบียบราชพิธีที่นักเรียนได้รับการประเมินมีระดับความสามารถโดยรวมอยู่ในระดับ ดีมาก ดังนั้นครูผู้สอนควรจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริม ทักษะการปฏิบัติทำระเบียบราชพิธี อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. จากผลการวิจัย พบว่า หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมเรื่องระเบียบราชพิธี ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีแนวทางที่สอดคล้องได้รับการเห็นชอบสนับสนุนจากผู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร ซึ่งมีสาระมวลความรู้ ประสบการณ์ที่เป็นประโยชน์ ให้นักเรียนได้เรียนรู้และเข้าใจเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของวัดนางชีและประเพณีชกพระขั้นตอนของประเพณีชกพระ ตลอดจนสร้างความพึงพอใจให้กับนักเรียนได้เป็นอย่างดี ดังนั้นโรงเรียนวัดขุนจันทร์ควรส่งเสริมให้มีการดำเนินพัฒนา ปรับปรุง และใช้เป็นแนวทางสำหรับการประเมินหลักสูตรของโรงเรียนต่อไป
2. จากผลการวิจัย พบว่า ควรให้การจัดการเรียนรู้ภาคปฏิบัติโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการฝึกปฏิบัติ 4 ขั้น มีสื่อและแหล่งเรียนรู้ และหลากหลาย มีการสนับสนุนจากผู้ที่เกี่ยวข้อง ดังนั้นโรงเรียนควรส่งเสริมให้มีการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการฝึกปฏิบัติ หรือส่งเสริมให้มีการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้อื่นๆที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ต่อไป ทั้งยังควรส่งเสริมให้บุคลากรที่มีความรู้ด้านการสอนมาร่วมจัดการเรียนรู้ และเลือกใช้แหล่งการเรียนรู้ สื่อการสอนประเภทดังกล่าวมาใช้ในการจัดการเรียนรู้
3. สถานศึกษาควรมีหลักสูตรหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมอื่นๆ เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา เช่น การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมเรื่อง การละเล่นของไทยในเขตธนบุรี

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. จากการสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อหลักสูตร พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ มากที่สุด จึงควรมีการวิจัยเกี่ยวกับเรื่อง ระบายสีพระ ให้ครอบคลุมทุกระดับชั้นตามสภาพของผู้เรียนแต่ละ ระดับ

2. จากการวิจัย พบว่า วิธีการสอนที่เน้นการปฏิบัติที่ใช้ในหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม เรื่อง ระบายสีพระ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร มีประสิทธิภาพ จึงควรนำไปใช้ในการศึกษาวิจัยในหน่วยต่างๆ ของการเรียนการสอนรายวิชานาฏศิลป์ ต่อไป

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2545). **คู่มือการพัฒนาเด็กและเยาวชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น**. กรุงเทพฯ: สำนักประสานงานและพัฒนากิจการการศึกษา.
- _____. (2543). **ยุทธศาสตร์ในการเรียนรู้ : คู่มือการพัฒนาโรงเรียนเข้าสู่มาตรฐานการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา.
- _____. (2554). **คู่มือการจัดการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- _____. (2545). **แนวการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- _____. (2539). **ภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการจัดการเรียนการสอนในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา**. รายงานการวิจัย กองวิจัยทางการศึกษา, กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- _____. (2552). **หลักสูตรแกนกลางพุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. สำนักนายกรัฐมนตรี.(2553). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉ.3) 2553**.กรุงเทพมหานครฯ : พรินทวานกราฟฟิค
- คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.(2545). **ภูมิปัญญาชาวบ้าน : รากฐานในการพัฒนาบ้านเมือง**. กรุงเทพฯ .
- เครือวัลย์ มีเกียรติ. (2547). **ภูมิปัญญาท้องถิ่น**. กรุงเทพฯ : เจริญรุ่งเรืองการพิมพ์.
- จาตุรงค์ มนตรีศาสตร์.(2527). **นาฏศิลป์ศึกษา**. กรุงเทพฯ: อักษรสยามการพิมพ์.
- จริยา ศรีเพชร. (2550). “การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา เรื่องโคลงมหาสวัสดิ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. ” วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

- จตุพร จันทร์เรือง. (2549). “การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาเรื่อง เพลงบอกเพลงพื้นบ้านภาคใต้ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4”. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการนิเทศ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- จิตลดา เกิดเรือง. (2548). “การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา เรื่องประเพณีและพิธีกรรมไทยทรงดำ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการนิเทศ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ชม ภูมิภาค. (2516). **จิตวิทยาการเรียนการสอน**. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- ชูไฮลา มาหะมะ. (2549). “การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง สิละ กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านเจ๊ะยอ อำเภอเวียงจังหวัดนราธิวาส.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิตสาขาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- ทิสนา เขมมณี. (2542). **ศาสตร์การสอน**. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- _____. (2545). **ศาสตร์การสอน**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธีรภรณ์ ชูชื่น. (2557). “การพัฒนากิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเรื่อง นาฏศิลป์สร้างสรรค์ ไทย – พม่า สัมพันธ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการนิเทศ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ธำรง บัวศรี. (2532). **ทฤษฎีหลักสูตร: การออกแบบและการพัฒนา**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- ประสาธ อิศรปริดา. (2523). **จิตวิทยาการเรียนรู้กับการสอน**. กรุงเทพฯ: กราฟฟิคอาร์ต.
- ปรีดา จันทนิตต์. (2552). “การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น รายวิชาบ่ออ่างศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2548). **จิตวิทยาการศึกษา**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์พิมพ์ดี.
- พิวพรรณ วิสุวรรณ. (2553). “การพัฒนาหลักสูตรสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นเรื่อง การวาดภาพศิลปะ โดยใช้หนังตะลุง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการนิเทศ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542.” (2542). **ราชกิจจานุเบกษา** เล่ม 116, ตอนที่ 74 ก (19 สิงหาคม): 1-23.
- พรณี ช. เจนจิต. (2538). **รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติ**. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

- พวงเพ็ญ อินทรประวัตติ. (2532). **รูปแบบการสอน**. สงขลา: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พานี สีสวย. (2526). **สุนทรียของนาฏศิลป์ไทย**. กรุงเทพฯ: ธนาคารพิมพ์
- ไพโรจน์ นาคะสุวรรณ และวันนอร์ มะทา. **กิจกรรมเสริมหลักสูตร**. กรุงเทพฯ: อักษรบัณฑิต, 2528.
- มาลินี ดิลกวนิช. (2543). **ระบำและละครในเอเชีย**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- มาเรียม นิลพันธุ์. (2555). **วิธีวิจัยทางการศึกษา Research Methodology in Education**. พิมพ์ครั้งที่ 7. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์.
- โรงเรียนวัดขุนจันทร์. (2557). **หลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนวัดขุนจันทร์ พุทธศักราช 2557**. กรุงเทพฯ: โรงเรียนเทศบาลวัดขุนจันทร์.
- เรณู โกสินานนท์. (2545). **นาฏศิลป์ไทย**. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- รัฐศาสตร์ สุขสวัสดิ์. (2550). “การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อการถ่ายทอดภูมิปัญญาชาวบ้าน เรื่อง ประเพณีลากพระชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านบางศาล สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาสงขลา เขต 1.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิตสาขาหลักสูตร และการสอน มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- วิชัย ประสิทธิ์วุฒิเวชช์. (2542). **การพัฒนาหลักสูตรสถานที่ท้องถิ่น**. กรุงเทพมหานคร : บริษัทดีสคัฟเวอร์รี่.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2533). **การพัฒนาหลักสูตรและการสอนมิติใหม่**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ รุ่งเรืองธรรม.
- _____. (2554). **การพัฒนาหลักสูตรระดับอุดมศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: อาร์แอนด์ปรีน.
- วิทยา กลุ่มฉายา. (2554). “การพัฒนาหลักสูตรเรื่อง การปฏิบัติภารกิจวงโยชวาทิตในพิธีกระทำสัตย์ ปฏิญาณตนต่อธงชัยเฉลิมพล สำหรับโรงเรียนคูริยางค์ทหารบก”. วิทยานิพนธ์ ปริญญา มหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการนิเทศ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- มหาวิทยาลัยศิลปากร. **ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน. สาขาหลักสูตรและการนิเทศ**. (2554). **เอกสารประกอบการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรตามกรอบสาระการเรียนรู้ ท้องถิ่น : การขับเคลื่อนเพื่อการจัดการเรียนรู้**.
- ศรีวรรณ มากชู. (2551). **เอกสารประกอบการสอนวิชาพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและการสอน**. พิษณุโลก. ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2540). **รายงานการประเมินคุณภาพและมาตรฐาน การศึกษาแห่งชาติ**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชวนการพิมพ์.

สังัด อุทรานันท์. (2532). **พื้นฐานการพัฒนาหลักสูตร**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

_____. (2532). **พื้นฐานการพัฒนาหลักสูตร**. กรุงเทพมหานคร : มิตรสยาม.

สุชาติ ศิริสุขไพบุลย์. (2526). **การสอนทักษะปฏิบัติ (Workshop Teaching)**. คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและวิทยาศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.

สุนีย์ ภูพันธ์. (2546). **แนวคิดพื้นฐานการสร้างและการพัฒนาหลักสูตรยุคปฏิรูปการศึกษาไทย**.

เชียงใหม่ : The Knowledge Centre.

สุมลมาลย์ นิ่มเนติพันธ์. 2543. **การละครไทย**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.

สุวิจักขณ์ อธิคมกุลชัย. (2554). “การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมเรื่อง โครงการงานวิทยาศาสตร์ผลิตภัณฑ์จากท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6”. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาหลักสูตรและการนิเทศ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

อารีย์ พรหมเล็ก. “การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา สาระเศรษฐศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2547.

อุดม เขยกิจวงศ์ และคณะ. (2548). **วิถีไทย**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แสงดาว

อมรา กล้าเจริญ. (2531). **วัฒนธรรมสร้างชาติ**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อุษา สบฤกษ์. (2536). “การศึกษาพฤติกรรมรสนาการสอนนาฏศิลป์ไทยในวิทยาลัยนาฏศิลป์.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาอุดมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ภาษาต่างประเทศ

Beauchamp, G. A. (1981). **A Curriculum Theory**. 4th ed. Boston: Peacock..

Davies, I.K. (1971). **The management of learning**. London: McGraw-Hill.

Fitts, P.M. (1964). **Perceptual-motor Skill Learning**, in A. W. Melton (ed.), **Categories of Human Learning**. London: Academic Press.

Harrow, A.J. (1972). **A taxonomy of the psychomotor domain**. New York: David McKay Co.

Francis, Hunkins P. **Curriculum Foundation. Principles and Issues**. 2nd ed. Columbus : Ohio Merrill, 1993.

George A. Beauchamp. (1981). **Curriculum theory**. 4th ed. Illinois: F.E. Peacock.

Good, Carter V. **Dictionary of Education**. 3rd ed. New York : McGraw-Hill, 1973.

- _____. **Curriculum Theory**. 4th ed. Ltasca, Illinois : F.E. Peacock Publisher, 1981.
- Oliva, Peter F. **Developing The Curriculum**. 3rd ed. New York : Harper Collins Publisher, 1992.
- Ralph, Tyler W. **Basic Principles of Curriculum and Instruction**. Chicago : University of Chicago Press, 1974.
- Saylor, J.G., and Alexander, W.M. **Planning Curriculum for Schools**. 3rd ed. New York : Holt, Rinehart and Winston, 1974.
- Saylor, J. G., Alexander, W. and Lewis, A. J. (1981). **Curriculum Planning for Better Teaching and Learning**. 4th ed. New York: Holt Rinehart and Winston.
- Simpson, E. (1972). **The classification of educational objectives in the psychomotor domain: The psychomotor domain**. Vol. 3. Washington, DC: Gryphon House.
- Stufflebeam, Daniel L. "Toward a Science of Educational Evaluation." Educational Technology 1 (1968) : 235.
- _____. "The CIPP Model for Program Evaluation." in Evaluation Models : Viewpoint on Educational and Human Services Evolutional. Hingham, Massachusetts : Kluwer-Nighoff Publishing, 1993.
- Saylor, J. G., Alexander, W. and Lewis, A. J. (1981). **Curriculum Planning for Better Teaching and Learning**. 4th ed. New York: Holt Rinehart and Winston.
- Taba, H. (1962). **Curriculum Development: Theory and Practice**. New York: Harcourt, Brace and world
- Tyler, Ralph.W. (1949). **Basic principle of curriculum and instruction**. Chicago: The University of Chicago.
- Worthen, B.R., and Sanders, J.R. Educational Evaluation : Theory and Practice. Belmont, California : Wadsworth, 1973.

ภาคผนวก ก

เครื่องมือเก็บรวบรวมการศึกษาข้อมูลขั้นพื้นฐาน

1. ประเด็นสนทนากลุ่ม
2. แบบประเมินความสอดคล้องของประเด็นสนทนากลุ่ม
3. แบบสอบถามความต้องการหลักสูตร สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
4. แบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถามความต้องการหลักสูตร
5. รายชื่อผู้ร่วมสนทนากลุ่ม
6. การจัดสถานที่ในการสนทนากลุ่ม

ประเด็นสนทนากลุ่ม

สำหรับ

1. ผู้อำนวยการสถานศึกษา
2. กรรมการสถานศึกษาและผู้ปกครอง
3. หัวหน้าฝ่ายวิชาการ
- 4.ศึกษานิเทศก์
5. ครูผู้สอน
6. ผู้รู้ในท้องถิ่น

เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมเรื่อง รัชชกษัตริย์ สำหรับนักเรียนชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร

คำชี้แจง

ประเด็นสนทนากลุ่มฉบับนี้ (Focus Group Discussion) ฉบับนี้เพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมเรื่อง รัชชกษัตริย์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานประกอบหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม เรื่องรัชชกษัตริย์ โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน

ตอนที่ 1 สถานภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ร่วมสนทนา

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำคัญ และความจำเป็น ของการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม เรื่อง รัชชกษัตริย์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบในการพัฒนาหลักสูตร

แบบประเมินสนทนากลุ่ม

เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมเรื่อง รัชกาลที่ ๙ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
ของ โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร

ตอนที่ 1 สถานภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ร่วมสนทนา

1. ชื่อ – สกุล.....
2. ระดับการศึกษา.....
3. ตำแหน่ง..... ประสพการณ์การทำงาน.....ปี
4. สถานภาพ
  1. ( ) ผู้อำนวยการสถานศึกษา
  2. ( ) กรรมการสถานศึกษา/ผู้ปกครอง
  3. ( ) หัวหน้าฝ่ายวิชาการ
  4. ( ) ศึกษานิเทศก์
  5. ( ) ผู้รู้ในท้องถิ่น
  6. ( ) ครูผู้สอน
5. ท่านมีความรู้เกี่ยวกับประเพณีชักพระ หรือไม่
  1. ( ) ไม่มี
  2. ( ) มี เกี่ยวกับเรื่อง

.....
6. ท่านมีความรู้เกี่ยวกับนาฏศิลป์ไทยหรือไม่
  1. ( ) ไม่มี
  2. ( ) มี เกี่ยวกับเรื่อง

.....

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำคัญและความจำเป็นของการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมเรื่อง รัชกาลที่ ๙ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร

1. หากโรงเรียนจะพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม เรื่องรัชกาลที่ ๙ โดยจัดการเรียนรู้ที่
ถ่ายถอด โดยภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับ เรื่องประเพณีชักพระ ท่านเห็นด้วยหรือไม่ อย่างไร
- .....
- .....

2. ถ้าโรงเรียนวัดขุนจันทร์จะพัฒนาหลักสูตร เรื่อง ระบายสีพระ ท่านคิดว่าควรให้นักเรียน
ได้ศึกษาและเรียนรู้อะไรบ้างเกี่ยวกับ ระบายสีพระ

.....
.....

3. ท่านคิดว่า จะส่งเสริมการพัฒนาหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง ระบายสี
พระได้อย่างไรบ้าง

.....
.....

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบในการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม
เรื่องระบายสีพระ

1. ท่านต้องการให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เรียนรู้และทำอะไรได้บ้าง

.....
.....

2. ท่านคิดว่าเนื้อหาสาระและ โครงสร้าง/เวลาทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติที่นักเรียนชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 4 ควรจะเรียนรู้เกี่ยวกับระบายสีพระ มีอะไรบ้าง

.....
.....

3. ท่านคิดว่าควรจัดการเรียนรู้แก่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ด้วยวิธีการอย่างไรบ้าง

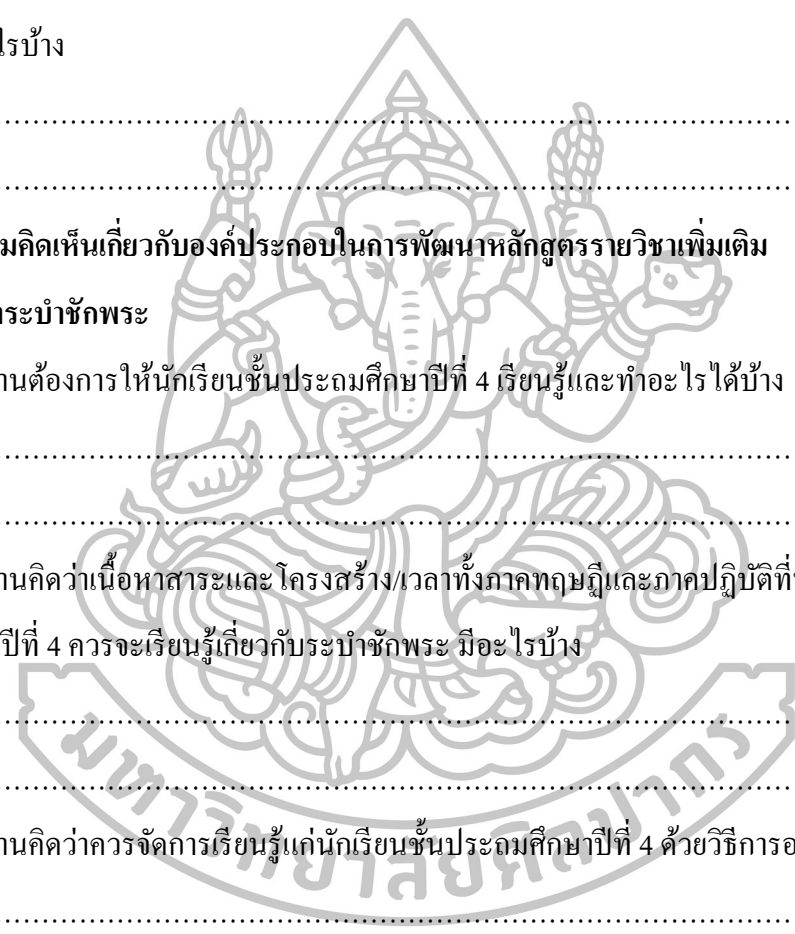
.....
.....

4. ท่านคิดว่าแนวทางในการวัดและประเมินผล ควรเป็นอย่างไร

.....
.....

5. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เพื่อให้การจัดการเรียนรู้ครั้งนี้บรรลุวัตถุประสงค์

.....
.....

แบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้องของประเด็นสนทนากลุ่ม

เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมเรื่อง รัชชูปการ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
ของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร

คำชี้แจง โปรดพิจารณาประเด็นสนทนากลุ่ม และให้คะแนนความสอดคล้องของประเด็นการ
สนทนากลุ่ม เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร เรื่อง รัชชูปการของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
โรงเรียนวัดขุนจันทร์ โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในระดับความคิดเห็นแต่ละข้อและให้ข้อเสนอแนะ
เพิ่มเติม

ข้อ	ประเด็น	ระดับความคิดเห็น			ข้อเสนอแนะ
		+1	0	-1	
1.	ความสอดคล้องของประเด็นสนทนาเกี่ยวกับสถานภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ร่วมสนทนา				
2.	ความสอดคล้องของประเด็นสนทนากลุ่มเกี่ยวกับความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตร เรื่อง รัชชูปการ เกี่ยวกับความสำคัญและความจำเป็นของการพัฒนาหลักสูตร				
3.	ความสอดคล้องของประเด็นสนทนากลุ่มเกี่ยวกับองค์ประกอบในการพัฒนาหลักสูตร				
4.	ความสอดคล้องของประเด็นสนทนากลุ่มเกี่ยวกับข้อมูลจากการสัมภาษณ์และการสอบถาม ในเรื่อง เนื้อหาสาระของหลักสูตร				
5.	ความสอดคล้องของประเด็นสนทนากลุ่มเกี่ยวกับข้อมูลจากการสัมภาษณ์และการสอบถาม ในเรื่อง การจัดการเรียนรู้ของหลักสูตร				
6.	ความสอดคล้องของประเด็นสนทนากลุ่มเกี่ยวกับข้อมูลจากการสัมภาษณ์และการสอบถาม ในเรื่อง ระยะเวลาในการจัดการเรียนรู้ของหลักสูตร				
7.	ความสอดคล้องของประเด็นสนทนากลุ่มเกี่ยวกับข้อมูลจากการสัมภาษณ์และการสอบถาม ในเรื่อง การวัดและการประเมินผลของหลักสูตร				
8.	ความสอดคล้องของประเด็นสนทนากลุ่มเกี่ยวกับข้อมูลจากการสัมภาษณ์และการสอบถาม ในเรื่อง ข้อเสนอแนะ				

ข้อเสนอแนะอื่นๆ

.....
.....

แบบสอบถามสำหรับนักเรียน

เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ระบายสีพระ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของ
โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร

คำชี้แจง แบบสอบถามฉบับนี้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความต้องการของนักเรียนชั้นประถมศึกษา
ปีที่ 4 โดยให้นักเรียนตอบ 3 ตอน จำนวน ข้อ ดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ความต้องการเกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ระบายสีพระ สำหรับนักเรียนชั้น
ประถมศึกษา ปีที่ 4 ของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ

แบบสอบถาม
(สำหรับนักเรียน)

ตอนที่ 1 สภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. ชื่อ –สกุล .....
2. เพศ   1. ชาย   2. หญิง
3. กำลังศึกษาชั้น..... อายุ.....ปี
4. นักเรียนรู้จักประเพณีชักพระ หรือไม่
 1. ไม่รู้จัก   2. รู้จัก
5. นักเรียนเคยร่วมประเพณีชักพระหรือไม่
 1. ไม่เคย   2. เคย

ตอนที่ 2 ความต้องการเกี่ยวกับรูปแบบของหลักสูตร การจัดกิจกรรม การวัดและประเมินผล

1. หากโรงเรียนจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ระบายชักพระ นักเรียนต้องการเรียนรู้เกี่ยวกับอะไรบ้าง (โดยใส่หมายเลขลำดับความสำคัญตามความต้องการ)
  1. ประวัติความเป็นมาของประเพณีชักพระ
  2. รูปแบบและขั้นตอนของการชักพระ
  3. การปฏิบัติทำนาเกลือที่บ้าน
  4. ทำรำที่ใช้ในเพลง ระบายชักพระ
  5. เพลงที่ใช้ประกอบการแสดง ระบายชักพระ
  6. เครื่องแต่งกายที่ใช้ประกอบการแสดง ระบายชักพระ
  7. รูปแบบการแสดงระบายชักพระ
2. นักเรียนต้องการให้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ระบาย มีวิธีการดำเนินการอย่างไร
  1. การศึกษานอกสถานที่ในชุมชน
  2. การสัมภาษณ์ผู้รู้เกี่ยวกับประเพณีชักพระ
  3. การศึกษาจากใบความรู้ที่ครูเตรียมให้
  4. การสนทนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเพื่อน
  5. การรายงานเกี่ยวกับเนื้อหาและขั้นตอนของการชักพระ
  6. การจัดกิจกรรมกลุ่มและการศึกษาค้นคว้าและการปฏิบัติ
  7. การจัดการเรียนรู้โดยครูผู้สอน
  8. การถ่ายทอดความรู้จากผู้รู้ในท้องถิ่น เกี่ยวกับประเพณีชักพระ

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

รายชื่อผู้ร่วมสนทนากลุ่ม
วันที่ 11 ธันวาคม พ.ศ. 2556
ณ โรงเรียนวัดขุนจันทร์

รายชื่อผู้ร่วมสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)	ตำแหน่ง
นายเกียรติชัย ศรีนวกุล	ผู้อำนวยการสถานศึกษา โรงเรียนวัดขุนจันทร์
นางพรยุพา ลือสิงหนาท	ศึกษานิเทศก์
นางสาวปรารณา สุมาลัยกันต์	หัวหน้าฝ่ายวิชาการ
นางมธุรดา สำเร็จฤทธิ์	ครูผู้สอนนาฏศิลป์
นางสุราศิน สกุลสวัสดิ์	ผู้แทนคณะกรรมการสถานศึกษา
นางสมาพร ภัทรพงศ์กิจ	ผู้รู้ในท้องถิ่น

มหาวิทยาลัยศิลปากร

1. อาจารย์ ดร.ปฤฉัต	อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
2. นายปิยะพงษ์ ทรงประวัต	นักศึกษาปริญญาโท
3. นางสาวธีรภรณ์ ชูชื่น	นักศึกษาปริญญาโท

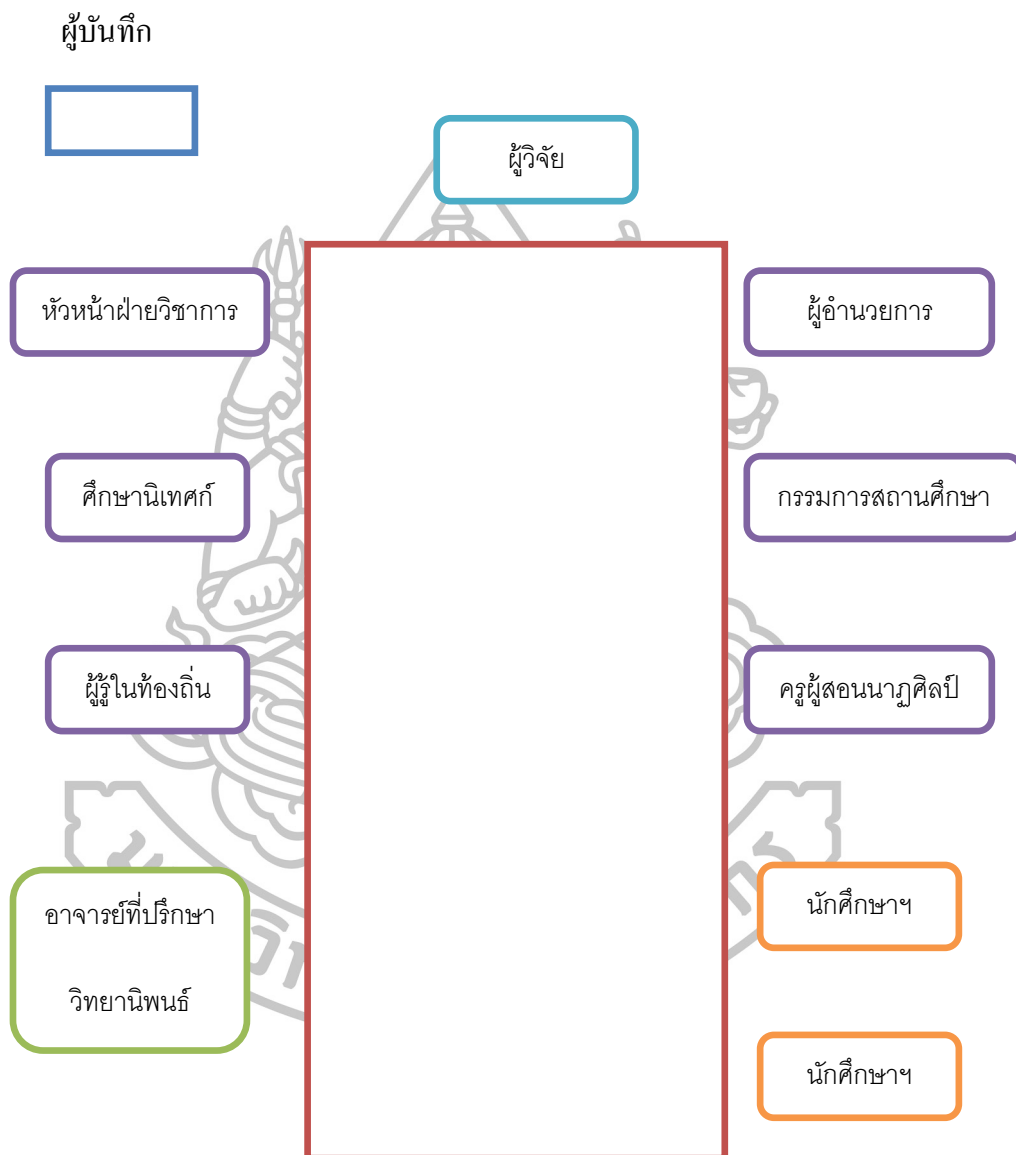
ผู้ช่วยทั่วไป

1. นางสาว กิ่งกมล ปิยมาตากุล	ผู้จัดบันทึก
2. นางสาวจันทร์เพ็ญ สายกระสุน	ผู้บันทึกภาพ
3. นางรัชนิกร โภชิสาล	บริการ

ผู้ดำเนินการสนทนากลุ่ม

1. นายธีระศักดิ์ แสนท้วม	ผู้วิจัย

การจัดสถานที่ในการสนทนากลุ่ม
ณ ห้องประชุมโรงเรียนวัดขุนจันทร์

ภาคผนวก ข
หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม เรื่อง รัชชูปการ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
ของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร

หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม

เรื่อง ระบายสีพระ

สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร

โรงเรียนวัดขุนจันทร์

สำนักงานเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร

คำชี้แจงในการใช้หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม เรื่อง ระบายสีพระ

1. หลักสูตรนี้เป็นหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นเพื่อ ใช้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระนาฏศิลป์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ระยะเวลาในการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตร 20 ชั่วโมง
2. ศึกษาหลักสูตรทั้งฉบับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจุดหมายของหลักสูตรที่มุ่งพัฒนาความสามารถทางการแสดงนาฏศิลป์ไทย โดยดำเนินตามขั้นตอนการสอนที่เน้นการปฏิบัติ 4 ขั้นตอน คือ 1. ขั้นให้ความรู้ ความเข้าใจ (The Cognition Phase) 2. ขั้นสาธิต (The Demonstration Phase) 3. ขั้นปฏิบัติ (The Associative Phase) และ 4. ขั้นปรับปรุงและประยุกต์ใช้ (The Adaptation Phase)
3. วางแผนจัดห้องเรียนให้สอดคล้องกับลักษณะของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ ถ้ามีความจำเป็นครูผู้สอนสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสม ควรใช้สถานที่ที่ได้เรียนรู้อย่างอิสระภายใต้ความสนใจของนักเรียนและเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ศึกษาแหล่งเรียนรู้นอกสถานที่
4. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับนักเรียน ควรคำนึงถึงข้อจำกัดต่างๆ และปรับเปลี่ยนกิจกรรมการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน
5. การเตรียมสื่อการเรียนรู้ควรให้พร้อม และสอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนการสอนในแต่ละหน่วยการเรียนรู้
6. ครูผู้สอนสามารถนำหลักสูตรไปประยุกต์ใช้พัฒนาความสามารถในการทำโครงการในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆที่ตนเองต้องการ
7. บทบาทของครูผู้สอนควรมีบทบาทในการสนับสนุน แนะนำ ส่งเสริมให้กำลังใจโดยร่วมกับผู้รู้ในท้องถิ่น ช่วยให้นักเรียนพัฒนาตนเองอย่างสร้างสรรค์และมีความสุขในการเรียน

แนวคิด

หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมเรื่อง รัชบาชักพระ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร เป็นสาระมวลความรู้และการจัดให้ฝึกประสบการณ์ตามสภาพความต้องการและความสนใจของนักเรียน โดยสอดคล้องกับจุดเน้นของชุมชนและท้องถิ่น โดยมีองค์ประกอบของหลักสูตรดังนี้ แนวคิด หลักการ จุดหมาย ผลการเรียนรู้ คำอธิบายรายวิชา โครงสร้างหลักสูตร ขอบข่ายสาระการเรียนรู้ เวลาเรียน แนวการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการปฏิบัติ สื่อการเรียนรู้ การวัดและการประเมินผล หน่วยการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้ เพื่อมุ่งพัฒนาความสามารถทักษะในการปฏิบัติการแสดงนาฏศิลป์ โดยให้นักเรียนค้นคว้าหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ในชุมชน มุ่งมั่นในการทำงาน มีเจตคติทางด้านนาฏศิลป์ เห็นคุณค่าในตนเอง ผู้อื่น และสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

หลักการ

หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมเรื่อง ระบายสีพระ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร นี้เป็นหลักสูตรที่สร้างขึ้นโดยสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของสถานศึกษาโรงเรียนวัดขุนจันทร์ เพื่อการจัดการศึกษาเป็นไปตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สถานศึกษาจึงพัฒนาหลักสูตรสอดคล้องกับความต้องการ ความสนใจของนักเรียน จุดเน้นของชุมชนและท้องถิ่น กำหนดหลักการของหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม เรื่อง ระบายสีพระ ไว้ดังนี้

1. เป็นหลักสูตรที่เน้นด้านการปฏิบัติการแสดงนาฏศิลป์ควบคู่กับการศึกษาประเพณีในชุมชน
2. เป็นหลักสูตรที่ผสมผสานความรู้ ทักษะ กระบวนการ สมรรถนะสำคัญ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
3. ให้นักเรียนพัฒนาและเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง โดยมุ่งเน้นนักเรียนเป็นสำคัญ บนพื้นฐานความเชื่อว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ
4. ส่งเสริมการเรียนรู้เกี่ยวกับประเพณีและศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น
5. ให้หน่วยงานต่างๆทั้งโรงเรียน ครอบครัวและชุมชนส่งเสริมในการจัดการศึกษา
6. จัดการเรียนรู้แบบเน้นการปฏิบัติ

จุดมุ่งหมาย

หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมเรื่อง ระบายสีพระ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร มุ่งพัฒนานักเรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา มีศักยภาพในการศึกษาหาความรู้ มีสมรรถนะสำคัญ มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข โดยเน้นนักเรียนให้ได้รับการพัฒนาตนเองได้เต็มศักยภาพ ดังนี้

1. เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจในประเพณี ศิลปวัฒนธรรม และนาฏศิลป์ผ่านการแสดง ระบาย สีพระฯ
2. เพื่อพัฒนาความสามารถในการปฏิบัติการแสดงนาฏศิลป์
3. เพื่อพัฒนากระบวนการคิด ผ่านการถ่ายทอดในการแสดงนาฏศิลป์ รวมทั้งส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เจตคติ และปลูกฝังให้เป็นผู้ใฝ่ในการแสดงนาฏศิลป์
4. เพื่อให้มีความตระหนักถึงคุณค่าในตนเอง ผู้อื่น และสามารถนำความรู้และความสามารถในการปฏิบัติไปประยุกต์ใช้ได้

คุณสมบัติผู้เรียน

เพื่อเป็นความสอดคล้องตามแนวทางของแนวคิดหลักการและจุดมุ่งหมายของหลักสูตร
รายวิชาเพิ่มเติม เรื่องระบาชักพระ จึงกำหนดคุณสมบัติของผู้เรียนไว้ดังนี้

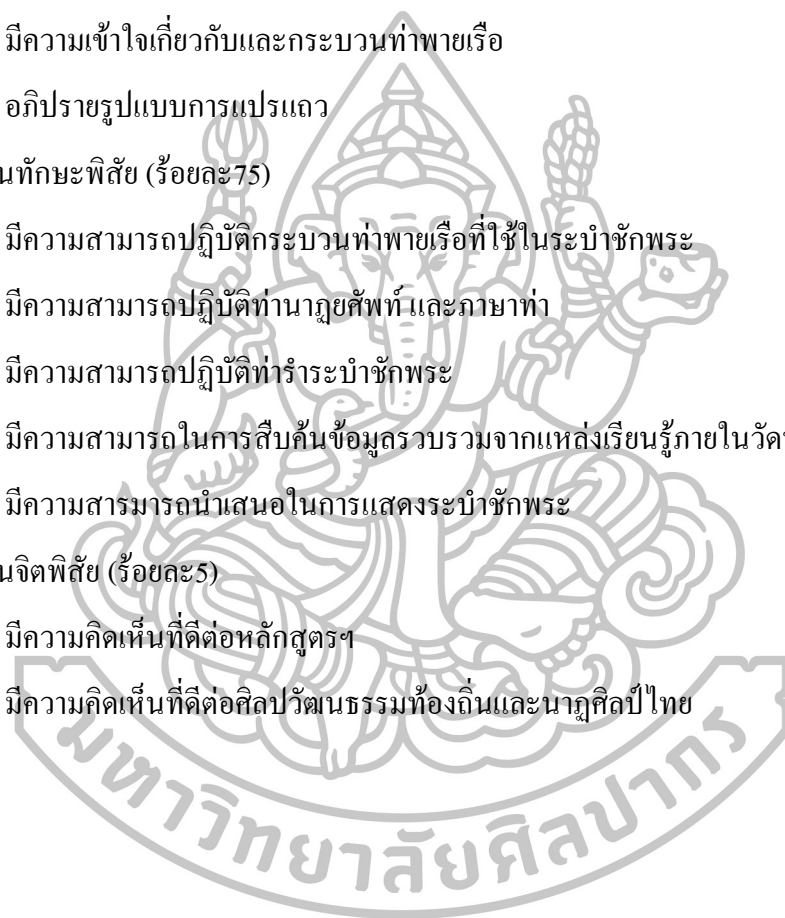
1. เน้นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
2. มีความรู้ความสามารถในการแสดงนาฏศิลป์
3. มีความรู้เรื่องนาฏยศัพท์และภาษาทำในนาฏศิลป์ไทย
4. มีความพร้อมและความต้องการที่จะเรียนรู้นาฏศิลป์ไทยเพื่อการสืบทอดเอกลักษณ์และ
ความเป็นไทย

ผลการเรียนรู้

ผลการเรียนรู้ในหลักสูตรนี้ประกอบไปด้วย 3 ด้าน

- 1.ด้านพุทธิพิสัย (ร้อยละ20)
  - 1.1 มีความรู้เรื่องประเพณีชักพระ
  - 1.2 มีความรู้ขั้นตอนของประเพณีชักพระ
  - 1.3 มีความเข้าใจเกี่ยวกับและกระบวนการทำพายเรือ
  - 1.4 อภิปรายรูปแบบการแปรแถว
- 2.ด้านทักษะพิสัย (ร้อยละ75)
  - 2.1 มีความสามารถปฏิบัติกระบวนการทำพายเรือที่ใช้ในระบำชักพระ
  - 2.2 มีความสามารถปฏิบัติทำนาฏยศัพท์และภาษาท่า
  - 2.3 มีความสามารถปฏิบัติทำระบำชักพระ
  - 2.4 มีความสามารถในการสืบค้นข้อมูลรวบรวมจากแหล่งเรียนรู้ภายในวัดนางชี
  - 2.5 มีความสามารถนำเสนอในการแสดงระบำชักพระ
- 3.ด้านจิตพิสัย (ร้อยละ5)
  - 3.1 มีความคิดเห็นที่ดีต่อหลักสูตรฯ
  - 3.2 มีความคิดเห็นที่ดีต่อศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นและนาฏศิลป์ไทย

คำอธิบายรายวิชาเพิ่มเติม

หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม เรื่อง ระบายสีพระ

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

สาระนาฏศิลป์

รหัสวิชา ศ 14201

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เวลา 20 ชั่วโมง

ศึกษา สืบค้น เก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ อธิบาย ความเป็นมาของประเพณีชักพระ ขั้นตอนของประเพณีชักพระ ภาระงานทำพายเรือ และรูปแบบการแปรแถว ด้วยการสอนที่เน้นการปฏิบัติ โดยมีกระบวนการจัดการเรียนรู้ 4 ขั้นตอน คือ ขั้นให้ความรู้ ความเข้าใจ ขั้นสาธิต ขั้นปฏิบัติ ขั้นปรับปรุงและประยุกต์ใช้ นำเสนอการถ่ายทอดผลงานต่อผู้อื่นและชุมชน เพื่อให้เกิดความภาคภูมิใจในการปฏิบัติการแสดงนาฏศิลป์ ปลูกจิตสำนึกในความเป็นไทย มีความคิดเห็นที่ดี เห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

ผลการเรียนรู้

1. มีความรู้เรื่องประเพณีชักพระ
2. มีความรู้เกี่ยวกับขั้นตอนของประเพณีชักพระ
3. มีความเข้าใจเกี่ยวกับและภาระงานทำพายเรือ
4. อภิปรายรูปแบบการแปรแถว
5. มีความสามารถปฏิบัติภาระงานทำพายเรือที่ใช้ในระบำชักพระ
6. มีความสามารถปฏิบัติทำนาฏยศัพท์ และภาษาท่า
7. มีความสามารถปฏิบัติทำรำระบำชักพระ
8. มีความสามารถในการสืบค้นข้อมูลรวบรวมจากแหล่งเรียนรู้ภายในวัดนางชี
9. มีความสามารถนำเสนอในการแสดงระบำชักพระ
10. มีความคิดเห็นที่ดีต่อหลักสูตรฯ
11. มีความคิดเห็นที่ดีต่อศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นและนาฏศิลป์ไทย

โครงสร้างหน่วยการเรียนรู้

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระนาฏศิลป์

รายวิชาเพิ่มเติม เรื่อง ระบายสีพระ

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

จำนวน 20 ชั่วโมง

หน่วยการเรียนรู้	ผลการเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)	คะแนน	สัดส่วนของพิสัย
1. ย้อนรอยประเพณีชักพระวัดนางชี	1. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประเพณีชักพระ 2. แสดงขั้นตอนของประเพณีชักพระ 3. สืบค้นและรวบรวมข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ “ วัดนางชี ”	ประวัติความเป็นมาและขั้นตอนของประเพณีชักพระ การสืบค้นจากแหล่งเรียนรู้ในชุมชน	2	10	พุทธิพิสัย ร้อยละ 2.5 ทักษะพิสัย ร้อยละ 5 จิตพิสัย
2. วิถีกระบวนการทำพาย	1. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการทำพายเรือ 2. มีความสามารถปฏิบัติกระบวนการทำพายเรือที่ใช้ใน ระบาย ชักพระ	กระบวนการในการทำพายเรือ และ การปฏิบัติกระบวนการทำพายเรือที่ใช้ใน ระบาย ชักพระ	1	5	พุทธิพิสัย ร้อยละ 2.5 ทักษะพิสัย ร้อยละ 5 จิตพิสัย
3. อย่างกรายลีลาระบาย	1. มีความสามารถปฏิบัตินาฏยศัพท์และภาษาท่า 2. มีความสามารถปฏิบัติท่ารำระบายชักพระ	แสดงทำนาฏยศัพท์และภาษาท่าที่ใช้ในระบายชักพระ และสามารถปฏิบัติ ท่ารำระบายชักพระ	13	65	พุทธิพิสัย ร้อยละ 2.5 ทักษะพิสัย ร้อยละ 25 จิตพิสัย
4. ร่ายรำจัดแปรแถว	1. อธิบายรูปแบบของการแปรแถว 2. มีความสามารถปฏิบัติการแปรแถวของระบายชักพระ	ลักษณะแถวที่ใช้ในระบายชักพระ การตั้งขุมในระบายชักพระ สามารถแสดงท่ารำพร้อมกับการแปรแถว	3	15	พุทธิพิสัย ร้อยละ 2.5 ทักษะพิสัย ร้อยละ 15 จิตพิสัย
5. แน่นำเสนองานผ่านผู้ชม	นำเสนอการแสดง ระบายชักพระ	การจัดการแสดงและนำเสนอผลงาน	1	5	พุทธิพิสัย ร้อยละ 10 ทักษะพิสัย ร้อยละ 25 จิตพิสัย ร้อยละ 5
		รวม	20	100	

ขอบข่ายสาระการเรียนรู้

หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมเรื่อง รัชกาลที่ ๑๐ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ ของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร มีเนื้อหาสาระการเรียนรู้ของหลักสูตร ดังต่อไปนี้
หน่วยการเรียนรู้ที่ ๑ ย้อนรอยประเพณี รัชกาลที่ ๑๐ วัดนางชี

1. ประวัติความเป็นมาของวัดนางชี
2. ประวัติความเป็นมาของประเพณี รัชกาลที่ ๑๐
3. ประวัติความเป็นมาของประเพณี รัชกาลที่ ๑๐ วัดนางชี
4. ขั้นตอนของประเพณี รัชกาลที่ ๑๐ วัดนางชี

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๒ วิถีกระบวนทำพาย

1. กระบวนทำพายเรือที่ใช้ประกอบในพิธี รัชกาลที่ ๑๐
2. การปฏิบัติทำพายเรือที่ใช้ประกอบในพิธี รัชกาลที่ ๑๐

หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 อย่างกรายลีลาระบำ

1. การปฏิบัติทำนาฏยศัพท์
2. การปฏิบัติภาษาท่า
3. การปฏิบัติท่าระบำชักพระ

หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 ร่ายรำจัดแปรแถว

1. รูปแบบแถวที่ใช้ในการแสดงนาฏศิลป์
2. ปฏิบัติการแปรแถว ของระบำชักพระ

หน่วยการเรียนรู้ที่ 5 แน่นแนวเสนองานผ่านผู้ชม

นำเสนอการแสดง ระบำชักพระ

เวลาเรียน

หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมเรื่อง ระบำชักพระ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร ได้กำหนดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะไว้ 20 ชั่วโมงต่อปีการศึกษา หรือ 20 ชั่วโมงต่อสัปดาห์

หน่วยการเรียนรู้	ในเวลาเรียน		นอกเวลาเรียน*
	บรรยาย	ปฏิบัติ	
1. ย้อนรอยประเพณีชักพระวัดนางชี	2	-	-
2. วิถีกระบวนการทำพาย	1	1	-
3. อย่างกรายลีลาระบำ	1	9	10
4. ร่ายรำจัดแปรแถว	1	4	5
5. แน่นแนวเสนองานผ่านผู้ชม	-	1	-
รวม	5	15	15
รวมเวลาเรียน(ร้อยละ)	25	75	-

*หมายเหตุ นอกเวลาเรียน ครูเปิดห้องนาฏศิลป์ เพื่อเตรียมอุปกรณ์ เช่น CD เพลงรำ พร้อมเครื่องเล่น อุปกรณ์ประกอบท่ารำ

แนวดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตร

เพื่อให้การจัดการเรียนรู้ของหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมเรื่อง รัชกาลที่ ๙ สำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของ โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร ประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมาย จึงได้จัดแนวดำเนินการดังนี้

1. การยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ตรงกับสภาพและสอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียน
2. จัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการปฏิบัติ ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ให้เกิดความคิดรวบยอดสร้างองค์ความรู้สู่การปฏิบัติ
3. จัดการเรียนรู้โดยสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม ปุถุคฝังให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของ ประเพณีและศิลปวัฒนธรรมของไทย
4. จัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เนื้อหาและประสบการณ์ตรงจากครูผู้สอนและผู้รู้ในท้องถิ่น
5. สนับสนุนปัจจัย จัดสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ ผู้เรียน มีความสุข

สื่อและแหล่งเรียนรู้

การกำหนดสื่อการเรียนรู้ ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จะต้องสอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วย

1. หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม เรื่อง รัชกาลที่ ๙ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดขุนจันทร์

2. ใบความรู้

2.1 ใบความรู้เรื่อง ประวัติและความเป็นมาของวัดนางชี ประวัติพระบรมสารีริกธาตุ และประวัติประเพณีชักพระ

2.2 ใบความรู้เรื่อง เรือที่ใช้ในขบวนแห่ และกระบวนท่าพายเรือ

2.3 ใบความรู้เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาท่า

2.4 ใบความรู้เรื่อง การแปรแถว

3. ใบกิจกรรม

3.1 ใบกิจกรรมเรื่อง ประเพณีชักพระวัดนางชีและขั้นตอนของประเพณีชักพระ

3. ใบกิจกรรมเรื่อง สํารวจแหล่งข้อมูลวัดนางชี

3.2 ใบกิจกรรมเรื่อง เรือที่ใช้ในขบวนแห่ และกระบวนท่าพายเรือ

3.3. ใบกิจกรรมเรื่อง แผนผังการแปรแถว

4. สื่อ/โปรแกรมอิเล็กทรอนิกส์และมัลติมีเดีย

4.1 วิกิทัศน์นาฏยศัพท์และภาษาท่า

4.2 แลบบันทึกเสียง เพลงระบำชักพระ

5. แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น

5.1 วัดนางชี

5.2 พิพิธภัณฑ์กองเรือเล็ก

6. ห้องเรียนนาฏศิลป์

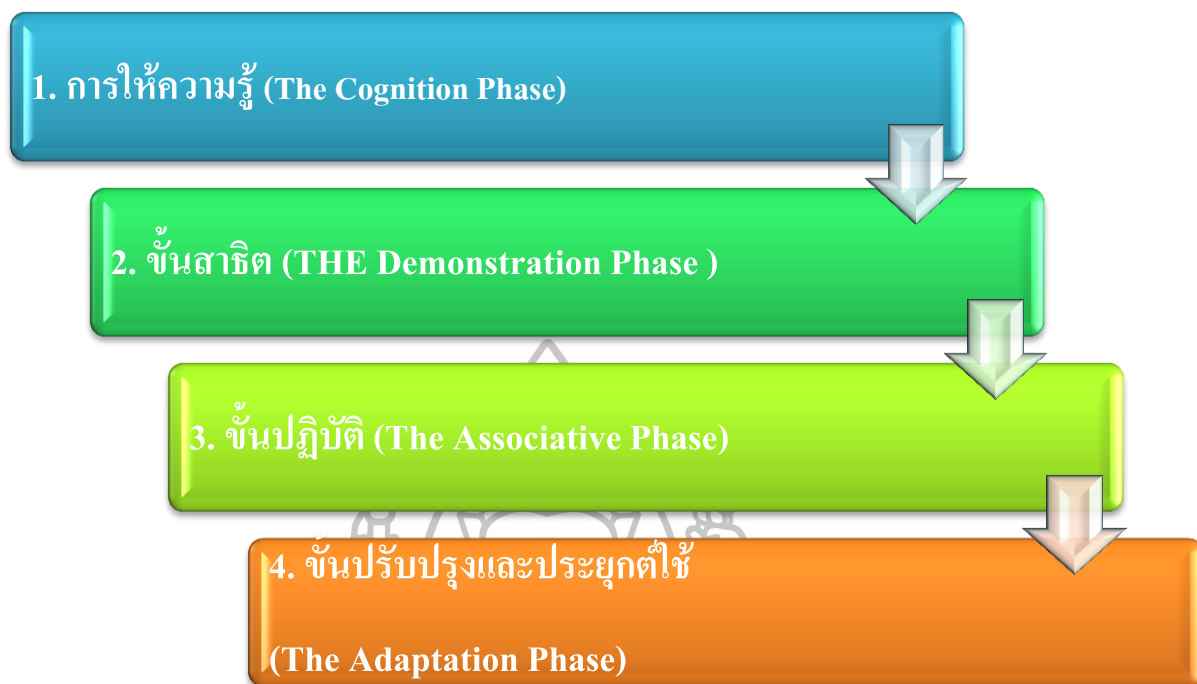
รูปแบบการจัดการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้ เรื่อง รัชชกษัตริย์ ใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะปฏิบัติ (Skills Performance) ซึ่งมีองค์ประกอบการสอน 4 องค์ประกอบ ดังนี้

1. การให้ความรู้ ความเข้าใจ (The Cognition Phase) คือ ขั้นตอนที่บอกถึงความรู้และทักษะ การให้ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับเรื่องที่จะเรียน เพื่อสร้างความสนใจรวมทั้งชี้แจงต่อกระบวนการเรียนให้กับนักเรียน ขั้นความรู้ี้ควรกระทำในช่วงเวลาสั้นๆ
2. ขั้นสาธิต (The Demonstration Phase) คือ การให้ผู้เรียนได้เห็นทักษะหรือการกระทำที่ต้องการให้ผู้เรียนได้ทำในภาพรวมเป็นลำดับขั้นตอน โดยครูผู้สอนเป็นผู้สาธิตแสดงให้เห็นตัวอย่าง พร้อมกับการอธิบายทักษะต่างๆ
3. ขั้นปฏิบัติ (The Associative Phase) คือ การให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติตามวิธีที่ครูได้สาธิต ในขั้นตอนนี้ครูจะต้องคอยสังเกตช่วยเหลือ และแนะนำวิธีที่ถูกต้องให้
4. ขั้นปรับปรุงและประยุกต์ใช้ (The Adaptation Phase) คือ ขั้นตอนที่ช่วยเหลือให้ผู้เรียนปรับปรุงทักษะหรือการปฏิบัติให้ดีขึ้น และประยุกต์ใช้ทักษะที่ได้รับ

รูปแบบการจัดการเรียนรู้ภาคทฤษฎี ครูผู้สอน จะทำหน้าที่บรรยายเนื้อหา ประกอบสื่อการสอน ร่วมกับการทำกิจกรรมการซักถาม สนทนาโต้ตอบกันระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน เพื่อให้เกิดการอภิปราย ขยายความเข้าใจ

รูปแบบการจัดการเรียนรู้ภาคปฏิบัติ ครูผู้สอนจะทำหน้าที่เป็นผู้แนะนำ สาธิตการปฏิบัติในแต่ละขั้นตอนให้ผู้เรียนเข้าใจ พร้อมทั้งแนะนำ ดูแลให้ผู้เรียนปฏิบัติตามการสาธิต จนผู้เรียนเกิดแนวทางปฏิบัติและมีการปรับปรุง พัฒนาผลการปฏิบัติให้มีประสิทธิภาพและความถูกต้องตามขั้นตอนสุดท้ายผู้เรียนจะปฏิบัติการแสดงผลงานการปฏิบัติเพื่อการประเมินความสามารถภาคปฏิบัติต่อไป

รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการปฏิบัติ

การวัดและการประเมินผล

การวัดและการประเมินผล เป็นกระบวนการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โดยใช้ผลการประเมิน แสดงพัฒนาการความก้าวหน้า และความสำเร็จทางการเรียนของผู้เรียน

ในการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนให้ประสบความสำเร็จนั้น ผู้เรียนต้องได้รับการพัฒนา และการประเมินตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรเพื่อให้บรรลุผลการเรียนรู้ สะท้อนสมรรถนะสำคัญ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ซึ่งเป็นเป้าหมายหลักในการวัดและการประเมินผลการเรียนรู้

โดยแบ่งการประเมินออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

1. การประเมินก่อนการจัดกิจกรรม โดยใช้แบบทดสอบก่อนเรียน
2. การประเมินระหว่างการจัดกิจกรรม โดยใช้ใบกิจกรรม แบบประเมินความสามารถ การปฏิบัติทำรำเพลง ระบายสีพระ และการสังเกตพฤติกรรม
3. การประเมินหลังการจัดกิจกรรม โดยใช้แบบทดสอบหลังเรียน

เกณฑ์การวัดผลการประเมินผล

การตัดสินผลการเรียน

หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมเรื่อง รัชชกษัตริย์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร กำหนดหลักเกณฑ์การวัดและการประเมินผล สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เพื่อตัดสินผลของการเรียนของนักเรียนดังนี้

1. นักเรียนต้องมีเวลาเรียน ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของเวลาเรียนทั้งหมด
2. นักเรียนต้องได้รับการประเมินทุกผลการเรียนรู้ และผ่านผลการเรียนรู้ทุกข้อ แต่ละข้อต้องผ่านร้อยละ 60 ขึ้นไป จึงจะถือว่าผ่านเกณฑ์

การให้ระดับผลการเรียน

การตัดสินเพื่อให้ระดับผลการเรียนรายวิชา ให้ระดับผลการเรียนหรือระดับคุณภาพการปฏิบัติของนักเรียน โดยกำหนดเกณฑ์การตัดสินผ่านที่ร้อยละ 50 จากนั้นจึงให้ระดับผลการเรียนที่ผ่านเป็นระบบ ตามที่สถานศึกษากำหนด ซึ่งแสดงดังตารางที่ 30 เกณฑ์การให้ระดับผลการเรียนดังนี้

ตาราง เกณฑ์การประเมิน

ระดับผลการเรียน	ช่วงคะแนนเป็นร้อยละ	ความหมาย
4	80 - 100	ดีเยี่ยม
3.5	75 - 79	ดีมาก
3	70 - 74	ดี
2.5	65 - 69	ค่อนข้างดี
2	60 - 64	ปานกลาง
1.5	55 - 59	พอใช้
1	50 - 54	ผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำ
0	0 - 49	ต่ำกว่าเกณฑ์

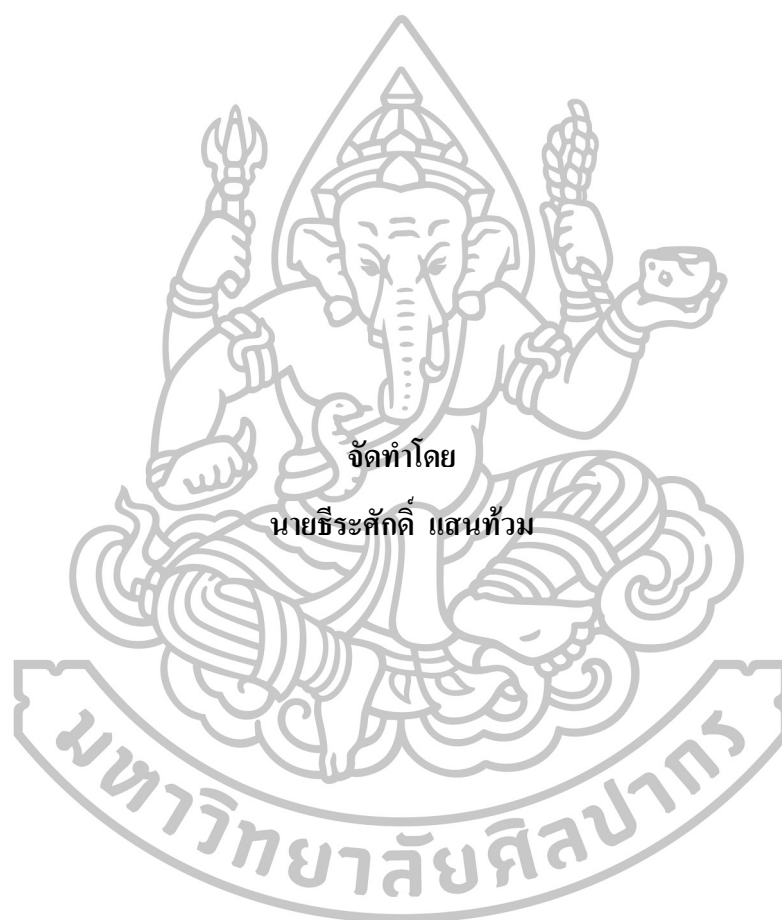

แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง รัชกาลที่ ๙ ของนักเรียน

ชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4

ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557

จัดทำโดย
นายธีระศักดิ์ แสนท้วม

โรงเรียนวัดขุนจันทร์ สำนักงานเขตธนบุรี

กรุงเทพมหานคร

คำนำ

แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เล่มนี้ จัดทำขึ้นเพื่อใช้ประกอบการเรียนการสอน เพื่อส่งเสริมพัฒนาความสามารถของนักเรียนให้เต็มศักยภาพ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาองค์รวมของความเป็นมนุษย์ทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และสังคม สร้างผู้เรียนให้มีความตระหนักถึงการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและประเพณีในท้องถิ่น ตลอดจนมีใจรักรักความเป็นไทย

แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เล่มนี้ แบ่งเนื้อหาออกเป็นบทเรียน จำนวน 5 หน่วยการเรียนรู้ ซึ่งเนื้อหาของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ประกอบด้วย หน่วยที่ 1 เรื่อง ย้อนรอยประเพณีชักพระวัดนางชี หน่วยที่ 2 เรื่อง วิถีกระบวนการทำพาย หน่วยที่ 3 เรื่อง อย่างกรายลีลาระบำ หน่วยที่ 4 เรื่อง ร่ายรำจัดแปรแถว หน่วยที่ 5 เรื่อง แน่นแน่นเสนองาน ซึ่งได้กำหนดเนื้อหาและกระบวนการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับการเรียนการสอน เพื่อช่วยให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียนและยังช่วยให้นักเรียนที่ขาดทักษะในการปฏิบัติมีทักษะในการปฏิบัติที่ดีขึ้น

ผู้จัดทำหวังเป็นอย่างยิ่งว่าแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เล่มนี้ จะเป็นประโยชน์แก่นักเรียน ครู และ ผู้ที่สนใจเป็นอย่างยิ่ง

ธีระศักดิ์ แสนท้วม
ครู โรงเรียนวัดขุนจันทร์

คำชี้แจง

แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ระบายสีพระ จัดทำขึ้นเพื่อใช้ประกอบการเรียนการสอน ซึ่งเป็นแผนการจัดการเรียนรู้ที่มีการจัดการเรียนการสอนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการปฏิบัติ เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนให้นักเรียนได้ร่วมมือกันเรียนรู้โดยใช้กระบวนการทำงานร่วมกับผู้อื่น ร่วมมือซึ่งกันและกัน ฝึกให้ผู้เรียนรู้จักสร้างสรรค์ ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 5 หน่วยการเรียนรู้ ได้แก่

หน่วยที่ 1 เรื่อง ย้อนรอยประเพณีชักพระวัดนางชี	จำนวน	2	แผน
หน่วยที่ 2 เรื่อง วิธีกระบวนการทำพาย	จำนวน	2	แผน
หน่วยที่ 3 เรื่อง ย่างกรายลีลาระบำ	จำนวน	10	แผน
หน่วยที่ 4 เรื่อง ร่ายรำจัดแปรแถว	จำนวน	5	แผน
หน่วยที่ 5 เรื่อง แม่แนวเสนองาน	จำนวน	1	แผน

ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของรูปแบบการเรียนรู้ที่เน้นปฏิบัติ ผู้สอนต้องสร้างความเข้าใจและข้อตกลงในการเรียน การจัดกิจกรรมและการประเมินผล เพื่อที่จะทำให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย และมีคุณภาพ เพื่อเกิดประโยชน์อย่างแท้จริง

วิธีการใช้แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ระบายสีพระ

1. ศึกษาแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ระบายสีพระ
2. เตรียมแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยจัดแบ่งเป็นหน่วยบทเรียน
3. เตรียมแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน เรื่อง ระบายสีพระ จำนวน 20 ข้อ
4. เตรียมกิจกรรมแต่ละหน่วยเรียน
5. เตรียมแบบประเมินสำหรับครูเพื่อใช้ประเมินกิจกรรมต่างๆ

คำอธิบายรายวิชาเพิ่มเติม

หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม เรื่อง ระบายสีพระ

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

สาระนาฏศิลป์

รหัสวิชา ศ 14201

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

เวลา 20 ชั่วโมง

ศึกษา สืบค้น เก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ อธิบาย ความเป็นมาของประเพณีชักพระ
ขั้นตอนของประเพณีชักพระ กระบวนการทำพายเรือ รูปแบบการแปรแถว

โดยใช้ทักษะการจัดการเรียนการสอนที่เน้นการปฏิบัติ โดยมีกระบวนการจัดการ
เรียนรู้ 4 ขั้นตอน คือ ขั้นให้ความรู้ ความเข้าใจ ขั้นสาธิต ขั้นปฏิบัติ ขั้นปรับปรุงและประยุกต์ใช้
นำเสนอการถ่ายทอดผลงานให้ผู้อื่นและชุมชน

เพื่อให้เกิดความภาคภูมิใจในการปฏิบัติการแสดงนาฏศิลป์ ปลุกจิตสำนึกในความเป็น
ไทย มีเจตคติที่ดี เห็นคุณค่าในภูมิปัญญาและประเพณีท้องถิ่นของตนเอง สามารถนำความรู้ไป
ประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

ผลการเรียนรู้

1. มีความรู้เรื่องประเพณีชักพระ
2. มีความรู้เกี่ยวกับขั้นตอนของประเพณีชักพระ
3. มีความเข้าใจเกี่ยวกับและกระบวนการทำพายเรือ
4. อภิปรายรูปแบบการแปรแถว
5. มีความสามารถปฏิบัติกระบวนการทำพายเรือที่ใช้ในระบำชักพระ
6. มีความสามารถปฏิบัติทำนาฏยศัพท์ และภาษาท่า
7. มีความสามารถปฏิบัติทำรำระบำชักพระ
8. มีความสามารถในการสืบค้นข้อมูลรวบรวมจากแหล่งเรียนรู้ภายในวัดนางชี
9. มีความสามารถนำเสนอในการแสดงระบำชักพระ
10. มีความคิดเห็นที่ดีต่อหลักสูตรฯ
11. มีความคิดเห็นที่ดีต่อศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นและนาฏศิลป์ไทย

โครงสร้างหน่วยการเรียนรู้

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระนาฏศิลป์

รายวิชาเพิ่มเติม เรื่อง ระบำชักพระ

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

จำนวน 20 ชั่วโมง

หน่วยการเรียนรู้	ผลการเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)	คะแนน (ร้อยละ)
1. ชื่อนรอย ประเพณีชักพระวัดนางชี	1. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ ประเพณีชักพระ 2. แสดงขั้นตอนของประเพณีชักพระ 3. สืบค้นและรวบรวมข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ “วัดนางชี”	ประวัติความเป็นมาและขั้นตอนของประเพณีชักพระ การสำรวจและสืบค้นจากแหล่งเรียนรู้ในชุมชน	2	10
2. วิถี กระบวนท่า พาย	1. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ กระบวนท่าพายเรือ 2. มีความสามารถปฏิบัติ กระบวนท่าพายเรือที่ใช้ใน ระบำชักพระ	กระบวนท่าในการพายเรือ และ การปฏิบัติกระบวนท่า การพายเรือที่ใช้ใน ระบำชักพระ	1	5
3. ย่างกราย ลีลาระบำ	1. มีความสามารถปฏิบัตินาฏย ศัพท์และภาษาท่า 2. มีความสามารถปฏิบัติท่ารำ ระบำชักพระ	แสดงท่านาฏยศัพท์และ ภาษาท่าที่ใช้ในระบำ ชักพระ และสามารถปฏิบัติ ท่ารำระบำชักพระ	13	65
4. ร่ายรำจัด แปรแถว	1. อธิบายรูปแบบของการแปร แถว 2. มีความสามารถปฏิบัติ การ แปรแถวของระบำชักพระ	ลักษณะแถวที่ใช้ในระบำ ชักพระ การตั้งขุมในระบำ ชักพระ สามารถแสดงท่ารำ พร้อมกับแปรแถว	3	15
5. แน่นแน่น เสนองาน ผ่านผู้ชม	1. นำเสนอการแสดง ระบำชัก พระ	การจัดการแสดงและ นำเสนอผลงาน	1	5
รวม			20	100

หน่วยการเรียนรู้ที่ 3

หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง อย่างกรายลีลาระบำ

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557

เวลา 13 ชั่วโมง

ผู้สอน นายธีระศักดิ์ แสนท้วม

โรงเรียนวัดขุนจันทร์

สาระสำคัญ

ทำรำระบำชักพระ คือ ทำนาฏยศัพท์และภาษาท่าที่นำมาใช้ในการปฏิบัติทำรำระบำชักพระ ซึ่งเป็นทักษะพื้นฐานในการฝึกหัดนาฏศิลป์ไทย เพื่อใช้ในการเคลื่อนไหวประกอบเพลง และใช้ในการสื่อความหมาย โดยนำกระบวนการทำนาฏยศัพท์และภาษาท่ามาประดิษฐ์ในทำรำระบำชักพระ

ผลการเรียนรู้

1. ปฏิบัตินาฏยศัพท์และภาษาท่า
2. ปฏิบัติทำรำระบำชักพระ

สาระการเรียนรู้

ความรู้

- นาฏยศัพท์
- ภาษาท่า
- ทำรำระบำชักพระ

ทักษะ/กระบวนการ

- การปฏิบัติทำนาฏยศัพท์
- การปฏิบัติภาษาท่า
- การปฏิบัติทำรำระบำชักพระ

คุณลักษณะอันพึงประสงค์

- ชื่นชมต่อการแสดงนาฏศิลป์ไทย

ชิ้นงาน/ภาระงาน (ร้อยละ 25)

ใบกิจกรรมที่ 3.1 เรื่อง นาฏยศัพท์

ใบกิจกรรมที่ 3.2 เรื่อง ภาษาท่า

กิจกรรมที่ 3.3 การปฏิบัติทำนาฏยศัพท์และภาษาท่า

กิจกรรมที่ 3.4 อย่างกรายลีลาระบำ

กิจกรรมการจัดการเรียนรู้

ชั่วโมงที่ 1-3

ขั้นให้ความรู้ความเข้าใจ (ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน)

1. ครูสนทนา โดยการใช้คำถามและการทบทวนความรู้เกี่ยวกับความหมายและประเภทของนาฏยศัพท์จากนั้นให้นักเรียนชมวิดีโอที่สั้นเกี่ยวกับทำนาฏยศัพท์ จากนั้นครูแจ้งผลการเรียนรู้ของหน่วยการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง อย่างกรายลีลาระบำ ให้นักเรียนทราบ

2. ครูนำภาพทำนาฏยศัพท์พร้อมทั้งอธิบายทำนาฏยศัพท์ต่างๆที่นำมาใช้ในการแสดงระบำ

ซั๊กพระ

ขั้นสาธิต

ครูสาธิตทำนาฏยศัพท์ต่างๆ ให้นักเรียนดู ได้แก่

- นามศัพท์
- กิริยาศัพท์
- นาฏยศัพท์เบ็ดเตล็ด

ขั้นปฏิบัติ

ครูแสดงทำนาฏยศัพท์ให้นักเรียนดูทีละท่าแล้วให้นักเรียนปฏิบัติตาม จากนั้นให้นักเรียนร่วมกัน ฝึกปฏิบัติทำนาฏยศัพท์ทีละท่าจนนักเรียนสามารถปฏิบัติได้อย่างคล่อง โดยครูคอยให้คำแนะนำและคอยแก้ไขทำนาฏยศัพท์ที่บกพร่องของนักเรียนอย่างใกล้ชิด

ขั้นปรับปรุงและประยุกต์ใช้

1. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปความรู้โดยใช้คำถาม จากนั้นให้นักเรียนเลือกทำนาฏยศัพท์ แล้วออกมานำเสนอหน้าชั้นเรียนทีละคน จนครบทุกคน ซึ่งทำจะต้องไม่ซ้ำกัน โดยครูประเมินความสามารถในการปฏิบัติทำนาฏยศัพท์และให้คำแนะนำในการปรับปรุงทำซ้ำต่อไป

2. ครูให้นักเรียนทำใบกิจกรรมที่ 3.1 เรื่อง นาฏยศัพท์

กิจกรรมการจัดการเรียนรู้

ชั่วโมงที่ 4-6

ขั้นให้ความรู้ความเข้าใจ(ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน)

1. ครูนำภาพภาษาท่าพร้อมทั้งสนทนา โดยการใช้คำถามและการทบทวนความรู้เกี่ยวกับความหมายและประเภทของภาษาท่าจากนั้นให้นักเรียนชมวีดิทัศน์เกี่ยวกับภาษาท่า
2. ครูอธิบายภาษาท่าต่างๆที่นำมาใช้ในการแสดงระบำชักพระ

ขั้นสาธิต

ครูสาธิตภาษาท่าต่างๆให้นักเรียนดูได้แก่

- กิริยาที่ใช้แทนคำพูด
- กิริยาอาการหรืออริยาบถ
- กิริยาที่แสดงถึงอารมณ์ภายใน

ขั้นปฏิบัติ

ครูแสดงภาษาท่าให้นักเรียนดูทีละท่าแล้วให้นักเรียนปฏิบัติตาม จากนั้นให้นักเรียนร่วมกันฝึกปฏิบัติภาษาท่าที่ละท่าจนนักเรียนสามารถปฏิบัติได้อย่างคล่อง โดยครูคอยให้คำแนะนำและคอยแก้ไข ภาษาท่าที่บกร่องของนักเรียนอย่างใกล้ชิด

ขั้นปรับปรุงและประยุกต์ใช้

1. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปความรู้โดยใช้คำถาม จากนั้นให้นักเรียนเลือกภาษาทำ แล้วออกมาแนะนำเสนอหน้าชั้นเรียนทีละคน จนครบทุกคน ซึ่งทำจะต้องไม่ซ้ำกัน โดยครูประเมินความสามารถในการปฏิบัติภาษาทำและให้คำแนะนำในการปรับปรุงทำต่อไป

2. ครูให้นักเรียนทำใบกิจกรรมที่ 3.2 เรื่อง ภาษาทำ

3. ครูประเมินความสามารถในการปฏิบัติทำรำ กิจกรรมที่ 3.3 เรื่อง การปฏิบัติทำนาฏยศัพท์และภาษาทำ

กิจกรรมการจัดการเรียนรู้

ชั่วโมง 7-10

ขั้นให้ความรู้ความเข้าใจ (ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน)

1. ครูสนทนา โดยการใช้คำถามและการทบทวนความรู้เกี่ยวกับความหมาย ประเภท และทำของนาฏยศัพท์และภาษาทำ

2. ครูแจ้งผลการเรียนรู้ ของหน่วยการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง อยากรายดีลาระบำ ให้นักเรียนทราบ

3. ครูบอกทำรำที่ใช้ในระบำชักพระ

ขั้นสาธิต

1. ครูสาธิตทำรำที่นำไปใช้ในระบำชักพระ ในท่าต่างๆ ประกอบด้วย ให้นักเรียนดู

2. ครูสาธิตทำรำเพลงระบำชักพระตามจังหวะเพลงตั้งแต่ต้นจนจบให้นักเรียนดู พร้อมเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ซักถามในท่าที่นักเรียนสงสัย

ขั้นปฏิบัติ

1. ให้นักเรียนปฏิบัติทำรำจากการสาธิตของครูทีละท่า จนนักเรียนสามารถปฏิบัติได้อย่างคล่อง โดยครูคอยให้คำแนะนำและคอยแก้ไข ท่ารำที่บกพร่องของนักเรียนอย่างใกล้ชิด จากนั้นให้นักเรียนฝึกปฏิบัติทำรำ ระบำชักพระด้วยตนเองจนเกิดความชำนาญ

2. ครูปฏิบัติทำรำระบำชักพระตามจังหวะเพลงทีละช่วงแล้วให้นักเรียนฝึกปฏิบัติตามจนจบเพลง

3. ให้นักเรียนร่วมกันฝึกปฏิบัติทำรำเพลง ระบายสีพระตามจังหวะเพลง จนสามารถปฏิบัติทำรำได้อย่างคล่องแคล่ว

ขั้นปรับปรุงและประยุกต์ใช้

ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปความรู้โดยการให้นักเรียนปฏิบัติทำรำที่นำไปใช้ในระบายสีพระ จากนั้นครูและเพื่อนประเมินความสามารถในการปฏิบัติทำรำ กิจกรรมที่ 3.4 เรื่อง ว่างรายลีลา ระบาย

สื่อ

1. ภาพนาฏยศัพท์
2. ภาพภาษาท่า
3. ซีดีเพลงระบายสีพระ

การวัดและการประเมินผล

วิธีการวัดและประเมินผล

1. สังเกตพฤติกรรมการเรียน/พฤติกรรมการทำงานกลุ่ม
2. ตรวจใบกิจกรรม
3. การทดสอบ

เครื่องมือวัดและประเมิน

1. แบบสังเกตพฤติกรรมการเรียน/พฤติกรรมการทำงานกลุ่ม
2. แบบประเมินใบกิจกรรม
3. แบบทดสอบ

ใบความรู้เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาท่า

นาฏยศัพท์

ความหมายของนาฏยศัพท์

คำว่า “ นาฏยศัพท์ ” เป็นคำสมาสระหว่างคำว่า นาฏย + ศัพท์ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2493 ให้ความหมายไว้ว่า

นาฏย (นาตะยะ) น. การฟ้อนรำ การแสดงละคร

ศัพท์ น. เสียง คำ คำยากที่ต้องแปล

มีผู้รู้ให้ความหมายของคำว่า “ นาฏยศัพท์ ” ไว้ดังนี้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2542 ให้ความหมายไว้ว่า “ นาฏย ” หมายถึง เกี่ยวกับการฟ้อนรำ, เกี่ยวกับการแสดงละคร เช่น นาฏยศาลา (ส.นาฏย) (ราชบัณฑิตยสถาน. 2546 : 576) “ ศัพท์ ” หมายถึง เสียง คำยากที่ต้องแปลศัพท์เฉพาะวิชา คำตราหรือกำหนดขึ้นใช้ในแต่ละวิชา(ราชบัณฑิตยสถาน. 2546 : 1095)

อภรณ์ มนตรีศาสตร์ และ จาตุรงค์ มนตรีศาสตร์ (2525 : 180) ให้ความหมายว่า “ นาฏยศัพท์ ” หมายถึง คำที่ใช้ในวงการนาฏศิลป์ไทย สามารถสื่อความหมายกันได้ทุกฝ่ายในการแสดงต่าง ๆ เรณู โกศินานนท์ (2548 : 4) ให้ความหมายว่า “ นาฏยศัพท์ ” หมายถึง คำที่ใช้ในวงการนาฏศิลป์ไทย สามารถสื่อความหมายกันได้ทุกฝ่ายในการแสดงต่าง ๆ นาฏยศัพท์ในวงการนาฏศิลป์ไทยมีมากมาย และคำบางคำจะรู้กันเฉพาะตัวละครพวกเดียวกันเท่านั้น

เจดฉัน โศตรมา ให้ความหมายว่า “ นาฏยศัพท์ ” หมายถึง ศัพท์ที่ใช้แสดงท่าทางนาฏศิลป์ เป็นชื่อลักษณะการรำของไทย เป็นศัพท์เฉพาะที่เกี่ยวข้องกับการฟ้อนรำทั้งปวง และรวมไปถึงคำศัพท์ที่ใช้ในมหรสพต่าง ๆ เช่น โขน ละคร หนังใหญ่ กระบี่กระบอง

สรุปความว่า นาฏยศัพท์ หมายถึง ศัพท์ที่ใช้เกี่ยวกับท่ารำซึ่งสามารถสื่อความหมายกันได้ ในวงการนาฏศิลป์ไทย ตามหลักของนาฏยศัพท์ได้กำหนดท่วงท่าการรำรำพื้นฐานที่สามารถปฏิบัติได้อย่างถูกต้องสวยงาม

ประเภทของ “นาฏยศัพท์” แบ่งออกได้ 3 ประเภท คือ

1. นามศัพท์
2. กิริยาศัพท์
3. นาฏยศัพท์เบ็ดเตล็ด

1. **นามศัพท์** หมายถึง ศัพท์ที่เรียกชื่อท่ารำ หรือชื่อท่าที่บอกอาการกระทำของผู้นั้น เช่น วง จีบ สลักมือ ม้วนมือ คลายมือ กรายมือ ฉายมือ ปาดมือ กระทบ กระดก ยกเท้า ก้าวเท้า ประเท้า ตบเท้า กล่อมไหล่ เป็นต้น (สุมิตร เทพวงษ์. 2541 : 191)

2. **กิริยาศัพท์** หมายถึง ศัพท์ที่ใช้เรียกในการปฏิบัติบอกอาการกิริยา แบ่งได้ดังนี้

2.1 **ศัพท์เสริม** หมายถึง ศัพท์ที่ใช้เรียกเพื่อปรับปรุงท่าให้ถูกต้องสวยงาม เช่น ก้นวง ลดวง ส่งมือ ดึงมือ หักข้อ หลบศอก เปิดคาง กดคาง ทรงตัว ดึงไหล่ กดไหล่ ดึงเอว ทับตัว กดเกลียวข้าง หลบเข้า ถีบเข้า แฉ่งเข้า กั้นเข้า เปิดสัน ชักสัน เป็นต้น (สุมิตร เทพวงษ์. 2541 : 192)

2.2 **ศัพท์ที่ใช้เรียกเฉพาะขณะที่ใช้ท่า**

2.2.1 ส่วนศรียะ คอ ไหล่ เช่น เอียง ลักคอ กล่อมไหล่ เอียงไหล่

2.2.2 ส่วนมือ แขน เช่น สลักมือ ม้วนมือ คลายมือ กรายมือ ฉายมือ ปาดมือ
รวมมือ

2.2.3 ส่วนลำตัว ใช้ตัว (ตัวพระใช้เกลียวข้าง ตัวนางใช้เกลียวหน้า)

2.2.4 ส่วนขา เท้า ยืด ยุบ กระทบ (เข้าและกั้น) ตบเท้า ตะเท้า วางหลัง กระทุ้ง กระเทาะ วางสัน ฉายเท้า ซอยเท้า สืบเท้า ขยับเท้าและถัดเท้า เป็นต้น (อมรา กล้าเจริญ. 2531 : 122)

3. **นาฏยศัพท์เบ็ดเตล็ด** หมายถึง ศัพท์ต่าง ๆ ที่ใช้เรียกภาษานาฏศิลป์นอกเหนือไปจาก นามศัพท์และกิริยาศัพท์ เช่น จีบยาว จีบสั้น ลักคอ เดินมือ เอียงทางวง กั้นตัว อ่อนเหลี่ยม เหลี่ยมล่าง แม่ท่า ท่า - ที ขึ้นท่า ยืนท่า หลายท่า นายโรง พระใหญ่ - พระน้อย นางกษัตริย์ นางตลาด ผู้เมีย ยืนเครื่อง ศัพท์แทน (สุมิตร เทพวงษ์. 2541 : 192)

ภาษาท่าทางนาฏศิลป์

ความหมายของภาษาท่าทางนาฏศิลป์

ภาษาท่า หมายถึง การแสดงท่าทางซึ่งเป็นท่ารำแทนคำพูด กิริยาอาการที่ผู้กระทำนั้นใช้เป็นที่ให้ผู้ดูทราบว่าตนกำลังทำอะไรอยู่ มีความหมายว่าอย่างไร โดยที่ไม่ต้องเปล่งเสียง เช่น เราต้องการให้ผู้ใดผู้หนึ่งมาหา เราก็กวักมือโดยไม่ต้องใช้เสียงเรียก ผู้ที่เราต้องการให้มาก็จะทราบว่าเราต้องการอะไร หรือถ้าใครให้สิ่งของเราแล้วเราก็พยักหน้า ก็แสดงว่าเรารับ ถ้าสิ้นศัรษะก็แปลว่าไม่นั่นคือภาษาท่าที่ใช้กันอยู่ในชีวิตประจำวัน แต่ภาษาท่าที่ใช้กันในเรื่องศิลปวัฒนธรรมเพื่อให้เกิดความงดงาม ความสนุกสนานเพลิดเพลิน ทั้งยังบ่งบอกให้ทราบถึงอารมณ์กิริยาอาการที่แสดงออก ก็คือภาษาท่าทางนาฏศิลป์ ภาษาท่าทางนาฏศิลป์หรือท่าเดินรำในศิลปะการแสดง โขน ละคร ฟ้อนรำ แท้กับเป็นภาษาพูดโดยไม่ต้องเปล่งเสียงออกมา แต่อาศัยอวัยวะต่าง ๆ ของร่างกายเพื่อแสดงออกมาเป็นท่าทางซึ่งถ้าจะให้สนุกสนานเพลิดเพลิน และชื่นชมในศิลปะแขนงนี้ได้ ก็ควรจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องท่าทางต่าง ๆ ที่ตัวแสดงนั้นแสดงออกมาเป็นสื่อ เช่น รัก ปฏิเสธ คีใจ โกรธ เสียใจ เป็นต้น ภาษาท่าในศิลปะแขนงนี้ นอกจากจะเป็นสื่อให้ทราบถึงความหมายแล้ว ยังได้ดัดแปลงท่าทางให้วิจิตรพิสดารกว่าธรรมดา โดยให้สอดคล้องกับการขับร้องและดนตรี มุ่งความงดงาม ความเป็นสง่า ความนุ่มนวล ความเข้มแข็ง ฯลฯ โดยอาศัยศัรษะ มือ ใบหน้า แขน ขา เท้า ลำตัว ซึ่งมักจะนำไปใช้ในการรำตามบทหรือ บทเจรจา หรือบทบาทย์โขนซึ่งในทางนาฏศิลป์ เรียกว่า การรำบท การรำบทคือการแสดงท่าทางการรำไปตามบทขับร้องหรือถ้อยคำ ซึ่งนอกจากแสดงท่าทางแล้ว บางครั้งก็อาจใช้สีหน้าเข้าช่วยเพื่อให้ทราบถึงอารมณ์นั้น ๆ ด้วย

ประเภทของภาษาท่าทางนาฏศิลป์

กิริยาท่าทางที่แสดงออกมาเป็นภาษานาฏศิลป์นี้ จำแนกออกได้เป็น 3 ประเภท คือ

1. กิริยาที่ใช้แทนคำพูด เช่น ปฏิเสธ เรียก สั่ง การรับ เป็นต้น
2. กิริยาอาการหรืออริยาบถ เช่น ยืน เดิน นั่ง นอน เคารพ เป็นต้น
3. กิริยาที่แสดงถึงอารมณ์ภายใน เช่น เสียใจ คีใจ รัก โศกเศร้า โกรธ เป็นต้น

บันทึกผลหลังการจัดการเรียนรู้

ผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน

.....
.....
.....

ปัญหา/อุปสรรค

.....
.....
.....

ข้อเสนอแนะ/แนวทางการแก้ปัญหา

.....
.....
.....

ลงชื่อ.....ผู้สอน

(นายธีระศักดิ์ แสนท้วม)

ครู โรงเรียนวัดขุนจันทร์

...../...../.....

ข้อเสนอแนะ

.....
.....
.....

ลงชื่อ.....

(.....)

ผู้อำนวยการสถานศึกษา โรงเรียนวัดขุนจันทร์

...../...../.....

กิจกรรมที่ 3.1 เรื่อง นาฏยศัพท์

คำสั่ง ให้นักเรียนนำคำที่กำหนดให้มาจัดกลุ่มให้อยู่ในประเภทเดียวกันให้ถูกต้อง

เดินมือ

วงบน

ก้าวหน้า

เอียง

ยกเท้า

จับสั้น

ลักคอ

กระทุ้ง

กดไหล่

เตะเท้า

ศีรษะ	มือและลำตัว	ขาและเท้า

เฉลยกิจกรรมที่ 3.1 เรื่อง นาฏยศัพท์

คำสั่ง ให้นักเรียนนำคำที่กำหนดให้มาจัดกลุ่มให้อยู่ในประเภทเดียวกันให้ถูกต้อง

เดินมือ	วงบน	ก้าวหน้า
เอียง	ยกเท้า	จีบสั้น
ลักคอก	กระทู้ง	กดไหล่
	คิ่นตัว	

ศีรษะ	มือและลำตัว	ขาและเท้า
เอียง	เดินมือ	ยกเท้า
ลักคอก	วงบน	กระทู้งเท้า
	คิ่นตัว	ก้าวหน้า
	จีบสั้น	
	กดไหล่	

กิจกรรมที่ 3.2 เรื่อง ภาษาท่า

คำสั่ง ให้นักเรียนนำคำที่กำหนดให้มาจัดกลุ่มให้อยู่ในประเภทเดียวกันให้ถูกต้อง

เรียก	ยื่น	เสียใจ
โกรธ	นอน	สั่ง
เดิน	รัก	ปฏิเสธ
	โศกเศร้า	

แทนคำพูด	กิริยาอาการ	แสดงอารมณ์

เจตยกิจกรรรมที่ 3.2 เรื่อง ภาษาท่า

คำสั่ง ให้นักเรียนนำคำที่กำหนดให้มาจัดกลุ่มให้อยู่ในประเภทเดียวกันให้ถูกต้อง

เรียก (มา)	ยื่น	เสียใจ
โกรธ	นอน	สั่ง(ให้ทำ)
เดิน	รัก	ปฏิเสธ(ไม่)
	โศกเศร้า	

แทนคำพูด	กิริยาอาการ	อารมณ์/ความรู้สึก
เรียก	ยื่น	เสียใจ
สั่ง	นอน	โกรธ
ปฏิเสธ	เดิน	รัก
		โศกเศร้า

แบบประเมินกิจกรรมที่ 3.3
การปฏิบัติทำนาฏยศัพท์และภาษาท่า

ด้านความถูกต้องของทำนาฏยศัพท์ (ร้อยละ 60)

- 5 ปฏิบัติทำนาฏยศัพท์และภาษาท่าได้ถูกต้องสมบูรณ์ทุกท่าตลอดทั้งเพลง
- 4 ปฏิบัติทำนาฏยศัพท์และภาษาท่าบางท่าไม่ถูกต้องบางจังหวะเพลง
- 3 ปฏิบัติทำนาฏยศัพท์และภาษาท่าไม่ถูกต้องหนึ่งท่อนเพลง
- 2 ปฏิบัติทำนาฏยศัพท์และภาษาท่าไม่ถูกต้องสองท่อนเพลง
- 1 ปฏิบัติทำนาฏยศัพท์และภาษาท่าไม่ถูกต้องสามท่อนเพลง

ด้านความพร้อมและความสวยงาม (ร้อยละ 20)

- 5 ทุกคนปฏิบัติทำนาฏยศัพท์และภาษาท่าได้พร้อมเพรียงและถูกต้องทุกกระบวนท่าตลอดทั้งเพลงของการรำ
- 4 ทุกคนปฏิบัติทำนาฏยศัพท์และภาษาท่าได้พร้อมเพรียงและถูกต้องตามหลักนาฏยศัพท์ทุกกระบวนท่าแต่ไม่ครบทั้งเพลงรำ
- 3 ทุกคนปฏิบัติทำนาฏยศัพท์และภาษาท่าได้พร้อมเพรียง แต่บางท่าไม่ถูกต้อง ในบางช่วงของเพลง
- 2 ทุกคนปฏิบัติทำนาฏยศัพท์และภาษาท่าได้พร้อมเพรียง แต่บางท่าไม่ถูกต้องตลอดเพลง
- 1 มีบางคนปฏิบัติทำนาฏยศัพท์และภาษาท่าไม่พร้อมเพรียงกัน ในบางท่าไม่ถูกต้องตลอดเพลง

ด้านกระบวนการทำงาน(ร้อยละ 20)

- 5 เสร็จตามเวลาที่กำหนด ร่วมมือปฏิบัติงานทุกคน รักษาวินัยในการใช้สถานที่ ใช้เวลาได้คุ้มค่า ไม่ทำกิจกรรมอื่นๆร่วม และมีการสนทนากันในเรื่องข้อมูล
- 4 มีความบกพร่องในการปฏิบัติงานหนึ่งประเด็นในเรื่องเสร็จตามเวลาที่กำหนด ร่วมมือปฏิบัติงานทุกคน รักษาวินัยในการใช้สถานที่ ใช้เวลาได้คุ้มค่า ไม่ทำกิจกรรมอื่นๆร่วม และมีการสนทนากันในเรื่องข้อมูล
- 3 มีความบกพร่องในการปฏิบัติงานสองประเด็นในเรื่องเสร็จตามเวลาที่กำหนด ร่วมมือปฏิบัติงานทุกคน รักษาวินัยในการใช้สถานที่ ใช้เวลาได้คุ้มค่า ไม่ทำกิจกรรมอื่นๆร่วม และมีการสนทนากันในเรื่องข้อมูล
- 2 มีความบกพร่องในการปฏิบัติงานสามประเด็นในเรื่องเสร็จตามเวลาที่กำหนด ร่วมมือปฏิบัติงานทุกคน รักษาวินัยในการใช้สถานที่ ใช้เวลาได้คุ้มค่า ไม่ทำกิจกรรมอื่นๆร่วม และมีการสนทนากันในเรื่องข้อมูล
- 1 มีความบกพร่องในการปฏิบัติงานสี่ประเด็นในเรื่องเสร็จตามเวลาที่กำหนด ร่วมมือปฏิบัติงานทุกคน รักษาวินัยในการใช้สถานที่ ใช้เวลาได้คุ้มค่า ไม่ทำกิจกรรมอื่นๆร่วม และมีการสนทนากันในเรื่องข้อมูล

เกณฑ์การประเมินผล

100	-	90	หมายถึง	ยอดเยี่ยม
89	-	80	หมายถึง	ดีมาก
79	-	60	หมายถึง	ดี
59	-	50	หมายถึง	พอใช้
49	-	0	หมายถึง	ควรปรับปรุง

แบบทดสอบหน่วยการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง   อย่างกรายลีลาระบำ
 กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ   ละคร นาฏศิลป์   ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

คำชี้แจง ข้อสอบแบบปรนัย ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว (10 คะแนน)

คำสั่ง ให้นักเรียน ✕ ลงบนข้อที่ถูกต้องที่สุด

1. ข้อใดคือความหมายของนาฏยศัพท์

ก. การรำแบบทั่วไป	ข. การแสดงนาฏศิลป์
ค. ภาษาทำนาฏศิลป์	ง. ศัพท์ที่ใช้เกี่ยวกับท่ารำ

2. นาฏยศัพท์แบ่งออกเป็นกี่ประเภท

ก. 3 ประเภท	ข. 4 ประเภท
ค. 5 ประเภท	ง. 6 ประเภท

3. ภาษาท่า หมายถึงข้อใด

- ก. ภาษาที่สื่อสารในชีวิตประจำวันของมนุษย์
- ข. ภาษาที่สื่อสารในการแสดงนาฏศิลป์ไทย
- ค. ภาษาที่สื่อสารสำหรับเด็กพิการ
- ง. ภาษาที่สื่อสารในการร้องเพลง

4. ภาษาท่าทางนาฏศิลป์กับท่าทางการแสดงออก แตกต่างกันอย่างไร

ก. ความหมาย	ข. ความอ่อนช้อย
ค. อารมณ์	ง. ความยากง่าย

5. ข้อใดเป็นเหตุผลสำคัญที่สุดในการประดิษฐ์ภาษาท่าขึ้นมาใช้

ก. เพื่อให้เพียงพอกับคำร้อง	ข. เพื่อให้สอดคล้องกับดนตรี
ค. เพื่อให้เป็นที่พอใจของผู้แสดง	ง. เพื่อให้เป็นที่เข้าใจของผู้ชมและผู้แสดง

6. ภาษาท่ามีประโยชน์อย่างไร

ก. ทำให้การแสดงมีความสนุกสนาน	ข. ผู้ชมสามารถเลียนแบบการแสดง
ค. ผู้แสดงรู้ว่าตนพูดอะไร	ง. ผู้ชมเข้าใจการสื่อสารของผู้แสดง

7. การจรดนิ้วหัวแม่มือที่ข้อแรกของปลายนิ้วชี้ นิ้วที่เหลืองทั้งสามกรีดออกไปด้านหลังมือให้มากที่สุดคือการปฏิบัติทำนาฏยศัพท์ใด

ก. ตั้งวง	ข. จีบ
ค. ล่อแก้ว	ง. สายมือ

8. ข้อใดไม่ใช่ นาฏยศัพท์

ก. ยกเท้า

ข. ลักคอง

ค. อาย

ง. ม้วนมือ

9. ข้อใดไม่สัมพันธ์กัน

ก. การเอียง – ศีรษะ

ข. กระทั่ง - เท้า

ค. กระดก - มือ

ง. กคอง - ลำตัว

10. การแสดงกิริยาเพื่อเป็นการบ่งบอกกิริยาอาการเคลื่อนไหวเรียกว่าอะไร

ก. ภาษาท่า

ข. ภาษาฟ้อนรำ

ค. ละครพุด

ง. นาฏยศัพท์

ภาคผนวก ค

- แบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้เรื่อง รัชชภัฏพระ
- แบบประเมินความสามารถปฏิบัติทำร่ำ รัชชภัฏพระ
- แบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตร

แบบทดสอบ
เรื่อง รัชบ้ำช้กพระ

ชื่อ.....ชั้น.....เลขที่.....
สอบวันที่.....เดือน.....พ.ศ. .... ปีการศึกษา.....
โรงเรียน.....

คำชี้แจง 1.แบบทดสอบนี้มี 20 ข้อ (20 คะแนน) เป็นแบบเลือกตอบมี 4 ตัวเลือก

2. ให้นักเรียน ✕ ทับตัวอักษร ที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว

1.รัชกาลใด สถาปนาวัดนางชี ขึ้นเป็นพระอารามหลวง

ก.พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้า	ข.พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย
ค.พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว	ง.พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

2.พระสุนทรโวหาร กล่าวถึงวัดนางชีในนิราศใด

ก. นิราศเมืองเพชร	ข. นิราศภูเขาทอง
ค. นิราศเมืองแกลง	ง. นิราศพระบาท

3.การแห่พระบรมสารีริกธาตุจากวัดนางชี จะแห่ไปถึงวัดใด

ก.วัดไก่อ่เตี้ย	ข.วัดศรีสุคาราม
ค.วัดสุวรรณาราม	ง. วัดอรุณราชวราราม

4.สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่อันเชิญไปประดิษฐานบนเรือพิธี ของงานประเพณีชักพระวัดนางชี คือ ข้อใด

ก. พระพุทธบาทจำลอง	ข. พระบรมสารีริกธาตุ
ค. พระพุทธรูป	ง. พระสงฆ์

5.ประเพณีชักพระวัดนางชี กับประเพณีชักพระทางภาคใต้ มีความแตกต่างกันยกเว้นข้อใด

ก. ลักษณะการแห่โดยทางเรือกับทางบก	ข. สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ประดิษฐานบนเรือ
ค. เรือที่ใช้ในขบวนแห่	ง. ความศรัทธาในประเพณีท้องถิ่น

เฉลยแบบทดสอบ เรื่องระบำอัปสรา

ข้อที่	เฉลย	ประเภทคำถาม
1	ง	ความรู้ – ความจำ
2	ก	ความรู้ – ความจำ
3	ก	ความรู้ – ความจำ
4	ข	ความรู้ – ความเข้าใจ
5	ง	ความรู้ – ความเข้าใจ
6	ก	การวิเคราะห์
7	ค	ความรู้ – ความจำ
8	ง	การวิเคราะห์
9	ก	การนำไปใช้
10	ข	การวิเคราะห์
11	ข	การนำไปใช้
12	ค	การนำไปใช้
13	ง	ความรู้ – ความจำ
14	ง	การวิเคราะห์
15	ก	ความรู้ – ความเข้าใจ
16	ค	การวิเคราะห์
17	ก	การวิเคราะห์
18	ค	การประเมินค่า
19	ข	การประเมินค่า
20	ง	การประเมินค่า

แบบประเมินความสามารถการปฏิบัติทำรำกระบอง

เกณฑ์การให้คะแนนการปฏิบัติทำรำกระบอง

ด้านความถูกต้องของทำนาฏยศัพท์และภาษาท่า (ร้อยละ 40)

- 5 ปฏิบัติทำนาฏยศัพท์และภาษาท่าได้ถูกต้องสมบูรณ์ทุกท่าตลอดทั้งเพลง
- 4 ปฏิบัติทำนาฏยศัพท์และภาษาท่าบางท่าไม่ถูกต้องตามรูปแบบแฉกที่กำหนดให้บางช่วงเพลง
- 3 ปฏิบัติทำนาฏยศัพท์และภาษาท่าไม่ถูกต้องตามรูปแบบแฉกที่กำหนดให้หนึ่งช่วงเพลง
- 2 ปฏิบัติทำนาฏยศัพท์และภาษาท่าไม่ถูกต้องตามรูปแบบแฉกที่กำหนดให้สองช่วงเพลง
- 1 ปฏิบัติทำนาฏยศัพท์และภาษาท่าไม่ถูกต้องตามรูปแบบแฉกที่กำหนดให้สามช่วงเพลง

ด้านความพร้อมและความสวยงามของทำนาฏยศัพท์และภาษาท่า (ร้อยละ 10)

- 5 ทุกคนปฏิบัติทำนาฏยศัพท์และภาษาท่าได้พร้อมเพรียงและถูกต้องทุกกระบวนท่าตลอดทั้งเพลงของการรำ
- 4 ทุกคนปฏิบัติทำนาฏยศัพท์และภาษาท่าได้พร้อมเพรียงและถูกต้องตามหลักนาฏยศัพท์ทุกกระบวนท่าแต่ไม่ครบทั้งเพลงรำ
- 3 ทุกคนปฏิบัติทำนาฏยศัพท์และภาษาท่าได้พร้อมเพรียง แต่บางท่าไม่ถูกต้อง ในบางช่วงของเพลง
- 2 ทุกคนปฏิบัติทำนาฏยศัพท์และภาษาท่าได้พร้อมเพรียง แต่บางท่าไม่ถูกต้องตลอดเพลง
- 1 มีบางคนปฏิบัติทำนาฏยศัพท์และภาษาท่าไม่พร้อมเพรียงกัน ในบางท่าไม่ถูกต้องตลอดเพลง

ด้านความถูกต้องของกระบวนท่าพาย (ร้อยละ 10)

- 5 ปฏิบัติกระบวนท่าพายถูกต้องสมบูรณ์ตามท่าของจังหวะการพายเรือ
- 4 ปฏิบัติกระบวนท่าพายถูกต้องแต่ไม่สมบูรณ์ตามขั้นตอนของท่าการพายเรือ 1 จังหวะ
- 3 ปฏิบัติกระบวนท่าพายถูกต้องแต่ไม่สมบูรณ์ตามขั้นตอนของท่าการพายเรือ 2 จังหวะ
- 2 ปฏิบัติกระบวนท่าพายถูกต้องแต่ไม่สมบูรณ์ตามขั้นตอนของท่าการพายเรือ 3 จังหวะ
- 1 ปฏิบัติกระบวนท่าพายถูกต้องแต่ไม่ตรงตามท่าของการพายเรือ

ด้านความพร้อมและความสวยงามกระบวนท่าพาย (ร้อยละ 10)

- 5 ทุกคนปฏิบัติกระบวนท่าพายได้พร้อมเพรียงและถูกต้องตามหลักนาฏยศัพท์ทุกกระบวนท่าตลอดทั้งเพลงของการรำ
- 4 ทุกคนปฏิบัติกระบวนท่าพายได้พร้อมเพรียงและถูกต้องตามหลักนาฏยศัพท์ทุกกระบวนท่าแต่ไม่ครบทั้งเพลงรำ
- 3 ทุกคนปฏิบัติกระบวนท่าพายได้พร้อมเพรียง แต่บางท่าไม่ถูกต้อง ในบางช่วงของเพลง

- 2 ทุกคนปฏิบัติกระบวนท่าพ่ายได้พร้อมเพรียง แต่บางท่าไม่ถูกต้องตลอดเพลง
- 1 มีบางคนปฏิบัติกระบวนท่าพ่ายไม่พร้อมเพรียงกัน ในบางท่าไม่ถูกต้องตลอดเพลง

ด้านความถูกต้องของการแปรแถว (ร้อยละ 10)

- 5 ปฏิบัติการแปรแถวได้ถูกต้องสมบูรณ์ทุกขบวนแถวตลอดทั้งเพลง
- 4 ปฏิบัติการแปรแถวบางขบวนแถวไม่ถูกต้องตามรูปแบบแถวที่กำหนดให้บางช่วงเพลง
- 3 ปฏิบัติการแปรแถวไม่ถูกต้องตามรูปแบบแถวที่กำหนดให้หนึ่งช่วงเพลง
- 2 ปฏิบัติการแปรแถวไม่ถูกต้องตามรูปแบบแถวที่กำหนดให้สองช่วงเพลง
- 1 ปฏิบัติการแปรแถวไม่ถูกต้องตามรูปแบบแถวที่กำหนดให้สามช่วงเพลง

ด้านความพร้อมและความสวยงามการแปรแถว (ร้อยละ 10)

- 5 ทุกคนปฏิบัติการแปรแถวได้พร้อมเพรียงและถูกต้องทุกขบวนแถวตลอดทั้งเพลงของการรำ
- 4 ทุกคนปฏิบัติการแปรแถวได้พร้อมเพรียงและถูกต้องตามหลักนาฏยศัพท์ทุกขบวนแถวแต่ไม่ครบทั้งเพลงรำ
- 3 ทุกคนปฏิบัติการแปรแถวได้พร้อมเพรียง แต่บางขบวนแถวไม่ถูกต้อง ในบางช่วงของเพลง
- 2 ทุกคนปฏิบัติการแปรแถวได้พร้อมเพรียง แต่บางขบวนแถวไม่ถูกต้องตลอดเพลง
- 1 มีบางคนปฏิบัติการแปรแถวไม่พร้อมเพรียงกัน ในบางขบวนแถวไม่ถูกต้องตลอดเพลง

ด้านสื่อความหมายและเล่าเรื่อง (ร้อยละ 10)

- 5 มีการจัดทำรำได้ครบถ้วนตามเหตุการณ์ในพิธิ และมีลำดับของการแสดงทำรำได้เป็นลำดับขั้นตอน
- 4 มีการจัดทำรำได้ครบตามเหตุการณ์ในพิธิ หรือมีลำดับของการแสดงทำรำไม่เป็นลำดับขั้นตอนอย่างน้อยหนึ่งช่วงเพลง
- 3 มีการจัดทำรำบางช่วงไม่ครบตามเหตุการณ์ในพิธิ หรือมีลำดับของการแสดงทำรำไม่เป็นลำดับขั้นตอนอย่างน้อยหนึ่งช่วงเพลง
- 2 มีการจัดทำรำบางช่วงไม่ครบตามเหตุการณ์ในพิธิ หรือมีลำดับของการแสดงทำรำไม่เป็นลำดับขั้นตอนอย่างน้อยสองช่วงเพลง
- 1 มีการจัดทำรำสองช่วงเพลงไม่ครบตามเหตุการณ์ในพิธิ หรือมีลำดับของการแสดงทำรำไม่เป็นลำดับขั้นตอนอย่างน้อยสองช่วงเพลง

เกณฑ์การประเมินผล

100	-	90	หมายถึง	ยอดเยี่ยม
89	-	80	หมายถึง	ดีมาก
79	-	60	หมายถึง	ดี
59	-	50	หมายถึง	พอใช้
49	-	0	หมายถึง	ควรปรับปรุง

แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม

เรื่อง ระบายสีพระ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

คำชี้แจง ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่นักเรียนต้องการแต่ละข้อ ซึ่งมีให้นักเรียนเลือก 5 ช่อง คือ เห็นด้วยมากที่สุด เห็นด้วยมาก เห็นด้วยปานกลาง เห็นด้วยน้อย เห็นด้วยน้อยที่สุด ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของนักเรียน

*****

ตอนที่ 1 ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม เรื่อง ระบายสีพระ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

ระดับความคิดเห็น

5	หมายถึง	เห็นด้วยมากที่สุด
4	หมายถึง	เห็นด้วยมาก
3	หมายถึง	เห็นด้วยปานกลาง
2	หมายถึง	เห็นด้วยน้อย
1	หมายถึง	เห็นด้วยน้อยที่สุด

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
ด้านเนื้อหาสาระ					
1. เนื้อหาครอบคลุม เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน					
2. เนื้อหามีความน่าสนใจเหมาะกับท้องถิ่น					
3. นักเรียนสามารถนำความรู้จากเนื้อหาไปใช้ใน ชีวิตประจำวันได้					
ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน					
4. กิจกรรมการเรียนการสอนเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ เรียนรู้ตามถนัด ความสนใจและศักยภาพของตนเอง					
5. ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน					
6. ครูสร้างความสนใจ จนทำให้นักเรียนอยากเรียนรู้ด้วยตนเอง					

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน					
6. ครูสร้างความสนใจ จนทำให้นักเรียนอยากเรียนรู้ด้วยตนเอง					
7. กิจกรรมการเรียนการสอนช่วยส่งเสริมการทำงานอย่างเป็นระบบ					
8. กิจกรรมการเรียนการสอนส่งเสริมความรู้ ทักษะการปฏิบัติ และเจตคติทางนาฏศิลป์ของผู้เรียน					
ด้านสื่อการเรียนรู้					
9. ใช้สถานที่ใช้ท้องถิ่นเป็นแหล่งเรียนรู้					
10. สื่อการเรียนรู้น่าสนใจและกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้					
11. มีสื่อการเรียนรู้ที่หลากหลาย					
ด้านการวัดและการประเมินผล					
12. ครูใช้การวัดผลด้วยการปฏิบัติ					
13. ครูใช้วิธีประเมินผลหลากหลายวิธี					
ด้านบรรยากาศในการเรียนรู้					
14. นักเรียนมีความสุข สนุกสนานในการเรียนรู้ มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อครูผู้สอน					
15. นักเรียนมีอิสระในการเรียนรู้ ผ่อนคลายความเครียด					
16. เปิดโอกาสให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน					
17. ส่งเสริมให้นักเรียนเล็งเห็นถึงประเพณีในท้องถิ่น					
18. นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับนาฏศิลป์					
19. นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปพัฒนาตนเองได้					
20. ส่งเสริมให้นักเรียนรักและภูมิใจในท้องถิ่นของตนเอง					

ความคิดเห็นเพิ่มเติม

.....

.....

ภาคผนวก ง

ผลการวิเคราะห์เครื่องมือ

แบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้องของแผนการจัดการเรียนรู้

หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมเรื่อง รัชชกษัตริย์

คำชี้แจง โปรดพิจารณาแผนการจัดการเรียนรู้ และให้คะแนนความสอดคล้องของแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง รัชชกษัตริย์ โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องคะแนนของแบบประเมินในแต่ละข้อ และให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ข้อ	ประเด็น	ผู้เชี่ยวชาญ					ค่าดัชนี ความ สอดคล้อง	ความหมาย
		1	2	3	4	5		
1	สาระสำคัญ							
	1.1 สอดคล้องและเหมาะสมกับ จุดประสงค์การเรียนรู้	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	มีความ สอดคล้อง
	1.2 สอดคล้องและเหมาะสมกับ สาระการเรียนรู้	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	มีความ สอดคล้อง
2	ผลการเรียนรู้							
	2.1 สอดคล้องและเหมาะสมกับ กระบวนการจัดกิจกรรมการ เรียนรู้	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	มีความ สอดคล้อง
	2.2 สอดคล้องและเหมาะสมกับ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	มีความ สอดคล้อง
3	สาระการเรียนรู้							
	3.1 สอดคล้องและเหมาะสมกับ สื่อการเรียนรู้	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	มีความ สอดคล้อง
4	กระบวนการจัดกิจกรรมการ เรียนรู้							
	4.1 สอดคล้องและเหมาะสมกับ สาระสำคัญ	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	มีความ สอดคล้อง
	4.2 สอดคล้องและเหมาะสมกับ สาระการเรียนรู้	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	มีความ สอดคล้อง

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นายธีระศักดิ์ แสนท้วม
ที่อยู่ปัจจุบัน	15 หมู่ 7 ตำบลตาก้อง อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม รหัสไปรษณีย์ 73000
สถานที่ทำงาน	โรงเรียนวัดขุนจันทร์ 1174 ถนนเทอดไท28 แขวงตลาดพลู เขตธนบุรี จังหวัดกรุงเทพมหานคร รหัสไปรษณีย์ 10600
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2540	สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษาจาก โรงเรียนเทศบาล 2 (วัดเสนาหา) อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม
พ.ศ. 2543	สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นจากวิทยาลัยนาฏศิลป์ สุพรรณบุรี
พ.ศ. 2546	สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายจากวิทยาลัยนาฏศิลป์ สุพรรณบุรี
พ.ศ. 2551	สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีจากสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ วิชาเอกนาฏศิลป์ไทยศึกษา
พ.ศ. 2554	ศึกษาต่อระดับปริญญาโท สาขาบริหารบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการนิเทศ บัณฑิตวิทยาลัย มหาลัยศิลปากร
ประวัติการทำงาน	
พ.ศ. 2555	ตำแหน่ง ครูผู้ช่วย โรงเรียนวัดขุนจันทร์ กรุงเทพมหานคร
พ.ศ. 2557	ครู อันดับ คศ.1 โรงเรียนวัดขุนจันทร์